

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
VĒSTURES UN FILOZOFIJAS FAKULTĀTE
VĒSTURES UN ARHEOLOĢIJAS NODAĻA

Vēstures maģistra studiju programmas

2.kursa students

Kārlis Klišāns

stud. apl. Nr. kk18173

**JĒKABPILS PILSĒTAS PAŠVALDĪBAS DARBĪBAS
GALVENIE VIRZIENI NO 1919.-1940.GADAM**

MAGISTRA DARBS

Darba zinātniskais vadītājs

Dr. habil. hist., profesors

Aivars Stranga

RĪGA 2020

SATURS

ANOTĀCIJA.....	3
ANNOTATION.....	3
IEVADS.....	4
AVOTU UN LITERATŪRAS APSKATS.....	8
1. JĒKABPILS PILSĒTA UN TĀS PAŠVALDĪBAS DARBĪBAS PRIEKŠVĒSTURE.....	12
2. JĒKABPILS PILSĒTAS SOCIĀLAIS UN SAIMNIECISKAIS RAKSTUROJUMS STARPKARU PERIODĀ	39
3. PILSĒTU PAŠVALDĪBU JURIDISKAIS IETVARS	48
3.1. PARLAMENTĀRAIS PERIODS	48
3.2. DOMES VĒLĒŠANAS JĒKABPILĪ (1919.-1931. GADS).....	57
3.3. AUTORITĀRAIS PERIODS.....	76
4. PILSĒTAS PAŠVALDĪBAS SOCIĀLĀ UN SAIMNIECISKĀ DARBĪBA	83
4.1. PILSĒTAS PAŠVALDĪBAS SOCIĀLĀ DARBĪBA.....	83
4.2. PILSĒTAS PAŠVALDĪBAS SAIMNIECISKĀ DARBĪBA.....	121
SECINĀJUMI.....	156
IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN AVOTU SARAKSTS.....	160
PIELIKUMS.....	174
1.PIELIKUMS. TABULAS.....	174
2.PIELIKUMS. ATTĒLI.....	185
3.PIELIKUMS. KARTE	196

ANOTĀCIJA

Maģistra darba mērķis ir izpētīt Jēkabpils pašvaldības darbību laika posmā no 1919. gada līdz 1940. gadam, kā piemērus izmantojot pilsētas pašvaldības darbības galvenos virzienus.

Domes darbības galvenie virzieni bija sociālajā un saimnieciskajā jomā. Pēc Pirmā pasaules kara pilsētas pārvaldē dominēja latvieši un pilsētā esošās minoritātes. Kā galvenais darbības pamatprincips bija sociālās labklājības nodrošināšana pilsētas iedzīvotājiem. Netika aizmirsts arī par saimniecības attīstīšanu pilsētas robežās, kas sekmētu pilsētas budžetā esošo līdzekļu pavairošanu, tādējādi sekmējot pilsētas attīstību.

Pētījuma rezultātā tika izveidota Jēkabpils pilsētas pašvaldības darbības vēsture 20.gs. 20. Un 30..gados, papildinot ziņas par Latvijas mazpilsētu pašvaldību darbību.

ANNOTATION

The aim of the master's work is to explore the activities of the Jēkabpils municipality between 1919 and 1940, using as examples of the main directions of the city's municipality.

The main lines of the activities of the City Council were in the social and economic fields. After the First World War, Latvian dominated the city administration and also city minorities. The main principle of action was the provision of social welfare for the urban population. Nor was it forgotten about the development of a holding within the city, which would contribute to the multiplication of resources in the city budget, thereby contributing to the development of the city.

The study resulted in the establishment of an operating history of Jēkabpils City Municipality in 20th century in the 20. and 30.th years, by supplementing the information on the activities of Latvian small-town municipalities.

IEVADS

20. gadsimta sākuma politiskās situācijas sarežģītajā laikā bija svarīgi izveidot valsts administratīvās institūcijas, tai skaitā arī pašvaldības, kur no vietējo pilsoņu vidus izraudzītu tās amata personas, kas pēc demokrātiskiem principiem noregulētu un uzsāktu Latvijas pilsētu darbību politiskā un saimnieciskā prizmā. Lai valsts veidotu savu kultūru, politiku un saimniecisko dzīvi, neizbēgami ir nepieciešamas pilsētas, kuras nes konkrētus uzdevumus un mērķus.¹ Šajā gadījumā ir svarīgi apskatīt Latvijas pilsētu pašvaldību darbību starpkaru periodā, lai analizētu pilsoņu vai valsts izraudzīto amatpersonu darbību. Jēkabpils kā apriņķa centrs un viena no tā laika lielajām pilsētām labi raksturo reģiona kopējo attīstību. Jēkabpils pilsētas pašvaldības darbības izvērtējums starpkaru periodā sniegtu sākuma punktu visa apriņķa un vēlāk visa reģiona attīstības tendencēm un atšķirībām.

Latvijā uz 1935. gada pēdējo tautas skaitīšanu bija 60 pilsētas, kurās dzīvoja 710.563 personas jeb 36% no visiem Latvijas iedzīvotājiem, taču pirms Pirmā pasaules kara šis procents bijis lielāks – 40%, jurists Pēteris Mucinieks to skaidro šādi - pilsētu saimnieciskā dzīve pielāgojas pašu zemes vajadzībām, nekā tas bijis pirms tam, kad pilsētas dzīvojušas no Krievijas impērijas rūpnieciskā un lauksaimnieciskā ražojumu pieprasījuma.² Pēc starptautiskās statistikas konferences lēmuma par pilsētu uzskata apdzīvotu vietu ar ne mazāk kā 2000 iedzīvotājiem, tādējādi Jēkabpils klasificējas kā mazpilsēta (2000-10'000), Latvijā kopumā bija 27 mazpilsētas, 5 vidējas pilsētas un viena lielpilsēta, bet 33 Latvijas pilsētas pēc starptautiskās statistikas konferences nav uzskatāmas par pilsētām.³ Tādējādi Jēkabpils klasificējama kā viena no 27 Latvijas mazpilsētām starpkaru periodā.

Vācu ekonomists Volfgangs Gizēviuss par pašvaldību ir izteicies: “Pašvaldību nenoliedzamākais uzdevums ir būt pirmajam pilsoņu sociālo vēlmju adresātam. Vietējo lēmumu iedarbība uz katra atsevišķā pilsoņa konkrētajiem dzīves apstākļiem uztur interesi par vietējās varas iestāžu darbību. Tieši pašvaldību līmenī tiek pieņemti lēmumi par to, kādas izredzes ir cilvēkiem savas dzīves veidošanā. Tāpēc pašvaldību politika ir arī sabiedrības politika.”⁴

---

¹ PĒTERIS MUCINIEKS. Latvijas pašvaldību iekārta. Rīga 1938, 37.lpp.

² MUCINIEKS, Latvijas pašvaldību iekārta, 38.lpp.

³ MUCINIEKS, Latvijas pašvaldību iekārta, 48.lpp.

⁴ VOLFGANGS GIZĒVIUSS. Pašvaldību politikas rokasgrāmata. Rīga 1993, 8.lpp.

Būtiski ir apzināt Latvijas mazpilsētu pārvaldes vēsturi un to iekšējo struktūru darbību, jo nepārziņot šo jautājumu loku, nav iespējams pilnīgi izprast un apzināt visu Latvijas vēsturi kopumā - mazpilsētas ir ne tikai apdzīvotas vietas, bet arī Latvijas valsts ideju nesējs un realizētājs. Tā pat var atzīmēt domes un valdes darbību starpkaru periodā, kuras tieši skāra un noteica pilsētas tālāko attīstību. Historiogrāfija koncentrējas uz vispārīgu tēmas pārskatu, šajā gadījumā - pašvaldību darbību starpkaru periodā, atsevišķi pieminot pāris piemērus no pilsētām, bet nav atsevišķu pētījumu par Latvijas mazo pilsētu pašvaldības darbību vēsturēm. Tā kā Latvijas mazpilsētu vēsture ir fragmentāri pētīts jautājums, tad īpaši nozīmīgi ir veidot darbus, kuros tiek apskatīta mazpilsētu pašvaldību darbība, šajā gadījumā arī Jēkabpils.

Veicot kāda noteikta reģiona izpēti, apkopojot iegūtos materiālus un izdarot secinājumus, iespējams paplašināt situācijas vispārējo izpratni, jo valsts institūciju darbības efektivitāte būtiski ietekmēja sociālos, saimnieciskos un drošības apstākļus, ietekmēja sabiedrības noskaņojumu un sabiedrības dzīvi kopumā. Līdz ar to maģistra darbā ir aplūkoti Jēkabpils pilsētas pašvaldības darbības galvenie virzieni, kas paplašina pilsētas vēstures izpēti, jo nav izdotas monogrāfijas ar padziļinātu ieskatu par Jēkabpili attiecīgajā hronoloģiskajā robežā.

Saistībā ar terminu lietojumu, svarīgi ir konstatēt pilsētas nosaukuma veidošanos un pielietojumu. Līdz pat Pirmajam pasaules karam tas bijis Jacobstadt. 1915. gadā, apkarojot vāciskos nosaukumus, radās ideja pilsētu pārsaukt par Jakovgradu.⁵ Padomju okupācijas laikā 1918. gada 17.-18. decembrī notiekošajā Demokrātiskajā kongresā, nolēma apriņķa centru pārcelt no Jaunjelgavas uz Jēkabpili, bet pilsētu pārsaukt par Jēkabmiestu.⁶ 1924. gada likums noteica apriņķi par atsevišķu pašvaldības un administratīvu vienību, kurā neietilpst pilsētas. Likums ievērojami mainīja daudzu apriņķu robežas. Jaunjelgavas apriņķi pārdēvēja par Jēkabpils apriņķi; bijušais Jēkabmiests kļuva par apriņķa pilsētu Jēkabpili. Tādējādi sākot ar 1924. gadu Jēkabmiests iegūst Jēkabpils nosaukumu, tādēļ maģistra darbā tiks izmantots Jēkabpils nosaukums, jo tas bijis krietni ilgāk, kā arī tas saglabājies līdz mūsdienām.

Mērķis: izpētīt Jēkabpils pašvaldības darbību laika posmā no 1919. gada līdz 1940. gadam, kā piemērus izmantojot pilsētas pašvaldības darbības galvenos virzienus.

---

⁵VALDIS BĒRZIŅŠ (atb. red.). 20. gadsimta Latvijas vēsture. I. Latvija no gadsimta sākuma līdz neatkarības pasludināšanai 1900–1918. Rīga 2003, 544.lpp.

⁶ARNOLDS ŠTOKMANIS. Jēkabpils novada vēsture. (Jēkabpils vēstures muzejs :manuskripts mašīnrakstā). Jēkabpils 20. gs. 60.gadi., 35.lpp.

Uzdevumi:

1. Aplūkot Jēkabpils pilsētas vēsturi un pašvaldības darbības izveidi laika periodā no 17. gadsimta līdz 1919. gadam;
2. Raksturot Jēkabpils pilsētu starpkaru perioda laikā, lai gūtu priekšstatu par pilsētas attīstību un stāvokli;
3. Izpētīt pilsētu pašvaldības izveidi un juridisko struktūru un darbību, kā arī analizēt Jēkabpils pašvaldības vēlēšanas, kā arī pašvaldības darbības situāciju pēc 1934. gada 15. maija valsts apvērsuma;
4. Raksturot Jēkabpils pilsētas pašvaldības darbības galvenos virzienus, analizējot sociālos un saimnieciskos aspektus.

Darbā pētītā laika hronoloģija ietver laiku no pilsētas pagaidu pašvaldības izveides 1919. gada 5. jūnijā līdz laikam, kad tika okupēta Latvija – 1940. gada 17. jūnijā. Kā sākuma posms tika izvēlēts 1919. gads, jo Jēkabpils tiek atbrīvota no lielinieku varas un izveidojas Jēkabpils pagaidu pašvaldība, kura uzsāk savu darbību - sāk veidoties pilsētas pašvaldību ietvars, tādējādi izvirzās galvenie attīstības virzieni. Kā hronoloģisko robežu beigu punkts tika izvēlēts 1940. gada 17. jūnijs, jo, līdz ar padomju okupāciju, tika pārtraukta Latvijas Republikā izveidotā pašvaldību institūcija.

Maģistra darbs sastāv no četrām pamatnodaļām, kas ir strukturētas atbilstoši iepriekšminētajiem uzdevumiem:

1. nodaļā *Jēkabpils pilsēta un tās pašvaldības darbības priekšvēsture* ir aplūkota pilsētas attīstība no dibināšanas brīža līdz 1919. gadam, kurā tiek pētīta pilsētas svarīgākās attīstības tendences. Sākot ar plostu un strūdzinieku apmetnes veidošanos līdz pat industriāli attīstītai mazpilsētai Krievijas impērijas sastāvā. Tāpat apskatot Pirmā pasaules kara un Neatkarības kara notikumus, kuri ietekmējuši pilsētu.

2. nodaļā *Jēkabpils pilsētas sociālais un saimnieciskais raksturojums starpkaru periodā* uzmanība veltīta pilsētas raksturojumam starpkaru periodā, kā galvenos atskaites punktus ņemot pilsētas stāvokli pēc Pirmā pasaules kara, iedzīvotāju skaitu un etnisko daudzveidību, kā arī izglītības iestāžu esamību un rūpniecības uzņēmumu raksturu pilsētā. Nodaļa sniedz ieskatu par pilsētā esošo sabiedrību pētāmajā laika periodā.

3. nodaļā *Pilsētu pašvaldību juridiskais ietvars* tiek raksturota Latvijas pilsētu pārvaldes juridiskais ietvers gan parlamentārajā, gan autoritārajā periodā. Tiek analizētas Jēkabpils pilsētas domes vēlēšanas un iesaisti valsts parlamenta vēlēšanas, apliecinot politisko nostāju iedzīvotāju vidū. Tādējādi iespējams apzināties, kā funkcionēja pilsētu pašvaldības Latvijā pētāmajā laika periodā.

4. nodaļa *Pilsētas pašvaldības sociālā un saimnieciskā darbība* tika raksturoti Jēkabpils pilsētas pašvaldības galvenie darbības virzieni sociālajā un saimnieciskajā nozarē, apskatot pilsētas attīstības galvenās tendences. Ietverot dažādus jautājumus, sākot no sociālās apgādes un pilsētas labiekārtošanas, beidzot ar nodokļu un nodevu uzlikšanu un pilsētas kustamo un nekustamo īpašumu pārvaldi.

Veicot pētniecību, tiks izmantota vēstures avotu iekšējā kritika, pētot, kādu informāciju avoti sevī ietver, kā atspoguļo un cik tā ir ticama. Mēģinot meklēt avotu satura ticamību tiks salīdzināta gan lietvedības dokumentācija, gan periodikas izdevumi. Šajā gadījumā tiks salīdzināti valdes un domes sēžu protokoli un vietējais laikraksts "Jēkabpils Vēstnesis", kurš ataino pilsētas pašvaldības darbību, svarīga ir laikraksta nostādne - tas bija bezpartejisks, tādēļ skatījums uz notikumiem ir krietni objektīvāks. Tā pat darbā tiks pielietota vēstures ģenēzes jeb aprakstošā metode, problēmu hronoloģiskā metode, kā arī funkcionālās analīzes metode.

AVOTU UN LITERATŪRAS APSKATS

Avoti:

Nepublicētie avoti

Maģistra darba izstrādē izmantoti gan nepublicēti, gan publicēti vēstures avoti un historiogrāfija. No nepublicētajiem avotiem būtiska nozīme pētījumā ir Latvijas Valsts vēstures arhīva (turpmāk LVVA) izmantotajiem fondiem. Visi fonda dokumenti sastādīti latviešu valodā.

Pētot Jēkabpils pilsētas pašvaldības vēsturi no 1919. gada līdz 1940. gadam, nozīmīgs ir LVVA 816. fonds - Jēkabpils pilsētas valde 1919. - 1940. gadam.⁷ Tajā aplūkoti dokumenti attiecas uz Jēkabpils pilsētas valdi un domi un tās darbību pilsētā. Lai iegūtu nepieciešamo informāciju, tika aplūktas Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmatas, fonda 6.-14. apraksts, kā arī Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmatas, fonda 24.- 32. apraksts. Dokumenti pieejami gan manuskripta, gan mašīnraksta veidā. Protokolu grāmatas veidotas pēc vienas shēmas visu laika periodu, kad katrā sēdē tiek norādīti apskatāmie jautājumi, uz kuriem tiek sniegta detalizēta atbilde. Protokolos nav norādītas domes un valdes darbinieku debates, tādēļ grūti spriest par politisko spēku dažādajām nostādnēm. Pēc 1934. gada 15. maija apvērsuma protokolu saturā nav manāmas būtiskas izmaiņas, taču Jēkabpils pilsētas valdei tiek piešķirtas domes tiesības, tādā veidā pilsētas valde pārņēma domes pilnvaras. Tāpat šajā fondā pieejami Jēkabpils pilsētas valdes sastādītie pilsētas budžeti, kā arī vēlēšanu komisijas protokoli, kuri sniedz ieskatu pašvaldību vēlēšanu norisē.

Pašvaldību departaments bija viena no Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas struktūrvienībām, kas pārzināja pašvaldību lietas. Departamenta Pilsētu daļa pārzināja pilsētu pašvaldību lietas, pārraudzīja to darbību, finanses un lietvedību. Tai bija samērā plašas uzraudzības tiesības, jo lielai daļai pilsētas valdes lēmumu, arī pilsētu budžetu un pašvaldību izdotos saistošos noteikumus bija jāapstiprina Iekšlietu ministrijā. Maģistra darbā būtiska loma bija LVVA 3723. fonda Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments 2. apraksta pilsētu daļas (1918-1940)⁸ pieejamajiem avotiem. Būtisks pienesums bija iespēja apskatīt statistikas ziņas par pilsētu,

---

⁷ Latvijas Nacionālais arhīvs, Latvijas Valsts vēstures arhīvs (turpmāk – LNA LVVA), fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.).

⁸LNA LVVA, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940).

kurās bija iesūtījusi Jēkabpils pilsētas dome. Taču pats būtiskākais šajā fondā ir pieejamie avoti par Jēkabpils pilsētā veiktajām revīzijām 1934., 1935., 1937., 1938., 1939. gadā, kurās uzskatāmi redzama pilsētas darbība saimnieciskajā jomā.

Jēkabpils Vēstures muzejā ir saglabājušās lietas par Jēkabpils pilsētas pašvaldības vēsturi starpkaru periodā. Tāpat muzejā saglabājies un ir pieejams pētniekiem Arnolda Bruno Štokmaņa manuskripts par Jēkabpils pilsētas vēsturi⁹, kas sniedz bagātīgu informācijas bāzi par pilsētas vēsturi no pirmsākumiem līdz 20. gs 60. gadiem. Arnolds Bruno Štokmanis dzimis 1895. gadā un miris 1970. gadā, bija vēstures skolotājs Jēkabpils Valsts ģimnāzijā un Jēkabpils Vēstures muzeja dibinātājs un pirmais direktors. A. Štokmanim aizejot pensijā sešdesmito gadu otrajā pusē, tapa pilsētas vēstures manuskripts, taču padomju laika aizspriedumu dēļ tas netika izdots grāmatā.¹⁰ Nav norādīti, kādi bija šie aizspriedumi, bet viens no iemesliem varēja būt A. Štokmaņa objektīva faktu analīze, neglaimojot pastāvošajai varai. Tāpat vēstures muzejs sniedzis bagātīgu foto materiālu klāstu, kurš papildina maģistra darbu, sniedzot vizuālu ieskatu pilsētas attīstībā. Foto materiāli aplūkojami darba pielikumā.

Publicētie avoti

No publicētajiem avotiem plašu un daudzpusīgu informāciju par Jēkabpils pilsētas pašvaldību sniedza vietējais laikraksts *Jēkabpils Vēstnesis*¹¹, kurš savu darbību uzsāka 1923. gada 12. oktobrī, bet darbību beidza 1944. gada 20. jūlijā, kad PSRS atkārtoti okupēja Jēkabpils teritoriju 9. augustā. Kā norādīja paši laikraksta izdevēji, tas bija pilsonisks un bezpartejisks iknedēļas laikraksts, kuru iespieda Jēkabpils drukātavā. Sākotnējā laikraksta tirāža bija 400 eksemplāri, taču tā pieaugusi līdz 2200 eksemplāriem 1929./30. gadā, tālāka informācija par tirāžu skaitu nav zināma. Sākotnēji laikraksta redakcija atradās Krasta ielā 29, taču 1926. gadā tika mainīta atrašanās vieta, pārceļoties uz Lielo ielu 99, tad Lielo ielu 129, bet no 1928. gada redakcija atradās Lielajā ielā 132. Pēc 1934. gada 15. maija apvērsuma redakcija tika pārcelta uz Brīvības ielu 212, kur atradās drukātava, tur paliekot līdz pat laikraksta likvidēšanai. Laikraksta dibinātāji bija Krustpils pagasta turīgais mecenāts Indriķis Stukuls, bet avīzes izdošanas organizatori bija toreizējā Jaunjelgavas apriņķa priekšnieks un aizsargu pulka komandieris Jānis Lācis, Latvijas Bankas

---

⁹ARNOLDS ŠTOKMANIS. Jēkabpils novada vēsture. (Jēkabpils vēstures muzejs :manuskripts mašīnrakstā). Jēkabpils 20. gs. 60.gadi.

¹⁰SKAIDRĪTE GAILĪTE. Jēkabpils. Rīga 2002, 148. lpp.

¹¹Jēkabpils Vēstnesis. 1923-1944.g.

Jēkabpils nodaļas priekšnieks Fricis Skujskubis, ārsts Jānis Pusbarnieks, Jēkabpils tipogrāfijas īpašnieks Ernests Pāvuliņš, jēkabpilieši P. Lapiņš, Jānis Lejiņš-Leja, E. Martinsons, K. Priednieks un P. Rācenis. Vairāki laikraksta izdošanas organizatori vēlāk bija arī laikraksta redaktori. Sniedza ieskatu par pilsētas notikumiem un ikdienu, Latvijas un pasaules mēroga notikumiem. Laikraksts tika izdots Jēkabpilī un iznāca reizi nedēļā. Kā norāda Rihards Treijs, tad Jēkabpils pilsētas iznākošais laikraksts bija “provinciāls”, tas tika izdots kā personīgas uzņēmības mēģinājums, tādējādi iegūstot pietiekami lielu lasītāju skaitu, lai laikraksts pastāvētu. J. Lejiņš un viņa partneri vienojās, uzsākot avīzes izdošanu, ka laikraksts būs “bezpartejisks pilsonisko uzskatu robežās”. Jēkabpils Vēstnesis sistemātiski pārdrūkāja K.Ulmaņa, Ā. Bļodnieka, A. Berga un citu labējo politiķu rakstus un Saeimas vēlēšanās operēja ar šādu un līdzīgiem lozungiem: “Atbrīvosim Latviju vēlreiz no sarkanā neprāta!”, laikrakstā parādījās arī antisemītisks piesitiens.¹² Maģistra darba ietvaros laikraksts sniedza pašu pilsētas iedzīvotāju attieksmi un viedokli pret pašvaldības pastāvošo politisko, saimniecisko un sociālo darbību.

Kā otrais lielākais laikraksts bija “Pašvaldības Balss”¹³, kas bija vienīgais žurnāls latviešu valodā, kas kalpoja pilsētu pašvaldības jautājumu risināšanai, aktualizēšanai un skaidrošanā. Savus rakstus iesūtīja ne tikai pilsētu amatpersonas, bet arī Latvijas Universitātes mācītbspēki un Pašvaldības departamenta darbinieki. “Pašvaldības Balss” ievietotā informācija bieži dublējas ar “Jēkabpils Vēstnesī” sastopamo informāciju saistībā ar domes darbību, kā arī domes un valdes sēžu protokolos ir lasāma visa informācija. Taču ir pāris raksti, kuri atklāj to, ko iepriekšminētie avoti noklusē vai arī nav pateikuši. Šajā laikrakstā bieži tiek publicēta statistika, kas skar dažādas pašvaldības darbības jomas, kā piemēram, skolotāju atalgojums, pilsētu ipašumus, labierīcības utt.

Darbā informāciju par Jēkabpils vēsturi sniedza vietējais laikraksts *Brīvā Daugava*¹⁴, kurš savu darbību uzsāka 1940. gada 22. augustā, darbojoties līdz šim brīdim. Šobrīd tas ir pilsonisks un bezpartejisks laikraksts, kas iznāk trīs reizes nedēļā. Līdz ar to tiek izmantots neatkarīgs vietējais laikraksts *Jaunais Vēstnesis*¹⁵, kurš savu darbību uzsāka 1991. gada 2. februārī un darbojas līdz šodienai. Abi laikraksti sniedz ieskatu par pilsētā un apkārtējo novadu notiekošo un Latvijas mēroga notikumu atspoguļotājs. Maģistra darba veidošanā laikraksts sniedza informāciju par pilsētas vēsturi. Laikrakstā iegūtā informācija sniedza iespēju papildināt npublicētos avotus.

---

¹² RIHARDS TREIJS. Latvijas Republikas prese 1918 – 1940. Rīga 1996, 326.: 348.-349.lpp

¹³ Pašvaldības Balss. 1924-1940.g.

¹⁴Brīvā Daugava. 1940- tagad.

¹⁵Jaunais Vēstnesis 1991- tagad.

Laikrakstos par pilsētas vēsturi pārsvarā raksta Jēkabpils Vēstures muzeja galvenā arhitektūras speciāliste Dace Lukšēvica un galvenā krājuma glabātāja Iluta Bērziņa, kā arī citi muzeja darbinieki.

Publicēto avotu klāstu papildina Marģera Skujenieka sastādītās statistikas grāmatas¹⁶, kuras sniedz ieskatu pilsētas iedzīvotāju skaita izmaiņās, etnisko sastāvu un nodarbošanās specifiku pilsētā. Līdz ar to iespēju veidot vispārīgu ieskatu pilsētas dinamikā un attīstībā pēc Pirmā pasaules kara.

Literatūra:

Kā vissvarīgāko literatūras vienību varētu minēt jurista Pētera Mucinieka apjomīgo darbu „Pilsētu pašvaldību iekārta”¹⁷, kurā vispārīgi tiek aprakstīta Latvijas teritorijā esošo pilsētu pašvaldību vēsture un juridiskā iekārta, tādējādi veidojot ieskatu pašvaldību darbībai pēc likumu regulējumiem, kuri bija jāievēro pilsētām, lai tās funkcionētu pēc Latvijas Republikas likumdošanas principiem. P. Mucinieka materiālu papildināja arī mūsdienu juristu pētījumi un ieskats par pašvaldību juridisko iekārto, šajā gadījumā Edvina Vanaga un Ilgas Vilkas darbs par Latvijas pašvaldību darbību un attīstību¹⁸ un apjomīgo pētījumu par Latvijas 20. gadsimta vēsturi.¹⁹

Vispārēju informāciju par Jēkabpils dzīvi starpkaru periodā sniedz Skaidrītes Gailītes grāmata *Jēkabpils*²⁰, kurā tiek apskatīta gan Jēkabpils, gan Krustpils. Darbs ir ar novadpētniecisku raksturu, tekstā nav sniegtas atsauces izmantotajiem materiāliem. Grāmatā ir daudz foto materiālu, kuri labi parāda pilsētas dzīvi starpkaru periodā.

Kopumā pieejamie vēstures avoti un historiogrāfijā sastopamā informācija ļauj sasniegt maģistra darbā izvirzītos mērķus.

---

¹⁶ Latvijas statistiskā gada grāmata. Rīga 1921.; MARGERS SKUJENIEKS. Otrā tautas skaitīšana Latvijā. Rīga 1928.; Latvijas statistiskā gada grāmata. Rīga 1930.; MARGERS SKUJENIEKS. Ceturtā tautas skaitīšana Latvijā. Rīga 1936.

¹⁷ PĒTERIS MUCINIEKS. Latvijas pašvaldību iekārta. Rīga 1938.

¹⁸ EDVINS VANAGS, INGA VILKA. Pašvaldību darbība un attīstība. Rīga 2005.

¹⁹ VALDIS BĒRZIŅŠ (atb. red.). 20. gadsimta Latvijas vēsture. II. Neatkarīga valsts 1918–1940. Rīga 2003.

²⁰ SKAIDRĪTE GAILĪTE. Jēkabpils. Rīga 2002.

1. JĒKABPILS PILSĒTA UN TĀS PAŠVALDĪBAS DARBĪBAS PRIEKŠVĒSTURE

Apdzīvota vieta Daugavas kreisajā krastā pie Salas kroga sāka veidoties jau 16. gadsimta otrajā pusē. Tas notika krāču dēļ, kad upes kravas nācās pārvietot pajūgos. Pirmie šī darba veicēji bija bēgļi: krievu vecticībnieki, arī baltkrievi un poļu uniāti no Krievijas pierobežas. Salas krogs atradās Kurzemes – Zemgales hercogistes teritorijā, un šī pavalsts bēgļus labprāt pieņēma.²¹ Jēkabpils pilsēta veidojusies Kurzemes un Zemgales hercoga Jēkaba Ketlera valdīšanas laikā (1642-1681). No tagadējās Jēkabpils apkārtnes hercoga Jēkaba laikā esošo manufaktūru ražojumus veda pa Ziemeļu Susēju līdz Daugavai un tad no Slobodas pie Salas muižas kroga, kur bija osta laivu plostu piestāšanai.²² Mūsdienās tas ir Jēkabpils pilsētas vēsturiskais centrs, kas iezīmē pilsētas turpmāko attīstību gar Daugavas krastu.

Daugavas ūdensceļa izmantošana gadsimtiem ilgi bija īpaši svarīga loma, jo šeit sākās garākais un straujākais Daugavas krāču posms, kura galā izveidojās vēl viena pilsēta – Frīdrihštate, tagadējā Jaunjelgava. Izdevīgā ģeogrāfiskā stāvokļa dēļ abas Kurzemes hercogistes pilsētas 17.-18. gadsimtā izkonkurēja seno Hanzas tirdzniecības pilsētu Koknesi, un līdz pat 19. gadsimtam Jēkabpils Daugavas kreisajā krastā ir lielākā jauno laiku apdzīvotā vieta Daugavas ielejā mūsdienu Latvijas teritorijā.²³

Jēkabpils dibināta 1670. gadā un tai sākotnēji piešķirtas Magdeburgas pilsētas tiesības, bet 1796. gadā vispārējās pilsētu tiesības. Tās iemītnieki apzīmēti par „līdz šim notikušo karu laikā krievu tautības padzītiem trimdiniekiem” (domāts poļu – zviedru karš).²⁴ Pilsētas tiesību piešķiršanas akts saglabājies tikai no 1740. gada kopijas, tajā kopumā bija 11 punkti, kuri noteica, ka jēkabpīlieši var brīvi izraudzīties sev birģermeistaru un rāti, celt baznīcas un skolas un meža materiālus cirst par brīvu hercogistes mežos.²⁵

Pilsētas maģistrātam hercogu laikos bija tiesības uzņemt par pilsoņiem godīgus krievu tautības cilvēkus, un krieviem, tāpat poļiem, bija savi rātskungi. Vācieši ilgāku laiku nebaudīja

²¹ ULDIS LASMANIS. Ko neparedzēja hercogs Jēkabs. Rīga 2005, 43.lpp.

²² ŠTOKMANIS. Jēkabpils novada vēsture, 26. lpp.

²³ MĀRTIŅŠ MINTAURS. Jēkabpils – Krustpils un Daugavas tirdzniecības ceļš. In: Brīvā Daugava, 22.10.2009., 6. lpp.

²⁴ ŠTOKMANIS, Jēkabpils novada vēsture, 28. lpp.

²⁵ Ibidem, 28. lpp.

Jēkabpilī pilsoņu tiesības; tikai 1766. un 1781. gada noteikumi arī tiem piešķīra tiesības uz pilsētas amatiem. Ebrejiem hercogu laikos nebija tiesības nometināties Jēkabpilī, tie ebreji, kas to bija mēģinājuši pārkāpt, 1739.gadā tika padzīti no pilsētas ar varu. Tikai pēc Kurzemes pievienošanas Krievijai 1796.gadā ebrejiem piešķīra nometināšanās tiesības Jēkabpilī.²⁶ Ebreju aktīvu apmešanos pilsētā apliecina 1800. gadā uzceltā sinagoga, un otra 1808. gadā uzceltā sinagoga. Tam arī sekoja latviešu apmešanās pilsētā, taču jāatzīmē, ka daži no latviešiem diez gan ātri pārvācojās, mainot savus uzvārdus. Pārsvarā latvieši nodarbojās ar zemkopību, kam sekoja arī citas profesijas, kā kalpotāji, sulaiņi, kučieri, namsaimnieki un citi.²⁷

Maģistrāts pārzināja pilsētas pilsoņus, pie kādiem nepieskaitīja nedz muižniecību, nedz garīdzniecību. Pilsētas maģistrāts sastāvēja no viena vai vairākiem burgomistriem, rātsmaņiem, kādus ievēlēja minētie pilsētas iedzīvotāji. Maģistrāta administratīvā kompetencē ietilpa: 1) finanšu pienākumi – viņš uzraudzīja valsts nodevu sadalīšanu un piedzīšanu, klaušu izpildīšanu; 2) uzturēt un pārvaldīt policiju, nodibināt skolas, bāreņu un vājprātīgo namus, slimnīcas, biržas, celt rātsnamu. Maģistrāts bija padots tikai galvenajam maģistrātam un nebija padots nedz gubernatoriem, nedz pat kara ierēdniecībai. Maģistrātiem nebija uzlikts par pienākumu uzraudzīt un piedzīt valsts nodevas par krodzniecību un par ievadamām precēm, t.i. muitas un krodzniecības nodevas.²⁸ 18. gs. beigās un 19. gs. sākumā tika uzceltas galvenās pilsētas sabiedriskās ēkas – rātsnams, policija, apriņķa skola, pasta stacija un luterāņu baznīca, vēlāk arī mirtiesā un cietums.²⁹

Rāti sākumā ievēlēja pilsoņi, un tās sastāvs bija visai neliels – dažās pilsētās tikai 3-7 locekļi. Ar laiku rātes pašas kooptēja jaunus rātes locekļus uz visu mūžu. Rātei piederēja visa politiskā un ekonomiskā vara. Rātes bieži vien veica ne tikai pašvaldībām raksturīgas funkcijas, kuras būtu: pilsētas reprezentācija, starppilsētu līgumu slēgšana, pilsētas amatpersonu ierēdņu iecelšana, saistošo noteikumu izdošana pilsētas iedzīvotājiem, pilsētas nekustamā īpašuma pārvaldīšana, trūkumcietēju, slimnieku un nespējnieku uzturēšana u.c., bet arī funkcijas, ko šobrīd veic valsts, piemēram, likumu izdošana, tiesas funkcijas, pilsoņu tiesību piešķiršana u.c.³⁰

---

²⁶VOLDEMĀRS SALAINIS, ALEKSANDRS MALDUPS. Pilsētu apraksti II. Rīga 1936, 62.lpp

²⁷ŠTOKMANIS, Jēkabpils novada vēsture, 51.-52. lpp.

²⁸TEODORS LĪVENTĀLS, VALTERS SADOVSKIS (red.). Rīga kā Latvijas galvas pilsēta : rakstu krājums Latvijas republikas 10 gadu pastāvēšanas atcerei. Rīga 1932, 190.lpp.

²⁹DACE LUKŠĒVICA. Laikmeta liecības pilsētas apbūvē. In: Brīvā Daugava, 24.04.2001., 4. lpp.

³⁰EDVINS VANAGS, INGA VILKA. Pašvaldību darbība un attīstība. Rīga 2005, 91.lpp.

Izplatīta parādība pilsētā bija ugunsgrēki, jo apbūve pārsvarā sastāvēja no koka celtnēm. Pirmais fiksētais lielais ugunsgrēks noticis 1708. gadā, taču ar hercoga gādību un piekļuvi mežam pilsētu ātri vien atjaunoja, šādas nelaimes atkārtotās vēl 1769., 1773., 1878. un 1881. gadā.³¹

1710. gadā pilsētā plosījās mēris, kad apkārtnes un pašas pilsētas iedzīvotāju skaits strauji samazinājās. Taču pēc Ziemeļu kara beigām pilsētā ieplūda jauni iedzīvotāji – Baltkrievijas uniāti, kas atstājuši savu kultūrvēsturisko mantojumu pilsētā.³²

1764. gadā jaunais tirdzniecības likums, kuru apstiprināja cariene Katrīna II, galvenās valdošo kārtu privilēģijas neskāra, taču sagādāja nepatīkamas nianses. Muitas likmes tika paaugstinātas divas reizes, rātēm aizliedza patvarīgu rīcību eksporta jautājumos, tirgotājiem sētu saimnieku parādus, ciešā saistība starp zemniekiem un tirgotājiem tika likvidēta, presi vajadzēja piedāvāt atklātos laukumos. Jēkabpils rāte, birģermeistaru atbalstīta, pretojās manufaktūru dibināšanai, jo tā izgāja no saimnieciskās dzīves tradicionālajām robežām. Pilsētas rāte noraidīja neskaitāmus ārzemnieku lūgumus atļaut dibināt rūpnieciskas ražotnes, jo tirgotāji varēja gūt peļņu ar importa precēm.³³ Tā paša gada 17.martā Jēkabpilī tika atvērta pirmā aptieka pēc Feodora Gotlība Rītera lūguma Kurzemes hercogam, kurā tas lūdz piešķirt viņam privilēģiju būt vienīgajam aptiekāram pilsētā.³⁴

Pārceltuve no Jēkabpils uz Krustpili tika atklāta 1764. gadā. Visvecākā pārceltuve atradusies pretī Dārza ielas galam, bet otrā Daugavas krastā atradās Sv. Gara baznīca ar tirgus laukumu pievārtē. Nākamā pārceltnes vieta atradās pretī Celtuves ielas galam, kura gāja garām kalēja Ašeka smēdei un Jēkabpils pusē – Viestura ielas galā. Vēlākos gados tā atradās pretī bijušajam veikalam “Progress”.

Jēkabpilī 18. gs. II pusē uz īsu laiku tika nodibināta A. Grosa privātā elementārskola, kurā mācības norisinājās vācu valodā. Grosa kungs pasniedzis valodas, mūziku, zīmēšanu, dejas un paukošanos. Tā pat Grosam bija ideja būvēt Jēkabpilī pirmo speciālo ēku skolas vajadzībām, līdzekļus gūstot no loterijas ienākumiem. Tomēr šai iecerei nav bijis sekotāju un Gross drīz vien pameta pilsētu. Apmēram 30 gadus Jēkabpils bija palikusi bez skolas.³⁵

³¹KĀRLIS APINIS. Latvijas pilsētu vēsture. Rīga 1931, 166.lpp.

³²ŠTOKMANIS, Jēkabpils novada vēsture, 40.-41. lpp.

³³JOLANTA GRANDĀNE. Rūpnieciskā darbība Jēkabpilī 18. – 19. gadsimtā. In: Brīvā Daugava, 20.02.2014., 6.lpp.

³⁴DACE LUKŠEVICA. Ziņas par Jēkabpili martā. In: Jēkabpils Vēstis, 2015, Nr. 13, 9.lpp

³⁵JOLANTA GRANDĀNE. Dar' man tēv(i)s pastaliņas, skolā iet(i) man gribas ... In: Brīvā Daugava, 31.08.2012., 6.lpp.

1804. gadā ar Krievijas valdības rīkojumu virsuzraudzību par Kurzemes skolām uzdod Tērbatas apgabala skolu pārvaldei. Pašā Kurzemē nodibina 3 skolu iecirkņus – Jelgavā, Kuldīgā un Jēkabpilī. 1805. gadā Jēkabpilī atver trīsgadīgu aprinča skolu ar apmācību vācu valodā. Par mācībām jāmaksā skolas nama īrei 100 sudraba dālderu gadā un alga skolotājiem 25 sudraba dālderu gadā. 1808. gadā irēto skolas ēku tā laika valdība iegūst savā īpašumā, tādējādi par mācību valodu kļūst krievu valoda. Tāpat 1805. gadā darbību uzsāka Jēkabpils elementārskola, pēc kuras beigšanas mācības varēja turpināt aprinča skolā. 1815. gadā Jēkabpilī atvēra īpašu elementārskolu ebreju bērniem ar apmācību vācu valodā. Pirmais skolas skolotājs bija Marks Rafaels Tālzere. 1861. gadā Jēkabpilī tika atvērta vēl viena ebreju skola.³⁶

1812. gada 22. jūlijā Napoleona armijas maršala Makdonalda korpusa ģenerāļa Grandžana 7. divīzijas daļas bez kaujas ieņēma Jēkabpili un apmetās pilsētā līdz 13. augustam. Maršals ierīkoja savu mītni ēkā pret tirgus laukumu (tagadējā adrese Brīvības ielā 223).³⁷ Napoleona armijai atkāpjoties, maršals Makdonalds pavēlējis nojaukt tiltu pār Daugavu, ko it kā bija taisījuši paši franči. Šī kara sekas ilgi gūlās pār pilsētu.³⁸ Laika posmā no 1807. – 1828. gadam Kārlis Gothards Vilhelms Ernstams Bistrams³⁹ sastādīja pārskatu par Jēkabpilī, kurā tika atzīmēts, ka pagrimums meklējams 1773. gadā, kurā nodegusi pilsētas lielākā daļa. Bistrams rakstīja par jēkabpiliešu būdiņām, jo par mājām tās nevarēja nosaukt.⁴⁰ Taču uz 1818. gadu Jēkabpilī bija 1652 iedzīvotāji, kuri apdzīvojuši 198 mājas.⁴¹

Jēkabpilij nonākot Krievijas impērijas sastāvā mainījās celtniecībā pieņemtie noteikumi. Projektus šajā laikā valsts celtnēm izstrādāja kara arhitekti un inženieri, kas bija oficiāli cara varas pildītāji. Celtniecības darbus šajos objektos veica guberņas arhitekta vai pilsētas revidenta uzraudzībā. Vietējie celtniecības meistari, kas līdz tam bija arī projektu autori, pakāpeniski kļuva par ikdienišķiem darbuņēmējiem, bet projektēšanu pārņēma personas, kuru amats bija arhitekts. Valsts noteiktais mākslinieciskais virziens bija izteikti monumentāls. Ēka Brīvības ielā Nr.171 celta 1820. gadā kā aprinča rentēja jeb, pēc mūsdienu izpratnes, banka. Celtnes arhitektoniski atbilst tā laika Krievijas impērijas Krievu klasicisma paraugam – taisnas līnijas, ģeometriski

³⁶ JOLANTA GRANDĀNE. Dar' man tēv(i)s pastaliņas, skolā iet(i) man gribas ... In: Brīvā Daugava, 31.08.2012., 6.lpp.

³⁷ DACE LUKŠEVICA. Ziņas par Jēkabpili jūlijā. In: Brīvā Daugava, 14.07.2015., 6.lpp

³⁸ APINIS, Latvijas pilsētu vēsture, 168.lpp

³⁹ WILHELM LENZ. Deutschbaltisches biographisches Lexikon. Köln 1970, 70. lpp.

⁴⁰ ŠTOKMANIS, Jēkabpils novada vēsture, 57.-58. lpp.

⁴¹ Ibidem, 62. lpp.

precīzas formas. Pēc uzcelšanas vairāk nekā 100 gadus celtne izmantota savam sākotnējam uzdevumam.⁴²

Otra 1820. gadā celtā mūra ēka Pasta ielā Nr.1 sākotnēji bija aprīnča skola, bet pa daļai pildījusi arī turīgāko jēkabpiliešu dzīvojamās mājas funkcijas. Skola dibināta jau 1805. gadā, bet sākumā tā mitinājusies īrētās telpās, kuras nācās pamest sakarā ar krievu – franču kara notikumiem pilsētā. Kara apstākļu dēļ skola no 1813.- 1815. gadam bija slēgta, bet no 1820. gada tā pārveidota par parasto reālskolu, kurā strādā 3 skolotāji un 2 klasēs mācās 18 bērni. Taču telpas bijušas šauras un nolietojušās, tādēļ 1820. gadā leitnants Šmits uzcēla jauno skolas ēku par 67 000 rubļiem asignācijās. Ēkā vēl bez klasēm atradušies arī 3 dzīvokļi skolotājiem.⁴³ Skolā uzņēma tikai zēnus, kuri bija nākuši no tuvējām apkaimes un bija beiguši draudžu vai pagastu skolas. Pārsvarā šajā skolā zināšanas ieguva Krievijas cara valdības ierēdņi un turīgāko pilsētas tirgoņu atvases. Savu darbību tā pārtrauca 1914. gada jūlija beigās, sākoties Pirmajam pasaules karam.⁴⁴

Sākot ar 18.gs. beigām un 19. gadsimta sākumā Jēkabpils pilsētā bija septiņu cunftu amatnieki: pieci bija vācieši (2 zeltkaļi, 1 varkalis, 2 galdnieki); viens krievs (varkalis); viens polis (pulksteņu meistars).⁴⁵ Jēkabpilī 1883. gadā amatnieku skaits bija ievērojami pieaudzis: 46 drēbnieki, 12 kurpnieki, 9 mūrnieki, 7 podnieki, 5 galdnieki, 4 krāsotāji, 4 kalēji, 3 stiklinieki, 3 skārdnieki, 3 zeltkaļi, 2 virpotāji, 2 grāmatsējēji, 1 pulksteņmeistars un 1 varkalis.⁴⁶

19. gadsimtā arvien straujāk pieaugošo preču ražošanas prasība arvien plašāku noietu šīm precēm, kamēr apkārtējie muižnieki traucēja plašāku tirdzniecisko sakaru attīstīšanos starp pilsētu un laukiem, noliedzot zemniekiem pārdot savus ražojumus Jēkabpilī un tur, savukārt, iepirkties. No otras puses, preču plašāku ražošanu traucēja arvien vēl pastāvošās cunftes, kuru pašā Jēkabpilī gan nebija, bet šeit darbojušies meistari bija pierakstīti pie cunftēm Jelgavā vai citā pilsētā. Šai laikā dzimstošās rūpniecības attīstību stipri kavēja arī arvien vēl pastāvošā dzimtbūšana. Ar 1839. gadu pilsētā pastāvēja neliela rūpniecība, darbojās ādu fabrika, ķieģeļu ceplis un divas kaļķu dedzinātavas, tāpat ap šo laiku pilsētā bija arī 7 maizes ceptuves.⁴⁷

---

⁴² DACE LUKŠEVICA. Senās ēkas. In: Brīvā Daugava, 31.08.2010., 6.lpp

⁴³ Ibidem, 6.lpp

⁴⁴ JOLANTA GRANDĀNE. Dar' man tēv(i)s pastaliņas, skolā iet(i) man gribas ... In: Brīvā Daugava, 31.08.2012., 6.lpp.

⁴⁵ JOLANTA GRANDĀNE. Rūpnieciskās ražošanas aizsākumi Jēkabpils apkārtnē. In: Brīvā Daugava, 28.02.2013., 6.lpp.

⁴⁶ JOLANTA GRANDĀNE. Rūpnieciskā darbība Jēkabpilī 18. – 19. gadsimtā. In: Brīvā Daugava, 20.02.2014., 6.lpp.

⁴⁷ JOLANTA GRANDĀNE. Rūpnieciskā darbība Jēkabpilī 18. – 19. gadsimtā. In: Brīvā Daugava, 20.02.2014., 6.lpp.

19. gadsimta vidū Jēkabpilī darbojās 82 loči. Poļu arheologs un numismāts Ādams Plāters (1790 - 1862) šajā laikā Viļņā publicējā Daugavas aprakstā atzīmējis, ka posmā no Krustpils līdz Lieljumpravas muižai (tagad Jumprava) upē bijušas 45 krāces un akmens sēkļi, turklāt vairāk nekā puse no tām (25) koncentrējās pilsētas tuvumā no Krustpils līdz Aiviekstes ietekai.⁴⁸

1834. gadā Jēkabpilī atvēra pirmo slimnīcu – lazareti. Lazarete galvenokārt bija domāta šeit nometināto karavīru ārstēšanai. Slimnieku ēdināšana mazāksolīšanā bija izdota kāda ķirurga atraitnei par 10,5 kapeikām dienā. Šī lazarete iegājusi medicīnas vēsturē, jo 1847. gadā pirmo reizi ārpus Rīgas tika veikta amputācijas operācija ar pilno narkozi. Taču 1878. gadā 18. jūnijā tā nodeg lielajā pilsētas ugunsgrēkā.⁴⁹

1834. gadā atvēra, kā toreiz dēvēja, Jēkabmiesta Marijas skolu. Skolas vajadzībām uzcēla sarkanu ķieģeļu ēku Daugavas krastā, blakus Svētā Gara vīriešu klosterim. Tā bija pirmā divu gadu apmācības skola Jēkabpilī meitenēm. Netālu no šīs ēkas tika uzcelta jauna skolas ēka (tagadēja Brīvības ielā 213). Meiteņu skola darbojās pilnīgā valsts apgādībā. Jaunās skolas apmācība ilga četrus gadus. Skolu slēdza 1914. gadā, sākoties I pasaules karam. Pēc kara ēku iegādājās ārsts Jānis Pusbarnieks un izveidoja doktorātu. Bijušajā Jēkabpils Marijas skolas ēkā pie klostera 1885. gadā tika izveidota Vladimira – Marijas skola zēniem ar divu klašu apmācību. 1900. gadā šajā skolā izglītību ieguva apmēram 200 zēnu, kā arī šeit notika pilsētas pirmās mācību stundas latviešu valodā.⁵⁰

1862. gadā atver draudzes skolu pareizticīgo bērniem bijušā Pokrova klostera ēkā. Skolas uzturēšanai valdība piešķīra 34 desetīnas, kas ir apmēram 30 hektāri zemes Daugavas krastā lejpus pilsētas robežām. 1887. gadā tiek būvēta Svētā Gara pareizticīgo draudzes skola.⁵¹

Pēc dzimtbūšanas atcelšanas un 1863. gada datiem Jēkabpilī bija 122 latvieši, kas sastādīja 10% no visiem iedzīvotājiem, taču īsā laika periodā latviešu skaits pilsētā bija desmitkārtšojies, jo pēc 1881. gada datiem, pilsētā bija 1133 latvieši.⁵²

Līdz Krievijas 1870. gada pilsētu nolikuma ir veikts Jēkabpils pilsētas vadītāju uzskaitījums, tie būtu - birģermeistari: Orehovičs – 1680., Samusevičs – 1692., Šimanovskis –

⁴⁸ MĀRTIŅŠ MINTAURS. Jēkabpils – Krustpils un Daugavas tirdzniecības ceļš. In: Brīvā Daugava, 22.10.2009., 6. lpp.

⁴⁹ JOLANTA GRANDĀNE. Ieskats slimnīcas vēsturē. In: Brīvā Daugava, 23.11.2012., 4.lpp.

⁵⁰ JOLANTA GRANDĀNE. Dar' man tēv(i)s pastaliņas, skolā iet(i) man gribas ... In: Brīvā Daugava, 31.08.2012., 6.lpp.

⁵¹ Ibidem, 6.lpp.

⁵² ŠTOKMANIS, Jēkabpils novada vēsture, 75. lpp

1696., Borovskis – 1774., pilsētas vecākais Kristofs Šponholcs – 1792., taču jāatzīmē, ka šie gadu skaitļi ir aptuveni. 1765. gadā pilsētas galva bija Antons Protasēvičs, bet 1796. gadā birģermeistars - Helvigs.⁵³

Pamatojoties uz 1877. gada 26. marta likumu par 1870. gada Krievijas pilsētu nolikuma attiecināšanu uz Baltijas gubernām, Latvijas teritorijā tika uzsākta pilsētu pašvaldību reforma. Pēc šī likuma ietvara, rātes zaudēja savas administratīvās varas funkcijas, tādējādi kļūstot par pirmo pilsētu pašvaldību likumu, kas darbojās Latvijas teritorijā. Tādējādi 1878. gadā Latvijas teritorijā sāka veidoties pirmās pilsētu domes, no kā izriet, ka 1878. gadu var uzskatīt par pilsētu pašvaldības dzimšanas gadu Latvijas teritorijā.⁵⁴

Šādas reformas nepieciešamība saistāma ar straujo pilsētu attīstību un dzimtbūšanas atcelšanu, kas palielināja pilsētu iedzīvotāju skaitu. Tādējādi tika likvidētas līdz reformai pastāvošās kārtu padomes, to vietā radās visu pilsētas iedzīvotāju grupu pārstāvju izveidota vietējā pašvaldības iestāde. Kā paraugu Krievijas likumdevēji ņēma Prūsijas pilsētu likumu, sevišķi jautājumā par pilsētas domes vēlēšanu kārtību. No tā izriet arī pilsētas pašvaldību institūcijas, kas būtu – pilsētas vēlētajū sapulce, pilsētas dome un pilsētas valde ar pilsētas galvu priekšgalā. Katrai no institūcijām bija savi pienākumi, pilsētas vēlētajū sapulce reizi četros gados ievēlēja pilsētas domi, vēlēšanās drīkstēja piedalīties pilsētas iedzīvotāji, kuri sasnieguši 25 gadu vecumu, kā arī viņiem piederēja pilsētas teritorijā ar nodokli apliekams nekustamais īpašums vai viņi maksāja tirdzniecības vai rūpniecības nodokļus. No tā var secināt, cik daudz cilvēku bija tiesīgi balsot un tikt ievēlēti pilsētas domē. Pati pilsētas dome bija augstākā varas institūcija, tās skaits bija atkarīgs no balsstiesīgo vēlētajū skaita, Latvijas teritorijā tas svārstījās no 30-72 domniekiem. Taču pilsētas valde bija pašvaldības izpildinstitūcija, tā pilnībā pakļāvās domes lēmumiem un veica operatīvo lietu vadību. Valdes locekļus ievēlēja dome uz četriem gadiem, kā arī noteica to skaitu. Tādējādi arī pilsētas galvu ievēlēja dome, kuru bija jāapstiprina iekšlietu ministram vai gubernatoram.⁵⁵

Pašvaldības funkcijas bija līdzīgas kā starpkaru periodā, tā arī mūsdienās. Pašvaldības pārziņā ietilpa pilsētas īpašumu un finanšu pārvaldīšana, labiekārtošana, izglītība, slimnīca, ugunsdzēsība un gādība par rūpniecību.⁵⁶

⁵³ SKAIDRĪTE GAILĪTE (atb. red.). Jēkabpils. Rīga 2002, 154.lpp.

⁵⁴ VANAGS, VILKA, Pašvaldību darbība un attīstība, 92.lpp.

⁵⁵ Ibidem, 92.-93.lpp.

⁵⁶ VANAGS, VILKA, Pašvaldību darbība un attīstība, 93.lpp.

1878. gada 18. jūnijā Jēkabpilī izceļas liels ugunsgrēks. Liesmas sākas kādā no Pasta ielas namiem. No 460 ēkām nodega 300 – arī rātes nams, slimnīca, labības noliktava, alus darītava, veikali, uniātu baznīca, cietums un bibliotēka. Lielā iela nopostīta tādā mērā, ka to nodēvē par Mazo ielu (tagad Pasta). Sadega arī tā sauktie “kauna rati”, kuros pa pilsētu vadāja noziedzniekus ar dēlīti kaklā, uz kura rakstīts izdarītais noziegums, tāpat tika vadātas sievietes, kuras bija kritušas grēkā.⁵⁷

Šīs pārmaiņas Jēkabpilī bija paredzēts ieviest 1878. gadā, bet, sakarā ar lielo ugunsgrēku, pilsētas maģistrāts lūdza atlikt to līdz nākošajai vasarai. Taču arī tad maģistrāts vilcinājās ar nepieciešamo priekšdarbu izvešanu un vēlēšanu sarakstu sastādīšanu, ko sastādīja tikai vēlā rudenī. Vēlēšanas tiesības baudīja vienīgi turīgākie vīriešu kārtas iedzīvotāji – namu īpašnieki, tirgotāji, brīvo profesiju darbinieki, taču ebrejiem, kas atbilda augšā minētajiem noteikumiem, vēlēšanu tiesības bija tomēr tikai tiem, kas bija apmetušies Jēkabpilī pirms 1835. gada. Izņēmums tika veidots ebrejiem, kas bija ieguvuši kādu zinātnisku grādu, vai kas bija I ģildes tirgotāji, alusbrūveri, degvīnedži, mehāniķi, kā arī dažī citi amatnieki.⁵⁸

Vēlētaji tika sadalīti trīs klasēs ar vienādu nodokļu kopsummu, bet dažāda lieluma nodokļiem. Tādā kārtā pirmā klasē ietilpa tikai 26 vēlētaji ar caurmēra nodokli 59,12 rubļi gadā. II klasē – 71 vēlētais ar caurmēra nodokli 21,43 rublis un III klasē 281 ar 5,40 rubļiem lielu nodokli gadā. Tā kā katrai klasei bija noteikti vienāds deputātu – domnieku skaits – 10, tad pirmās klases vēlētajiem salīdzinājumā ar trešās klases vēlētajiem bija 10 reizes lielākas tiesības, bet vispār no 5326 Jēkabpils toreizējiem iedzīvotājiem vēlēšanas tiesības baudīja tikai 378. A. Štokmans rada secinājumu, ja pieņem, ka no 5362 iedzīvotājiem puse bija sievietes, kurām toreiz nebija vēlēšanu tiesību, un viena trešā daļa nepilngadīgu, tad tomēr visiem pieaugušiem vīriešiem vēlēšanu tiesības baudīja tikai 21%.⁵⁹

Vēlēšanas notika tikai 1880. gada jūnija beigās, pie kam pirmajai klasei divās atsevišķās dienās, bet otrajai un trešajai klasei katrai savā dienā. No 378 paredzētajiem vēlētajiem vēlēšanās piedalījās tikai 281, tādējādi 26% vēlēšanu dalību nebija ņēmuši. No ievēlētajiem domniekiem 12 bija vācieši, 10 ebreji, 6 krievi un poļi, 2 latvieši (Augusts Linde un Jānis Ozoliņš⁶⁰). Tātad pie jaunā vēlēšanu likuma vāciešiem, kuri Jēkabpilī vēlēšanu laikā bija 371 no 5362 iedzīvotājiem, bija

⁵⁷ DACE LUKŠEVICA. Ziņas par Jēkabpili jūnijā. In: Brīvā Daugava, 18.06.2015., 6.lpp

⁵⁸ ŠTOKMANIS, Jēkabpils novada vēsture, 80. lpp.

⁵⁹ Ibidem, 80.-81.lpp.

⁶⁰ LASMANIS, Ko neparedzēja hercogs Jēkabs, 43.lpp.

nesamērīgi liels domnieku skaits, turpretī latviešiem tas bija ļoti niecīgs – 2 uz 1133. Par pilsētas galvu ievēlēja vācieti H.Heincu, bet valdē- 2 krievus, 2 vāciešus un 1 latvieti. Tā kā balsu dalīšanās gadījumā pilsētas galvas balss bija izšķirošā, tad valdē pārsvars bija nodrošināts vāciešiem.⁶¹

Pēc šiem noteikumiem pilsēta piedzīvo vēl divas vēlēšanas. Nākošajās pilsētas domes vēlēšanās, kuras notika 1885. gadā, vācieši ieguva tikai 8 domnieku vietas, ebreji 10, bet krievi un poļi 8, latvieši 4. Kādā no šīs pilsētas domes pirmajām sēdēm pareizticīgo mācītājs Gerbačevskis ierosinājis līdzšinējās vācu valodas vietā domes sēdēs pāriet uz krievu valodu, bet vācu domnieki enerģiski pretojušies un tas ticis noraidīts. Trešajās pilsētas domes vēlēšanās vācieši ieguva vairs tikai 5 vietas, kamēr krieviem un poļiem tas pieauga līdz 12, latviešiem uz 7, bet ebrejiem bija 12 vietas. Tomēr, kad 1890. gadā ierosina domes sēdēs pāriet uz krievu valodu, to šoreiz arī noraida. J. Skulme ierosina domes sēdēs lietot latviešu valodu, pamatojoties uz to, ka visi to saprot, tomēr domes vairākums noraida šo ideju, bet J. Skulme aizrāda, ka viņš sēdēs varot runāt arī latviski.⁶²

1869. gadā Jēkabpilī atvēra jūrskolu. Taču nav saglabājušās ziņas par to, cik ilgi skola pastāvējusi un ar cik gadu apmācību.⁶³

Pēc 1870. gada Krievijas pilsētu nolikuma nāca 1892. gada reforma, kas bija krietni reakcionārāka, kuras rezultātā sašaurinājās vēlētāju loks. No tā izriet, ka vēlēt drīkstēja tikai lielle namsaimnieki, tirgotāju un rūpnieki ar visai augstiem nekustamās mantas vērtības cenziem. Uz šīs reformas bāzes tika paplašinātas valdes un pilsētas galvas funkcijas, kā arī pakļautība gubernatoram pieauga. Tādējādi noteiktiem pilsētas domes lēmumiem, piemēram, pilsētas budžets, bija nepieciešams iekšlietu ministra vai gubernatora apstiprinājums. Pārējie lēmumi stājās spēkā, ja gubernators 14 dienu laikā pret tiem necēla iebildumus. No tā var secināt, ka pašvaldības nevarēja risināt svarīgus jautājumus bez iepriekšējas saskaņošanas ar gubernatoru.⁶⁴

Tādējādi tika zaudēta iespēja domē ievēlēt pilsētas sīkpilsoniskās aprindas, kas būtu nelielo namu īpašnieki, sīktirgotāji, amatnieki u.c. Tai skaitā tika liegta iespēja kandidēt un ieņemt amatu krogu turētājiem, jo pamatojoties uz to, ka viņu gods ir aptraipīts un viņi zaudējuši tiesības “tikumisku cēloņu” dēļ. Šajā likumā izpaužas cara laika antisemītisma politika, pilsētu pašvaldības vēlēšanās nepielaida ebrejus. Visa tā rezultātā pašvaldību vēlētāju rindas Latvijā saruka aptuveni

---

⁶¹ ŠTOKMANIS, Jēkabpils novada vēsture, 81.lpp.

⁶² Ibidem, 81.-82. lpp.

⁶³ JOLANTA GRANDĀNE. Dar' man tēv(i)s pastaliņas, skolā iet(i) man gribas ... In: Brīvā Daugava, 31.08.2012., 6.lpp.

⁶⁴ MUCINIEKS, Latvijas pašvaldību iekārta, 59.-60.lpp.

trīs reizes, pilsētas balsstiesīgie bijuši apmēram 1,2% no pilsētas iedzīvotāju kopskaita. Rezultātā tika atmesta iepriekšējā vēlēšanu sistēma, kura vēlētājus bija iedalījusi trīs klasēs jeb kūrījās pēc pilsētai maksāto nodokļu lieluma.⁶⁵

Tika normēts domes sēžu skaits: ne mazāk par četrām un ne vairāk par divdesmit četrām kārtējām sēdēm gadā. Šāds sēžu skaits bija jāiesniedz gubernatoram vismaz gadu uz priekšu. Ārkārtējās sēdes drīkstēja sasaukt tikai ar gubernatora īpašu atļauju.⁶⁶

Jāatzīmē visai pieticīgā ebreju pārstāvniecība, īpaši salīdzinājumā ar cenzam atbilstošo personu skaitu un kristīgo vēlētāju kopskaitu. Tā, piemēram, pirmajās vēlēšanu kampaņas laikā 1902. gadā Jēkabpilī vēlēšanu cenzam atbilda 80 ebreju, kas ir trešais lielākais skaits Kurzemes gubernā, paliekot aiz Liepājas (279 ebreju) un Jaunjelgavas (108 ebreji). Tas netieši liecina par šo sabiedrības daļu kā spēcīgu saimniecisko faktoru.⁶⁷

Kurzemes pilsētu un miestu pašvaldību vēlētāju kārtā pēc 20. gadsimta pirmajām vēlēšanām Jēkabpilī, redzams, ka vēlēšanas tiesības bijušas 88 pilsētas iedzīvotājiem: viens goda pilsonis, 4 pilsoņi, 61 sīkpilsonis, 20 zemnieki, kā arī divi pārējie, viens no tiem bija garīdznieks, vēlētāju sarakstā iekļauts pret likumu, kas garīdzniekiem atļāva tikai piedalīties domes sēdēs ar balsstiesībām; otrs – juridiska persona – “Zingera kompānijas”, šujmašīnu tirdzniecības firma.⁶⁸

Zināma kopsakarība saskatāma pilsētu pašvaldību vēlētāju un to ievēlēto domnieku kārtai, kas līdz ar katru jaunu domes sastāvu nedaudz mainījās. Jēkabpils gadījumā, 1902. gadā no 20 ievēlētajiem domnieki, tie atbilduši trim no astoņām kārtām, viens bija goda pilsonis, viens – pilsonis un 18 sīkpilsoņi, bet neviena pārstāvja no piecām grupām, kā – dzimtmuižnieki, personiskie muižnieki, tirgotāji, zemnieki, ekzemti.⁶⁹

20. gadsimta sākumā Kurzemes pilsētu domēm bija raksturīga ievērojama “kadru mainība” – atsevišķās pilsētās un atsevišķās vēlēšanās atjaunojās vairāk nekā puse domnieku sastāva. Tā 20. gadsimta pirmajos trīs sasaukumos, arī Jēkabpilī lielākā daļa no domniekiem atjaunoja savu amatu. I sasaukumā no 20 domniekiem iepriekšējā domes sastāva nebija ievēlēti 7, tas pats atkārtojās II

---

⁶⁵ BĒRZIŅŠ, 20. gadsimta Latvijas vēsture I, 84.-85.lpp.

⁶⁶ Ibidem, 85.lpp.

⁶⁷ DZIDRA OZOLIŅA. Epizodes no Kurzemes pilsētu pašvaldību vēlēšanu vēstures 1901.-1914. In: Latvijas Vēstures Institūta Žurnāls, 1998, Nr. 2, 59.-84. lpp., šeit 63.lpp.

⁶⁸ Ibidem, 66.lpp.

⁶⁹ OZOLIŅA, Epizodes no Kurzemes pilsētu pašvaldību vēlēšanu vēstures 1901.-1914, 67.lpp.

sasaukumā, bet III sasaukumā redzamas izmaiņas, 12 domnieki no iepriekšējās domes sastāva nebija ievēlēti.⁷⁰

Par vēlēšanu iznākumu Jēkabpilī 1910. gada 26. aprīlī jau iepriekš puslīdz droši varēja paredzēt vietējo vāciešu uzvaru, ņemot vērā viņu stingro partijas disciplīnu. Latviešu opozīciju, kas pēc politiskajiem uzskatiem pieslējās konstitucionāli demokrātiskajiem novirzieniem, vadīja turīgs koktirgotājs Lukstiņš, rēķinādamies, ka to ievēlēs par pilsētas galvu. Vēlēšanās tomēr uzvarēja apvienotais vāciešu, krievu un latviešu konservatīvās daļas bloks, nevis opozīcija, kā to steidzās izziņot daži preses izdevumi. Latvieši tomēr bija ieguvuši 11 domnieku un 3 domnieku kandidāta vietas, arī pilsētas galvas vietnieka posteni (M. Karps), otru vietu pilsētas valdē (G. Miezeris) un pilsētas valdes sekretāra vietu (J. Rezevskis; vienīgi arhivārs bija krievs A. Bulgaks).⁷¹

1910. gada vēlēšanās negaidīti Jēkabpilī no 18 mandātiem, 14 mandāti pienācās latviešiem, tādējādi no visām Kurzemes pašvaldībām, Jēkabpilī vairākumu ieguva latvieši, taču gadu vēlāk arī Tukumā.⁷² Interesantus spriedumus par pilsētas domi devis A. Štokmans, kurš pēc uzvārdiem spriežot 1912. gadā pilsētas domē saskatījis 8 krievus un poļus, 6 vāciešus (tai skaitā arī kārķļu vāciešus), 3 latviešus, 2 ebrejus un viens, kura tautību pēc uzvārda nevar noteikt. Kā arī par pilsētas galvu sākot no 1891. gada (citā avotā minēts, ka no 1883.g.⁷³), gan ar pārtraukumiem, līdz 1915. gadam bija vācietis K. Osterhofs, farmaceits un aptiekas īpašnieks.⁷⁴

Tādējādi var secināt, ka Latvijas teritorijā 20. gadsimta sākumā juridiski bija 20 pilsētas. Kurzemē 11, tai skaitā arī Jēkabpils, Vidzemē – 6, Latgalē – 3.⁷⁵

Pēc pirmās vispārējās iedzīvotāju skaitīšanas Krievijā 1897. gadā Jēkabpilī bija 5829 iedzīvotāji, neskaitot “Krasnajas Gorkas” iedzīvotājus, jo šis strādnieku ciemats atradās Salas pagastā ietilpstošās zemes.⁷⁶

1904. gada rudenī pilsētā tika atvērta tirdzniecības skolu zēniem. Kā skolas dibinātājs un tās vadītājs līdz 1909. gadam bija Ludis Bērziņš. Tā bija viena no pirmajām šāda veida latviešu skolām, tā bija zemāks šķiras un līdzinājās progimnāzijai. Mācību iestāde atradās Tirdzniecības

---

⁷⁰ Ibidem, 69.-70.lpp.

⁷¹ Ibidem, 92.lpp.

⁷² BĒRZIŅŠ, 20.gadsimta Latvijas vēsture I, 427.lpp.

⁷³ OZOLIŅA, Epizodes no Kurzemes pilsētu pašvaldību vēlēšanu vēstures 1901.-1914, 95.lpp.

⁷⁴ ŠTOKMANIS, Jēkabpils novada vēsture, 101.lpp.

⁷⁵ BĒRZIŅŠ, 20.gadsimta Latvijas vēsture I, 192.lpp.

⁷⁶ ŠTOKMANIS, Jēkabpils novada vēsture, 84.lpp.

ministrijas pārziņā, tāpēc ideoloģiskā ziņā bija daudz lielāka brīvība, tādējādi pēc skolēnu iniciatīvas 1905. gadā sāka pasniegt latviešu valodu. Diemžēl latviešu valodas stundas pēc kāda lika atcēla, jo lielais stundu skaits skolēnus par daudz apgrūtināja. Skolas budžetu veidoja: no pilsētas pašvaldības saņemtā pabalsta – 2000 rubļu gadā, kā arī ziedojumi. Atvēršanas gadā skolā bija trīs klases – divas sagatavošanas un viena pamatklase, kurās kopā mācījās 120 skolēnu vecuma grupā no 11 gadiem līdz 20 gadiem. Skolā tika pasniegta vācu un franču valoda, tā pat bija iespējams apgūt latīņu grieķu valodas. Jēkabpils tirdzniecības skola pastāvēja līdz 1915. gada vasarai, kad sakarā ar frontes pietuvošanos Jēkabpilij tai vajadzēja evakuēties uz Krieviju. Tirdzniecības skolu tās 11 pastāvēšanas gados apmeklēja 570 audzēkņi, no tiem pilnu skolas kursu beidz 190 skolēnu. Skolā mācījās 84,2% latviešu, 9% ebreju, 3,7% krievu, 1,5% vāciešu, 1,1% lietuviešu un 0,5% poļu. Daudzi skolas beidzēji ieņēma augsti stāvošu amatus, jo 46% no absolventiem turpināja studijas augstskolā. Tāpat 9 no beidzējiem Neatkarības kara laikā tika apbalvoti ar Lāčplēša kara ordeni.⁷⁷

Ludis Bērziņš 1906. gadā nāca klajā ar ideju, ka ir nepieciešams tirdzniecības skolu pārdēvēt par reālģimnāziju, jo pilsētā bija vajadzība pēc vidusskolas, taču kurators Ļovšins to neatbalstīja. Bez atbalsta palika arī otrs projekts – uz tirdzniecības skolas bāzes radīt augstskolu. Taču tika īstenota L. Bērziņa ideja – 1906. gadā Jēkabpilī viņš atvēra privāto tirdzniecības skolu meitenēm, kura darbojās līdz 1912. gadam.⁷⁸

1905. gada beigās revolucionārā kustība Jēkabpilī kļuva spraiga. No iestādēm iznesa ārā cara ģimenes, izšāva acis un laukumā pie tagadējās Jēkabpils Valsts ģimnāzijas sadedzināja. Daudzus jēkabpiliešus par to arestēja, bet viņu biedri tos vēlāk atbrīvoja. Jēkabpilī esošā karaspēka nodaļa tika atbruņota un tā bija spiesta atstāt pilsētu. Vairāk kā nedēļu pilsēta bija revolucionāru rokās. To apstiprina arī Vitebskas gubernatora ziņojums no 8. decembra, kurā teikts, ka “Jēkabpils ir revolucionāru rokās”. Šai laikā trūcīgie pilsētas iedzīvotāji tika apgādāti ar pārtiku par velti. Taču 13. decembrī karaspēka daļas arestēja 19 revolucionārus, bet četri aģitatori aizbēga.⁷⁹

Par Jēkabpils saimniecisko attīstības augstāko punktu minama situācija pirms Pirmā pasaules kara, kad pastāvējušas daudzas darbnīcas, piemēram, 10 kurpnieku, 9 drēbnieku, 2

---

⁷⁷ ELGA SĒNALA. Tirdzniecības skola Jēkabpilī. In: Brīvā Daugava, 19.10.2004., 4.lpp.

⁷⁸ Ibidem, 4.lpp.

⁷⁹ ŠTOKMANIS, Jēkabpils novada vēsture, 91.lpp.

grāmatu spiestuves, kā arī uzņēmumi, piemēram, 9 maiznīcas, 16 gaļas skārņi, 21 alus bode, 8 vīna un citu dzērienu tirgotavas, 51 sīkās pārtikas preču tirgotavas. No otras puses starp tirdzniecības uzņēmumiem bija 4 lauksaimniecības mašīnu un to piederumu veikali (ieskaitot arī Jelgavas latviešu lauksaimniecības biedrības noliktavu), 7 dzelzs un tērauda preču tirgotavas, 7 ādu tirgotavas, 2 šujmašīnu tirgotavas, pa vienam zvērādu, tabakas, mūzikas instrumentu, krāsu un dzijas veikalam.⁸⁰ Vislielākie uzņēmumi pilsētā bija J. Hikšteina alus darītava (dibināta 1888. gadā, taču pirms šīs fabrikas Jēkabpilī bija darbojusies Kacena alus darītava, kas 1878. gada 18. jūnijā ugunsgrēka laikā nodega. Hikšteina alus darītava atradās starp Hikšteina parku un Krasta ielu (tagad Pļaviņu iela))⁸¹, Kurgena un Lesa mūzikas instrumentu fabrika (līdz karam strādāja ap 600 strādnieku), O. un E. Kaņepēju tvaika dzirnavas un A. Kena liķiera fabrika.⁸² Notiek aktīva koku pludināšana pa Daugavu, kaut arī otrpus krastam – Krustpilī 1861. gadā tika atklāta dzelzceļa stacija. Tādējādi Jēkabpils bija tipiska rūpnieciski aktīva Krievijas impērijas pilsēta.

Šajā sakarā minams arī tas, ka priekš kara gados stipri bija audzis Jēkabpils iedzīvotāju skaits un 1911. gadā bija ap 7300 liels. Salīdzinot ar 1897. gadu, kad Jēkabpilī bija 5829 iedzīvotāji, pieaugums 14 gados ir 1471 vai caurmērā vairāk nekā 100 cilvēku gadā. Taču iedzīvotāju skaits bija vēl lielāks, jo “Krasnaja Gorkā”, kas bija uzskatāma kā Jēkabpils priekšpilsēta, 1911. gadā dzīvoja ap 1800 iedzīvotāju. Tādējādi varētu teikt, ka pirms Pirmā pasaules kara Jēkabpilī bija apmēram 9100 iedzīvotāju.⁸³

Jēkabpils attīstība nav iedomājama bez dažādo iedzīvotāju etniskā sastāva, kam seko arī viņu piederība kādai reliģiskajai konfesijai, kam sekoja arī sakrālo celtnu celšana pilsētā. Kā pirmais no dievnamiem pilsētā 1660. gadā celts Sv. Nikolaja Brīnumdarītāja baznīca, taču tā nodegusi un 1774. gadā par strūdzinieku un plostnieku ziedojumiem tika uzcelts mūra dievnams, kas kalpoja kā Sv. Gara klostera „ziemas” baznīca.⁸⁴ 17. gs. beigās izveidojās mūku kopiena un tika nodibināts Sv. Gara pareizticīgo klosteris. Tā kā pēc Napoleona armijas aiziešanas klosteris bija smagi izpostīts, to 1817. gadā slēdza, taču mūki tur uzturējās līdz pat 1866. gadam.⁸⁵ 1884. gadā dievnams tika atjaunots, taču gadu vēlāk tas ļaunprātīgi nodedzināts. Tādēļ pēc arhitekta

---

⁸⁰ Ibidem, 99. lpp.

⁸¹ ILUTA BĒRZIŅA. “Zemgales trumpis”- alus darītava. In: Jaunais Vēstnesis, 25.06.2013., 5. lpp.

⁸² ŠTOKMANIS, Jēkabpils novada vēsture, 100. lpp.

⁸³ ŠTOKMANIS, Jēkabpils novada vēsture, 101. lpp.

⁸⁴ MĀRĪTE PUTNIŅA. Sakrālās arhitektūras un mākslas mantojums vēsturiskajos Aizkraukles un Jēkabpils rajonos. Rīga 2018, 128. lpp.

⁸⁵ Ibidem, 120. lpp.

Alekseja Kīzelbaša projekta un Roberta Augusta Pflūga 1882. gadā sastādītajiem projektiem, 1888. gadā tapa jauna baznīca, šoreiz celta no ķieģeļiem, kā arī uzcelts mūra zvanu tornis un Sv. Georgija kapela.⁸⁶

Sakarā ar vecticībnieku vajāšanu Krievijā 17.gs. Jēkabpils pilsētā ieplūda jauna reliģiskā grupa - vecticībnieki. Tagadējo Viestura un Pormaļa ielu stūrī 18. gadsimta beigās vai 19. gadsimta sākumā tika uzcelts lūgšanu nams, kuram zemi bija dāvājusi Bobogajevu dzimta. Sakarā ar draudzes pieaugumu, no 1888.-1889. gadam tika uzcelta jauna ķieģeļu piebūve.⁸⁷

Ap 1728. gadu tika uzcelta uniātu koka klostera ēka, taču 1773. gadā tā nodegusi, bet laika posmā no 1783.-1787. gadam uzcēla jaunu mūra klosteri un baznīcu.⁸⁸ 1833. gadā baznīcai tiek vienkāršota fasāde, tā pat tika pazemināts centrālais joma augstums un pārbūvēts zvanu tonis. 1850. gadā Dievmātes Patvēruma draudze tika apvienota ar Sv. Gara pareizticīgo draudzi.⁸⁹

Tā pat jāatzīmē 1835. gads, kurā tika uzcelta koka kapela katoļiem. No 1853.-1866. gadam notika mūra katoļu baznīcas celšana, taču 1903. gadā tā izdegusi un jau 1907. gadā atjaunota.⁹⁰

1769. gada 5. augustā pilsētā tika ielikts luterāņu baznīcas pamatakmens, taču 1773. gadā ēka gandrīz bija gatava, kad to nopostīja ugunsgrēks. Līdzekļu trūkuma dēļ dievnamu pabeidza 1807. gada 15. decembrī.⁹¹

Tāpat Jēkabpilī atradās trīs sinagogas. Pirmā sinagoga, saukta par Jauno sinagogu, uzcelta 1845. gadā Pasta ielā 49. Tā bija mūra ēka, kuras ieeja bija dekorēta ar Dāvida zvaigznēm. Otrā sinagoga bija tā sauktā Amatnieku, kura uzcelta 1874. gadā. Tā bija koka ēka, ne īpaši izteiksmīga. Bet 1881. gadā Akmeņu ielā 16 tika uzcelta Vecā sinagoga. Tā bija vienkārša mūra ēka ar barokālu fasādi.⁹²

1914. gadā sākoties Pirmajam pasaules karam, pilsētā pārmaiņas vēl nebija jūtamas. Karā no Jēkabpils aizgāja mobilizētie un brīvprātīgie. Ziemā parādījās kara lazarete. Kā raksta Jēkabpils vecticībnieku pētniece Zinovija Zimova, tad 1915. gadā draudze ziedojusi vietējai

---

⁸⁶ Ibidem, 122. lpp.

⁸⁷ Ibidem, 142. lpp.

⁸⁸ Ibidem, 132. lpp.

⁸⁹ Ibidem, 134.-135. lpp.

⁹⁰ Ibidem, 146.-147.lpp.

⁹¹PUTNINA, Sakrālās arhitektūras un mākslas mantojums, 152.-154. lpp.

⁹²RITA BOGDANOVA. Latvija : sinagogas un rabīni 1918–1940. Rīga 2004, 82. lpp.

lazaretei apmēram 20 rubļus. Aprīlī noturēja pateicības dievkalpojumu par godu Peremišļas cietokšņa ieņemšanu. Jēkabpilī ieradās Turkestānas mobilizētie iedzīvotāji, viņus visus sauca vienā vārdā – “kirgīzi”. Prasmīgu 12. armijas inženieru vadībā viņi sāka trīs aizsardzības līniju sagatavošanu apmēram 5-10 km no Jēkabpils. Piepilsētas tūrumos pirms labības novākšanas nākusi pavēle: “nogludināt” labību drošības labad un labākai pārredzamībai. Lai nostiprinātu “kirgīzu” raktos grāvjus bija vajadzīgi baļķi, bet, lai zāgētu mežu laika nebija, tādēļ Brodos un apkārtnē izjauca pa baļķiem koka dzīvojamās ēkas. Kā atzīmē autore, tad šīs labi nostiprinātās blindāžas nesagruvušas pat pēc 40 gadiem.⁹³

Tieši pirms kara sāka celt Jēkabpils slimnīcu. Pirmais ēku komplekss, sastāvošs no slimnieku mājas, saimniecības mājas, kalpotāju mājiņas, morga un malkas šķūnīša sākts būvēt 1912. gadā. Pasaules karam sākoties, ēkas vēl nebija līdz galam pabeigtas, bet kā atzīmē “Jēkabpils Vēstnesis”, tad ēkas varēja izmantot nelielam slimnieku skaitam. Kara laikā slimnīca savu uzdevumu pildījusi, uzņemdamā ievainotos karotājus.⁹⁴

Jauna vācu ofensīva Kurzemē sākās 1915. gada 14. jūlijā. Tās mērķis bija apiet Krievijas armijas aizstāvētās Šauļu nocietinātās pozīcijas no ziemeļiem. Vācijas armija strauji virzījās uz priekšu, 31. jūlijā ieņemot Bausku un 1. augustā Jelgavu. Tālākās vācu operācijas turpinājās Jēkabpils un Daugavpils virzienā, lai sasniegtu Daugavas upes līniju.⁹⁵

1915. gada augustā sekoja rīkojums par Jaunjelgavas, Jēkabpils un Daugavpils evakuāciju.⁹⁶ Arnolds Štokmans par pirmo pasaules karu savā manuskriptā raksta, ka pilsētu un tuvāko apkārtni 1915. gada septembra sākumā ieslēdza frontes loks, kas no Daugavas novirzījās gar Sēlpils pilsdrupām un gāja tālāk gar Vīķu ezeru uz Ziemeļu Susēju. Tad šķērsoja Biržu muižu pļavas un gar Varzhunes ezeru ievirzījās Dignājas pagastā, kur atkal piegāja klāt Daugavai.⁹⁷

Krievijas armijas virspavēlniecības ziņojums par karadarbības gaitu Latvijas teritorijā 1915. gada 10. septembrī (pēc vecā stila 28. augustā) ziņo, ka Jēkabpils rajonā atsistas virkne vāciešu uzbrukumu. 12. septembrī nav manāmu izmaiņu Jēkabpils rajonā, taču vāciešu spiediens

---

⁹³ZINOVIJA ZIMOVA. Vecticībnieki Jēkabpilī : cilvēki, gadi, notikumi : XIX-XXI gadsimts. Jēkabpils 2016, 42.lpp.

⁹⁴Jēkabpils aprīnča slimnīcas 25 darba gadi. In: Jēkabpils Vēstnesis, 09.09.1937., 2. lpp.

⁹⁵JĀNIS ŠILINŠ. Pirmais pasaules karš Latvijā. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/20833-Pirmais-pasaules-kar%C5%A1-Latvij%C4%81> (skatīts: 22.02.2020.).

⁹⁶BERZIŅŠ, 20.gadsimta Latvijas vēsture I, 562.lpp.

⁹⁷ŠTOKMANIS, Jēkabpils novada vēsture, 103.lpp.

Jēkabpils-Daugavpils līnijā turpinās.⁹⁸ Jau 7. oktobrī tiek ziņots, ka Jēkabpils rajonā ierastā apšaude nedaudz atdzīvojās. Uz dienvidrietumiem no Jēkabpils vācieši ar artilēriju apšaudīja Jersikas rajonu. Šāda tipa apšaudes fiksētas arī 14. oktobrī, kā arī nelielu vienību sadursmes Daugavas kreisā krastā uz ziemeļiem un rietumiem no Jēkabpils. Pēc sadursmēm 25. oktobrī seko aktīva artilērijas uguns pilsētas pusē.⁹⁹ Arī novembra mēneša sākumā tiek fiksēts bez izmaiņām, taču 8. novembrī Jēkabpils rajonā pēc nežēlīgām kaujā pie Piksteres upes grīvas, tiek ieņemts Jepkunu ciems, pēc kā seko mierīgs laiks frontes līnijā.¹⁰⁰

1915. gada rudenī cauri pilsētai plūst bēgļu straumes no Kurzemes, tām sāk pievienoties jēkabpilieši, jo ģenerāļa Otto fon Belova vienības, ieņēmušas Viesīti (Āžumiestu), tuvojās Jēkabpilij. Tomēr 12. krievu armija aptur vācu uzbrukumu, un izveidojas Jēkabpils placdarms no Jaunjelgavas gar Sēlpili un Biržiem līdz Dignājai, kur fronte pieiet pie Daugavas.¹⁰¹ Sevišķi smags bija to bēgļu liktenis, kuri lūkoja tikt pāri Daugavai pie Jēkabpils. Te pārceļšanos nācās gaidīt dienām un gaidītāju rindas sasniedza 20 km garumu. Armijas pavēlniecība lika bēgļiem atstāt 20 verstu piefrontes joslu. Bija arī izņēmumi: Jēkabpils placdarma rajonā 1916. gada vasaras otrajā pusē bēgļi drīkstēja atgriezties savās mājās ar attiecīgā korpusa štābu atļauju.¹⁰²

No 1915. gada 29. septembra līdz 1916. gada 14. oktobrim 6. kavalērijas divīzija atradās pozīcijās Jēkabpils placdarmā iepretim Jēkabpilij, kad kara darbība Jēkabpils placdarmā ieguva pozīcijas kara raksturu. Ieņemt Jēkabpili pavēlēja 41. kājnieku divīzijas 72. kājnieku brigādei: 18. un 59. kājnieku pulkam, 74. kājnieku brigādei: 148. un 152. kājnieku pulkam un Saksijas Alberta dragūnu pulkam, kuras atbalstīja 41. artilērijas brigādes 35. un 79. lauku artilērijas pulks, 26. sapieru bataljons. Divīziju komandēja ģenerālleitnants Heinrihs Šmidts fon Knobelsdorfs. Visi uzbrukumi bija nesekmīgi. Krievijas armijas vienību stiprās pretestības dēļ Jēkabpils pilsētu ieņemt neizdevās. Nemūnas armiju komandēja ģenerālis Otto fon Belovs, jāpiezīmē, ka 1915. gada 30. decembrī Nemūnas armiju pārdēvēja par 8. armiju. Sākot ar 1915. gada 8. jūniju Krievijas 12. armija pārdēvēta par Krievijas 5. armiju, saglabājot 12. armijas ģenerāli Pāvelu Plevi.¹⁰³

---

⁹⁸ĒRIKS JĒKABSONS. Krievijas armijas virspavēlniecības ziņojumi par karadarbības gaitu Latvijas teritorijā 1915.gadā. In: Tēvijas Sargs, 2015, Nr. 9, 27.lpp.

⁹⁹ĒRIKS JĒKABSONS. Krievijas armijas virspavēlniecības ziņojumi par karadarbības gaitu Latvijas teritorijā 1915.gadā. In: Tēvijas Sargs, 2015, Nr. 10, 24.-25.lpp.

¹⁰⁰ĒRIKS JĒKABSONS. Krievijas armijas virspavēlniecības ziņojumi par karadarbības gaitu Latvijas teritorijā 1915.gadā. In: Tēvijas Sargs, 2015, Nr. 11, 24. lpp.

¹⁰¹GAILĪTE, Jēkabpils, 34.lpp.

¹⁰²JĀNIS AMATS. Jēkabpils frontes lokā 1914-1918. Jēkabpils 2016, 29.lpp.

¹⁰³Ibidem, 28.lpp.

“Vācu jautājuma” risināšana aizmugurē skāra arī Jēkabpili. Apkarojot vācu valodas lietošanu, vairākām apdzīvotām vietām, tai skaitā arī Jēkabpilij, oficiālo vācisko nosaukumu *Jacobstadt* paredzēja aizstāt ar krievisku – *Jakovgrad*. Taču šī iecere netika īstenota.¹⁰⁴

Viens no faktoriem, kādēļ Jēkabpilī, kā arī Rīgā un Daugavpilī bija iespējams izveidot placdarmu, bija sapieru uzceltie tilti pār Daugavu un tās pietekām, dodot iespēju šiem placdarmiem sekmīgi aizstāvēties un darboties. Pa tiltiem tika pievests viss nepieciešamais kara darbībai, pievestas rezerves. Krievijas armija armijai 1915. gadā, tika uzdots celt tiltus pār Daugavu, saglabājušās būvzinieņa E. Bārca atmiņas: “Jēkabpils rajonā tiltu būve bija uzticēta man. Divu gadu laikā, dzīvojot Krustpilī, uzbūvēja 5 paliekoša tipa tiltus, 4 peldošos tiltus, 10 pagaidu tipa tiltus un 5 celtuves, pavisam 24 pārejas, kopgarumā 6546 metri.”¹⁰⁵ 1917. gadā, krievu karaspēkam atkāpjoties, tika uzspridzināts vecais Krustpils tilts uz Ventspils–Zilupes līnijas. Tiltu atjaunoja tikai 1930. gadā, un tas atradās 9 km leņķus Jēkabpils un Krustpils. Tiltā neesamība starp abām pilsētām bija satiksmes kavēklis ne tikai pilsētām, bet arī Jēkabpils, Daugavpils un Ilūkstes apriņķiem.¹⁰⁶

1916. gada martā krievi pie Jēkabpils koncentrē lielus spēkus un uzbruka, lai pārrautu fronti virzienā uz Paņevežiem. Asiņainās kaujās bija daudz kritušo abās pusēs. 3. Kaukāza strēlnieku pulka 139 karavīrus un divus virsniekus apbedīja Brāļu kapos pie Jēkabpils ģimnāzijas.¹⁰⁷

Jēkabpils frontē veselus divus gadus palika “bez pārmaiņām”, izņemot rajonu Biržu muižas pļavās. Kāds vietējais būvtehniķis Drukerts no Salas pagasta Gravānu mājām bija nācis ar priekšlikumu aizdambēt Ziemeļu Susēju leņķus pļavām. Karaspēka vadība tam piekrita, un pārpludinātās pļavas piespieda ap šo vietu vācu iebrucējus nedaudz atvilkties atpakaļ. Tas izjauca viņu nodomu taisīt uzbrukumu Jēkabpilij, kāds tiem bija jau izplānots uz kartes, kas glabājas Jēkabpils vēstures muzejā.¹⁰⁸

1917. gada 18. jūlijā starp krievu zaldātiem sākās nemieri. 28. armijas korpusa mītiņā piedalās vairāk nekā 3000 zaldātu. Viņi pieņem rezolūciju, vērstu pret karu un Krievijas Pagaidu

¹⁰⁴BĒRZIŅŠ, 20.gadsimta Latvijas vēsture I, 544.lpp.

¹⁰⁵AMATS, Jēkabpils frontes lokā 1914-1918, 182.lpp.

¹⁰⁶Tilts no Zemgales uz Latgali. In: Jēkabpils Vēstnesis, 14.03.1935., 4. lpp.

¹⁰⁷GAILĪTE, Jēkabpils, 34.lpp.

¹⁰⁸ŠTOKMANIS, Jēkabpils novada vēsture, 104.lpp.

valdību. Pēc šī notikuma Jēkabpili arestē vairāk nekā 800 kareivju un nosūta uz Daugavpils karatiesu.¹⁰⁹

Saistībā ar Latvijas pilsētu pašvaldības iekārtu uzmanība jāpievērš 1917. gadā Krievijas pagaidu valdības izstrādātajiem pilsētu pašvaldības likumu, jo tas ar dažādiem pārgrozījumiem pastāvēja līdz pat 1930. gadam.¹¹⁰

1917. gada pilsētas domju vēlēšanu noteikumi veidoti uz vispārēju vienlīdzību, aizklātu un proporcionālu vēlēšanu pamatu, kā arī sieviešu līdzdalību vēlēšanās, mantas cenzs, kas bijis iepriekš, vairs nav minēts. 1917. gada augustā uz šiem noteikumiem notika vēlēšanas, taču jaunievēlētās pilsētu domes faktiski savu darbību neuzsāka, jo sākas aktīvs vācu karaspēka uzbrukums, kas sekmējās ar Rīgas okupāciju, kā arī lielinieku nākšana pie varas. Tādējādi arī Latvijas Tautas padome 1919. gada 18. augustā pieņēma “pagaidu noteikumus par pilsētu domnieku vēlēšanām”, kuri bija izstrādāti pēc Krievijas pagaidu valdības izstrādātajiem likumiem. Tādējādi balsstiesības tika piešķirtas visiem pilsētas pastāvīgiem un pilntiesīgiem iedzīvotājiem, kuri sasnieguši 21 gada vecumu. Tādējādi vēlēšanas notika katrā pilsēta atšķirīgos laikos, kad tas bija iespējams.¹¹¹

Tikai pēc Rīgas atdošanas vāciešiem 1917. gada septembra sākumā fronte sakustējās arī pie Jēkabpils, un vācu iebrucēji ienāca sagrautajā pilsētā. Kā tiek atzīmēts presē, tad Jēkabpils ieņemšana vācu ziemeļu frontes virspavēlniecībā neaprobežosies; viņai nepieciešams visiem spēkiem nostiprināties uz Daugavas labā krasta. Tādēļ vāciešiem jāpāriet Daugava, jāieņem Krustpils un jāgriež operācija pret Daugavpili. Jēkabpils pēc Rīgas ir otrā pakāpe uz visas Daugavas līnijas ieņemšanu, tādējādi vācieši kontrolē Daugavu no Rīgas jūras līča līdz pat Jēkabpilij. Līdz ar to, ja tiktu ieņemta Daugavpils, 1917. gada plāns būtu piepildīts. Šāda operācija bija iespējama, jo Rietumu frontē bija iestājies klusums, kas ļāva lielu spēka daļu novirzīt uz austrumu fronti. Raksts tiek noslēgts ar nākotnes vīziju: “Mēs stāvam Daugavpils operācijas priekšvakarā – būsim gatavi”.¹¹² Par apšaudīšanas intensitāti divu gadu laikā var spriest no tā, ka Krustpils baznīcas sienās, Daugavas labajā krastā nebija atrodams pat ap kvadrātmetru liels laukums, kas nebūtu lielgabalu šāviņu iedragāts.¹¹³

---

¹⁰⁹ GAILĪTE, Jēkabpils, 34.lpp.

¹¹⁰ MUCINIEKS, Latvijas pašvaldību iekārta, 65.lpp.

¹¹¹ MUCINIEKS, Latvijas pašvaldību iekārta, 62.-63.lpp.

¹¹² Mūsu fronte: Par Jēkabmiesta ieņemšanu. In: Līdums, 12.09.1917., 3.lpp.

¹¹³ ŠTOKMANIS, Jēkabpils novada vēsture, 104.-105.lpp.

1917. gada 21. septembrī vācu 58. armijas korpuss ģenerāļa grāfa Šmetova vadībā ieņēma Jēkabpili.¹¹⁴ Vācu okupācija pilsētā ilga apmēram gadu. Vācu okupācijas laikā tika izbūvēts šaursliežu dzelzceļš līdz pilsētai.¹¹⁵ Tādā veidā savienojot Jēkabpili ar šaursliežu dzelzceļa līniju: Lietuva–Nereta–Viesīte–Sunākste–Daudzeva–Siliņi–Jēkabpils, dažas līnijas darbojās pat līdz 1970. gadam.¹¹⁶

Otrpus Daugavai Krustpils pusē pozīcijas ieņēma 4. Kaukāza strēlnieku pulks. Pāri upei lido ložu un granātu krusa. Vācieši apšauda arī Krustpils staciju un netālu esošo aerostatu vienību, kas no gaisā paceltiem aerostatiem novēroja vācu pozīcijas.¹¹⁷

1918. gada vasarā pilsētniekiem izsniedza ap 40-80 gramu maizes uz cilvēku dienā, kā arī reti tika izdota zirgu gaļa un liellopu kauli zupai. Šajā okupācijas laikā Jēkabpilī darbojās komunistu pagrīdnieki, to organizēja būvstrādnieks K. Rūtmanis, kas bija fronti pārgājis jau kara sākumā. Pagrīdnieku skaitā bija K. Rūtmaņa bijušais virsnieks Ģeidāns, kalējs K. Dāboliņš, plostnieks Buiktiņš, kantorists Krastiņš, kokbrāķeris Lejiņš. Pēc 1918. gada novembra Vācijā notikušās revolūcijas Latvijas Sociāldemokrātu darbība sāka aktivizēties. Jēkabpilī viņu darbība aktivizējās novembra otrajā pusē. No vācu gūsta atgriežas K. Minkevičs, kurš veido pirmo masu sapulci Salas pagasta namā (tas atradās “Krasnajā Gorkā”). Sapulces dalībnieki nākuši apbruņojušies, sanāca ne tikai strādnieki, bet arī sīkpilsoņi, tādēļ vācu žandarmērija sapulci neizklīdina. Šāda sapulce atkārtojas 3. decembrī, kurā izvēlējās pilsētas Pagaidu domi, un tai pašā dienā tika noturēta arī pirmā domes sēde. Pagaidu pilsētas dome ievēlēja 30 locekļus, pusi no strādnieku vidus, pusi no pilsoniskām aprindām. Tādējādi arī sadalot amatus uz pusēm. Ievēlētie pašvaldības orgāni, lai arī tie bija tikai pa pusei demokrātiski, bija nepieciešama īpašumu pārņemšana.¹¹⁸

1918. gada 10. decembrī Rietumu armija ieņem Krustpili un 11. decembrī – Jēkabpili, bet 7. armijas kreisais spārns – Alūksni. Tātad decembra pirmajā pusē visa Latgale un daļa Vidzemes atradās Sarkanās armijas rokās.¹¹⁹ Lielinieku armijas 8. Novgorodas pulkam ienākot Jēkabpils

---

¹¹⁴ GAILĪTE, Jēkabpils, 35. lpp.

¹¹⁵ ŠTOKMANIS, Jēkabpils novada vēsture, 123. lpp.

¹¹⁶ GAILĪTE, Jēkabpils, 34.lpp.

¹¹⁷ Ibidem, 35.lpp.

¹¹⁸ ŠTOKMANIS, Jēkabpils novada vēsture, 107.-108.lpp.

¹¹⁹ JĀNIS ŠILĪŅŠ. Padomju Latvija 1918-1919. Rīga 2013, 75.lpp.

pilsētā, tūlīt tiek nodibināta kara revolucionārā komiteja, un sākas sarkanais terors. Strādā tribunāli, pildās Jēkabpils cietums un Pļaviņu koncentrācijas nometne – “zvēru dārzs”.¹²⁰

1918. gada 12. decembrī tiek atlaista Pagaidu valdības Jēkabpils pilsētas dome, kura pastāvējusi apmēram 8 dienas.¹²¹ Likvidēšanu atbalsta Sarkanarmijas pulka vadība. Nodibinās Kara Revolūcijas komiteja, kuras sastāvā ietilpa 5 locekļi no vietējās LSD: Kārlis Minkēvičs, Artūrs Lasmanis, Kārlis Liepiņš, Kārlis Rūtmanis, Kārlis Blekše, 5 – no 8. Novgorodas pulka partijas organizācijas, 52 – no Jēkabpils iedzīvotājiem. Par Kara Revolucionārās komitejas priekšsēdētāju ievēl K. Minkēviču.¹²²

Pēc pilsētas ieņemšanas no 17.-18.decembrim norisinājās Demokrātiskais kongress, kur svarīgāko jautājumu apspriešanai ievēlēja Izpildu komiteju 15 cilvēku sastāvā, tie visi bija boļševiki. Tā kā izskatāmo jautājumu daudzums bija liels, tika ievēlēti vēl 10 locekļi, kuri kopā ar iepriekš ievēlētajiem sastādīja Padomi. Kongress uzdeva saviem dalībniekiem nekavējoties uz vietas iztīrīt pagastu Padomes no nevēlamiem elementiem un organizēt partijas šūniņas. Kongresā tika pieņemtas vairākas rezolūcijas, piemēram, varai jāpāriet vienīgi darba tautas rokās, nodibinot darba tautas diktatūru. Tika pieņemta arī agrārā rezolūcija, kur paredzēja, ka muižas zemes pienākas strādnieku zemnieku grupai, bet sīkzemniekiem atļaut apstrādāt kā paši strādnieki vēlas, taču saimnieku zemi nedrīkst dalīt, bet dot strādniekiem dzīvokļus jau gatavajās ēkās un ļaut strādāt, kā paši vēlas, kā arī samazināja darba laiku līdz 8 stundām, balstoties uz Krievijas paraugu. Tāpat kongress nolēma pārcelt Jaunjelgavas apriņķa centru uz Jēkabpili. Kongress noslēdzies ar divām dziesmām – “Marseljēzu” un “Ar kaujas saucieniem uz lūpām”.¹²³

Jāatzīmē, ka iedzīvotājiem klājas vēl grūtāk nekā zem vācu varas. Lielinieki rekvizēja visus pārtikas krājumus, ko izdodas atrast. Apgādes padome armijas apgādei realizēja ar vietējo iepirkšanas komisiju starpniecību vai organizējot tās kopā ar LSPR Pārtikas komisariātu tur, kur tās vēl nepastāvēja. Maija sākumā attiecīgās komisijas bija izveidotas Cēsu, Valkas, Malienas, Stukmaņu, Bauskas, Ludzas, Viļānu, Rēzeknes, Daugavpils, Ilūkstes un arī Jēkabpils apriņķī. Tādējādi armija tika apgādāta ar pārtiku, taču apgāde nebija sekīga.¹²⁴ Tā kā padomju vara bija

---

¹²⁰ GAILĪTE, Jēkabpils, 35.lpp.

¹²¹ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 138, Jēkabpils, 16.01.1922. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 7. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 57. lpp.

¹²² DACE LUKŠEVICA. Ziņas par Jēkabpili decembrī. In: Jēkabpils Vēstis, 2015, Nr. 12, 9.lpp

¹²³ VALENTĪNS CIRŠIS. Cīņa par Padomju varu Jēkabpils apriņķī 1919.gadā (Jēkabpils vēstures muzejs.). Jēkabpils 1977, 10. - 11. lpp.

¹²⁴ ŠILINŠ, Padomju Latvija 1918-1919, 163.lpp.

īslaicīga – pusgads. Jūnija sākumā Latvijas un Igaunijas armijas vienību uzbrukums no Gulbenes Krustpils virzienā liek Jēkabpils LKP organizācijai bēgt ar speciālu vilcienu uz Maskavu.¹²⁵ Ar to sākās Neatkarības karš Jēkabpils pusē.

Īsā laikā gandrīz visa Latvijas teritorija, izņemot Liepāju un nelielu teritoriju ap to, nonāca lielinieku rokās, kuri šeit, domājot par Latviju kā “tiltu pasaules revolūcijas liesmas iedegšanā”, pēc Padomju Krievijas valdības rīkojuma izveidoja formāli neatkarīgu, bet patiesībā Padomju Krievijā ietilpstošu valstisku veidojumu – Padomju Latviju. Tās Pētera Stučkas vadītā valdība mobilizācijas ceļā izveidoja vairāk nekā 100'000 vīru lielu armiju, kas bija Padomju Krievijas Sarkanās armijas sastāvdaļa ar vienotu virspavēlnieku.¹²⁶

Pēc Latvijas ieņemšanas 13. janvārī Rīgā norisinājās Pirmais strādnieku, bezzemnieku un kareivju Padomju deputātu kongress, kurā piedalījās 705 delegāti, tai skaitā arī no Jēkabpils – K. Minkēvičs, Mucelāns, A. Brunovskis, Jurcēns, Kļaviņš, M. Brunovska. Kongress pieņēma Padomju Latvijas Konstitūciju, apstiprināja Padomju valdību ar Pēteri Stučku priekšgalā un izstrādāja programmu sociālistiskiem pārkārtojumiem Latvijā.¹²⁷

Tā kā rūpniecība bija iznīcināta un izvesta no Latvijas, tai skaitā arī no Jēkabpils, rūpniecības nodaļa attīstīja lauksaimniecības atjaunošanu, galveno vērību pievēršot kokmateriālu sagatavošanai un zemkopības rīku un mašīnu remontiem. Februārī bijušajā Kugrēna mūzikas instrumentu fabrikā (pirms kara strādāja 600 darbinieku), tika atvērta I Padomju mehāniskā darbnīca, kurā strādāja 4 kalēji un 4 strādnieki, tur laboja zemkopības mašīnas un rīkus, apkala ragavas un zirgus. Tāpat tika atjaunota tipogrāfijas infrastruktūra. Taču kokmateriālu sagādē radās dažādas problēmas, kā piemēram, kokos bija daudz naglu un granātu šķembu, tādējādi, lai sagatavotu kokmateriālus, tika nodarbināti 17 cilvēki.¹²⁸

1919. gada janvārī meža pārziņi kokus izsniedza uz kredīta nopostīto ēku atjaunošanai. 140 jēkabpiliesiem martā pagasta Izpildu komitejas izsniedza 250 atļaujas būvmateriālu brīvai

---

¹²⁵GAILĪTE, Jēkabpils, 35.lpp.

¹²⁶ĒRIKS JĒKABSONS. Latvijas Neatkarības karš. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/22216> (skatīts: 22.02.2020.).

¹²⁷CIRŠIS, Cīņa par Padomju varu Jēkabpils apriņķī 1919.gadā, 14. – 15. lpp.

¹²⁸Ibidem, 17.lpp.

saņemšanai vai par pazeminātām cenām. Taču medības un patstāvīga koku ciršana bija aizliegtas, bet likuma pārkāpējiem bija jāstājas tribunāla priekšā.¹²⁹

Latvijas Revolucionāro sociālistu laikraksts “Uz priekšu” jau 1919. gada 8. februārī ziņoja: “Bet Jēkabmiests, Ilūkstes apriņķis un visa Latgale jau tagad cieš badu un še pat mirst no bada. Vietām apēd sēklu, vietām arī tā jau apēsta.”¹³⁰ Pārtikas krājumi bija izsīkuši, trūka sēklas. Sēlpilieši brauca to iegādāties uz Lietuvu. Martā tika centralizēti un izdalīti 20 pudi dārza sēklu, ko izdalīja 23 pagastiem un 2 pilsētām. Padomju saimniecības vēl nebija izveidojušās cilvēku personisko interešu dēļ. Ģimenes nevarēja turēt personīgos lopus un sakņu dārzus, bet strādniekiem govīs un citi lopī tika apvienoti kopējos saimniecības ganāmpulkos un to vērbu atlīdzināja naudā.¹³¹ Tādējādi Padomju vara pilsētā iezīmējas kā neefektīva un neatbilstoša pastāvošai situācijai. Šāda situācija saglabājās līdz pat vasarai.

Savās atmiņās Jēkabpils boļševistiskās šūniņas nodibinātājs Kārlis Rūtmanis stāsta: “Ienaidniekam bija atklāts ceļš uz Jēkabpili un Krustpili. Šīs pilsētas ieņemot, pretinieks varēja nogriezt atkāpšanās ceļu Sarkanās Armijas daļām un bēgļiem no Rīgas. Pretim ienaidniekam devās Jēkabpils komunistiskās nodaļas vīri. Jēkabpilī un Krustpilī palika miliču nodaļa, grupa komunistu un evakuācijas komisija. Pa ceļam pretim ienaidniekam komunistiskajai nodaļai pievienojās apkārtējo pagastu komunisti un līdzjutēji. Neretas muižas apkārtne komunistiskā nodaļa sakāva Vācu dzelzs divīzijas bataljonu. Prettrieciens ienaidniekam bija negaidīts, tas radīja sajukumu. Uz divām dienām ienaidnieka uzbrukums Jēkabpils virzienā bija apturēts.”¹³² Tādējādi bija sākusies Jēkabpils un apkārtnes atbrīvošana no Padomju varas.

Vecgulbene bija svarīgs stratēģiskais centrs, kas padomju valdīšanas laikā bija kļuvis par komunistu masu terora centru. Tādējādi sākot ar 31. maiju Valmieras pulks kopā ar igauņu un to sabiedroto daļu daļām ieņēma Vecgulbeni, iegūstot dzelzceļa stacijā 80 vagonus, 15 lokomotīves, trīs lielgabalus, 60 zirgus un citas vērtīgas trofejas, kuras noderēja turpmākajām operācijām. Virzoties uz priekšu, valmierieši ieņēma Jaungulbeni, 3. jūnijā – Cesvaini, 4. jūnijā – Madonu, bet

---

¹²⁹Ibidem, 18. lpp.

¹³⁰PAULIS GAVARS. Lielinieku varas laika bads Latvijā 1919. gadā. In: Latvijas Zinātņu Akadēmijas Vēstnesis, 2011, Nr. 5./6., 24. lpp.

¹³¹CIRSIŠ, Cīņa par Padomju varu Jēkabpils apriņķī 1919.gadā, 21. lpp.

¹³² CIRSIŠ, Cīņa par Padomju varu Jēkabpils apriņķī 1919.gadā, 28. lpp.

5. jūnijā Ļaudonu, Krustpili un Jēkabpili, bet pie Subates nodibināja sakarus ar virsleitnanta Jāņa Indāna Augškurzemes partizānu pulku un latviešu vienību.¹³³

Naktī uz 1919. gada 2. jūniju Igaunijas armijas pavēlnieks Juhans Laidonērs pavēlēja igauņu jātnieku pulkam ar padoto Latvijas armijas 4. Valmieras kājnieku pulku un dāņu brīvprātīgo rotu kapteiņa Gustava Borgelīna vadībā no Cesvaines uzbrukt Krustpils virzienā. Jau 5. jūnijā plkst. 3.00 no rīta igauņu pulka 1. eskadrons kapteiņa Borisa Jakoba Lēmaņa vadībā pārtrauca satiksmi pa Krustpils – Rēzeknes dzelzceļa līniju. Plkst. 8.00 eskadrons ieņēma Krustpils pili, tur atstājot zirgus un ar laivām pārcēlās pāri Daugavai, lai ieņemtu Jēkabpili.¹³⁴ Citā avotā minēts, ka Igaunijas armijas sastāvā karojošā dāņu brīvprātīgo rota šajā dienā pirmā ap plkst. 13.00 iesoļoja sarkano pamestajā Krustpilī, bet ap plkst. 18.00 ar prāmi pārcēlās uz Jēkabpili, kas salīdzinājumā ar Krustpili Pirmā pasaules kara gaitā bija saglabājusies nedaudz vairāk.¹³⁵ Bet galvenais šajā gadījumā bija abu pilsētu atbrīvošana no lielinieku varas.

Saglabājušās arī pretējā pusē esošo atmiņas un skatījums uz visu notiekošo pilsētas atbrīvošanā. Savās atmiņās Jēkabpils lielinieku daļas dibinātājs Kārlis Rūtmanis raksta: “Ienaidniekam bija atklāts ceļš uz Jēkabpili un Krustpili. Šīs pilsētas ieņemot, pretinieks varēja nogriezt atkāpšanās ceļu Sarkanās armijas daļām un bēgļiem no Rīgas. Pretim ienaidniekam devās Jēkabpils komunistiskās nodaļas vīri. Jēkabpils un Krustpils palika miliču nodaļa, grupa komunistu un evakuācijas komisija. Pa ceļam pretim ienaidniekam komunistiskajai nodaļai pievienojās apkārtējo pagastu komunisti un līdzjutēji. Neretas muižas apkārtnē komunistiskā nodaļa sakāva vācu dzelzs divīzijas bataljonu. Tās komandieris krita kaujā. Prettrieciens ienaidniekam bija negaidīts, tas radīja apjukumu. Uz divām dienām ienaidnieka uzbrukums Jēkabpils virzienā bija apturēts.” Taču atkāpšanās bija neizbēgama, tādēļ kaujinieki vairākās vietās iznīcināja Jēkabpils – Neretas šaursliežu dzelzceļu.¹³⁶

Tāpat tiek aprakstīta atkāpšanās no lielinieku puses. Saglabājušās atmiņas no Rīgas atsevišķā komunistiskā bataljona izlūku komandas priekšnieka un vēlāk šī bataljona komandiera F. Krustkalna atmiņas: “[..] mūsu bataljonu izveidoja Jēkabpils aizsardzībai. No Jēkabpils uz Krustpili pāri Daugavai bija uzcelts pontonu tilts. Pa to uz upes kreiso krastu pakāpeniski atkāpās

¹³³ IGORS VĀRPA. Ceļš uz Latvijas valsti 1914-1922. Rīga 2012, 251. lpp.

¹³⁴ GAILĪTE, Jēkabpils, 35. lpp.

¹³⁵ VIESTURS SPRŪDE. Dāņu laiki Jēkabpilī. Pieejams: <http://www.la.lv/1919-gada-5-junija> (skatīts: 22.02.2020)

¹³⁶[D] SLIKŠANS. Kaujas par Jēkabpili 1919.gadā. In: Padomju Daugava, 06.07.1968, 2. lpp.

Sarkanās Armijas daļas. Mums vajadzēja nodrošināt tilta aizsardzību un atiet pēdējiem, iznīcinot tiltu. Tomēr aizsardzības kauju gaitā pavēli grozīja. Mūsu bataljons atkāpās ātrāk. Pēdējais Daugavas kreiso krastu atstāja Latviešu padomju divīzijas kavalērijas pulks, kuru komandēja drošsirdīgais Jānis Krišjānis. 4. jūnijā mūsu bataljons ieņēma pozīcijas pie Dubnas ietekas Daugavā līdz Jersikas stacijai. Šajās aizsardzības pozīcijās atvairījām ienaidnieku līdz jūnija vidum.”¹³⁷ Kauju laikā atkāpās arī Jēkabpils komunistiskā nodaļa, kura kādu laiku palika Vidussalā Daugavā lejpus Jēkabpils. Tāpat darbību uzsāka evakuācijas komisija, kura no Jēkabpils aizveda padomju iestāžu dokumentus, kara materiālus, pārtikas krājumus un lopus no padomju saimniecībām. Tāpat tika nodedzināts tilts pār Daugavu, un ar pēdējo bruņuvilcienu komunistiskā nodaļa devās uz Līvāniem, atkāpjoties tika uzspridzināti visi lielākie dzelzceļa tilti, kas sekmēja frontes nostabilizēšanos pie Līvāniem.¹³⁸

Tā kā citas varas nebija, dāņi bija spiesti uzņemt administratīvas funkcijas, ko pilsētnieki uztvēra bez iebildēm un pat sāka nākt uz rātsnamu ar saviem lūgumiem.¹³⁹ Dāņu vienība virs Krustpils pils un rātsnama pacēla Dānijas karogu un trīs dienas saimniekoja pilsētā, pildot komandanta dienestu. Par lielu izbrīnu dāņu karavīriem, vietējie iedzīvotāji devās uz pilsētas komandantūru ar savām ikdienišķajām vajadzībām. Dāņu karavīrs Vīgo Hansens atceras, ka pie viņa vienības vadības atnācis kāds kungs, kurš līdz šim pilsētā ir nomājis mazdārziņu, un tagad viņš lūdza pagarināt nomas līgumu. Dāņi priecīgi atbildējuši, ka viņš droši var turpināt kopt savu dārziņu, jo nomas līgums tiks pagarināts.¹⁴⁰

Grāmatā “Jēkabpils” tiek atainots cits stāsts par dāņu un igauņu ienākšanu Krustpilī un Jēkabpilī. Eskadrona priekšnieks uzdeva kādam apakšvirsniekam sagādāt Igaunijas karogu. Tas steigā ticis izgatavots no zila flaneļa, melnas marles un balta kalikona un jau plkst. 11.00 uzvijās virs pilsētas valdes nama. Karogs turpmāk glabājās Igaunijas Kara muzejā.¹⁴¹

Tikai 7. jūnijā ieradās Ziemeļlatvijas brigādes 4. Valmieras pulks, kuru komandēja pulkvedis Jūlijs Jansons, kas pārņēma varu pilsētā un atsavināja dāņus no pienākumiem. Ap 200 vīru lielā dāņu brīvprātīgo vienība leitnanta Ričarda Gustava Borgelina vadībā (Igaunijas armijā

---

¹³⁷Ibidem, 2.lpp.

¹³⁸Ibidem, 2. lpp.

¹³⁹SPRŪDE. Dāņu laiki Jēkabpilī.

¹⁴⁰ VIESTURS RADOVICS. Dānijas karogs virs Jēkabpils – kā dāņi karoja Latvijas Brīvības cīņās. Pieejams: <https://www.delfi.lv/news/national/politics/danijas-karogs-virs-jekabpils-ka-dani-karoja-latvijas-brivibas-cinas.d?id=50725815> (skatīts: 22.02.2020)

¹⁴¹GAILĪTE, Jēkabpils, 35.lpp.

viņam piešķīra kapteiņa pakāpi) Igaunijā bija ieradusies aprīļa sākumā, bet Latvijas robežu šķērsoja 29. maijā. Dāņi līdzdarbojās Igaunijas armijas uzbrukumā lieliniekiem Vidzemē. Viņu ceļš Latvijā bija Veclaicene, Alūksne, Gulbene, Jaungulbene, Cesvaine, Madona, Ļaudona, Jēkabpils. Cēsu kaujām sākoties, dāņus ar steigu izveda no Latvijas.¹⁴² Igaunijas armijas virspavēlniecība nebija pārliecināta, ka dāņu brīvprātīgie vēlēties piedalīties cīņās pret vāciešiem, kā dēļ dāņi no Latvijas tika atsaukti. Turklāt tobrīd karavīri bija vairāk nepieciešami Igaunijas–Padomju Krievijas frontē.¹⁴³

1919. gada 5. jūnijā notiek pirmā Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes sēde Aleksandra Lindes mājā. Šēdē klāt bija janievēlētie valdes locekļi – A. Linde, J. Pusbarnieks, M. Salimans, R. Liepiņš, J. Kalns, A. Hikšteins, K. Less, P. Minkevičs un J. Sīpenieks. Par valdes priekšsēdētāju ievēlēja Aleksandru Lindi, par viņa biedru J. Pusbarnieku, par sekretāru - P. Minkeviču, par apsardzības priekšnieku – J. Sīpenieku, policijas priekšnieku – K. Lesu, par kasieri K. Kalnu, labdarības iestāžu pārzinis – M. Salimanu.¹⁴⁴ Tādējādi tika izveidota pilsētas valdes ar domes tiesībām 9 locekļu sastāvā.¹⁴⁵

Jēkabpils komendants pieprasīja pilsētas pagaidu valdei izbūvēt pontonu tiltu pār Daugavu karaspēka vajadzībām uz kara valdes rēķina. Šim darbam tika norīkoti komisija (K. Less, J. Steinbergs, M. Putniņš), kuru uzdevums bija atrast speciālistus un darbiniekus pontonu tilta izbūvei. Tāpat K. Lesam tika lūgts uzaicināt attiecīgās personas, kuras bez maksas ņemtos aprakstīt Padomju valdības atstātās mantas.¹⁴⁶

1919. gada 13. jūnijā Jēkabpilī iemaršēja liela vācu karaspēka nodaļa, kurā bija apmēram 150 jātnieku, 500 kājnieku un 5 lielgabali.¹⁴⁷ Nākamajā dienā uz Krustpili atbrauc pulkvedis Jānis Balodis, lai pārņemtu Austrumu frontes vadību. Nedaudz vēlāk šeit ierodas arī Latvijas ārlietu ministrs Zigfrīds Anna Meierovics un armijas virspavēlnieks ģenerālis Dāvids Simansons. Latvijas armijā iestājas daudzi jēkabpilieši un krustpilieši. Līdz 1. jūlijam 4. Valmieras pulks Krustpilī papildinās ar 25 virsniekiem, 1560 instruktoriem un karavīriem.¹⁴⁸

---

¹⁴² SPRŪDE. Dāņu laiki Jēkabpilī.

¹⁴³ RADOVICIS. Dānijas karogs virs Jēkabpils – kā dāņi karoja Latvijas Brīvības cīņās.

¹⁴⁴ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 1, Jēkabpils, 05.06.1919. In: Latvijas Valsts vēstures arhīvs, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 3. lpp.

¹⁴⁵ ŠTOKMANIS, Jēkabpils novada vēsture, 123.-124.lpp.

¹⁴⁶ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 2, Jēkabpils, 06.06.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 4. lpp.

¹⁴⁷ MĀRTIŅŠ PENIĶIS. Latvijas atbrīvošanas kara vēsture I. Rīga 2006, 144.lpp.

¹⁴⁸ GAILĪTE, Jēkabpils, 35.lpp.

1919. gada septembra cīņu laikā Daugavas kreisā krastā 3. Jelgavas pulks turpināja aizstāvēt Austrumu fronti no Kazimiriešiem gar Daugavu līdz Meņķiem. Visu septembra mēnesi nenorisinājās lielas sadursmes, bet tika apšaudīts dzelzceļš, kas neļāva pretiniekiem uzturēt satiksmi starp Daugavpili un Līvāniem, neļaujot lieliniekiem pārgrupēt spēkus un veikt armijas apgādi. Septembra vidū no Tukuma Krustpilī ieradās Latvijas vācu zemessargi, ar uzdevumu frontē nomainīt 4. pulku un 2. pulka 2 rotas, ieņemot fronti no Daugavas gar Jauno muižu un Turkiem līdz Stalīdzāniem. Šī maiņa ieilga un 4. pulku galīgi nomainīja tikai 19. septembrī, pēc tam, kad tas sapulcējās rezervē Jēkabpils – Krustpils rajonā.¹⁴⁹

Oktobrī sākās Bermonta uzbrukums, tādēļ 3. pulka I bataljonam vajadzēja doties uz Jēkabpili, bet no turienes uz Biržiem un Āžiem (Viesīti).¹⁵⁰ Galveno triecienu 8. oktobrī vajadzēja dot pirmajai grupai, laužoties caur Ķekavu; otrai grupai – nodrošināt galveno spēku labajā flangā, virzoties gar Vecmuižu uz Baldoni, bet trešajai grupai, majora *Götces* vadībā, nodrošinot vācu leģiona aizmuguri un pa daļai arī labo flangu, izvirzoties Radvilišķa–Valles līnijā, kā arī izlūkot ceļus uz Jaunjelgavu un Jēkabpili.¹⁵¹

12. oktobrī Jēkabpilī ieradās 2. rota, bet I bataljona parējās rotas ieradās 14. oktobrī. Par operācijas vadītāju Jēkabpils rajonā nozīmēja 3. pulka komandiera palīgu kapteini Hasmani, un viņa rīcībā atdeva 3. pulka I bataljonu, 2. pulka 5. rotu un 4. pulka kājnieku izlūku komandu, kā arī vietējo komandantu nelielās komandas no Daudzevas, Ēķengrāves un Biržiem. Reālās cīņas notika pie Ēķengrāves.¹⁵²

Abās kaujās, kas norisinājās Jēkabpils apriņķī, tika gūtas uzvaras. Viesītes kauja notika 14. oktobrī starp bermontiešu karaspēka daļām no vienas puses un Latvijas armijas 3. Jelgavas kara pulka diviem vadiem ar komandieri virsleitnantu K. Strazdiņu, un Viesītes – Saukas aizsargu nodaļu ar vadītāju kapteini K. Malceniņu no otras puses. Viesītes kauja bija viena no nedaudzajām kaujām, kurā aktīvi iesaistījās aizsargi un vietējās komandantūras karavīri. Par kaujā parādīto varonību K. Strazdiņš tika apbalvots ar Lāčplēša kara ordeņa trešo šķiru.¹⁵³

Otrā kauja – Biržu kauja notika dažas dienas vēlāk 17. oktobrī. Tā bija viena no divām kaujām, kurā vietējie aizsargi kopā ar 3. Jelgavas kara pulka 4. rotas diviem vadiem, kurus

¹⁴⁹ MĀRTIŅŠ PENIĶIS. Latvijas atbrīvošanas kara vēsture II. Rīga 2006, 30.lpp.

¹⁵⁰ Ibidem, 36.lpp.

¹⁵¹ Ibidem, 55.lpp.

¹⁵² PENIĶIS, Latvijas atbrīvošanas kara vēsture II, 116.lpp.

¹⁵³ INTA PĒTERSONE (atb. red.). Latvijas Brīvības cīņas 1918 – 1920. Rīga 1999, 287. lpp.

komandēja leitnants K. Šteinbriks, guva uzvaru pār bermontiešu vienību. Arī šajā kaujā pretiniekam atņemti vairāki kara ieroči, pēc kaujas vairāki dalībnieki apbalvoti ar trešās šķiras Lāčplēša kara ordeni.¹⁵⁴

1919. gadā Bermonta armijas uzbrukums Jēkabpili skar tikai 18. oktobra rītā, kad uz dienvidiem no Krustpils pie Bušhofas tika sakautas vācu nodaļas, kuras bija virzījušās Jēkabpils virzienā, kā kara trofejas tika iegūtas – 1 lielgabals, 2 smagie ložmetēji, 6 zirgi un 5 gūstekņi, viens no tiem bijis virsnieks. Pēc tam vācu uzbrukums tiek pārņemts Jaunjelgavas virzienā, taču negūstot tur panākumus.¹⁵⁵

Karam noslēdzoties Jēkabpils pusē, ikdienas dzīve varēja atgriezties ierastajā ritmā. Tādējādi bija nepieciešamas pašvaldību vēlēšanas, kuras norisinājās 30. novembrī. Pilsēta bija karā ļoti cietusi, tādēļ pašvaldības galvenais mērķis bija atjaunot pilsētas saimniecisko un ekonomisko stāvokli. Taču pilsētas priekšvēsture, tās etniskā un reliģiskā daudzveidība ietekmēja pilsētas bijušo un esošo attīstību.

---

¹⁵⁴ Ibidem, 83. lpp.

¹⁵⁵ ELGA SĒNALA. Latvijas karaspēka operatīvā darbība 1919. gada oktobrī Jēkabmiesta un Jaunjelgavas apriņķa teritorijās. In: Brīvā Daugava, 17.10.2002., 4.lpp.

2. JĒKABPILS PILSĒTAS SOCIĀLAIS UN SAIMNIECISKAIS RAKSTUROJUMS STARPKARU PERIODĀ

Tā kā 1919. gadā pilsēta vēl atradās kaujas frontes joslā, par pareizu saimniecības iekārtošanu runas nevarēja būt. Pirmajā vietā stāvēja rūpes par armijas un pa 5 kara gadiem izpostītās pilsētas iedzīvotāju apgādāšana ar pārtiku, apģērbu, apaviem un citiem nepieciešamiem priekšmetiem. Vajadzēja ievest pareizās sliedēs pilsētas saimniecisko dzīvi, kas, protams, bija izvedams tikai pakāpeniski. Bija jāuzņem no lieliniekiem atstātās mantas un rekvizētais jānodod to likumīgajiem īpašniekiem, jāatjauno izglītības iestāžu darbība utt.¹⁵⁶

Pirmā pasaules kara rezultātā pilsētā bija izpostītas 257 ēkas, pilsētas nomales izrakņātas pozīciju grāvjiem, nocietinātas dzelonstieplu žogiem.¹⁵⁷ Latviešu mākslinieks Uga Slume savās atmiņās aprakstījis Jēkabpili pēc kara: „Pa ceļam aina bija bēdīga. Gruveši, posts, liulgabala šāvienu bedres. Pati Jēkabpils arī bija paplukusi, bet mājiņu tēvs bija jau apkopis.”¹⁵⁸ Novadpētnieks Štokmanis apraksta pilsētas stāvokli uz 1920. gadu: „Jēkabmiests ar visu savu tuvāko apkārtni no kara līdz nepazīšanai sabojāta. Daudzas mājas pavisam no zemes virsas nozudušas. Apdzīvošanai tikai pa daļai derīgas tagad ir ne vairāk par vienu piekto daļu no visām mājām [...] Zeme ir stipri sazēlusi un ar tranšējām izrakņātra, tā kā apstrādāšana ļoti grūta. Nav zirgu, inventāra arī, ēka tikai reta kāda palikusi – lauksaimniecība rāda bēdīgu ainu. Iedzīvotāji pēc kara atgriezušies tikai apmēram ¼ daļa.”¹⁵⁹

Jēkabpils pilsēta karā bija ļoti cietusi, pilnīgi sagrauti bija visi krastmalā celtie nami, kuru atjaunošanai vēl maz kas bija darīts uz 1924. gadu, tādēļ pilsētas pašvaldības stāvoklis bija izteikti grūts.¹⁶⁰ Vēl 1926. gadā par pilsētu izsakās slikti, novērojums no malas tiek atzīmēts netīrais tirgus laukums, sagruvušās ēku drupas no kara laika. Tāpat bijušas nekoptas mājas, kurām bija sakritušie žogi un jumti. Līdz ar to novērotājs secina, ka pilsētas iedzīvotāji nav bijuši dzīves priecīgi, to varējis redzēt viņu sejās.¹⁶¹

---

¹⁵⁶ EMĪLIJA KORNETS. Jēkabpils pilsētas pašvaldības darbības pārskats (1918.g.-1928.g.). In: Pašvaldības Balss, 1928, Nr. 9, 439.- 440. lpp.

¹⁵⁷ ŠTOKMANIS, Jēkabpils novada vēsture, 104.-105. lpp.

¹⁵⁸ UGA SKULME. Atmiņu grāmata. Rīga 2013, 176.lpp.

¹⁵⁹ ŠTOKMANIS, Jēkabpils novada vēsture, 131.lpp.

¹⁶⁰ No mūsu mazo pilsētu pašvaldības dzīves. In: Pašvaldības Balss, 1924, Nr. 5/6, 368. lpp.

¹⁶¹ Mūsu mazpilsēta. In: Jēkabpils Vēstnesis, 23.04.1926., 1.lpp.

Tomēr pilsētas ģeogrāfiskā stāvokļa un parocīgās dzelzceļa satiksmes dēļ šeit uzturējās daudzas apriņķa iestādes, kaut gan vecais apriņķa centrs bija Jaunjelgava. Iniciatīva par to, lai Jēkabpils būtu apriņķa centrs, sakņojas jau 1919. gadā, kad pilsētas pagaidu valdes lēmumā tiek rakstīts Iekšlietu ministrijai, lai Jēkabpilī tiktu novietots apriņķa priekšnieka sēdeklis.¹⁶² Taču tikai piecus gadus vēlāk, saskaņā ar Saeimas pieņemto likumu, apriņķi pārdēvēja par Jēkabpils apriņķi ar centru Jēkabpilī, bet likuma formāla izpildīšana paredzēta tikai sākot ar 1925. gada 1. aprīli. Kā apriņķa pilsētai Jēkabpilij paredzēja uzplaukumu. Tādēļ arī pilsētas robežas tika paplašinātas, pievienojot Salas pagasta biezi apdzīvoto pareizticīgo zemi. Caur šī apgabala pievienošanu pilsēta ieguva lielāku latvisku nokrāsu, kādēļ tās darbība kļuva dzīvāka.¹⁶³

Šis pievienošanas jautājums bija ļoti aktuāls pilsētas domes sēdēs sākot ar 1922. gadu. Pie galīgā lēmuma, ka šis apgabals jāpievieno pilsētai, bija domes sēde, kurā 668 pilntiesīgie apgabala iedzīvotāji, kā arī rūpnīcu īpašnieki Jānis un Kārlis Lesi un Jānis Kugrēns, piekrita pievienoties Jēkabpils pilsētai.¹⁶⁴ Pilsētas robežu lietā Salas pagasts pārsūdzēja Iekšlietu ministrijas senāta rīkojumu par biezi apdzīvotās Salas pagasta daļas pievienošanu pilsētai. Tā kā pievienojamā apgabalā atrodas arī Salas pagasta nams, tad pagasts pievienošanai nepiekrita; tāpat nepiekrita daļa no šī apgabala iedzīvotājiem, bet viņu vairākums vēlējās pievienoties pilsētai, kuras labierīcības tie izmantoja. Senāts, ņemot vērā, ka pievienojamās, biezi apdzīvotās vietas robežas iespiežas pilsētā, un ka pilngadīgu iedzīvotāju vairākums piekritis pievienošanai, atzina Iekšlietu ministrijas rīkojumu par likumīgu un pagasta sūdzību noraidīja.¹⁶⁵

Pēc Latviešu konversācijas vārdnīcas datiem¹⁶⁶ uz 1927. gadu Jēkabpilī bijušas 20 ielas, 997 gruntsgabali ar 60 mūra un 800 koka namiem. Taču uz 1937. gadu Jēkabpilī bija 1090 mājas, no kurām 70 bija mūra, bet 1020 koka, pie kam 1031 ir vienkārtīga, bet 59 divstāvu mājas. Pilsētā bija 53 ielas, no kurām 7 bija bruģētas ar laukakmeņiem visā garumā, 3 tikai pa daļai, 1 šosēta visā garumā, bet 3 pa daļai, taču 36 ielas nebija bruģētas. Pilsētā bija 39 lauku ceļi, kuri kara gados bija stipri izbraukāti un prasīja pastiprinātu labošanu.¹⁶⁷ Pilsētā kopā bija 1584 dzīvokļi, no tiem 347

---

¹⁶² Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 30, Jēkabpils, 06.08.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 32. lpp.

¹⁶³ No mūsu mazo pilsētu pašvaldības dzīves. In: Pašvaldības Balss, 1924, Nr. 5/6, 368. lpp.

¹⁶⁴ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 160, Jēkabpils, 06.12.1922. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 7. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 100. lpp.

¹⁶⁵ Mazo pilsētu pašvaldību darbība. In: Pašvaldības Balss, 1924, Nr.8/9, 530. lpp.

¹⁶⁶ ARVEDS ŠVĀBE (galv. red.), ALEKSANDRS BŪMANIS, KĀRLIS DIŠLERS. Latviešu konversācijas vārdnīca. 7. sēj. Rīga 1931.-1932. 14295.sl.

¹⁶⁷ Jēkabpils apriņķis: dzīve un darbs. Rīga 1937, 45.-46.lpp.

istabas-virtuves, 509 vienistabas, 411 divistabu, 208 trīsstabu, 63 četrstabu, 26 piecistabu, 9 sešu istabu, 4 septiņu istabu, 1 deviņu istabu, 1 desmit istabu un 5 dzīvokļi ar nezināmu istabu skaitu. Dzīvokļu skaits: 589 ar elektrisku apgaismojumu, 22 ar ūdensvadu, 1 ar centrālo apkuri.¹⁶⁸ Kopumā uz 1935. gadu Jēkabpilī bija 1402 gruntsgabali, no tiem 1045 apbūvēti, bet 357 neapbūvēti. No apbūvētajiem gruntsgabaliem 1003 bija apdzīvoti, bet neapdzīvoti – 42. 398 dzīvokļiem atēja bijusi ārpus dzīvojamās telpas ēkas, bet 155 atēja bijusi dzīvokļi.¹⁶⁹ Kā var redzēt, tad desmit gadu laikā tika uzceltas 10 jaunas mūra ēkas un 220 koka ēkas, bet ielu skaits palielinājies apmēram par trīs reizēm.

Jēkabpils, būdama apriņķa centrs no 1924. gada, sevī ietver arī daudzu valsts un pašvaldības iestāžu atrašanās vietu. Pilsētā bija divas vidusskolas un četras pamatskolas, Latvijas bankas nodaļa, Jēkabpils – Ilūkstes kara apriņķa pārvalde un Jēkabpils – Ilūkstes zemes grāmatu nodaļa.¹⁷⁰

Tāpat arī kultūras un sabiedriskā dzīve pilsētā bija aktīva, to apliecina liels organizāciju skaits: 4. Jēkabpils aizsargu pulka štābs un štāba rota, Latvijas aerokluba Jēkabpils nodaļa, Latvijas sarkana krusta Jēkabpils nodaļa, Latvijas tuberkulozes apkarošanas biedrības Jēkabpils nodaļa, Jēkabpils izglītības biedrība, Jēkabpils – Krustpils strādnieku arodbiedrība, Zemgales patronāta biedrības Jēkabpils nodaļa, Jēkabpils namsaimnieku biedrība, Jēkabpils tirgotāju un rūpnieku biedrība, Jēkabpils brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrība, Jēkabpils namīpašnieku savstarpējās ugunsdrošības biedrība, Jēkabpils krājaizdevumu sabiedrība un apkārtnes kopējā slimo kase, centrālā savienība „Konzums” Jēkabpils nodaļa, akciju sabiedrības „Aiviekste” valde un daudz citas minoritāšu biedrības un organizācijas.¹⁷¹

Iedzīvotāji. Citējot Marģeri Skujenieku par Jēkabpils pilsētu: “Pilsētā atrodas luterāņu, pareizticīgo un katoļu baznīcas, sinagogas, vecticībnieku un ebreju lūgšanas nami, vidusskola un vairākas biedrības.”¹⁷² Šajā īsajā paskaidrojumā slēpjas pilsētas specifika, tā ir multikulturāla vide, kurā veidojas pilsētas attīstības tendences. Katra etniskā un reliģiskā grupa ir devusi savu pienesumu pilsētas attīstībai gan pagātnē, gan tagadnē, kā arī nākotnē. Taču vietējā prese pilsētas iedzīvotājus raksturo šādi: „Jēkabpilī vispār katrs dzīvo savrup, viens ar otru maz satiekas. Katrai iestādei sava pasaule: aiz skolu sienām reti kāds ieskatās un skolotāji reti redzami citu vidū.

¹⁶⁸ SALAINIS, MALDUPS. Pilsētu apraksti II, 62.lpp.

¹⁶⁹ JĒKABS JURĒVICS. Gruntsgabali un dzīvokļi pilsētās. In: Pašvaldības Balss, 1936, Nr. 11, 337.; 340.; 348. lpp.

¹⁷⁰ ŠVĀBE (galv. red.), BŪMANIS, DIŠLERS. Latviešu konversācijas vārdnīca. 7. sēj. Rīga 1931.-1932. 14295.sl.

¹⁷¹ Jēkabpils apriņķis: dzīve un darbs. Rīga 1937, 46.-47.lpp.

¹⁷² MARĢERS SKUJENIEKS. Latvija. Zeme un iedzīvotāji. Rīga 1927, 179.lpp.

Tirgotājiem, amatniekiem, strādniekiem – katram savas rūpes. Ja gadās sastapties, nav vien – otram ko stāstīt, ko teikt. Vēl nošķirtāk dzīvo pēc tautībām: ebreji, krievi, latvieši... Bet dzimtā pilsēta viena. Pilsētas domē jāsanāk un jāstrādā kopā. Un no šī darba atkarīga lielākā vai mazākā mērā katra labklājība. Tāpēc vienreiz mēnesī notiekošās pilsētas domes sēdes modina ziņkārību un klausītāju no dažādiem slāņiem un šķirām pieradušās pinas blakus telpas.”¹⁷³

Iedzīvotāju skaits pirms pirmā pasaules kara, respektīvi, 1913. gadā bija 9300.¹⁷⁴ Taču Jēkabpilī pēc Pirmā pasaules kara uz 1920. gadu bija 3459 iedzīvotāji, kas ir gandrīz par trīs reizēm mazāks nekā pirms kara, bet jau 1925. gadā kopējais iedzīvotāju skaits sasniedza 5656¹⁷⁵, tas skaidrojams ar to, ka 1923. gadā Jēkabpils pilsētai pievieno Salas (vēlāk Ābeļu) pagasta biezi apdzīvoto Dzintarzemī.¹⁷⁶ Pievienošanas rezultātā tiek lēsts, ka iedzīvotāju skaits palielinājās par 30%. *De facto* šāda apvienošana jau sen bija notikusi, bet tagad viņa tika oficiāli sankcionēta.¹⁷⁷

Tādēļ ir grūti noteikt, cik dinamisks bija iedzīvotāju pieaugums pilsētā, kā arī kara bēgļu atgriešanās pilsētā. Uz 1920. gadu Jēkabpilī dzīvo 61,93% latviešu, kas, salīdzinājumā ar Bauskas apriņķi, kur latviešu skaits sasniedz 90,43%, ir ļoti mazs.¹⁷⁸ Tas skaidrojams ar vēsturisko kontekstu, jo Jēkabpilī latviešiem bija liegums dzīvot un apmesties līdz pat dzimtbūšanas atcelšanai. Jēkabpilī dzīvoja 2196 latvieši, 676 ebreji, 488 krievi, 110 poļi, 53 vācieši, 16 baltkrievi, 5 lietuvieši un 14 citu tautību piederīgie.¹⁷⁹ No tā izriet, ka lielākā daļa iedzīvotāju ir luterāņi (1926) un Mozus ticīgie (675), kam seko arī citas reliģiskās piederības.¹⁸⁰ Var secināt ka Jēkabpilī ir liels skaits etnisko minoritāšu, kas skaidrojams ar pilsētas dibināšanas un attīstības vēsturi.

Uz 1925. gada tautas skaitīšanu Jēkabpilī dzīvoja 2617 vīrieši un 3039 sievietes, tādējādi kopā 5656 iedzīvotāji. No tiem 5575 bija Latvijas pavalstniecība un 3360 bija vecāki par 21. gadu.¹⁸¹ Jēkabpilī dzīvoja 3747 latvieši, 806 ebreji, 535 baltkrievi, 324 krievi, 122 poļi, 65 vācieši, 21 lietuvieši un 36 citu tautību cilvēki.¹⁸² Kopumā Jēkabpilī bija nodarbināti 2679 cilvēki, kas būtu 47,36% no visiem pilsētas iedzīvotājiem.¹⁸³ Pēc 1925. gada datiem Jēkabpils iedzīvotāji nodarbojas

¹⁷³ Jēkabpils pilsētas domes sēde 3.novembrī. In: Jēkabpils Vēstnesis, 07.12.1928., 1.lpp.

¹⁷⁴ Latvijas pilsētu darbs un sasniegumi valsts 20 gados. In: Pašvaldības Balss, 1938, Rīga, Nr. 11, 632.lpp.

¹⁷⁵ ŠVĀBE (galv. red.), BŪMANIS, DIŠLERS. Latviešu konversācijas vārdnīca. 7. sēj. Rīga 1931.-1932, 14294.sl.

¹⁷⁶ SALAINIS, MALDUPS. Pilsētu apraksti II, 62.lpp.

¹⁷⁷ KORNETS. Jēkabpils pilsētas pašvaldības darbības pārskats (1918.g.-1928.g.), 440.lpp.

¹⁷⁸ Latvijas statistiskā gada grāmata. Rīga 1921, 6. lpp.

¹⁷⁹ Ibidem, 12. lpp.

¹⁸⁰ Ibidem, 15. lpp.

¹⁸¹ MARGERS SKUJENIEKS. Otrā tautas skaitīšana Latvijā. Rīga 1928, 42. lpp.

¹⁸² SKUJENIEKS. Otrā tautas skaitīšana Latvijā, 57.lpp.

¹⁸³ Ibidem, 535. lpp.

ar rūpniecību (9%), sakņkopību (8%), tirdzniecību (6%), apkalpošanu (5%), valsts dienestā, inteligentā darbā un satiksmē (6%), pārējās profesijas (15%) un nenodarbinātie (51%).¹⁸⁴ Salīdzinot ar visas Latvijas rādītājiem, 1925. gadā rūpniecībā darbojas 11,1%, tirdzniecībā 4,8%, apkalpošana, valsts dienestā, inteligentā darbā un satiksmē un pārējās profesijās 15,8%.¹⁸⁵ Skaitļu starpība ir skaidrojama ar Jēkabpils pēckara sekām, pēc daudzo rūpnīcu izvešanas un to neatjaunināšanas bija liels bezdarbs un maz strādājošo cilvēku skaits, kā arī Pirmā saules kara gados Jēkabpils bija placdarma pilsēta.

Taču 1930. gada Tautas skaitīšanas datus iedzīvotāju skaits mazliet sarūk līdz 5607.¹⁸⁶ No tiem 3655 latvieši, 829 krievi, 796 ebreji, 167 poļi, 75 vācieši, 39 baltkrievi, 17 lietuvieši un 29 citu tautību piederīgie.¹⁸⁷ No tiem 2542 vīrieši un 3065 sievietes¹⁸⁸, šāda starpība pastāv arī Latvijā kopumā, kad sieviešu skaits ir lielāks nekā vīriešu. Salīdzinājumā ar citām Latvijas pilsētām, Jēkabpilī ir daudz lielāks skaits ebreju un krievu un mazāks skaits vāciešu.¹⁸⁹ Tas izskaidrojams tā, ka Jēkabpilī paralēli pastāvēt latviešu skolām ir nepieciešamas gan ebreju, gan krievu skolas. Pilsētā lielākā pārstāvētā ticība joprojām ir luterāņi (3104), Mozus ticīgie (794) un kā trešā lielāka - vecticībnieki (641).¹⁹⁰ Lielākā daļa Jēkabpīliešu jeb 54,51% dzimuši citviet Latvijā, 38,32% dzimuši Jēkabpilī, bet 7,17% dzimuši ārpus Latvijas¹⁹¹, no kā var secināt, ka Jēkabpilī pārsvarā dzīvojuši cilvēki, kuri bijuši ienācēji, tādējādi pastāv iespējamība, ka politiskajā dzīvē iesaistītie pilsoņi nebija pietuvināti pastāvošajām problēmām.

Latvijas pēdējā jeb ceturta tautas skaitīšanā 1935. gadā vērojama pozitīva tendence, kopējais iedzīvotāju skaits 5 gadu griezumā pieaudzis par 219 iedzīvotājiem, kopumā sasniedzot 5826 iedzīvotājus¹⁹² No tiem 2711 vīrieši un 3115 sievietes, no kuriem 5754 bija Latvijas pavalstniecība, kas bija 98,76% no visiem pilsētas iedzīvotājiem, pārējos nepilsoņus var ieskaitīt šādi – 23 lietuvieši, 17 poļi, 2 vācieši, 2 igauņi, 1 PSRS, 1 pārējās, 24 nansenisti¹⁹³, 2 nezināmi. Pēc reliģiskās piederības iedzīvotāji iedalāmi: 3080 evaņģēliskie luterāņi, 106 protestanti, 651

¹⁸⁴ ŠVĀBE (galv. red.), BŪMANIS, DIŠLERS. Latviešu konversācijas vārdnīca. 7. sēj. Rīga 1931.-1932, 14295.sl.

¹⁸⁵ MARGERS SKUJENIEKS. Latvijas statistikas atlases XX. Rīga 1938, 17.lpp.

¹⁸⁶ ŠVĀBE (galv. red.), BŪMANIS, DIŠLERS. Latviešu konversācijas vārdnīca. 7. sēj. Rīga 1931.-1932, 14294.sl.

¹⁸⁷ Latvijas statistiskā gada grāmata. Rīga 1930, 6. lpp.

¹⁸⁸ Latvijas statistiskā gada grāmata. Rīga 1931, 7. lpp.

¹⁸⁹ Latvijas statistiskā gada grāmata. Rīga 1930, 481. lpp.

¹⁹⁰ Latvijas statistiskā gada grāmata. Rīga 1931, 7. lpp.

¹⁹¹ Ibidem, 493. lpp.

¹⁹² MARGERS SKUJENIEKS. Ceturta tautas skaitīšana Latvijā. Rīga 1936, 19. lpp.

¹⁹³ Bezpavalstnieks; pēc 1. pasaules kara, Krievijas vai kādas citas valsts politiskie emigranti, kam pavalstniecība savā valstī atņemta, bet citā vēl nav iegūta.

katoļi, 512 grieķu katoļi, 680 vecticībnieki, 793 Mozus ticīgie, 4 nezināmi. Etniski pilsēta iedalās stabili, kurā jūtama latviešu dominance - 3834 latvieši, 765 krievi, 793 ebreji, 58 vācieši, 152 poļi, 107 baltkrievi, 42 lietuvieši, 1 igauņis, 68 pārējie, 6 nezināms.¹⁹⁴ Pēc nodarbošanās – lauksaimniecība (1254), rūpniecība (2173), tirdzniecība (704), satiksme (342), publiskā administrācija, drošība (265), brīvās profesijas, izglītības, māksla (184), veselības kopšana, higiēna (129), mājkalpotāji (259), nezināmi (65), kopā – 5375, no īpašuma vai kapitāla pārtiekošie (152), pensionāri (90), sociāli apgādājamie u.c. nepatstāvīgie (209).

Tādējādi norādot pilsētas attīstības tendences, kurās lielākā loma ir rūpniecībai un lauksaimniecībai. Savus secinājumus izsaka arī Jēkabpils pilsētas galva Teodors Ermansons 1937. gadā: “Jēkabpils iedzīvotāju lielākā daļa ir strādnieki un rokpeļņi, kuru dzīves minimums samērā zems, kādēļ arī viņu pirktpēja un nodokļu maksāšanas koeficients nav visai augsts, kas savukārt nelabvēlīgi ietekmē pilsētas saimniecību un viņas ārējo izskatu.” Taču pilsētas galvas skatījums uz pilsētas turpmāko attīstību nav negatīvs, uzsverot autoritārisma laika pozitīvo ievirzi saimniecības virzīšanā: “Neskatoties uz visām grūtībām un trūkumu, Jēkabpils pamazām, bet noteikti iet pretim saimnieciskam uzplaukumam un izveidošanai. Sevišķi straujš atplaukums vērojams pēdējos gados pēc lielām 15. maija pārvērtībām valstī. Liela vērība tiek piegriezta pilsētas latviskošanai, pārdēvējot līdzšinējo ielu nelatviskos un neglītos nosaukumus. Tāpat daudz darīts pilsētas uzkopšanai un izdaiļošanai, novācot kara laika drupas un gruvešus, nokrāsojot māju fasādes un žogus, ierīkojot jaunas ietves gar ielām, labojot ceļus. Glīti izkopts pilsētas dārzs un iežogots ar stieplu pinuma žogu. Iežogots ar sētu un liepu dzīvžogu un nolīdzināts Kalpaka laukums, kur domāts celt Brīvības pieminekli. Ierīkots mazpulku laukums, iedēstīts 15. maija birzs un galvenās ielās gar malām iedēstīti kociņi.”¹⁹⁵

Zemgales apgabalā atradās 11 pilsētu pašvaldības no 60 kopējā skaita, tas ir apmēram 18%. Šajās pilsētās dzīvoja 70 591 iedzīvotājs, kas sastāda 9,5% no kopējā pilsētu pašvaldību 710563 lielā iedzīvotāju skaita. Tas ir samērā mazs procents, kas izskaidrojams ar to, ka šinī apgabalā atrodas maz pilsētu un samērā ar nelielu iedzīvotāju skaitu. Ilūkste ar 1300 iedzīvotājiem, Viesīte – 1340, Subate – 1489, Jaunjelgava – 2153, Dobeles – 2470, Auce – 3320, Bauska – 4904, Grīva – 5546, Jēkabpils – 5826 un Tukums ar 8144 iedzīvotājiem. Kā šī apgabala lielākā pilsēta minama

¹⁹⁴ MARGERS SKUJENIEKS. Ceturtā tautas skaitīšana Latvijā. Rīga 1936, 62., 63., 102., 358., 530., 531. lpp.

¹⁹⁵ Jēkabpils aprīņķis: dzīve un darbs. Rīga 1937, 45.-46.lpp.

Jelgava ar 34 099 iedzīvotājiem. Zemgales apgabala pagastos dzīvoja 228 778 personas. Tātad pilsētās dzīvo 23% no Zemgales apgabala kopējā iedzīvotāju skaita 299 369 personām.¹⁹⁶

Salīdzinot 1930. gada un 1935. gada tautas skaitīšanas datus, tad deviņās pilsētās iedzīvotāju skaits ir audzis, bet divās samazinājies. Jēkabpilī iedzīvotāju skaits audzis par 3,9% jeb 219 iedzīvotājiem. Taču kopumā Zemgalē pilsētu iedzīvotāju skaits pieaudzis par 2550 iedzīvotājiem.¹⁹⁷

Ar ministru kabineta 1939. gada 3. oktobra lēmumu tika atcelta tautas skaitīšana, kurai bija jānotiek 1940. gadā. Iestājoties kara apstākļiem, ar cenu inspektora rīkojumu no 1939. gada oktobra līdz 1. novembrim Latvijas iedzīvotājiem izsniedza sevišķas iepirkšanas zīmes cukura saņemšanai. Izsniegto iepirkšanas zīmju skaits zināmā mērā korespondē pilsētu iedzīvotāju skaitu, taču tas ir nepilnīgs, jo iepirkšanas zīmes netika izsniegtas pilsētā esošajiem garnizonu karavīriem, robežsargiem, patversmju iemītniekiem u.c. Tāpat jāatzīmē, ka tajā laikā iedzīvotāju sastāvu nebija skārusi vācu tautības iedzīvotāju repatriācija. Salīdzinot pēdējās tautas skaitīšanas datus ar izsniegto iepirkšanas zīmju skaitu, var secināt par pilsētas iedzīvotāju skaita pārmaiņām - ja uz 1935. gada Jēkabpilī bija 5 826 iedzīvotāji, tad pēc izsniegto iepirkšanas zīmju skaita pilsētā bija 6 185 iedzīvotāji, kas ir par 359 iedzīvotājiem vairāk.¹⁹⁸

Līdzīga situācija novērojama Bauskas pilsētā, kurā pirms Pirmā pasaules kara kopējais iedzīvotāju skaits bija apmēram 8,3 tūkstoši, bet pēc kara, respektīvi, 1920. gadā tas bija apmēram 2,9 tūkstoši un tikai 1925. gadā tas pārsniedza piecus tūkstošus, atgriežoties bēgļiem un dabiskajam iedzīvotāju pieaugumam miera laikā.¹⁹⁹

Skolas. 1919. gadā no jauna atvēra latvju, krievu un žīdu (ebreju) pilsētas pamatskolas un 1922. gadā atvēra vēl otru latvju pamatskolu. Izteikti bija izjūtams telpu trūkums, tāpēc skolu darbība notika divās maiņās vienās un tajās pašās telpās. Tikai 1923. gadā izdevās pirkšanas ceļā iegūt ebreju pamatskolu un 1927. gadā Latvju II pamatskolas vajadzībām ēkas, saņemot valsts aizdevumu.²⁰⁰

---

¹⁹⁶ Pilsētu pašvaldības sanāksme 1936.gadā. Rīga 1936, 80.lpp.

¹⁹⁷ Ibidem, 80.lpp.

¹⁹⁸ VOLDEMĀRS ŠNITKE. Iedzīvotāju skaits pilsētās nepieaug. In: Pašvaldības Balss, 1940, Nr. 1, 2.-3.lpp.

¹⁹⁹ RAITIS ĀBELNIEKS, AIGARS URTĀNS. Bauska – pilsēta, kurā satiekas. Bauska 2018, 68. lpp.

²⁰⁰ KORNETS. Jēkabpils pilsētas pašvaldības darbības pārskats (1918.g.-1928.g.), 440.lpp.

Bez 3 pamatskolām, ko pilsēta uzturēja, tā arī radīja līdzekļus valsts rokdarbu paraugu darbnīcu uzturēšanai. Darbnīcu nozīmi un lietderību atzina ne tikai dome, bet arī pilsoņi kopumā. Pamatskolas plašos apmēros apmeklēja laucinieku bērni, no kuriem arī pilsēta ieguva zināmu skolas naudu. Šo naudu iekasējot noskaidroja, ka to var pieprasīt iepriekš, skolas gadu uzsākot, vai arī vēlāk, nemaksāšanas gadījumā naudu bija iespējams piedzīt tikai tiesas ceļā, bet ne administratīvā kārtā caur policiju, līdzīgi kā ar nodokļiem.²⁰¹

1919. gada 6. oktobrī darbu uzsāk reāltipa valsts vidusskola, kura ilgus gadus bija vienīgā šāda tipa mācību iestāde Jēkabpilī un visā Jēkabpils apriņķī.²⁰²

Salīdzinot Jēkabpili ar Bauskas pilsētu, jāsecina, ka Bauskas pilsētā nav bijusi atsevišķa krievu pamatskola, taču abās pilsētās ir bijusi ebreju pamatskola, kas norāda, ka gan Jēkabpilī, gan Bauskā bijis liels ebreju skaits.²⁰³ Izglītības joma atklāj arī pilsētas vēsturisko attīstību, tādējādi šeit izpaužas Jēkabpils vēsturiski slāviskā vide, kamēr Bauskā izteikti parādās vācu minoritāte.

Rūpniecība, uzņēmumi. Pēc pirmā Pasaules kara Jēkabpils pilsētas rūpniecība bija sagrauta. Alus darītavu J. Hikšteins pēc kara atjaunoja, lai gan mazākos apmēros (16 strādnieki), jo darītavas ēkas karā bija daļēji cietušas. Tāpat pēc kara alus darītava tika iznomāta. No 1928. gada alus darītavu iznomā A. Treijam, kurš uzņēmumam dod nosaukumu “Zemgales trumpis”.²⁰⁴

Vēl vairāk sagrautās mūzikas instrumentu fabrikas vienā galā J. Kugrēns vēlējās ierīkot kokapstrādes darbnīcu, taču tas netika realizēts. K. Less ierīkoja tvaika sudmalas, tādējādi dodot pilsētai arī elektrisko strāvu. Pie minētajiem rūpniecības uzņēmumiem Jēkabpilī jāpieskaita klāt vēl divas kaļķa dedzinātavas un ķieģeļnīca.²⁰⁵

1927. gadā no bijušā īpašnieka Dignas vilnas vērpjuve, kas brīžiem pārtapa par elektriskās strāvas avotu pilsētas vajadzībām, pārgāja F. Meržinska īpašumā, kurš ar ģimeni tajā pašā gadā bija pārcēlies uz Jēkabpili, un to nosauc par Vilnas un drēbju apstrādes iestādi.²⁰⁶

Uz īsu laiku atjaunoja A. Kena liķieru fabriku. Tādu atvēra arī R. Zembergs, bet abas tās, spriežot pēc maksājamā nodokļa lieluma, darbojās šauros apmēros. Vēlāk J. Steinbergs un J.

---

²⁰¹ No mūsu mazo pilsētu pašvaldības dzīves. In: Pašvaldības Balss, 1924, Nr. 5/6, 368.lpp.

²⁰² TĀLIS MILLERS. No skolas maizes Jēkabpilī – sāts visam mūžam. In: Latvijas Vēstnesis, 21.07.2000., 4. lpp.

²⁰³ VOLDEMĀRS SALAINIS, ALEKSANDRS MALDUPS. Pilsētu apraksti I. Rīga 1936, 7.-8.lpp.

²⁰⁴ ILUTA BĒRZIŅA. “Zemgales trumpis”- alus darītava. In: Jaunais Vēstnesis, 25.06.2013., 5. lpp.

²⁰⁵ ŠTOKMANIS. Jēkabpils novada vēsture. 132.-133. lpp.

²⁰⁶ ILUTA BĒRZIŅA. Vilnas un drēbju apstrādes iestādes īpašnieks – Fricis Meržinskis. In: Brīvā Daugava, 25.10.2012., 6. lpp.

Veinbergs atvēra kartupeļu miltu fabriku. 1925. gadā tika dota atļauja ierīkot ziepju vārtavu un K. Lesam atļāva atvērt linu apstrādāšanas uzņēmumu. Kādu laiku darbojās Kupaka ādas ģērētava un vēlāk tādu atļāva ierīkot J. Kugrēna sagraudās fabrikas stūrī. Pilsētā bija Lazdiņa mehāniskā darbnīca, kā arī pāris galdniecības uzņēmumi. Tāpat pastāvēja arī Socka un Krēslīņa mūzikas instrumentu darbnīcas un vērjamo ratiņu dreijētava.²⁰⁷

Jēkabpils ar 25 kvadrātkilometru plašajām administratīvajām robežām bija lauksaimnieciska rakstura pilsēta (Skat. 2.1. attēlu un 3.pielikumu).²⁰⁸ To apliecina arī 1922. gadā rakstnieka Jāņa Jaunsudrabiņa redzējums par pilsētu: “Jēkabpils ir ievērojama pilsēta. Te ir aprīnķa valdes sēžamā vieta, vidusskola, divas krievu baznīcas, “Kultūras Balss” nodaļa un trīs vai četri latviešu veikali. [..]Tagad Jēkabpils ar lieliem vīriem nevar vairs lepoties: jo demokrātisma laiki uzspieduši arī tai savu zīmogu. Ēkas šai pilsētā, tāpat kā Krustpilī pa lielai daļai sagraudas, vai nu karā, vai vēlāk, vai arī jau priekš kara. [..] Ievērojamas vietas Jēkabpilī ir: agros pavasaros pilsētas pļaviņa, kur kurc vades un pļunduro tritoni. Ziedonī un vasarā – pilsētas parks, ar rindās sastādītiem kokiem, lai mīlošiem nebūtu ilgi jāmaldās pirms satikšanās. [..] Rudenī – lielie kapi. [..] Bet ziemā un pa daļai cauru gadu – tirgus laukums. Uz tā sastopas visas šķiras un tautas. Te satiekas laucinieks-ražotājs tieši ar no Rīgas izbraukušu patērētāju.”²⁰⁹ Tādējādi redzams, ka pilsēta izceļas ar savu apkārtējo dabu un etnisko daudzveidību.

---

²⁰⁷ ŠTOKMANIS. Jēkabpils novada vēsture. 132.-133.lpp.

²⁰⁸ Latvijas pilsētu darbs un sasniegumi valsts 20 gados. In: Pašvaldības Balss, 1938, Rīga, Nr. 11, 632.lpp.

²⁰⁹ JĀNIS JAUNSUDRABIŅŠ. Pa Latviju. 4. Jēkabpils. In: Ho-Ho, 16.06.1922., 7. lpp.

3. PILSĒTU PAŠVALDĪBU JURIDISKAIS IETVARS

3.1. PARLAMENTĀRAIS PERIODS

Latvijas valstij, iegūstot neatkarību un noslēdzoties Neatkarības karam, svarīgi bija nokārtot Satversmes izveidi, tādējādi Latvijas pilsētu pašvaldības juridiskais ietvars ar pāris grozījumiem tika saglabāts no 1917. gada.

1917. gada likumu svarīgākais grozījums bija pārraudzības jautājums, kas iegūstot Latvijas neatkarību pārgāja Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departamentam. Citējot juristu Pēteri Mucinieku: “Iekšlietu ministram piekrita apstiprinājuma tiesības par šādiem pilsētas domes lēmumiem: 1) nekustamās mantas atsavināšana, bet ne iegūšana; tāpat apstiprinājums nebija vajadzīgs sīko apbūves gabalu atsavināšanai; 2) lielāku aizņēmumu, galvojumu un garantiju lietām; 3) svarīgākiem līgumiem pilsētas uzņēmumu ierīkošanā; 4) kanalizācijas, aptīrīšanas un citu naturālo pienākumu pārvarēšanu nodevās; 5) citām pilsētas nodevām un 6) pilsētas plānu.”²¹⁰ Šeit labi redzama pilsētu lielā autonomija lemšanā, jāatzīmē, ka šeit nav iekļauts pilsētas budžets, tādējādi, tam nebija vajadzīgs apstiprinājums. Kā arī Pašvaldības departamentam bija izteikti ierobežotas tiesības, jo pašvaldību lēmumus varēja pārbaudīt likumu kārtībā, kā arī departamentam nebija patstāvīgas lemšanas tiesības, bet tikai apturošā veto tiesība, kuru pašvaldības varēja arī apstrīdēt tiesā.²¹¹

Jurists Kārlis Dišlers 1938. gadā radīja vietējās pašvaldības definīciju: “Vietējā pašvaldība ir noteiktās teritoriālās robežās pastāvoša vietējās sabiedrības publiski – tiesiska organizācija likumā noteiktu publiskās administrācijas uzdevumu veikšanai”.²¹² No kā izriet arī pašvaldību turpmākā attīstība juridiskajā aspektā.

Kā atzīmē P. Mucinieks, tad valdības iestāžu pārraudzītās tiesības bija sašaurinātas, veidojot pilsētu likumu izteikti liberālu, kas bija nepieciešams 1919. gada kontekstā, kad bija svarīgas demokrātijas idejas nostiprināšana. Tādējādi valsts institūciju uzraudzības tiesības bija samazinātas, salīdzinot ar 1877. gada un 1892. gada likumiem.²¹³ Tautas padome 1919. gadā

²¹⁰ MUCINIEKS, Latvijas pašvaldību iekārta, 64. lpp.

²¹¹ Ibidem, 65.lpp.

²¹² KĀRLIS DIŠLERS. Ievads administratīvo tiesību zinātnē. Rīga 2002, 202.lpp.

²¹³ VANAGS, VILKA, Pašvaldību darbība un attīstība, 96.lpp.

nokārtoja pilsētas domes vēlēšanas, 1921. gadā Ministru kabinets sakārtoja pilsētu ienākumu un budžeta jautājumus, taču pati pašvaldības iekārtas pamati saglabājās no 1917. gada ar pielikumiem un grozījumiem.²¹⁴

Kā pilsētas pašvaldības izpildu orgānu, valde pārzināja saimniecības un pārvaldes lietas, kārtoja visus pašvaldības ikdienas pienākumus, vadoties no domes priekšrakstiem. Pilsētas galvai tika uzticēta valdes un tai pakļauto iestāžu darbības vispārējā pārraudzība. Viņš sasauca un vadīja valdes sēdes. Darbības laikā tika pamanītas dažādas nepilnības likumdošanā un 1930. gada 14. novembrī pieņēma jaunu likumprojektu, kas noteica detalizētākus pienākumus un tiesības pilsētu pašvaldībām. Tika precizēti pilsētas valdes un revīzijas komisijas uzdevumi un tiesības, pašvaldības iestāžu sastāvs un darbības apjoms, kā arī domnieku vēlēšanas, bet negrozīts palika finanšu lietas, kuras būtu - noteikumi par pilsētu ienākumiem un izdevumiem, budžetu un pārskatiem, ko vajadzēja aptvert likumā vēl neiekļautajā 4. daļā. Jaunais likums paredzēja lielāku ierobežotību pašvaldībām, taču stingrākas pārraudzības tiesības no Iekšlietu ministrijas puses.²¹⁵

Sakarā ar lielo pilsētu patstāvību, daudzas pilsētas nelietderīgi izmantoja situāciju, tādējādi jau 1919. gadā Iekšlietu ministrijas Pašvaldību departaments un pilsētu pašvaldības un to darbinieki sāka veidot jaunu pilsētu pašvaldības likumu. 1924. gadā pilsētu pašvaldību likumprojekts tika izstrādāts un Ministru kabinetā pieņemts, taču tas tika pieņemts tikai 1930. gadā bez finanšu daļas.²¹⁶ 1924. gadā likumprojekts tika nodots Saeimai, taču tur tas iestrēga līdz minētajam 1930. gadam.²¹⁷ 1930. gada 6. decembrī Saeima pieņēma "Pilsētu pašvaldības likumu", kas zināmā mērā bija balstīts uz Anglijas pašvaldību principu. Likums noteica, ka pilsētu pašvaldības pārzina vietējās saimnieciskās, kultūras un pārvaldes lietas.²¹⁸ Kā secina E. Vanags un I. Vilka, tad 1930. gada likumā bija paredzēts, ka, paplašinot pastāvošos vai uzliekot jaunus pienākumus, kas saistīti ar izdevumu palielināšanos, valstij jāparedz pilsētu pašvaldībām jauni ienākumu avoti. Savu uzdevumu veikšanai pašvaldības varēja slēgt līgumus ar citām pašvaldībām un stāties savienībās.²¹⁹

Piederība pie vietējām pašvaldībām nebija fakultatīva, tā nebija atstāta iedzīvotāju pašu izvēlei piederēt vai nepiederēt pie pašvaldības, bet gan vietējiem iedzīvotājiem bija jāpieder pie

---

²¹⁴ MUCINIEKS, Latvijas pašvaldību iekārta, 65. lpp.

²¹⁵ BĒRZIŅŠ, 20. gadsimta Latvijas vēsture. II, 239-240.lpp.

²¹⁶ MUCINIEKS, Latvijas pašvaldību iekārta, 65.lpp.

²¹⁷ BĒRZIŅŠ, 20.gadsimta Latvijas vēsture II, 239.lpp.

²¹⁸ VANAGS, VILKA. Pašvaldību darbība un attīstība, 95.-96.lpp.

²¹⁹ Ibidem, 96.lpp.

vietējās pašvaldības pēc savas pastāvīgas dzīves vietas. Katrā modernajā valstī, tai skaitā arī Latvijā, katrs pilsonis pieder ne tikai pie valsts, bet arī pie kādas vietējās pašvaldības. Tādējādi administratīvo tiesību zinātne nostāda vietējās pašvaldības kā publiski tiesiskas juridiskas personas un publisko tiesību subjektus vienā kategorijā ar valsti pašu.²²⁰

Likumā bija noteikts, ka pilsētu pašvaldībām privāttiesiskajā laukā bija juridiskas personas tiesības. Tās varēja iegūt un atsavināt kustamu un nekustamu mantu, slēgt darījumus, izdarīt aizņēmumus, uzņemties dažādus pienākumus, uzstāties prasītāja, sūdzētāja un atbildētāja lomās tiesu un administratīvajās iestādēs. Likumā bija noteiktas pilsētu pašvaldības pirkšanas tiesības uz nekustamu mantu. 1930. gada likumā, salīdzinot ar 1877. gada un 1892. gada likumiem, parādījās trešā pašvaldības institūcija – revīzijas komisija, kas agrāk bija tikai viena no domes komisijām.²²¹

Vispārējie noteikumi. Pēteris Mucinieks savā izsmeļošajā darbā sniedz labu definīciju pilsētu pašvaldībām: “Pilsētu pašvaldības ir patstāvīgas pārvaldes vienības, kas likuma noteiktās kompetences robežās nes patstāvīgu administratīvu un saimniecisku atbildību. Pašvaldības gan sadarbojas ar valsts vispārējās pārvaldes iestādēm, bet nav ietilpinātas pēdējo sastāvā; viņas nav administratīvās hierarhijas ķēdes sastāvdaļas, bet stāv ārpus tās. Taču valsts administratīvās iestādes var pārraudzīt darbību, bet nevar tieši rīkoties, kārtot pilsētas pašvaldības lietas ar saviem rīkojumiem, bet var atcelt pilsētas orgānu rīkojumus, uzdodot pieņemt jaunus lēmumus attiecīgās lietās.”²²²

Kā atzīmē jurists Ziedonis Rags par pašvaldībām, tad: “Tā kā demokrātiskā valstī pašvaldības ir viens no konstitucionālās iekārtas pamatelementiem, tad no tā, cik attīstīta valstī ir pašvaldību sistēma, lielā mērā var spriest arī par demokrātijas attīstības līmeni valstī kopumā.”²²³

Pašvaldībai pieder publiskā vara, kas dot saistošos rīkojumus un to nepildīšanas gadījumā lietot likumā noteiktos sodus. Šajā ziņā pilsētas pašvaldība ir valsts jeb publiskās varas pārstāve pilsētas administratīvajās robežās. Tāpat pilsētai pieder juridiskās personas tiesības. Saskaņā ar Civillikuma noteikumiem, pilsētas var iegūt tiesības un uzņemties saistības līdzīgi citiem tiesību subjektiem.²²⁴ Šeit var citēt 1930. gada “Pilsētu pašvaldības likuma” 5. pantu: “Pilsētu pašvaldības

²²⁰ KĀRLIS DIŠLERS. Ievads administratīvo tiesību zinātnē. Rīga 2002, 204.lpp.

²²¹ VANAGS, VILKA, Pašvaldību darbība un attīstība, 96.lpp.

²²² MUCINIEKS, Latvijas pašvaldību iekārta, 66.lpp.

²²³ ZIEDONIS RAGS. Latvijas Republikas pašvaldību tiesības. Rīga 2002, 8.lpp.

²²⁴ MUCINIEKS, Latvijas pašvaldību iekārta, 66.-67. lpp.

var iegūt un atsavināt kustamu un nekustamu mantu, slēgt darījumus, izdarīt aizņēmumus, uzņemties dažādus pienākumus, uzstāties prasītāja, sūdzētāja un atbildētāja lomās tiesu un administratīvās iestādēs uz to pašu noteikumu pamata, kādi pastāv valsts pārvaldības lietās.”²²⁵

Tāpat tiek noteikti pilsētu pašvaldības uzdevumi, kuri būtu:

1. pārvaldīt pilsētas kustamu un nekustamu mantu un kapitālus un vadīt pilsētas saimniecību saskaņā ar budžetu;
2. sastādīt pilsētas apbūves un izbūves plānus un rūpēties par pareizu būvniecību pilsētā;
3. ierīkot un uzturēt kārtībā uz sava rēķina ielas, ceļus un dažādus satiksmes līdzekļus pilsētas robežās, kā arī gādāt par pilsētas apgaismošanu, ūdens apgādāšanu un kanalizāciju;
4. rūpēties par aizsardzību pret ugunsgrēkiem, plūdiem un citiem nelaiemes gadījumiem;
5. apkarot žūpību un netiklību, un gādāt par iestādēm, kuru mērķis pacelt pilsētas iedzīvotāju tikumību;
6. gādāt par izglītību un izglītības iestādēm, un rūpēties vispār par kultūras veicināšanu;
7. sniegt sociālo apgādību un gādāt par veselības aizsardzību un sanitāro apstākļu uzlabošanu;
8. gādāt par iedzīvotāju pārtikas un dzīvokļu trūkuma un dārdzības novēršanu;
9. sekmēt tirdzniecības, rūpniecības un kooperācijas attīstību;
10. uzlikt un pārzināt nodokļus un nodevas, kas noteikti pilsētai par labu;
11. gādāt par darba aizsardzību un rūpēties par bezdarba novēršanu;
12. gādāt par personas un sabiedrības drošību;
13. rūpēties par juridiskas palīdzības sniegšanu pilsētas iedzīvotājiem;
14. gādāt par pilsētas pārziņā esošu sabiedrisku ierīkojumu, pieminekļu un senatnes palieku aizsardzību.
15. izpildīt citus pienākumus, kas ar likumiem uzlikti pilsētu pašvaldībām.²²⁶

Redzams, ka likumdevējs lietojis divējāda veida pilsētas uzdevumu noteikšanas kārtību: vispārēju formulu un numerāciju jeb uzskatījumu. Vispārējā formula saista pilsētas pašvaldības darbību ar vietējām saimnieciskām, kulturālām un pārvaldības lietām. Likumā nospraustās lietas nav uzskatāmas par tādām, ar kurām vienīgi pilsētas orgāni drīkstētu nodarboties; tām ir tikai piemēru nozīme, jo likumdevējs piemēra veidā atzīmējis svarīgākās pašvaldības lietas, kurām

---

²²⁵ Pilsētu pašvaldības likums 183. notikumi. In: Likumu un ministru kabineta noteikumu krājums, 06.12.1930., 426.lpp

²²⁶ Ibidem, 425.-426.lpp

blakus pilsētas pašvaldība var nodarboties ar citām vietējām saimnieciskām, kulturālām un pārvaldes lietām, ciktāl ar citu likumu noteikumiem šādas lietas nebūtu tieši uzticētas valsts iestādēm.²²⁷

Latvijas pilsētu pašvaldībām pastāvēja viena idejiska savienība un tā bija Latvijas pilsētu savienība, kas dibināta 1926. gadā, izdodot tās statūtus likumdošanas kārtībā; 1926. gada statūtus aizstāja 1931. gada 2. jūnija statūti. Latvijas pilsētu savienība apvieno visas 60 pilsētas un tās darbība norisinās idejiskā laukā. Savienība galvenokārt centās attīstīt un izveidot komunālo pašdarbību un šai nolūkā izdot savu mēnešrakstu "Pašvaldības bals", sarīkot amatpersonu un darbinieku sanāksmes, kā arī uztur sakarus ar līdzīgām ārzemju organizācijām.²²⁸

Pilsētas dome. Pilsētas dome sastāvēja no domniekiem, kuru skaits bija atkarīgs no pilsētas iedzīvotāju skaita, tas svārstījās no 15 līdz 100 domniekiem. Jēkabpilī domnieku skaits no 1919. gada līdz 1931. gadam bija 20 domnieki sasaukumā, taču pēc 1930. gada pašvaldību reformas, tas palielināts līdz 30 domniekiem.²²⁹ Dome bija pilsētas pastāvīgo iedzīvotāju vēlēta iestāde. Vēlēšanu tiesības un kārtība atgādināja Saeimas vēlēšanas.²³⁰

Pilsētas domei bija savs priekšsēdētājs, kuram bija vismaz viens biedrs, bet uz domes lēmuma pamata varēja būt arī vairāki. Priekšsēdētāju un viņa biedrus dome ievēlēja no sava vidus uz 1 gadu, pēc tam izdarīja pārvēlēšanas. Sekretāru domei bija tiesības ievēlēt, bet ja viņa to nedarīja, tad sekretāra pienākumus izpildīja pilsētas sekretārs, t.i. pilsētas pašvaldības augstākais tehniskais darbinieks.²³¹

Dome sanāca uz kārtējām un ārkārtējām sēdēm. Kārtējās sēdes noteica pati dome visam gadam uz priekšu, bet ne mazāk kā 12 sēdes gadā, t.i. katru mēnesi vismaz vieni kārtējai sēdei. Ārkārtējās sēdes sasauca domes priekšsēdētājs pēc sava ieskata vai, ja to rakstiski pieprasīja, uzrādot apspriežamos jautājumus: 1) pilsētas galva, 2) pilsētas valde, 3) pilsētas revīzijas komisija, 4) ne mazāk kā 1/3 domnieku vai 5) iekšlietu ministrs. Kā kārtējās, tā ārkārtējās domes sēdes sasauca ar priekšsēdētāja vai viņa prombūtnes laikā ar tā biedra rīkojumu, izsūtot īpašas pavēstes,

---

²²⁷ MUCINIEKS, Latvijas pašvaldību iekārta, 67.lpp.

²²⁸ Ibidem, 68.-69.lpp.

²²⁹ Statistikas ziņas par Jēkabpili, Rīga, 193?. In: LNA LVVA, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1961. (Statistikas ziņas par pilsētu tiesību piešķiršanu, robežu noteikšanu, amatpersonu skaitu un budžetu u.c.), 18. lpp.

²³⁰ MUCINIEKS, Latvijas pašvaldību iekārta, 72.-73.lpp.

²³¹ Ibidem, 76.lpp.

kurās norādīja arī dienas kārtību. Papildināt uzstādīto dienas kārtību varēja tikai tad, ja to prasīja vismaz 2/3 no visu domnieku skaita. Uz kārtējām domes sēdēm pavēstes vajadzēja izsūtīt vismaz 5, bet uz ārkārtējām – vismaz 3 dienas iepriekš. Bez tam domes priekšsēdētājam bija pienākums ārkārtējās sēdes izziņot 5 dienu laikā, skaitot no pieprasījuma saņemšanas dienas. Ja priekšsēdētājs nesasauca pieprasīto ārkārtējo domes sēdi, tad to varēja darīt iekšlietu ministra pilnvarota persona.²³²

Domes sēdes kvorums bija nepieciešams, lai tā skaitītos par pilntiesīgu izlemt dienas kārtībā noliktos jautājumus. Pilsētās ar domnieku skaitu 40 un mazāk, domes sēdes kvorums bija puse no visiem domniekiem. Likums paredzēja arī izņēmumus, ja uz domes sēdi neieradās parastais kvorums, tad sasauca otrreizēju sēdi, kas skaitījās pilntiesīga ar 1/4 visu domnieku piedalīšanos, bet tāpat 1/4 no visu domnieku skaita pietika ārkārtējām sēdēm, kas sasauktas iedzīvotāju vispārējas nelaiemes gadījumos. Taču bija arī gadījums, kad pastāvēja paaugstinātais kvorums jeb 3/4 no domnieku skaita. Šāda situācija varēja rasties, ja tika izteikta neuzticība pilsētas galvai vai valdes locekļiem, kādu jautājumu izlemjot vajadzīgas vizmas 3/4 no domnieku balsīm.²³³

Dome izlēma lietas ar klātesošo domnieku skaita absolūtu vairākumu, pie kam jautājumu izšķīra vienīgi “par” un “pret” balsotāji, kamēr atturējušos no balsošanas uzskatīja par klāt neesošiem. 2/3 klātesošo domnieku balsu vairākums ir vajadzīgs šādu lēmumu pieņemšanai: 1) par domes slēgtas sēdes noturēšanu; 2) par nekustamas mantas iegūšanu, atsavināšanu, ieķīlāšanu un apmaiņu; 3) par pilsētas apbūves un izbūves pieņemšanu; 4) par aizņēmumiem vai galvojumiem pilsētas vārdā; 5) par līgumiem ar privātiem uzņēmējiem, ja līguma summa pārsniedz 1/10 no pilsētas iepriekšējā gada ienākumu budžeta un 6) par pilsētai piederošās zemes apbūvi. Jautājumi, kur sadurās personīgās intereses kā pilsētas valdes un revīzijas komisijas locekļu vēlēšanas, atalgojuma un pabalstu noteikšana pilsētas amatpersonām un darbiniekiem vai ierosinājumi par amatpersonu saukšanu pie kriminālatbildības, tika izlemti aizklātā balsojumā.²³⁴

Pilsētas dome ir augstākais pilsētas pašvaldības orgāns, kas spriež un lemj par visu, kas attiecas uz pilsētas saimniecību un labierīcību, pilsētas iedzīvotāju drošību, labklājību un attīstību un pilsētas pašvaldības iestāžu un uzņēmumu pārvaldīšanu.²³⁵ P. Mucenieks secina, ka:

---

²³² MUCINIEKS, Latvijas pašvaldību iekārta, 77.lpp.

²³³ Ibidem, 77.-78.lpp.

²³⁴ MUCINIEKS, Latvijas pašvaldību iekārta, 78.-79.lpp.

²³⁵ Pilsētu pašvaldības likums 183. notikumi. In: Likumu un ministru kabineta noteikumu krājums, 06.12.1930., 428. lpp.

“...likumdevējs visu savu uzticību veltījis plašākajam pilsētas orgānam – domei. Pēdējās tiesības bija tik aptverošas, ka to izlietošana varēja nostādīt pārējos pilsētas orgānus pilnīgā atkarībā no domes. To vērojām arī likuma praktiskā izpildījumā. Partiju vara pilsētās bija sasniegusi savu kulminācijas punktu. Pilsētas dome, partiju ietekmēta, izšķīra gandrīz katru jautājumu ne pēc lietderības un vietējo iedzīvotāju interesēm, bet gan partijas vai tās vadītāju personīgām interesēm. Līdzīgi Saeimai, pilsētu domes arvien vairāk zaudēja prestižu iedzīvotāju acīs. Pilsētu iedzīvotājos auga nemiers par domju nesaimniecisko rīcību, par viņu sevišķo uzmanību pret atsevišķām grupām vai pat personām, kamēr tanī pašā laikā pašvaldības svarīgākie uzdevumi palika novārtā.”²³⁶

Pilsētas valde. Pilsētas valdes sastāvēja vismaz no 3 personām: pilsētas galvas un ne mazāk kā diviem valdes locekļiem. Līdz 1934. gadam pilsētas valdes locekļu skaitu noteica dome. Pēc 1930. gada pilsētu pašvaldības likuma pilsētas galvu, viņa biedrus un valdes locekļus ievēlēja dome uz savu pilnvaru termiņu, balsojot aizklāti. Pilsētas galvu ievēlēja atsevišķā balsošanā, kamēr valdes locekļus, ieskaitot arī galvas biedrus, vēlēja ar sarakstiem uz proporcionalitātes pamata. Ja pilsētas dome atzina par vajadzīgu, tad valdes locekļiem varēja ievēlēt kandidātus jeb vietniekus, kas izpildīja attiecīgā valdes locekļa pienākumus slimības, atvaļinājuma vai citādas prombūtnes gadījumā.²³⁷

Pilsētas galvas, viņa biedru un valdes locekļu amatus nevarēja ieņemt vienā un tai pašā laikā: 1) vecāki un bērni; 2) brāļi un māsas, pusbrāļi un pusbērnas; 3) brāļu un māsu bērni; 4) svaiņi un svaines; 5) adoptētāji un adoptētie; 6) vīrs un sieva. Tādējādi tika novērsta iespēja pilsētas valdē ieviesties ģimenes, onkuļu un krustdēlu būšana.²³⁸

Pilsētas galvas, viņa biedru un valdes locekļu amati tika uzskatīti par algotiem amatiem, tādēļ visām personām, kuras ieņem šādus amatus, bija jāsaņem atalgojums no pilsētas kases mēnešalgas veidā, nenosakot atlīdzību par sēdēm. Līdz 1934. gadam pilsētas valdes amatpersonām atalgojumu noteica pilsētas dome, nosakot atalgojumu uz visu ievēlēšanas laiku un pirms vēlēšanām.²³⁹

Pilsētas domei bija tiesības izteikt valdei vai tās atsevišķiem locekļiem neuzticību par viņu darbību, šāds princips veidots, lai nostiprinātu parlamentāro kārtību, jo līdz tam nebija iespējams

---

²³⁶ MUCINIEKS, Latvijas pašvaldību iekārta, 81.lpp.

²³⁷ Ibidem, 82.-83.lpp.

²³⁸ Ibidem, 84.lpp.

²³⁹ Ibidem, 84.-85.lpp.

atsaukt no amata, ja darbības termiņš nebija iztecējis, izņēmums bija tikai noziedzīgi nodarījumi. Taču, lai šāda neuzticības izteikšana stātos spēkā, bija nepieciešamas $\frac{3}{4}$ no visu domnieku skaita.²⁴⁰

Pilsētas valdes sēdes nebija sadalāmas kārtējās un ārkārtējās, jo tās vispārīgi bija noturamas pēc vajadzības. Tāpat likumā nebija paredzētas valdes sēžu izziņošanas kārtība; pilsētas galva vai viņa vietā tā biedrus var izziņot valdes sēdī ar pavēstēm, ziņnesi vai telefoniski, kā katrreiz atzīst par labāku. Valdes sēžu kvorumus nosaka, ka jāierodas puse, tātad, ja ir trīs cilvēki, tad diviem jābūt obligāti. Balsošana ir līdzīga kā domes sēdēs, jānobalso vismaz pusei. Parasti balsošana notika atklāti, bet, ja pieprasa kaut vai viens valdes loceklis, tad jābalso aizklāti. Pilsētas valdes lēmumi tika ierakstīti protokolā. Valdes locekļu atsevišķās domas un viņu pieprasījumus vajadzēja ierakstīt īpaši. Protokolu parakstīja pilsētas galva, klāt bijušie valdes locekļi un sekretārs.²⁴¹

Pilsētas valde ir kā pašvaldības izpildu orgāns, tā funkciju uzskaitījumā ir runa ne vien par pašvaldības, bet arī par valsts vispārējās pārvaldes uzdevumu veikšanu. Izpildot valsts vispārējās pārvaldes uzdevumus, pilsētas valde nav pakļauta domei, bet gan attiecīgām iestādēm un šajā ziņā pilsētas valdei piekrīt gādāt par valsts iestāžu rīkojumu un priekšrakstu izpildīšanu. Pilsētas pašvaldības lietās valde ir visu tekošo darbu rīkotāja. Svarīgākie valdes uzdevumi ir materiālu sagatavošana domes apspriežamiem jautājumiem, tad seko domes lēmumu izpilde un vada pilsētas pašvaldības lietas saskaņā ar likumiem un domes izdotām instrukcijām. Tāpat valde veic dažādas saimnieciskās funkcijas, kā sastāda budžeta projektu, ved pilsētas saimniecību saskaņā ar budžetu, saņem nodokļus, nodevas un citus maksājumus, izdara attiecīgās izmaksas, pārvalda pilsētas mantu. Valde sūdz un atbild tiesā pilsētas prasību un maksājumu lietās. Pilnvaru izdošana pēc 1933. gada likuma grozījuma ir pilsētas valdes darīšana; domes lēmumus par to vairs nav vajadzīgs, jo likumā tieši pateikts, ka pilnvaras izdod bez sociāla domes lēmuma visās sūdzību lietās kā administratīvās, tā tiesu iestādēs. Pilnvaru paraksta galva uz valdes lēmuma pamata.²⁴²

Pilsētas galva. Pēc 1930. gada pilsētu pašvaldības likuma, tāpat kā pēc 1917. gada Krievijas pagaidu valdības likuma, pilsētas galvas loma bija ievērojami samazinājusies, salīdzinot ar pagājušā gadsimta pašvaldības likumiem.²⁴³ Līdz 1917. gadam dome savu priekšsēdētāju nevēlēja, bet šīs funkcijas uz likuma pamata izpildīja pilsētas galva. Viņam domē bija balsstiesības

---

²⁴⁰ MUCINIEKS, Latvijas pašvaldību iekārta, 85.lpp.

²⁴¹ Ibidem, 87.-88.lpp.

²⁴² MUCINIEKS, Latvijas pašvaldību iekārta, 88.-89.lpp.

²⁴³ VANAGS, VILKA, Pašvaldību darbība un attīstība, 98.lpp.

pat tad, ja viņš nebija domnieks; turklāt balsīm daloties līdzīgās daļās, izšķīra sēdes vadītāja balss. Visus priekšlikumus dome varēja apspriest vienīgi ar galvas starpniecību; iesniegumus nodeva pilsētas galvai, kurš tos kopā ar savu atzinumu nodeva domes apspriešanai. Ja beidzot ievērojam, ka viņš vadīja pilsētas tekošās pārvaldes lietas, ka viņš bija vislabāk informēts pilsētas lietu kārtošanā, tas sapratīsim, ka faktiski viņš noteica domes darbības virzienu.²⁴⁴

Pēc 1930. gada likuma pilsētas galva domes sēdes var sasaukt tikai divos gadījumos. Pirmkārt, tiesības pieprasīt ārkārtējās domes sēdes sasaukšanu un jaunievēlēto domi uz pirmo sēdi galvām jāsasauca 10 dienu laikā pēc vēlēšanu spēkā nākšanas. Otrkārt, domes sēdēm ir savs patstāvīgs priekšsēdētājs, bet divos gadījumos sēdi vada galva. Jaunievēlēto domes sēdi galva vada līdz domes priekšsēdētāja ievēlēšanai. Gadījumos, kad uz domes sēdi nav ieradies ne priekšsēdētājs, ne viņa biedrs, tad domes sēdi atklāj un vada pilsētas galva, bet vienīgi tik ilgi, kamēr dome pati ievēl sev sēdes vadītāju. Priekšlikumus domes apspriešanai pilsētas galva varēja iesniegt tikai caur valdi. Ja pilsētas galva bija domnieks, tad viņš baudīja domē balsstiesības; pretējā gadījumā viņam bija tikai padomdevēja balss.²⁴⁵

Pilsētas pašvaldības izpildu funkcijās galvas stāvoklis bija stiprāks. Valdes sēdēs galvu varēja uzskatīt gan tikai par pirmo līdzīgu starpā, jo šeit viņam piederēja vienīgi sēdes vadītāja tiesības, kamēr balsošanā nebija pārsvara. Balsīm līdzīgi daloties pēc otrreizējas balsošanas priekšlikums uzskatāms par noraidītu.²⁴⁶

Kā viens no pilsētas galvas pienākumiem minama vispārīga uzraudzība par valdes darbību. Šai galvas funkcijai ir ciešs sakars ar pilsētas sarakstes pārzināšanu, kas arī piekrita galvām, kurš kopā ar sekretāru parakstīja visus rakstus, ko sūtīja valsts un citām iestādēm, kā arī privātpersonām. Pilsētas galvai bija vienas tiesības pret valdes vairākumu – suspensīvā veto tiesības. Ja pilsētas galva atzina, ka valdes lēmumi nesaskan ar likumiem vai domes lēmumiem, viņš apturēja to izpildīšanu un ziņoja tuvākā domes sēdē. Dome jautājumu izšķīra galīgi.²⁴⁷

Revīzijas komisija. Līdz 1930. gadam revīzijas komisija bija tikai domes speciāla komisija, bet pēc 1930. gada pilsētu pašvaldības likuma, tai piešķirtas patstāvīgas pilsētu pašvaldības orgāna tiesības. Revīzijas komisija sastāv no vismaz 3 personām, ieskaitot

---

²⁴⁴ MUCINIEKS, Latvijas pašvaldību iekārta, 90.lpp.

²⁴⁵ Ibidem, 91.lpp.

²⁴⁶ Ibidem, 91.lpp.

²⁴⁷ Ibidem, 91.-92.lpp.

priekšsēdētāju. Līdz 1934. gadam revīzijas komisijas locekļu skaitu noteica dome, kas atkal bieži vadījās no politiskiem apsvērumiem, nosakot prāvāku locekļu skaitu nekā vajadzīgs.²⁴⁸

Revīzijas komisijas locekļiem bija jābūt vietējiem pastāvīgiem iedzīvotājiem, personām, kam pilsētā ir vēlēšanu tiesības. Tā kā revīzijas komisijai jākontrolē pilsētas valde un citu iestāžu darbība, par komisijas locekli nevarēja būt: 1) pilsētas valdes locekļi, 2) komisiju locekļi, 3) algotie darbinieki, 4) pilsētu darbu izpildītāji un piegādātāji. Bez tam viņi nevarēja atrasties radniecības vai svainības attiecībās ar valdes locekļiem, līdzīgi kā valdes locekļi savā starpā.²⁴⁹

Pilsētas valdes un pilsētas iestāžu darbības pārbaudi revīzijas komisija varēja izdarīt jebkurā laikā pēc saviem ieskatiem, bet tai vajadzēja notikt ne retāk kā divas reizes gadā.²⁵⁰ Revīzijas komisijas locekļu amats varēja būt goda vai atalgojams, tas bija atkarīgs no pilsētas domes. Atlīdzību par savu uzdevumu veikšanu revīzijas komisijai varēja noteikt sēžu naudu vai mēneša atalgojuma veidā, ko noteica dome.²⁵¹

Iekšlietu ministrijas tiesības pārraudzīt pilsētu pašvaldības. Iekšlietu ministrija pēc 1930. gada likuma bija tiesības kontrolēt tikai pilsētas valdes un tai pakļauto iestāžu darbību, bet domi ministrija varēja tikai uzraudzīt ar lēmumu apstiprināšanas un iebildumu celšanas tiesībām. Turklāt uzraudzība no Iekšlietu ministrijas puses pamatā saistījās ar pašvaldības lēmumu tiesiskuma pārbaudi un tikai likumos īpaši paredzētajos gadījumos, arī ar to lietderības pārbaudi.²⁵²

3.2. DOMES VĒLĒŠANAS JĒKABPILĪ (1919.-1931. GADS)

Pēc Latvijas valsts neatkarības iegūšanas, jaunajiem apstākļiem pirmās sāka piemēroties pilsētu pašvaldības, kas no pirmskara varas orgānu visnotaļ ierobežotām iestādēm kļuva par demokrātiski vēlētiem dažādu sabiedrības slāņu kopdarbības institūciju ar jauniem mērķiem un uzdevumiem - saimniecība un labiekārtošana, iedzīvotāju interešu un prasību apmierināšana.²⁵³ Sākotnēji pilsētas domi pēc 1919. gada noteikumiem ievēlēja uz 2 gadiem, bet 1923. gadā šis termiņš tika pagarināts uz 3 gadiem, bet pēc 1930. gada likuma - uz 4 gadiem. Domnieku skaitu

---

²⁴⁸ MUCINIEKS, Latvijas pašvaldību iekārta, 95.lpp.

²⁴⁹ Ibidem, 95.-96.lpp.

²⁵⁰ VANAGS, VILKA, Pašvaldību darbība un attīstība, 99.lpp.

²⁵¹ MUCINIEKS, Latvijas pašvaldību iekārta, 96.lpp.

²⁵² VANAGS, VILKA, Pašvaldību darbība un attīstība, 99.lpp.

²⁵³ BĒRZIŅŠ, 20.gadsimta Latvijas vēsture II, 233.lpp.

noteica pilsētā dzīvojošo iedzīvotāju skaits, tas varēja būt no 12 līdz 90 domniekiem. Dome skaitījās augstākais pilsētas pašvaldības orgāns, kas noteicas pilsētas valdes un citu iestāžu darbība kārtību.²⁵⁴

1919. gada 18. augustā Tautas Padome pieņēma pagaidu noteikumus “Par pilsētu domnieku vēlēšanām”, kas noteica demokrātisku pilsētas domju vēlēšanu kārtību. Vēlēšanās tiesīgi bija piedalīties visi Latvijas pilsoņi, kuri ir vecāki par 21 gadu, kā arī pilsētā pierakstījušies vismaz 8 nedēļas vai dzīvojuši pilsētā līdz 1914. gada jūlijam un dzīvoja pilsētā, kad tika veidoti vēlēšanu saraksti. Tādējādi vēlēšanās bija tiesības piedalīties arī Pirmā pasaules kara bēgļiem un evakuētajiem strādniekiem, kuri bija atgriezušies Latvijā. Taču pilsētu domju vēlēšanās aizliedza piedalīties militārpersonām, mūkiem un mūķenēm, nepieskaitāmām personām un kurlmēmiem, kas atradās aizbildnībā.²⁵⁵

Vēlēšanu process notika katrā pašvaldībā atšķirīgi, taču šī vēlme nāca no pašiem pilsētu iedzīvotājiem. Tādēļ pirmās oficiālās domes vēlēšanas visās pilsētās nenotika vienā laikā, un ievilkās no 1919. līdz 1921. gadam.²⁵⁶

Vēlēšanu tiesības un kārtība atgādināja Saeimas vēlēšanas. Domniekus ievēlēja vispārīgās, vienlīdzīgās, tiešās, aizklātās un proporcionālās vēlēšanās. Vēlēšanu tiesības bija visiem Latvijas pilsoņiem, kuri bija sasnieguši 21 gada vecumu. Domes vēlēšanās varēja piedalīties vienīgi tie pilsoņi, kas līdz vēlēšanu pirmajai dienai attiecīgajā pilsētā bija nodzīvojuši pēdējos 2 mēnešus.²⁵⁷ Proportionālā vēlēšanu sistēma pavēra iespēju iekļūt pašvaldībā arī nelielu grupējumu pārstāvjiem. Latvijā bija izveidots tā dēvētais komunālais demokrātisms, kurā netika ierobežota arī nacionālo minoritāšu tiesības.²⁵⁸ Pēc 1930. gada likuma, domes vēlēšanas visās pilsētās lika veikt vienā laikā un tieši marta mēneša beidzamajā svētdienā un sestdienā pirms tās, pēc jaunā likuma pirmās vēlēšanas notika 1931. gada marta mēnesī, nākošajām vajadzēja notikt 1935. gadā, bet tās vairs nenotika, jo 1934. gada 15. maijā Latvijā nodibināja autoritāru valsts iekārtu.²⁵⁹

Pilsētas valde sastāvēja no pilsētas galvas un viņa valdes locekļiem. Valdes locekļu skaitu noteica dome, bet to skaits nedrīkstēja būt mazāks par 2. Mazpilsētas, pie kurām pieskaitāma arī

---

²⁵⁴ MUCINIEKS, Latvijas pašvaldību iekārta, 63.lpp.

²⁵⁵ DĪTRIHS ANDREJS LĒBERS (red.). Latvijas tiesību vēsture (1914-2000). Rīga 2000, 185.-186.lpp.

²⁵⁶ BĒRZIŅŠ, 20.gadsimta Latvijas vēsture II, 234.lpp.

²⁵⁷ MUCINIEKS, Latvijas pašvaldību iekārta, 72.-73.lpp.

²⁵⁸ Rīgas pārvalde astoņos gadsimtos. Rīga 2000, 175.lpp.

²⁵⁹ MUCINIEKS, Latvijas pašvaldību iekārta, 74.lpp.

Jēkabpils, ar Iekšlietu ministra piekrišanu varēja uzticēt pilsētas galvai valdes funkcijas vienam pašam, bet šādā situācijā, dome ievēlēja viņam palīgu. Taču šāda situācija Latvijas valsts pastāvēšanas laikā nav tikusi izmantota. Pēc 1917. gada likuma pilsētas galvu, viņa biedrus un valdes locekļus ievēlēja dome uz visu pilnvaru laiku, kā arī nebija vajadzīgs pārraudzības orgānu apstiprinājums. Valde, kas ir pilsētas pašvaldības izpildu orgāns, pārzināja pilsētas pārvaldes un saimniecības lietas, kā arī vadīja visas tekošās lietas. Taču valde savā darbībā bija izteikti atkarīga no domes, jo tās darbības kārtību noteica domes instrukcija un valdes locekļu amatu sadalījumu apstiprināja dome.²⁶⁰ Pilsētas galva uzraudzīja lietu pareizu gaitu valdē, kā arī pakļautajās iestādēs, kā viens no pienākumiem bija sasaukt un vadīt valdes sēdes, kā arī, ja balsojums dalījās vienādās daļas, tad gala balss tika dota pilsētas galvai. Ja radās neatliekami gadījumi, pilsētas galvai bija tiesības rīkoties vienpersoniski, arī tādās lietās, kurās piekrita valdes kolēģijas izlemšanai, taču nākošajā valdes sēdē, pilsētas galvai par savu rīcību bija jāsniedz ziņojums valdei.²⁶¹

Pilsētnieku aktivitāte vēlēšanās procentuāli pieauga no 60% līdz pat aptuveni 80%. Lielo vēlētāju skaits izveidoja sadrumstalotu partiju skaitu, kā rezultātā domē iekļuva viens, divi cilvēki no saraksta, kā arī bija tādas partijas, kuras neieguva nevienu vietu. Domes neveidoja stabilu un vienotu komandu. Jau pirmajās vēlēšanās iezīmējās trīs galvenie grupējumi: labējais pilsoniskais spārns, kreisais sociālistiskais spārns un minoritātes.²⁶²

Ieviestajai proporcionālajai vēlēšanu kārtībai bija ne tikai piekritēji, tāpēc ka tā pavēra pārstāvniecības iespējas arī mazākām iedzīvotāju grupām, bet arī kārtības noliedzēji, jo tās priekšnoteikums ir politisku partiju pastāvēšana, kas veicināja “punduru” partiju rašanos, pārvēršot pilsētu pašvaldības par politisko partiju un grupu cīņas arēnu, taču sabiedriskās intereses bija sekundāras. Nav noliedzams, ka šis princips vēlāk izrādījās liktenīgs ne tikai pilsētu pašvaldību ikdienas darbā vien.²⁶³

Pirms domnieks stājās savā amatā, viņi parakstīja šādu svinīgu solījumu: “Es, apakšā parakstījies, dodu svinīgu solījumu, ka savus pilsētas domnieka pienākumus izpildīšu pēc likuma un labākās apziņas”. Domnieka amats principā skaitījās goda amats, kas ievēlētajam pilsonim bija

---

²⁶⁰ Ibidem, 63.-64. lpp.

²⁶¹ Ibidem, 64.lpp.

²⁶² BĒRZIŅŠ, 20.gadsimta Latvijas vēsture II, 235.lpp.

²⁶³ DZIDRA OZOLIŅA. 1918.-1934. gads Latvijas pilsētu pašvaldību dzīvē. In: Latvijas Vēstures Institūta Žurnāls, 2001, Nr.1, 84. - 108. lpp. šeit 87.lpp.

jāpilda bez atlīdzības. Taču 1930. gada likuma 14. pants atļauj ar domes lēmumu noteikt, ka domniekiem izmaksājama atlīdzība par piedalīšanos sēdēs jeb tā saucamās sēžu naudas.²⁶⁴

Svarīgi atzīmēt, ka nav saglabājušās partiju vēlēšanu aģitāciju plakāti un lapiņas, tādēļ nav zināms, ko katra partija ir solījusi saviem vēlētājiem. Vietējais laikraksts “Jēkabpils Vēstnesis”, iznākot no 1923. gada, vēlēšanu kampaņās atzīmē tikai tos sarakstus, par kuriem ir vērts balsot, respektīvi, par tādiem, kuru sastāvā ir tikai latvieši. Tāpat ir grūti spriest par partiju darbību domes sastāvā, jo lielākā daļa iniciatīva, kas tiek pausta domes sēdē, nav pieminēts iniciatīvas paudējs, tāpat arī balsojumā tiek atzīmēts tikai iznākums, neparādot katra deputāta attieksmi vai partijas nostāju. Tā kā ir saglabājušies tikai domes sēžu protokoli, tad tajos ir īsa un konspektīva informācija.

1919. gada 30. novembra vēlēšanas (Skat. 3.2.1. tabulu). Jēkabpilī 1919. gada maijā pēc lielnieku padzīšanas ar pilsētas komandanta atļauju sasauktā pilsoņu sapulce ievēlēja pagaidu valdi. 1919. gadā pašvaldības ievēlēja desmit Latvijas pilsētās - Piltenē, Liepājā, Ventspilī, Aizputē, Valmierā, Grobiņā, Limbažos, Jēkabpilī, Cēsīs un Jaunjelgavā.²⁶⁵ Par pirmajām vēlēšanām saglabājušas ļoti maz ziņu, zināms, ka kopējais domnieku skaits bija 20.²⁶⁶ Latvijas pagaidu valdība bija noteikusi, ka līdz 1919. gada 15. oktobrim jāievēlē pilsētas dome, taču Bermonta uzbrukuma dēļ tās tika pārceltas uz 30. novembri.²⁶⁷

Pirmās pilsētas domes vēlēšanas tika noliktas 30. novembrī, taču domes vēlētāju sarakstus bija iespējams iesniegt no 16. oktobra. Kā vienu no priekšdarbiem uzticēja sagādāt vecās pilsētas valdes zieģeļus no N. Olševska, lai aizzīmogotu vēlēšanu urnas.²⁶⁸

1919. gada 28. novembrī Latvijas Pagaidu valdība Iekšlietu ministrijas pašvaldību departaments raksta Augškurzemes apgabala priekšniekam, ka ir nepieciešams pēc iespējas ātrāk veikt pilsētas domju vēlēšanas saskaņā ar Tautas Padomes apstiprinātajiem pagaidu noteikumiem 18.08.1919. Par katru pilsētu vajadzēja iesūtīt sekojošas ziņas: cik iedzīvotāju pilsētā, cik no tiem ir balsstiesīgi vēlētāji, cik un kādi kandidātu saraksti bija iesniegti pie domnieku vēlēšanām, kas

---

²⁶⁴ MUCINIEKS, Latvijas pašvaldību iekārta, 74.lpp.

²⁶⁵ BĒRZIŅŠ, 20.gadsimta Latvijas vēsture II, 234.lpp.

²⁶⁶ OZOLIŅA, 1918.-1934. gads Latvijas pilsētu pašvaldību dzīvē, 93.lpp.

²⁶⁷ ŠTOKMANIS, Jēkabpils novada vēsture, 130. lpp.

²⁶⁸ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 57, Jēkabpils, 13.10.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 57. lpp.

(vārdi un uzvārdi) skaitās par vēlētiem domniekiem no katra saraksta un kas paliek kandidātos.²⁶⁹ Sniegtajā atbildē tiek norādīts, ka pilsētā ir 3912 iedzīvotāji, no kuriem 1724 iedzīvotāji ir balsstiesīgi.²⁷⁰

Balsu skaitīšanas komisijā priekšsēdētājs bija Jānis Pusbarņieks un viņa biedri - Jēkabs Sīpenieks un Juris Zvanītājs. Protokolos saglabājušās ziņas par balsu skaitīšanu, citējot: “Sapulcējušies aplūkoja policijas kārtībnieka Jāņa Kokina klātbūtnē vēlēšanu kasti un atrada visus zieģeļus kārtībā. Kasti attaisījuši stājas pie balsu skaitīšanas. Balsu skaitīšana norisinājās šādā kārtībā: viens loceklis ņem ārā no kastes kuvēru noplēš to un nodod priekšsēdētājam, kurš izņem no kuvēra vēlēšanu zīmīti un uzsprauž to uz attiecīgās, priekš šā nolūka apgādātas adatas, katras kandidātu listes balss zīmīti uz savas adatas, t.i. I, II un III (pieteikti bija pavisam trīs kandidātu saraksti), tukšais kuvērs tiek nodots trešajam loceklim, kurš visus kuvērus pēc kārtas numurē. Pārējie locekļi vēro, vai balsošanas zīmītes tiek uz pareizās adatas uzsprautas.” Pēc balsu skaitīšanas tika atzīts, ka derīgas 1312 balsis, daudzas no zīmītēm, kuras neieskaitīja, bija ar piezīmēm, taču tās nav saglabājušās un nav zināms, kādas piezīmes tikušas veiktas.²⁷¹

Uz pirmajām domes vēlēšanām tika izvirzītas trīs listes, nav saglabājušies to nosaukumi, taču ir zināms, kuri domnieki iekļuva pilsētas domē. No pirmā saraksta domē iekļuva 8 locekļi, no otrā un trešā saraksta 6 locekļi no katra.²⁷² Pēc ievēlēto domnieku uzvārdiem un to turpmākās politiskās darbības vērojams, ka sarakstu sastādīšanā ir ievērotas kopējas politiskas intereses, nevis nacionālā piederība, kas parādīsies turpmākajās vēlēšanās. Kopumā vēlēšanās piedalījās 1324 balsstiesīgie iedzīvotāji.²⁷³ Tādējādi pirmajās pašvaldību vēlēšanās vēlēja apmēram 77% no pilsētas balsstiesīgajiem vēlētājiem.

Pirmā sēde jaunievēlētajai domei notika 18. decembrī, kurā piedalījās gan pagaidu pilsētas dome, gan jaunievēlētie domes locekļi. Taču šajā sēdē netiek ievēlēta pilsētas galva, valde un

---

²⁶⁹ Latvijas Pagaidu Valdības Iekšlietu ministrijas pašvaldības departamenta rīkojums Nr. 8187, Rīga, 28.11.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 64. (Pilsētas domes vēlēšanu protokoli), 20. lpp.

²⁷⁰ Jēkabmiesta pilsētas valdes atbildes raksts Nr. 8612, Jēkabpils, 17.12.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 64. (Pilsētas domes vēlēšanu protokoli), 21. lpp.

²⁷¹ Pilsētas domes vēlēšanu protokoli, Jēkabpils, 01.12.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 61. (Pilsētas domes vēlēšanu protokoli un saraksti par vēlēšanu kartiņu saņemšanu), 30. lpp.

²⁷² Pilsētas domes vēlēšanu protokoli, Jēkabpils, 01.12.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 61. (Pilsētas domes vēlēšanu protokoli un saraksti par vēlēšanu kartiņu saņemšanu), 30.- 31.lpp.

²⁷³ Balsis nodevušie pilsētas domes vēlēšanās, Jēkabpils, 30.11.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 65. (Pilsētas domes vēlētāju saraksti), 19. lpp.

komisijas, tās atliek uz nākošo sēdi 20. decembrī.²⁷⁴ 20. decembra sēdē tiek izraudzīti kandidāti amatiem. Par domes priekšsēdētāju tiek izraudzīti trīs kandidāti: P. Lukstiņš, J. Pusbarnieks un J. Zvanītājs. Taču pats Lukstiņš vēlas atcelt savu kandidatūru, skaidrojot, ka viņa ikdienišķais darbs prasa bieži izbraukt no Jēkabpils uz vairākām dienām, taču N. Olšovskis aizrāda, ka šāds apstāklis neietekmēs domes darbību, jo sēžu laikus iespējams pielāgot priekšsēdētāja darba grafikam. Taču Lukstiņš lūdz domei balsot, ka nesaņems pārmetumus, ja nespēs ierasties uz sēdēm, dome nobalso “par” ar balsu vairākumu. Taču Pusbarnieks savu kandidatūru atsauc. Tādējādi balsojot par domes priekšsēdētāju ievēl P. Lukstiņu ar 17 balsīm “par” un 3 balsīm “pret”. Šajā sēdē tiek noteikta alga: pilsētas galvai – 500 rubļi, I pilsētas galvas biedram 250, II pilsētas galvas biedram un kasierim 300 rubļi, valdes locekļiem 150 rubļi, sekretāram 400 rubļi, sekretāra palīgam 350 rubļi, grāmatvedim 300 rubļi un apkopējam 250 rubļi mēnesī. Tāpat tika izraudzīti pilsētas galvas kandidāti: J. Pusbarnieks un N. Olšovskis. Par pilsētas galvu tika iecelts N. Olšovskis ar 12 balsīm “par” un 8 balsīm “pret”. Par pirmo galvas biedru ievēlēja Jāni Araju, par II galvas biedru un kasieri – N. Bulgaku. Par valdes locekļiem tika ievēlēti: Kārlis Kazaks, Joels Kāns, Juris Zvanītājs. Taču revīzijas komisijas vēlēšanas atlika uz 30. decembri.²⁷⁵ Par revīzijas komisijas locekļiem tika ievēlēti: Kārlis Rubens, Zinovijs Gavrilovs un Stanislavs Rožinskis.²⁷⁶

1922. gada 23. aprīļa vēlēšanas (Skat. 3.2.2. tabulu). Pirmsvēlēšanu gadā domē izceļas nesaskaņas saistībā ar pilsoņu lūgumu, ka pie domes vēlēšanām nevajadzētu pielaist mācītāja zemes iedzīvotājus, jo viņi nav pilsētas iedzīvotāji, bet gan pieder pagastam. Ar 14 par un 5 balsīm pret, jautājums tika izskatīts, taču domnieki Kazaks, Ūdris, Zvanītājs, Osis, Dārziņš un Grigals, izsakot savu protestu, atstāja sēdi. Taču viņu aiziešana neatturēja domei balsot un pieņemt lēmumu, ka mācītāja zemes iedzīvotāji vēlēšanās nepiedalīsies. Pilsētas galva Olšovskis pie sava paskaidrojuma šajā jautājumā piebilda, ka pilsētai iebildumu nebūtu, ja mācītāja zemes iedzīvotāji tiktu pielaisti pie balsošanas, tad, kad tiktu pievienotas tā zemes pilsētai.²⁷⁷

Kopumā uz domes vēlēšanām tika izvirzīti astoņi saraksti. Šeit redzams, ka pilsētas iedzīvotāji sākuši sadalīties ne tikai pēc politisko interešu sfērām, bet arī veidojas pirmie nacionālie

²⁷⁴ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 81, Jēkabpils, 18.12.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 81. lpp.

²⁷⁵ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 82, Jēkabpils, 20.12.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 82. – 84. lpp.

²⁷⁶ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 83, Jēkabpils, 30.12.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 84. lpp.

²⁷⁷ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 136, Jēkabpils, 28.12.1921. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 7. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 52.-53. lpp.

veidojumi, kā latviešu un ebreju partijas. Uz 20 domnieku vietām pretendēja 106 kandidāti, tādējādi katram piektajam bija iespēja iekļūt domē.

Vēlēšanu dienā tika aizzīmogotas vēlēšanu urnas, pieaicinot arī visu partiju delegētos pārstāvjus, tādējādi ievērojot, vai process uzskatāms par leģitīmu. Pēc vēlēšanu laika iztecēšanas urnas ar biļeteniem tika nodotas policijas kārtībniekam Jānim Lejnīkam glabāšanā un vēlreiz aizzīmogotas. No pulksten trijiem naktī viņu nomainīja kārtībnieks Ceperītis. Tikmēr Nikolajs Bulgaks Pilsētas Valdes naudas skapī ieslēdza vēlētāju sarakstus un paturēja atslēgas pie sevis. Nākamajā rītā pēc vēlēšanām sapulcējas vēlēšanas komisija un pilsētas galva, lai uzsāktu balsu skaitīšanu. Kopumā iespēja balsot bija 2582 balsstiesīgajiem pilsētas iedzīvotājiem, savu pilsoņa pienākumu izpildīja 2265 balsstiesīgie iedzīvotāji. Taču atverot urnas, pārskatot sarakstus un pārskaitot biļetenus, atklājas, ka urnā iemestas 2267 aploksnes. Komisija nolemj, ka kļūda radusies pie balsotāju atzīmēšanas un divas aploksnes pieņem pie kopējā skaita, tādējādi kopējais nodoto balsu skaits bija 2267. Pirmajā balsu skaitīšanas dienā kā nederīgi tika atzīti 24 nodotie taloni. Balsu skaitīšanas process neizdodas tik ātri, kā cerēts, tādēļ visas balsis tiek saliktas urnās un atkal aizzīmogotas, par uzraugiem tiek nozīmēti kārtībnieki Roberts Krūmiņš un Jānis Ceperītis, bet atslēgas uztic pilsētas galvai N. Olševskim.²⁷⁸

Nākamajā dienā tika atrasti vēl 18 nederīgi taloni, un balsu skaitīšanu pārcēla uz nākamo dienu, ievērojot pagājušo dienu drošības procedūras. Tika atrasti vēl divi nederīgi taloni, un pēcāk vēl 19. Tādējādi kopumā tika konstatēti nederīgi 63 balsošanas taloni. Apskatot pārskatu par vēlēšanām, iepriekš minētie skaitļi mazliet atšķiras, nav zinām iemesls, bet tā kā pārskats tika sūtīts Iekšlietu ministrijai, to var uzskatīt par patiesāko. Kopumā vēlēja 2266 balsstiesīgie iedzīvotāji.²⁷⁹ No tā var secināt, ka vēlēšanu aktivitāte pilsētā bija augsta, pašvaldību vēlēšanās vēlēja apmēram 88% no balsstiesīgajiem pilsētas iedzīvotājiem. Salīdzinot ar iepriekšējām vēlēšanām, balsotāju kopējais procentuālais daudzums bija audzis par 11%.

Uz pirmo sēdi jaunievēlētā dome sanāca 23. maijā, kuras laikā tika ievēlētas atbildīgās amatpersonas. Uz domes priekšsēdētāja amatu pretendēja Pēteris Minkevičs un Jānis Siliņš. Ar 13 balsu pārsvaru par domes priekšsēdētāju kļuva P. Minkevičs. Uz pilsētas galvas amatu tika izvirzīti

---

²⁷⁸1922.gada vēlēšanu protokoli, Jēkabpils, 23.04.- 27.04.1922. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 67. (Domes vēlēšanu protokoli un balsu skaitīšanas listes), 17.-19. lpp.

²⁷⁹1922.gada vēlēšanu protokoli, Jēkabpils, 23.04.- 27.04.1922. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 67. (Domes vēlēšanu protokoli un balsu skaitīšanas listes), 19.-21.; 40. lpp.

seši kandidāti, taču četri no tiem atteicās, tādēļ nācās balsot par Nikolaju Olševski vai Jāni Sieriņu. Par pilsētas galvu tika ievēlēts J. Sieriņš ar 10 balsīm “par” un 8 “pret”. Par pilsētas galvas biedru kļuva Jānis Krastiņš, bet par valdes locekli tika ievēlēts Mārtiņš Kursiets.²⁸⁰

Par otrajām pašvaldības vēlēšanām ļoti lakoniskas ziņas tiek sniegtas laikrakstā “Latvis”:
“pilsētas domē ievēlēti 8 latviešu pilsoņi, 6 ebreji un krievi un 6 sociāldemokrāti.”²⁸¹

Jāatzīmē ka pilsētas galva Jānis Sieriņš no sava amata atteicās 1922. gada 4. oktobrī, tādēļ notika jaunas vēlēšanas saistībā ar pilsētas galvu. Kā rezultātā par pilsētas galvu kļuva Hermanis Martinsons.²⁸²

1925. gada 4.-5. aprīļa vēlēšanas (Skat. 3.2.3. tabulu). Trešās pilsētas domes vēlēšanas priekšvēstneši jūtami jau februāra beigās, jo vietēja prese ziņo, ka iedzīvotāji sākuši rosīgi gatavoties, t.i. aģitācija nenotika, bet kandidātu sarakstu sastādīšana ritējusi pilnā sparā. Taču prese izsaka savu nacionālistisko viedokli: “Lai Dievs tik dod, ka mēs, latvieši, netiktu aplaimoti ar pārāk lielu listu skaitu, jo caur šķelšanos varam tikai zaudēt.”²⁸³

Jāatzīmē, ka laikrakstu “Jēkabpils Vēstnesis” simpatizēja viens no sarakstiem, kuru tas uzskatīja par spējīgāko no visiem, tādējādi salīdzinot to ar citiem sarakstiem, parādot to mīnus un kritiski izvērtējot. Uz 6. martu jau tika ziņots par divu ebreju un vienu krievu sarakstu, 3 latviešu sarakstiem, kā arī tika runāts par sieviešu listi, bet iniciatori bija apklusuši un nebija ticams, ka tādu listi iesniegs.²⁸⁴

Izsmejot domes vēlēšanas, laikrakstā parādās arī feļtons, kurā tiek atzīmēts, kādām ir jābūt īsta domnieka īpašībām, pirmkārt, domniekam jābūt bez savas personīgas galvas, jo parasti visiem domniekiem tiek uzlikta viena kopēja galva, saukta arīdzan par “pilsētas galvu”, otrkārt, domniekam nedrīkst būt savu atsevišķu domu, jo kad katram domniekam būs savas domas, tad nevienā lietā nevarēs dabūt balsu vairākumu un nevienā jautājumā nevarēs panākt vienošanos, treškārt, nākošajam domniekam jābūt ļoti veselīgam miegam, lai attaisnotu iesakņojušos uzskatu,

---

²⁸⁰ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr.147, Jēkabpils, 23.05.1922. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 7. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata),. 68. -69. lpp.

²⁸¹ Vēlēšanas Jēkabpilī. In: Latvis, 26.04.1922., 1.lpp.

²⁸² Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 158, Jēkabpils, 04.10.1922. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 7. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata),. 96. lpp.

²⁸³ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 20.02.1925., 2.lpp.

²⁸⁴ Pilsētas domes vēlēšanas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 06.03.1925., 1.lpp.

ka domniekam sēdes laikā jāguļ, jo pat sakām vārdā skan: “ko tu guli kā domnieks, pa sēdes laiku”, tādējādi, tikai šāds domnieka tips ir derīgs un par tādu vajadzētu balsot.²⁸⁵

Kopumā uz domes vēlēšanām tika izveidoti 10 kandidātu saraksti. Tā kā laikraksts atbalstīja 8. sarakstu, tad zināmi visi kandidāti un to nodarbošanās, bet pārējos sarakstos uzskatīti redzamākie kandidāti. Pavisam 10 sarakstos uzstādīti 118 kandidāti, no kā var secināt, ka no katriem 6 kandidātiem tiks ievēlēti 1 domnieks. Seko arī laikraksta kritisks skatījums uz visiem sarakstiem, izņemot Nr. 8, par kuru iesaka balsot. Minoritātes bija izveidojušas 4 sarakstus: saraksts Nr. 2 bija krievu, bet ebrejiem bija 3 saraksti – Nr. 6, Nr. 7 un Nr. 9, bet saraksts Nr. 3 uzskatāms par jauktu. Visi pārējie saraksti bija latviešu. Piemēram, par sarakstiem Nr. 4, Nr. 5 un Nr. 10 laikraksts atzīmē, ka neviens no šiem sarakstiem netiks ievēlēts domē. Tiek atzīmēts saraksta Nr. 3 kandidāta Oša bēdīgā slava, kuram norisinājās tiesas izmeklēšana par kukuļu izspiešanu.²⁸⁶

Pēc sarakstu izziņošanas varēja uzsākt to iztīrīšanu vietējā presē. Tiek atzīmēts, ka visās pilsētās galvenais partijas apvienības elements ir tautība. Pat tāda internacionāla partija kā Sociāldemokrāti, vēlēšanās iet šķirti pēc tautībām: latviešu sociāldemokrāti un ebreju “Bunds” par sevi. Tādējādi nacionālismam pilsētu vēlēšanās ir izšķiroša nozīme, tādējādi tiek apšaubīta jaukto sarakstu esamība. Norāda to, ka šādi saraksti ir apsveicami, taču parādās naidis pret cittautiešiem, kuri rīkojas pret latviešu un Latvijas valsts interesēm. Jēkabpils gadījumā tiek minēti ebreji un krievi, norādot, ka mazākums nevar vadīt pār vairākumu, pieminot vēsturisko apspiešanu, kāda tā ir bijusi pirms Latvijas valsts izveides. Atbilstoši tiek aicināts balstot tikai par latviešiem, saglabājot pārākumu domē.²⁸⁷

Laikraksts aicina nebalsot par trešo sarakstu, norādot, ka kandidāti, iesniedzot savu sarakstu, pieļāvuši divas kļūdas pašā saraksta nosaukumā – “zocialdemokrat apvinota”. Norādot, ka šādi kandidāti domē nonākot pielaidīs katrā lietā kļūdas.²⁸⁸

Jēkabpils domes vēlēšanām nodrukāja 4000 eksemplāru no katra saraksta, kopumā nodrukājot 40 000 eksemplāru, kas pilsētai izmaksāja 20 000 rubļu. Apmēram tika aprēķināts, ka balsošanas tiesības pilsētā baudīs no 2000 – 2500 personu. Visiem balsstiesīgajiem sarakstus

---

²⁸⁵ Šis un tas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 06.03.1925., 3.lpp.

²⁸⁶ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 13.03.1925., 2.lpp.

²⁸⁷ Nacionālais jautājums mūsu pilsētu vēlēšanās. In: Jēkabpils Vēstnesis, 20.03.1925., 1.-2.lpp.

²⁸⁸ Rakstīt neprot – vai strādāt prātis? In: Jēkabpils Vēstnesis, 20.03.1925., 1.lpp.

izdalīja uz mājām, bet, ja tos vēlētājs nepaņēma līdzī, tad viņam bija tiesības pilsētas valdē prasīt jaunu sarakstu, tādējādi sarakstu apmērs bija nepieciešams dubultā skaitā.²⁸⁹

Interesanta ir balsošanas kārtība, ja tiek izsvītrots kāds no saraksta, ir tiesības ierakstīt kādu citu vēlamu kandidātu no citiem sarakstiem, nepārsniedzot 20 kandidātu skaitu. Laikraksts norāda, ka šai domei būs ļoti liela nozīme saimniecības nostādīšanā, kā piemērus minot skolas, apgaismošanu, satiksmi pār Daugavu, ielu un trotuāru labošanu, būvniecības jautājumus, tirgošanās un sanitāros noteikumus, nodokļu sadalīšanu. Tāpat norādīts, ka vajadzētu atsacīties no aģitatoru teiktā un balsot par godīgiem cilvēkiem.²⁹⁰

Tiek nopelts pirmais saraksts, atzīmējot, ka tas ir jaukts, balsojot par to, tiek balsots par krieviem. Krieviem bija savs saraksts Nr. 2, no kura tika lēsts, ka domnieku vietas būs 2 domniekiem, bet no pirmā saraksta varētu ievēlēt 3 domniekus krievus. Šāda kombinācija bija veikli izdomāta, jo krievu sarakstā (Nr. 2) ir atstātas septiņas tukšas vietas, bet jauktā sarakstā (Nr. 1) ir tieši septiņi krievi. Vecticībniekiem nācās aģitēt par pirmo sarakstu, liekot rakstīt savā listē arī saraksta Nr. 1 krievus, ar ko būtu nodrošināta pēdējo ievēlēšana. Laikraksts pamāca, ka no pirmā saraksta jāsvītro ārā visi krievi un jāieraksta 8 saraksta kandidāti. Taču tie, kuri balsos par kādu no ebreju sarakstiem, tiek nodēvēti par nodevējiem, bet tiek atzīmēti spējīgākie kandidāti no visiem trim ebreju sarakstiem – Vulfs Abrams, Freiduss Ilja, Druks Bērs.²⁹¹

Dienu pirms vēlēšanām iznāca laikraksta “Jēkabpils Vēstnesis” numurs, kurā tika izklāstīts, par ko balsot vai nebalsot. Tika norādīts, ka nav vērts balsot par nenožīmīgiem sarakstiem, par tādiem tika minēti Nr. 4, Nr. 5, Nr. 7, Nr. 10, kuri nesaņemšot nevienu vietu dome, taču rezultāti bija atšķirīgi no laikraksta paredzētā. Kritiski izteicās par sarakstu Nr. 1 un Nr. 2., kuras tiek aprakstītas kā galīgas krievu kalpības, divkosības un sveštautiešu interesēm pakļautas, norādot, ja latvieši vēlas latvisku domi, tad par šiem sarakstiem nav jābalso. Par sarakstu Nr. 3 kāds vēlētājs bija ziņojis laikrakstam, ka kādu vakaru, kad mājās bijušas tikai sievietes, ieradies jauns cilvēks un draudējis ar kulakiem, ja tie nebalsošot par sarakstu Nr. 3. Daži citi bija ziņojuši, ka tika izplatītas baumas, ka pēc vēlēšanām būs zināms par kādu sarakstu kurš balsojis un tiem, kas nebūšot balsojis par sarakstu Nr. 3, klāšoties slikti. Laikraksts salīdzina sarakstu Nr. 3 ar Krievijas boļševikiem. Jūtams, ka pret trešo sarakstu ir izteikta nepatika, jo atsevišķa raksta daļa tiek veltīta kandidāta Oša

---

²⁸⁹ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 20.03.1925., 3.lpp.

²⁹⁰ Jēkabpils domes vēlēšanas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 27.03.1925., 1.lpp.

²⁹¹ Jēkabpils domes vēlēšanas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 27.03.1925., 1.-2.lpp.

iztirzāšanai, kas, būdams zemes ierīcības komisijas priekšnieks, sev piešķīris jaunsaimniecību labā vietā, taču citiem lūdzējiem nav devis zemi. Turpretī maziņu saraksts Nr. 5 izvēšot savu aģitāciju ar plakātu palīdzību, solot, ka savedīs kārtībā ceļus pilsētā, kā arī parku, ierīkošot patversmes un uzcelšot tiltu pār Daugavu. Laikraksts ironizējot apgalvo, ka politiskais spēks vēlas izveidot “paradīzi” Jēkabpilī.²⁹²

Vēlēšanu aģitācija Jēkabpilī bija sasniegusi augstu pakāpi, jo pēc lielpilsētu parauga, daudzi saraksti bija nodrukājuši uzsaukumu plakātus un ar tiem piepildīja pilsētas ielas. Tāpat tika sasauktas arī daudzas aģitācijas sapulces, kuras galvenā kārtā rīkoja sociālisti. Tiek atzīmēts, ka šāds slikts piemērs no lielpilsētas ātri pielipis mazpilsētai.²⁹³

Pavisam vēlēšanās tika nodotas 2666 balsis, no kurām ap 50 balsu bija nederīgas, jo daudzas no tām bija aprakstītas ar dažādām piezīmēm, piemēram, sarakstam Nr. 3 balsotāji dažiem kandidātiem bija pierakstījuši klāt “nacionālists”.²⁹⁴ Par derīgām tika atzītas 2623 balsis un no šīm balsīm 613 saraksti bijuši negrozīti, bet 2010 grozīti. Vismazāk grozīts bija saraksts Nr. 3, bet visvairāk Nr. 1 un Nr. 8. Lai saraksts dabūtu vienu domnieku, bija vajadzīgi 2618 taloni. Atsevišķiem sarakstiem bija pilns talonu skaits 15 domniekiem, pārējos 5 domniekus dabūja tās listes, kurām bija lielākais talonu atlikums. Ievēlēti tika sekojošie domnieki - J. Viesjānis, P. Minkevičs, R. Liepiņš, H. Martinsons, K. Lamberts, N. Olševskis, M. Kursiets, O. Vilde, O. Staltmanis, A. Abrenietis, K. Žilinskis, P. Ozoliņš, E. Bite, J. Kļaviņš, Sausiņš, J. Kitovs, T. Makarovs, I. Freiduss, A. Vulfs un G. Možesstams. Vislielākais balsu skaits tika nodots par J. Viesjāni (893), bet mazākais par A. Vulfu (191). Tādējādi starp domniekiem ir 13 latvieši, 3 krievi, 3 ebreji un 1 vācietis. 14 domnieki ir pilsoņi, 6 – sociālisti. 14 no domniekiem ievēlēti no jauna, 6 palika no iepriekšējā sasaukuma domes. Laikraksts norāda, ka šis domes sastāvs varētu būt spējīgāks par iepriekšējo.²⁹⁵

Pirmā jaunās domes sēde notika 27. aprīlī, kurā piedalījās visi 20 domnieki. Dienas kārtību maina, sākot ar valdes locekļu vēlēšanu un tikai pēc tam tiek vēlēta pilsētas galva. Rezultātā ievēl: par pilsētas galvu – J. Viesjāni vienbalsīgi, par tā biedru J. Kļaviņu ar 10 balsīm “par” un “pret” 9,

---

²⁹² Pilsētas domes vēlēšanas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 03.04.1925., 1.lpp.

²⁹³ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 03.04.1925., 3.lpp.

²⁹⁴ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 09.04.1925., 3.lpp.

²⁹⁵ Pilsētas domes vēlēšanas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 24.04.1925., 1.lpp.

un par kasieri – Kursieti ar 10 balsīm “par” un “pret” 8. Par domes priekšsēdētāju vienbalsīgi ievēlēja Minkēviču, par sekretāru ar 19 balsīm Kornets kundzi.²⁹⁶

Pēc jaunās domes otrās sēdes vēlēšanām laikraksts pauž savu sašutumu un iespaidus: “Šie iespaidi ir ļoti bēdīgi un bēdīgi tāpēc, ka mums jāatzīst svešautiešu pārspēks domē, kaut gan ja mēs pārļaistu domnieku pases, tad redzētu ka 14 no viņiem ir latvieši un tikai 6 svešautieši. Uzticīgi savai latvju tautībai ir tikai 9 domnieki (visi 5 domnieki no saraksta Nr. 8, Abrenietis un 3 sociāldemokrāti), turpretim visi pārējie (11 balsis) konsekventi balso kopā ar žīdiem un krieviem.”²⁹⁷ Tāpat tiek atzīmētas komisiju vēlēšanas, kurās par izglītības komisijas vadītājiem ievēlēts ebrejs un krievs, bet neviens latvietis. Kā arī tiek atzīmēts sanitārās komisijas (Vulfs, Kursiets, Kļaviņš) sastāvā esošā ebreja klātesamība: “[..] kura sevišķi nepatīkama ir netīrības pilniem žīdu veikaliem, paredzams, ka kalpos viņu vēlētajū vajadzībām.”²⁹⁸

1928. gada 24.-25. marta vēlēšanas (Skat. 3.2.4. tabulu). Tuvojoties ceturtajām domes vēlēšanām, vietējais laikraksts apraksta iepriekšējās domes darbību, kā vienu no mīnusiem min to, ka visas domes sēdes notiek slēgtas, bez preses un sabiedrības priekšstāvjiem, kritizējot domei, ka tā neievēro demokrātiskas valsts iekārtas pamatnostādni – atklātību, tādējādi negribēšanu rādīt sabiedrībai, kā jēkabpilieši dzīvo, kā aizstāv savas tiesības. Par darbību tiek minēti pieci negatīvi piemēri. Pirmkārt, skolas mēbeļu iegādes lietā, kāds delegāts nācis ar lūgumu, tas uzklauss, bet, apspriešanas brīdī, tika likts pamest sēdi, tādējādi neveidojot diskusiju un lūgumu noraidot. Otrkārt, par skolas ēkas izbūvi tiek minētas kļūdas, kuras pat pamanījušas augstākās instances, to, ka dēļu vietā iepirkti nomaļi un jaunās krāsnis izmūrētas šķības. Treškārt, par elektriskās strāvas padeves apturēšanu dienā, tādējādi neveicinot rūpniecības attīstību pilsētā. Ceturkārt, par dārgu skolas solu izgatavošanu, kuru vizuālais un praktiskais pielietojums ir bijis zems. Piektkārt, par nodokļu politikas necaurskatamību. Laikraksts izsakās skarbi par pilsētas domes darbību trīs gadu griezumā: “Skaidrs, ka līdzšinējie pilsētas saimnieki nestāv savā vietā, viņi ir ne saimnieki, bet pilsētas algoti kalpi, kuri savus uzdevumus pildījuši ļoti neapzinīgi.”²⁹⁹

Kopumā uz domes vēlēšanām tika iesniegti 11 kandidātu saraksti. Kā redzams, tad lielākā daļa sarakstu ir apvienotie, strādnieku vārds minēts piecos sarakstos, bet atvaļinātais karavīrs – trīs. Vienīgie, kas startē vēlēšanās zem viena saraksta, ir krievi, tādējādi apliecinot, ka sadalīšanās un

²⁹⁶ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 01.05.1925., 2.lpp.

²⁹⁷ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 08.05.1925., 3.lpp.

²⁹⁸ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 08.05.1925., 3.lpp.

²⁹⁹ Pilsētas domes darbība. In: Jēkabpils Vēstnesis, 02.03.1928., 1.lpp.

grupēšanās notiek citos politiskajos un etniskajos spēkos. Laikraksts atzīmē, ka sarakstos nav minēts līdzšinējais pilsētas galva Viesjānis un skolu valdes darbinieks Abrenietis.³⁰⁰

Laikraksts izteica savu redzējumu par partijām un to mērķiem, tā par krieviem tiek atklāts, ka uz vēlēšanām tie ir organizējušies uz nacionāliem pamatiem, ebreji – uz nacionāliem un politiskiem pamatiem, bet kreisie – uz šķiru pamatiem, kamēr latviešu pilsoņi gribējuši ideālus mērķus celt godā. Tālab tiek atzīmēts, ka minoritātes un kreisie spēki ir apvienojušies, lai panāktu pārspēku domē, taču pilsoniskās partijas sašķēlušās un uzņēmušas nevēlamus elementus. Šeit izpaužas laikraksta nostāja par labu Nr. 1 sarakstam, kurā ir pietiekami daudz godīgu pilsoņu. Tiek minētas arī bijušo domju sastāvu nelabvēlīgo personu uzskaitījums, neminot vārdus, bet gan darbības, piemēram, dzērāji, labuma izmantotāji, savu interešu panākšanai. Tiek aicināts balsot par latviešiem, aplicinot laikraksta nacionālistisko nostāju.³⁰¹

Dienu pirms vēlēšanām laikrakstā iznāk uzsaukums, kas aicina vēlēt apdomīgi par godīgiem un labklājību veicinošiem kandidātiem, kārtējo reizi norādot pagājušās domes trūkumus – nesamērīgos nodokļus, jaunbūves ar defektiem, skolas bez pietiekošas gaismas, bērni skolās bez brokastīm, lai gan tādas jau ieviestas visās pilsētās.³⁰²

Vēlēšanu aģitācijā ar pabalstu piesolīšanu vēlētājiem pēc tās ievēlēšanas, tika apvainota Jēkabpilī dzīvojošā M. Naudiņa, lieta tika nodota miertiesai.³⁰³

Pilsētas domes vēlēšanās no 3250 balsstiesīgajiem, nobalsoja 2691 persona. No iepriekšējā sasaukuma ievēlēti 9, bet 11 domnieki no jauna, tātad, domes sastāva lielākā daļa mainījies. Sociāldemokrātiem līdzšinējo 4 domnieku vietā bija 7, pilsoniskajam spārnam līdz šim bija 9 domnieki, bet pēc vēlēšanām 6 domnieki, bet minoritātēm – 9 (2 no tiem ir sociāldemokrāti) domnieki.³⁰⁴ Pilsētā kopumā bija apmēram 3300 balsstiesīgo iedzīvotāju, tādējādi, šajās vēlēšanas piedalījās apmēram 81% balsstiesīgo, kas kopumā vērtējams kā pozitīvs rādītājs.³⁰⁵

---

³⁰⁰ Vietējas ziņās. In: Jēkabpils Vēstnesis, 02.03.1928., 3.lpp.

³⁰¹ Kas jāzin Jēkabpils pilsoņiem par šīgada domes vēlēšanām 24. un 25. martā. In: Jēkabpils Vēstnesis, 16.03.1928., 1.lpp.

³⁰² Vēlētāji! In: Jēkabpils Vēstnesis, 23.03.1928., 1.lpp.

³⁰³ Vietējās ziņās. In: Jēkabpils Vēstnesis, 30.03.1928., 3.lpp.

³⁰⁴ Pilsētas domes vēlēšanas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 30.03.1928., 3.lpp.

³⁰⁵ Jēkabpils pilsētas valdes ziņojums Iekšlietu ministrijas pašvaldību departamentam, Jēkabpils, 30.03.1928. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 76. (Pilsētas domes vēlēšanu kandidātu saraksti, balsu skaitīšanas listes, balsotāju saraksti), 50. lpp.

Pēc vēlēšanām vietējais laikraksts izdod pārdomas par notikušo vēlēšanu rezultātiem. Tiek secināts, ka šāds domes sastāvs ir nelabvēlīgs latviešiem, bet minoritātēm iepriecinošs. Aprēķinot proporcionāli, tad pilsētā 25% no iedzīvotājiem ir cittautieši, tātad domē pienāktos piecas vietas, taču 1928. gada sasaukumā tās ir 9 vietas. Minoritātes vēlēšanās izgāja ar trim sarakstiem Nr. 5, Nr. 6 un Nr. 10, no kurām tika ievēlēti 5 domnieki, bet četrus minoritāšu domniekus (N. Olševski, O. Vildi, N. Bulgaku un M. Šneki) ievēlēja paši latvieši. No 8 latviešu kandidātu sarakstiem tikai četri (Nr. 2, Nr. 4, Nr. 8 un Nr. 11), bija tādi, kuros nebija sastopami minoritāšu kandidāti. Tāpat laikraksts kritiski izsakās par domes sastāva izglītības zemo līmeni un to, ka pilsētas galvas amatu var ieņemt kāds no minoritāšu pārstāvjiem.³⁰⁶

Pēc pilsētas domes vēlēšanu rezultātu noskaidrošanas aktualizējās jautājums par pilsētas valdi un kas tiks ievēlēts par pilsētas galvu. Domes sadrumstalotības dēļ tika sasauktas vairākas apspriedes. Apspriedes sasauca namsaimnieku biedrība, lai nodibinātu pilsoņu bloku. Uz pirmo no tām ieradās 11 domnieki - latvieši un krievi no pilsoniskajiem sarakstiem. Namsaimnieku saraksta domnieks Jakobsons, vadot sapulci, īsi paskaidroja, ka pilsētas galvas amatam varētu izvirzīt vācieti Vildi, bet tas nevarot, tāpēc atliktot – krievs Olševskis. Par to sapulcējušies visi nevarēja vienoties un apspriedi atlika. Uz otro sapulci tika aicināti visi 11 domnieki, kas bija uz iepriekšējo sanāksmi, kā arī tika pieaicināti 2 ebreju pārstāvji, no kuriem ieradās tikai viens. Turpinājās saruna par Olševska kandidatūru. Taču saraksta Nr. 8. domnieks Minkevičs un saraksta Nr. 2 Naudiņas kundze ieteica par pilsētas galvu izvirzīt latvieti, šajā gadījumā R. Jakobsonu. Taču Jakobsons atteicās par labu Olševskim, tādējādi vienojoties padoties vairākumam, lai nejauktu bloku un līdz ar to pilsonisko lietu. Ebreju domnieks izteica gatavību pievienoties, ja bloks apņemas izvest brīvu tirgošanos svētdienās, šāda prasība tika noraidīta. Tika parakstīta vienošanās par Olševska virzīšanu par pilsētas galvu, par tā biedriem H. Martinsonu un J. Kļaviņu. Taču pēc parakstītā solījuma Martinsons, Kļaviņš un Bulgaks atteicās no iepriekš skaņotā.³⁰⁷

16. aprīlī notika pirmā domes sēde, kurā par Jēkabpils pilsētas domes priekšsēdētāju ievēlēja R. Jakobsonu, par tā vietnieku J. Landmani. Par pilsētas galvu ievēlēts Hermanis Martinsons, par galvas biedri J. Kļaviņš (Skat. 3.2.1. attēlu).³⁰⁸ Valdes sastāvu noteica līdzšinējo: galva, tā biedrs un viens valdes loceklis, kuriem pilsētas valdē vajadzēja būt darba stundās katru dienu. Algas paaugstināja: pilsētas galvai no 140 latiem uz 150 latiem, tā biedriem no 130 latiem

³⁰⁶ Pārdomai. In: Jēkabpils Vēstnesis, 05.04.1928., 1.lpp.

³⁰⁷ Jaunā pilsētas valde. In: Jēkabpils Vēstnesis, 20.04.1928., 1.lpp.

³⁰⁸ Kronika. In: Pašvaldības Balss, 1928, Nr. 5, 244.lpp.

uz 140 latiem un valdes loceklim no 60 latiem uz 120 latiem. Par pilsētas valdes sekretāru pieņēma līdzšinējo sekretāri Kornetu, nepaaugstinot algu. Tāpat tika nolemts, ka turpmāk domes sēdes noturēs atklāti, atļaujot tām sekot iedzīvotājiem, korespondentiem un citām personām pret iepriekš saņemtām ieejas kartiņām.³⁰⁹

1931 .gada 28. un 29. marta vēlēšanas (Skat. 3.2.5. tabulu). Tā kā bija veikta pašvaldību reforma, tad vēlēšanas notika visās Latvijas pilsētas vienlaicīgi uz četriem gadiem un domnieku skaits Jēkabpilī palielināts līdz 30 domniekiem. Tādēļ arī vietēja prese sāka ziņot par vēlēšanām izteikti agri, jau janvāra beigās. Kārtējo reizi tiek pacelts nacionālais jautājums, ka latvieši veido jaukta tipa vai sīkas partijas, bet cittautieši veido kopējus sarakstus. Tādējādi minoritātes gūst pārākumu vēlēšanās, kamēr latvieši paliek mazākumā, laikraksts liek mācīties no minoritāšu partiju politikas veidošanas un izveidot vienotus latviešu sarakstus, nevis sadrumstaloties sīkos grupējumos.³¹⁰

Vēlēšanu drudzis jau jūtam februārī, bet kā atzīmē laikraksts, tad latviešu pilsoniskās grupas uzsākušas nevis apvienošanās, bet gan skaldīšanos. Tiek norādīts, ka sāk veidoties sīki partiju atzarojumi latviešu pilsoniskajās aprindās, tādējādi bija gaidām liels sarakstu skaits. Citējot laikraksta teikto: “Tamdēļ vairāk lietišķības un galvenais, - vienprātības pie kopējas lietas, jo tad tikai varēsim uz panākumiem cerēt. Visi lai apzināmies, ka “miers baro un nemiers posta.””³¹¹

Tika aktualizēta pagājušo vēlēšanu problēma, ka latviešu grupas savos kandidātu sarakstos bija iekļāvušas minoritāšu pārstāvjus, cerot saņemt balsis no pilsētā dzīvojošajām minoritātēm, taču minoritātes balso par saviem nacionālajiem sarakstiem, kuros nav atrodams neviens latvietis. Tādējādi laikraksts iesaka veidot sarakstus apdomīgi un balstīties un nacionāliem pamatiem.³¹²

Laikrakstā mēnesi pirms vēlēšanām parādās uzsaukums sīkgruntniekiem, apbūviešiem un nomaļniekiem, aicinot balsot atbildīgi un neticēt solījumiem, pieminot sociāldemokrātus, kuri neatzīst nedz baznīcu, nedz privātīpašumu. Kā Latvijas jaunsaimnieku un sīkgruntnieku partijas mērķis tika minēts, ka apvienojot jaunsaimniekus, pilsētu apbūviešu, nomaļniekus, zvejniekus, valstiski domājošus strādniekus, ir iespējams aizstāvēt viņu intereses kā valsts, tā pašvaldības iestādēs. Uzsaukumā tiek aizrādīts par iepriekšējo vēlēšanu iznākumu, kuru rezultātā tiek balsots

³⁰⁹ Jaunā pilsētas valde. In: Jēkabpils Vēstnesis, 20.04.1928., 1.-2.lpp.

³¹⁰ Pašvaldību vēlēšanas lieta. In: Jēkabpils Vēstnesis, 29.01.1931., 1.lpp.

³¹¹ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 05.02.1931., 5.lpp.

³¹² Vēlēšanas tuvojas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 12.02.1931., 1.lpp.

par sociāldemokrātiem, namsaimniekiem, kreisi noskaņotajiem un minoritātēm, kuru devums pilsētai un vēlētājiem bijuši tikai tukši solījumi, aicinot visiem līdzīgi domājošiem apvienoties vienotā sarakstā, ko jau iepriekš bija propagandējis laikraksts, neradot šķelšanos un neizniekojot balsis vēlēšanās. Savu uzsaukumu noslēdzot ar patētisku repliku: “Būsim aktīvi, mudināsim arī tos, kuri vēl nav sapratuši melnā bruņinieka un sarkanā karoga kaitīgumu. Vienībā ir spēks.”³¹³

Laikraksts satīriskā pieejā piedāvā aģitācijas materiālu visām partijām, norādot, ka Pilsētas ielā pie ģimnāzijas sētas ilgu laiku stāv sakrauti vairāki neapsegti un mirkstoši baļķi, iesakot partijām uzņemties šo baļķu aizstāvēšanu. (Skat. 3.2.2. attēlu).³¹⁴

Kopumā uz domes vēlēšanām tika izveidoti 22 saraksti, ar kopējo 290 kandidātu skaitu. Jāatzīmē, ka bija iesniegti 24 saraksti, taču divus sarakstus noraidīja vēlēšanu komisija. Laikraksts abu sarakstu noraidīšanu apraksta ar spilgtiem notikumiem, citējot: “Tagadējā domnieka Možestama sarakstā kā iesniedzēji bija parakstījušies bērni. Par to stipri sašutis kāds resns ormanis, kas saraksta noraidīšanu pieraksta Vulfam un par to solās tam iedot pa “brillēm”. Noraidīts arī J. Kļaviņa un K. Zvanītāja grupas saraksts, jo viens pierakstītājs nebijis uzdevis pilsētā nodzīvot laiku, bet otrs uzdevis divējādi savu uzvārdu. Kā dzirdams, tad abu noraidīto sarakstu kandidāti vēlēšanu komisijas lēmumu pārsūdzēsot, par ko tomēr jāšaubās.”³¹⁵

Priekšvēlēšanu kampaņās daudzi kandidāti solīja pilsētas valdē un citos amatos uzņemties par zemāku atalgojumu, taču laikraksts uz šādiem solījumiem skatās skeptiski, apliecinot, ka šādi solījumi ir māns. Taču pāris dienas pirms vēlēšanām tiek norādīts vēl viens saraksts un vēlēšanās piedalās 21 saraksts, tādējādi var spriest, ka kāds no sarakstiem ir apvienojies. Laikraksts atzīst, ka sarakstiem ir ļoti līdzīgi nosaukumi, tāpat arī partejiski, kā piemērus minot: nomaļniekus, īrniekus, apbūviešus, melnā darba strādniekus utt. Tiek uzsvērta, kādai jābūt latviešu attieksmei vēlēšanās, nebalsot par mazajām un nenozīmīgajām sarakstiem, minoritātēm un paradīzes solītājiem, kam nekā nav un kas neko nevar dot.³¹⁶ Taču 5 pilsoņu saraksti: namsaimnieki, jaunsaimnieki, sievietes un bezpartejiskie darbinieki (Nr. 1, Nr. 2, Nr. 8, Nr. 9, Nr. 10) nodibināja bloku, par ko laikraksts jūtas gandarīts.³¹⁷

³¹³ Sīkgruntnieki, apbūvieši, nomaļnieki! Būsim vienprātīgi un apzinīgi. In: Jēkabpils Vēstnesis, 19.02.1931., 2. lpp.

³¹⁴ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 26.02.1931., 2. lpp.

³¹⁵ Domju vēlēšanu priekšvakarā. In: Jēkabpils Vēstnesis, 05.03.1931., 1. lpp.

³¹⁶ Vēlētāji, izpildīsim savu pienākumu! In: Jēkabpils Vēstnesis, 26.03.1931., 1. lpp.

³¹⁷ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 26.03.1931., 2. lpp.

Interesants atgadījums saistībā ar gatavošanos vēlēšanām noticis ar kandidātu sarakstu drukāšanu. Jēkabpils drukātavā bija pasūtīti 3500 komplekti, kurus pirms vēlēšanām izdalīja balsstiesīgajiem iedzīvotājiem, taču tika atskārsts, ka komplektu pietrūks, jo vēlēšanu dienā balsstiesīgie valdē var pieprasīt jaunu komplektu. Tā kā Jēkabpils drukātavā nebija iespējams sarakstus 24 stundu laikā nodrukāt, tad pilsētas galva H. Martinsons norīkoja pilsētas valdes pilnvaroto J. Klāviņu doties uz Rīgu pie Rozes pasūtīt vēl 1100 komplektus. Par katru tūkstoti (sarakstu) maksājot nevis 6,3 lati, kā Jēkabpils drukātavā, bet gan 13,49 lati, kas pilsētai radīja apmēram 178 latu zaudējumus, neskaitot ceļa izdevumus un komandējumu.³¹⁸

Šajās vēlēšanās, kas izrādījās pēdējās, aktivitāte bija liela, vēlēšanas notika 57 pilsētās uz 1412 domnieku vietām, kopumā sacentās 687 kandidātu saraksti ar 11 857 kandidātiem, tādējādi kandidātu skaits no iepriekšējām vēlēšanām Latvijā bija pieaudzis par 19%³¹⁹

1931. gada vēlēšanās kreisā strādniecība ar savu sarakstu izgāja pavisam 17 pilsētās, Valkā un Madonā “izkrita” visi kandidāti, 7 pilsētās – Valmierā, Jēkabpilī, Pļaviņās, Cēsīs u.c. domē iekļuva pa vienam pārstāvim, dažviet ar amatnieku vai sīkgruntnieku atbalstu, divi – Talsos, Tukumā, trīs – Aucē, par vienu divām vietām izdevās pavairot deputātu skaitu Ventspilī (pavisam 9), Kuldīgā (9), Rīgā (11), Liepājā (6).³²⁰ Jēkabpils vēlēšanās tā balotējās ar nosaukumu “Kreisā strādniecība un amatniecība”, kur pirmais sarakstā bija minēts Roberts Rutmanis, taču vēlēšanu komisijai radās šaubas par viņa sodāmību, tādēļ saraksta pieņemšanu atlika līdz tam brīdim, kamēr tika saņemts Jelgavas apgabaltiesas spriedums par personas sodāmību.³²¹

Ievērojot jau sen pieņemtās procedūras vēlēšanu komisija protokolē vēlēšanu sākumu: “Komisija vēlētāju klātbūtnē pārbauda vēlēšanu urnu, kura ir tukša, apsien to ar šņori un šņores galus piezīmogo ar lakas zīmogu “Jēkabpils pilsētas valde”. Zīmogu patur pie sevis priekšsēdētājs A. Solovjovs, atslēgu priekšsēdētāja biedrs J. Krūmiņš: sākās vēlētāju balsu pieņemšana.”³²²

³¹⁸ Labs saimniekošanas paraugs! In: Jēkabpils Vēstnesis, 26.03.1931., 2. lpp.

³¹⁹ VOLDEMĀRS ŠNITKE. Pilsētu domnieku politiskais sastāvs. In: Pašvaldības Balss, 1932, Nr.1, 10.lpp.

³²⁰ OZOLIŅA, 1918.-1934. gads Latvijas pilsētu pašvaldību dzīvē, 98.lpp.

³²¹ Jēkabpils pilsētas domes vēlēšanu komisijas protokols Nr. 5, Jēkabpils, 28.02.1931. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 78. (Pilsētas domes vēlēšanu komisijas protokoli), 13. lpp.

³²² Jēkabpils pilsētas domes vēlēšanu komisijas protokols Nr. 13, Jēkabpils, 28.03.1931. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 78. (Pilsētas domes vēlēšanu komisijas protokoli), 23. lpp.

Jēkabpils domes vēlēšanās savas balsis bija nodevuši 3085 balsstiesīgie iedzīvotāji, taču kopumā bija nederīgas 20 balsis.³²³ No divdesmit viena saraksta domē tika ievēlēti 18 sarakstu kandidāti, tādējādi veidojot ļoti sadrumstalotu pilsētas domi.³²⁴ Kopumā tika ievēlēti 30 domnieki, no kuriem tikai 10 bija par jaunu ievēlēti. No vecajiem domniekiem vēlēšanās nekandidēja Minkevičs, B. Lejiņš un Smirdāns; kandidēt nemaz nedabūja Kļaviņš un Možeštams, jo sarakstu noraidīja. t.s. caurkritušie: Naudiņa, Markovs, Skulme, Vulfs un P. Ozoliņš. Tādējādi domes sastāvā bija pilsoniskais vairākums.³²⁵

20. aprīlī sanāca Jēkabpils jaunās domes pirmā sēde, kurā par domes priekšsēdētāju ar 27 balsīm “par” un 3 “pret” ievēl J. Pēteronu. Par priekšsēdētāja biedra amata izpildītāju ar 16 balsīm par ievēlēja J. Landmani. Par pilsētas galvu tika izvirzīts Kārlis Lamberts un Jēkabs Ozoliņš, par Lambertu tika nodotas 16 balsis, par Ozoliņu 14 balsis, tādējādi par pilsētas galvu kļuva Kārlis Lamberts. Par valdes locekļu amatiem tiek izvirzīti seši kandidāti – Mūrnieks, Martinsons, Gļinskis, Āboliņš, Solovjovs un Bulkas. Ar balsu pārsvaru (10 balsis) tiek ievēlēts Solovjovs, taču Mūrniekam un Martinsonam vienādo balsu skaita dēļ (7 balsis) nācās vilkt lozi. Paveicās Martinsonam, tādējādi ieņemot otru valdes locekļa posteni un galvas biedra posteni. Revīzijas komisijai uzstādīja Veinbergu, Šenhofu un Kitovu.³²⁶

Satversmes sapulces un Saeimas vēlēšanas. Satversmes sapulces vēlēšanās 1920. gada 17. un 18. aprīlī jēkabpilieši aktīvi iesaistījās, jo, no reģistrētajiem 2103 balsstiesīgajiem, nobalsoja 1831, kas ir 87,07%. Tikai četras partijas saņēma vairāk nekā simts balsis, tas bija Latviešu sociāldemokrātu strādnieku partija (802 balsis), tad sekoja Latviešu zemnieku savienība (381 balss), kā trešie ierindojās Demokrātu savienība (163 balsis), kam sekoja Ebreju nacionālais bloks (165 balsis).³²⁷

1922. gadā Saeimas vēlēšanās Jēkabpils pilsētas iedzīvotāji visvairāk atbalstīja LSDSP sarakstu Nr.3, par to tika nodoti 14508 vēlēšanu taloni, kā otrā partija, ko pilsētnieki atbalstīja bija Demokrātiskais centrs un bezpartejiskie sabiedriskie darbinieki - 3546 taloni. Trešais spēks bija Apvienotais sociāldemokrātu un maziņu un laukstrādnieku savienība – 2806 taloni, tad

³²³ Jēkabpils un Krustpils domju vēlēšanas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 02.04.1931., 1.lpp.

³²⁴ Jēkabpils pilsētas domes vēlēšanu iznākumi. In: Jēkabpils Vēstnesis, 09.04.1931., 1. lpp.

³²⁵ Vēlēšanu illūzijas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 16.04.1931., 1. lpp.

³²⁶ Jēkabpils jaunās domes pirmā sēde 20. aprīlī. In: Jēkabpils Vēstnesis, 23.04.1931., 1. lpp.

³²⁷ Latvijas Satversmes sapulces rezultāti. Rīga 1920, 62.-63.lpp.

Bezpartejiskais nacionālais centrs Nr.6 - 2492. Kā piektā partija ierindojās Zemnieku savienība ar 2018 taloniem.³²⁸

1925. gada Saeimas vēlēšanās Jēkabpilī tika nodotas 2373 derīgas balsis, absolūtais uzvarētājs pilsētā bija LSDSP (1110 balsis), tad sekoja Demokrātiskais centrs un bezpartejiskie sabiedriskie darbinieki ar 144 balsīm, tam sekoja Zemnieku savienība ar 122 balsīm. Saraksts Nr. 4 (Miera, kārtības un ražošanas apvienība) saņēma 103 balsis, bet Nacionālā apvienība – 60 balsis. Pārējām partijām bija ļoti mazs balsotāju skaits. Tāpat presē tiek atzīmēts, ka Jēkabpils ebreji devušies balsot uz Krustpili, jo Zemgales reģionā nebija izstādīts Dubins, par kuru nodotas visas balsis. Tāpat par Latvijas vācu-baltiešu partiju pilsētā tika nodotas 55 balsis, kas ir liels skaits, salīdzinot ar Jēkabpilī dzīvojošo vāciešu skaitu. Kā iespēja vācu partijas balsu skaitam tiek minēti „kārklū vācieši”, kas palikuši pilsētā no „seniem laikiem”.³²⁹

1928. gada Saeimas vēlēšanas Jēkabpilī iesaistās vairāk iedzīvotāju, sasniedzot 2886 balsis. Jēkabpiliešu vairākums nobalsoja par LSDSP 701 iedzīvotājs, par Kreiso strādniecību un darba zemniecība ieguva 599 balsis, tad sekoja Zemnieku savienība – 145 balsis, tad Nacionālā apvienība – 112 balsis un Demokrātiskais centrs – 57 balsis.³³⁰

Ceturtais Saeimas vēlēšanās 1931. gadā Jēkabpilī tika nodotas 2390 derīgas balsis, kas ir par 500 balsīm mazāk nekā iepriekšējās vēlēšanās. Taču arī šajās vēlēšanās nemainīgi Sociāldemokrāti ieguva lielāko pārsvaru jeb 557 balsis, kā otrie pilsētā palika Demokrātiskais centrs un bezpartejiskie sabiedriskie darbinieki ar 330 balsīm. Pēc tam sekoja Pareizticīgo un vecticībnieku vēlēšanu un apvienoto krievu organizācijas, kuras ieguva 287 balsis, tad nāca Kreiso strādniecība un darba zemniecība (komunisti) ar 231 balsi, bet kā piektā lielāka partija pilsētā bija Zemgales žīdu apvienotais kandidātu saraksts ar 170 balsīm.³³¹

Kā redzams, tad Jēkabpils pilsētas iedzīvotājus simpatizēja LSDSP, lai arī rezultāti katru gadu atšķiras un popularitāte krītas, taču LSDSP saglabā savas līderu pozīcijas, tāpat parādās pilsonisko aprindu partijas un pēdējās Saeimas vēlēšanas iezīmē pilsētas etniski neviendabīgo raksturo, jo balsotāji sadalījušies etniski, kas vērojams arī pašvaldību vēlēšanās. Taču tikai no 1928. gada pašvaldību vēlēšanās izvirzās sociāldemokrāti kā visvairāk balsu saņemošākā partija, taču

³²⁸ Partiju piekritēji skaitļos. In: Jēkabpils Vēstnesis, 31.07.1925., 1.lpp.

³²⁹ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 09.10.1925., 2.lpp.

³³⁰ Vēlēšanu iznākumi. In: Jēkabpils Vēstnesis, 12.10.1928., 1.lpp.

³³¹ 1931.g. Saeimas vēlēšanās nodoti kandidātu saraksti Jēkabpilī. In: Jēkabpils Vēstnesis, 15.10.1931., 2.lpp.

blakus esoša bijusi arī nacionāli orientētas partijas, tādējādi pašvaldību un Saeimas vēlēšanas labi atspoguļo iedzīvotāju politisko nostāju – sociāldemokrātiska sabiedrība. Zīmīgi atzīmēt, ka sakarā ar Saeimas vēlēšanām, presē nebija novērojama aktīva aģitācija, jo tajā pašā gadā, bet pavasarī, notika pašvaldības vēlēšanas, kuru laikā partijas jau bija sevi reklamējušas, tādējādi nebija vajadzība pēc pārlieku lielas aģitācijas.

3.3. AUTORITĀRAIS PERIODS

Jau 1934. gada 16. maijā uz karastāvokļa likuma pamata Iekšlietu ministrija aizliedza līdz turpmākam noturēt pilsētas domju sēdes.³³² 1934. gada 25. maija likuma pirmais pants nosaka, ka pilsētas domes darbība ir apturēta un viņas kompetences pāriet uz pilsētas valdi.³³³ Kā atzīmē P. Mucinieks, tad šis formulējums nav bijis īsti precīzs, jo tā paša likuma turpmākie panti dažas domes funkcijas piešķir Ministru kabinetam, Iekšlietu ministram un pilsētas galvām.³³⁴ Tā paša likuma 3. un 4. pants paplašināja pilsētas galvas funkcijas, paceļot viņu pilsētas pašvaldības orgāna stāvoklī, ko atzinis Senāta administratīvais departaments vairākos savos spriedumos. Ar to pilsētas orgānu uzbūvē koleģiālam principam blakus nostādīts vienpersonīgais princips, turklāt pēdējam pat piešķirts zināms pārsvars, jo pilsētas galvām pieder tiesības celt iebildumus pret valdes lēmumiem.³³⁵

1934. gada 25. maija likums piešķir iekšlietu ministram agrāko domes tiesību – noteikt pilsētas valdes locekļu skaitu. Ja 1934. gada maija sākumā Latvijas pilsētu valžu sastāvā bija 263 personas - 60 pilsētu galvas un 203 valdes locekļi, tad 1934. gada maija beigās – 60 pilsētu galvas un 133 valdes locekļi.³³⁶ Pēc apvērsuma minimāli palielinājās revīzijas komisijas locekļu skaits. 1934. gada maija sākumā bija 178 revīzijas komisijas locekļi, taču pēc 1934. gada 25. maija likuma katrā pilsētā drīkstēja būt 3 locekļi, tādējādi visā Latvijā bija 180 revīzijas komisijas locekļu.³³⁷

1934. gada 8. jūnijā Valdības Vēstnesī tiek laists klajā likums par valsts civiliestāžu un pašvaldību darbinieku atlaišanu izņēmuma stāvokļa laikā, kas paredzēja, ka Iekšlietu ministrijai ir

---

³³² MUCINIEKS, Latvijas pašvaldību iekārta, 81.lpp.

³³³ Noteikumi par pilsētu pašvaldību darbības ierobežošanu izņēmuma stāvokļa laikā 142. Likums. In: Likumu un Ministru kabineta noteikumu krājums, 06.06.1934., 153.lpp.

³³⁴ MUCINIEKS, Latvijas pašvaldību iekārta, 81.lpp.

³³⁵ Ibidem, 71.lpp.

³³⁶ Ibidem, 82.lpp.

³³⁷ Ibidem, 95.lpp.

tiesības bez iepriekšējiem paskaidrojumiem atlaist no dienesta valsts civiliestāžu darbiniekus, kuri tiek atzīti par nepiemērotiem dienestam.³³⁸ Kā secina Valters Ščerbinskis, tad pilsētu pašvaldību iestādēs atlaišana skāra tās iestādes, kurās bija izteikts kreiso partiju pārstāvju skaits, taču pilnībā atlaišanai piederība partijai nebija noteicošais faktors. Samērā liela atlaisto daļa veidojās dažādu profesionālo trūkumu dēļ, kā piemēri tiek minēti neprasme nodrošināt nodokļu ievākšanu, alkoholismu un valsts valodas nezināšanu. Tāpat daļai atlaisto tiek atzīmēta etniskā grupa, tomēr ļoti reti etniskais faktors bija izšķirošais.³³⁹

Maija beigās pašvaldību vadītāji uzsāka pieprasīt Iekšlietu ministrijas Pašvaldību departamentam, kādā kārtībā jāieceļ jauni darbinieki. Ieceļot jaunās amatpersonas, vadījās pēc uzticamu personu norādījumiem, tādējādi jauniecelamo darbinieku sociālpolitiskais raksturojums bija visai izteikts. Vairums amatus ieguva vecsaimnieki, aizsargi, Latviešu zemnieku savienības biedri, kā arī citi.³⁴⁰

Pamatojoties uz noteikumiem par pilsētu pašvaldību darbības ierobežošanu izņēmuma stāvokļa laikā, Iekšlietu Ministrs iecēla pilsētu galvas, valdes locekļus un revīzijas komisijas sastāvu. Jēkabpilī par pilsētas galvu tika apstiprināts Kārlis Lamberts, tādējādi saglabājot savu amatu, taču par valdes locekļiem tika apstiprināti O. Staltmanis un J. Grigalis, bet revīzijas komisiju veidoja T. Ermansons, R. Vanags un J. Batalovskis. Kopumā Latvijas pilsētās par pilsētas galvu no jauna tika iecelti 34, bet 26 palika līdzšinējie.³⁴¹ Šāda veida iecelšanas nodrošināja režīma sekmīgu funkcionēšanu un atbrīvoja no opozicionāriem visos varas līmeņos, taču atlaisto darbinieku tūkstošos šis process radīja rūgtumu un netaisnīguma sajūtu, tādējādi radot neapmierinātību ar režīma tapšanu.³⁴²

Kārlis Lamberts tika atcelts no amata tikai 1935. gadā, jo, kā viņš skaidro savā atlūgumā, tad, būdams Jēkabpils Valsts ģimnāzijas un Valsts komercskolas direktors, nesaņēma atļauju no Izglītības ministrijas apvienot abus amatus, tādēļ viņš atteicās no pilsētas galvas amata.³⁴³ Viņa

---

³³⁸ Likums par valsts civiliestāžu un pašvaldību darbinieku atlaišanu izņēmuma stāvokļa laikā. In: Valdības Vēstnesis, 09.06.1934., 1. lpp.

³³⁹ VALTERS ŠČERBINSKIS. Pašvaldību amatpersonu atlaišanas un iecelšanas pēc 1934.gada 15.maija apvērsuma. In: Latvijas Arhīvi, 2007, Nr.2, 54.–76.lpp. šeit 72. lpp.

³⁴⁰ Ibidem, 69. lpp.

³⁴¹ Latvijas pilsētu pārvalžu orgānu jaunais sastāvs. In: Pašvaldības Balss, 1934, Nr.7/8, 223.;224;227.lpp.

³⁴² ŠČERBINSKIS. Pašvaldību amatpersonu atlaišanas un iecelšanas pēc 1934.gada 15.maija apvērsuma, 72. lpp.

³⁴³ K.Lamberta atlūgums uz paša lūgumu, Jēkabpils, 02.09.1935. In: LNA LVVA, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1216. (Jēkabpils pilsētas pašvaldības darbinieku štatu saraksti un dienesta gaitas), 43. lpp.

vietā tika iecelts 4. Jēkabpils aizsargu pulka kulturālās daļas vadītājs un veterinārārsts Teodors Ermansons, kurš bija ilggadējs Jēkabpils pilsētas domnieks un dažādu komisiju vadītājs, vietējās preses darbinieks, kā arī tika atzīmēts, ka viņš bijis aktīvs dalībnieks Latvijas atbrīvošanas kaujās un bija apbalvots ar Triju zvaigžņu ordeni, Aizsargu nopelnu krustu, Latvijas un Igaunijas atbrīvošanas medaļām (Skat. 3.3.1 attēlu).³⁴⁴

Svarīgs jautājums, kas izriet iestājoties autoritārajam režīmam, vai pilsētu pašvaldības ir leģitīma iestāde. P. Mucinieks centies attaisnot autoritārā režīma pašvaldību vēlēšanu neesamību, ka, tā kā autoritārās valstīs vēlēšanu, vismaz tādu, kā agrāk, vairs nav, tad mēdz teikt, ka, atkrītot vienam pašvaldību sistēmas noteikumam, kas būtu, ka iestāžu amatpersonas izrauga vēlēšanu kārtībā, jāatmet arī pašvaldības jēdziens. Patiesībā tā nav. 19. gs. izvirzītās vēlēšanas ir tikai līdzeklis iedzīvotāju pieaicināšanai valsts lietu kārtīšanā. Ikvienam zināms, ka līdz 1934. gada 15. maijam Latvijā pastāvējusi vēlēšanu kārtība nebija realizēta visās valstīs; daudzās valstīs vēlēšanu tiesības bija šaurākas nekā Latvijā. Tomēr visur domāja ar vēlēšanām nodrošināt tautas, respektīvi, vietējās sabiedrības patiesās intereses un vajadzības. Ja vēlēšanu kārtība izrādījies par nelietderīgu līdzekli, lai vietējos iedzīvotājus pieaicinātu pārvaldes lietu kārtīšanā, tad autoritārā valdība dara pareizi, meklējama citus līdzekļus. Vēlēšanu vietā stājusies iecelšana, pie kam pašvaldību amatos iekšlietu ministrs vai valdība izrauga taisni tādas personas, kuras pazīst vietējos apstākļus un kas pēc savām spējām un morāliskām īpašībām atbilst ieņemamam amatam.³⁴⁵

Tāpat arī jurists Ziedonis Rags, atzīst, ka: “Mūsdienu likumā “Par pašvaldībām” arī ir paredzēti gadījumi, kad Saeima atlaiž domi, tās priekšsēdētāju un iecel pagaidu administrāciju. Ja tiek ieceltas personas no vietējo iedzīvotāju vidus, kuriem šai teritorijā ir pasīvās vēlēšanu tiesības, tad pretrunas ar pašvaldību vietējības principu nav liels, taču stipri cieš demokrātija, no kā arī parādās pretruna starp pašvaldību vietējības principu un pašvaldību demokrātijas principu.”³⁴⁶

T. Ermansonam kļūstot par pilsētas galvu, tika noteikti pienākumi, tādējādi, pilsētas galvas pienākumi bija:

- 1) pārzināt pilsētas lopkautuvi;

---

³⁴⁴ Vēstule Iekšlietu ministram no Jēkabpils pilsētas valdes, namīpašnieku biedrības un tirgotāju – rūpnieku biedrības, Jēkabpils, 1935. In: LNA LVVA, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1216. (Jēkabpils pilsētas pašvaldības darbinieku štatu saraksti un dienesta gaitas), 45. lpp.

³⁴⁵ PĒTERIS MUCENIEKS. Pilsētu pašvaldības tiesības autoritārā Latvijā. Rīga 1936, 25.-26.lpp.

³⁴⁶ ZIEDONIS RAGS. Latvijas Republikas pašvaldību tiesības. Rīga 2002, 134.lpp.

- 2) pārzināt pilsētas nespējnieku patversmi;
- 3) pārzināt pilsētas darba apgādi.

Pilsētas galvas biedra O. Staltmaņa pienākumos ietilpa:

- 1) pārzināt tirgus laukumu;
- 2) pārzināt pilsētas nekustamos īpašumus, kā ēkas un apbūves gabalus pilsētā;
- 3) pārzināt un ievākt ziņas par sociāli apgādājamiem ārpus patversmes;
- 4) pārzināt pilsētas elektrisko tīklu, sekot tā darbībai, kontrolēt strāvas patēriņu un rūpēties par tīkla paplašināšanu un ienesīgumu, nākot ar motivētiem priekšlikumiem un ierosinājumiem;
- 5) pārzināt laukumus un visus pilsētas nekustamos īpašumus ārpus pilsētas, kā mežus, ganības, pļavas, radžu lauztuves un pilsētas dārzu;
- 6) pārzināt pilsētas materiālus un kurināmo krājumus, kā arī to pieņemšanu, izdošanu, sagatavošanu un izgādāšanu.

Tāpat noteica aicināmam valdes loceklim piecu latu samaksu par sēdi vai darba dienu.³⁴⁷ Taču šie pienākumi mainījās pēc Iekšlietu ministrijas pašvaldības departamenta noteiktajām norādēm, kā būtiskākā izmaiņa minama, ka pilsētas galva kontrolē valdes locekļu darbību atsevišķās nozarēs, kā arī tika pievienots valdes loceklis Pēteris Veinbergs, kurš kopā ar pilsētas galvas biedru dalīja pienākumus uz pusēm.³⁴⁸

Tādējādi var secināt, ka pašvaldību darbība turpinājās, taču tika liegta demokrātijas izpausme tajās. Tika saglabāta pašpārvaldes būtība, tajās darbojās vietējie iedzīvotāji, kuri pārzināja esošo pilsētas un reģiona situāciju.

1939. gada pašvaldības reforma. K. Ulmaņa autoritārajā režīmā pašvaldību reforma tika uzsākta tikai 1939. gadā. Tādējādi 1939. gada 30. jūnijā tika pieņemts likums par pilsētas pašvaldībām. Pēc jaunās reformas pašvaldību veidoja četras daļas, kuras būtu: pilsētas vecākais, pilsētas valde, pilsētas padome un revīzijas komisija. Tādējādi visus pašvaldības darbiniekus iecēla

---

³⁴⁷ Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.42, Jēkabpils, 30.10.1935. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 15. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 36. lpp.

³⁴⁸ Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.5, Jēkabpils, 13.02.1936. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 16. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 5.-6. lpp.

Iekšlietu ministrija, no tā izriet, ka vēlēšanas nebija nepieciešamas.³⁴⁹ Tādējādi šāda reforma lieliski interpretē K. Ulmaņa vadonības kultu arī pilsētu pašvaldības darbībā, kur katrs zemāk stāvošais pakļaujas vadonim un vadonības kultām.

Atbilstoši pēc jaunā likuma, pilsētas pašvaldību vadīja pilsētas vecākais, kuru iecēla Iekšlietu ministrs. Iekšlietu ministrs iecēla arī valdes locekļus uz sešiem gadiem. No jauna bija paredzēta pilsētas padomes izveidošana. Padomniekus uz 3 gadiem iecēla Iekšlietu ministrs. Kā atzīmē E. Vanags un I. Vilka, tad šādām padomēm uz pašvaldībām kopumā nebija nekā kopēja ar demokrātiju.³⁵⁰

Ar Iekšlietu ministrijas 1939. gada 30. oktobra rezolūciju, sākot no 4. novembra par pilsētas vecāko iecēla Nikolaju Liepiņu, par pilsētas valdes loekli iecēla Jāni Krauzi.³⁵¹ Nikolajs Liepiņš bija pilsētas kasieris, dzimis Pēterburgā un izglītību ieguvis Maskavas universitātes juridiskajā fakultātē, taču kara laikā iestājās Tveras jātnieku kara skolā, tikai 1921. gadā viņš ar vecākiem atgriezās Latvijā. Uz Jēkabpili pārcēlies 1927. gadā un 1936. gadā uzsācis darbu pilsētas valdē kā kasieris. Tā pat N. Liepiņš no 1930. gada bija Jēkabpils 4. aizsargu pulka jātnieku divizona komandieris, kā arī pildījis aizsargu pulka komandiera palīga pienākumus. N. Liepiņš apbalvots ar Viestura ordeņa V šķiru un aizsargu “Nopelnu krustu”.³⁵²

Ar Iekšlietu ministra K. Veitmaņa rīkojumu iecelti par padomniekiem Jēkabpilī: J. Jaundālderis, J. Šteinbergs, A. Siliņš, P. Saulespurens, P. Naudiņš, A. Bauers, F. Meržinskis, A. Ozols, M. Borodovskis, A. Gurts, P. Aramovičs, H. Švarcmanis, J. Krauze, K. Mūrnieks, P. Aivars, P. Baško, Ž. Līnis un A. Pormalis.³⁵³

Apskatot Iekšlietu ministrijas pašvaldības departamenta pārskatu par Jēkabpils padomnieku iecelšanu, viens no svarīgākajiem faktoriem bija padomnieka tautība. Tādējādi vienīgais vācietis Oskars Vilde tika atteikts no saraksta, bet nevar nepamanīt, ka sarakstos tomēr iekļāva divus cittautiešus – Hainu Švarcu (ebrejs) un Miķeli Borodovski (krievs). Oskara Vildes vietā tika ielikts Fricis Meržinskis. Švarcs un Borodovskis aizstāja Artūru Lielausi un Alfrēdu Cintiņu. Šīm

---

³⁴⁹ AIVARS STRANGA. Kārļa Ulmaņa autoritārais režīms (1934-1940): politika, ideoloģija. In: Latvija un latvieši II sējums. Rīga 2018, 424.- 455. Šeit 438.lpp.

³⁵⁰ VANAGS, VILKA, Pašvaldību darbība un attīstība, 100.lpp.

³⁵¹ Akts, Jēkabpils, 04.11.1939. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 38. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 12. lpp.

³⁵² Jauns vecākais Jēkabpilij. In: Daugavas Vēstnesis, 02.11.1939., 3.lpp.

³⁵³ Iecelti pilsētu padomnieki. In: Jēkabpils Vēstnesis, 23.11.1939., 2.lpp.

izmaiņām nav atrodami skaidrojumi, bet, iespējams tas ir saistīts ar pilsētas etniski neviendabīgo sastāvu, tādējādi, lai padome pārstāvētu ne tikai latviešu, bet arī citu minoritāšu idejas. Vēl jāatzīmē Roberts Jākobsons, kura kandidatūra tika atteikta sakarā ar darbību komunistiskajā partijā, viņa vietā izvirzot Pēteri Saulespuru.³⁵⁴

1939. gada 28. novembrī sanāca pirmā pilsētas padomes sēde. Sanākušie padomnieki uzrakstīja apsveikuma vārdus Valsts Prezidentam Kārlim Ulmanim un no personīgajiem līdzekļiem noziedoja 70 latus valsts aizsardzības fondam. Jāatzīmē, ka padomnieku skaitu papildināja arī Kārlis Mūrnieks, kurš sēdē nodevis svinīgo solījumu. Galvenais pārrunu jautājums bija 1940. gada pašvaldības budžets, ko pieņēma līdzsvarotu uz 194 000 latiem, kas ir par 2000 latu mazāks kā pērn. Tika pārrunāts arī pamatskolas būves jautājums, nonākot pie slēdziena, ka pie darba jāķeras nekavējoties. Priekšdarbu kārtošanai no padomes vidus ievēlēja komisiju – P. Baško, Ž. Līni, P. Aivaru, A. Pormali, F. Meržinski un J. Šteinbergu. Pirmajā pilsētas padomes sēdē tika pārrunāts arī ielu būves jautājums, nolemjot, ka vispirms jāsaved kārtībā Smilšu iela no Zaļās ielas līdz slimnīcai, jo šajā ceļa posmā notiek aktīva kustība, tai skaitā arī sanitār auto, atzīmējot, ka šī kustība būs vēl intensīvāka pēc sanatorijas uzcelšanas. Jāatzīmē, ka laikraksts izceļ sēdes lietišķumu un labo saskaņu.³⁵⁵

Saistībā ar 1940. gada budžeta pieņemšanu, tas bija sarucis līdz 192 500 latu, laikraksts norāda, ka tas ir mazāks par 16 000 nekā pērnajā gadā.³⁵⁶

Iekšlietu ministrs K. Veitmanis pamatojoties uz pilsētu pašvaldības likuma, iecēlis par pilsētu vecāko vietniekiem Jēkabpilī J. Krūzi.³⁵⁷

1940. gada 18. aprīlī notikušajā Jēkabpils padomes sēdē tiek apskatīti dažādi jautājumi. Pārskatu par pagājušā gada pilsētas budžetu sniedza grāmatvedis J. Grigals. Pagājušais gads kopumā bijis veiksmīgs, jo bija iespējams ietaupīt 25 872 latus tūrā atlikumā. Kā galvenie ienākuma avoti tiek atzīmēti dzīvokļa nodoklis, elektrība, kur katru gadu aug patērētāju skaits, aptieka, kurā tiek izdotas daudzas receptūras, lopkautuve, nekustamās mantas pārdošana un valsts nodokļa daļa. Kā norādīts laikrakstā, tad 1939. gada budžeta tēriņi bijuši taupīgi un nodokļi gandrīz 100%

---

³⁵⁴ Izraudzītie kandidāti padomnieku amatam Jēkabpils pilsētas pašvaldībā, Rīga, 1939. In: LNA LVVA, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1065. (Jēkabpils, Viesītes, Jaunjelgavas pilsētas padomnieku kandidātu saraksti), 7. lpp.

³⁵⁵ Pirmā pilsētas padomes sēde. In: Jēkabpils Vēstnesis, 30.11.1939., 2.lpp.

³⁵⁶ Apstiprināti pilsētas budžeti. In: Jēkabpils Vēstnesis, 01.02.1940., 2.lpp.

³⁵⁷ Iecelti pilsētu vecāko vietnieki. In: Jēkabpils vēstnesi, 01.02.1940., 3.lpp.

iekasēti, pārskats tika pieņemts vienbalsīgi. Tāpat tiek apskatīti jautājumi par personas nodokli pilsētā dzīvojošajiem, pārgrozības dažādos nodokļos, jaunus piena tirdzniecības noteikumus, kūdras ieguvi un tvaikoņa “Gulbis” pārdošanu.³⁵⁸

Jēkabpils pilsētas valde apspriežot pilsētas padomes pēdējos lēmumus, nolēma izmainīt nodokļu normas. Brīvi klejojošiem suņiem paredzētos 30 latus pazemināja uz 15 latiem, bet pašvaldības nodokli lauku sievietēm, kuras aprecējušas vīrieti no pilsētas un apmetusies pilsētā uz dzīvi, palielināt nodokli no padomes noteiktajiem 5 latiem uz 10 latiem. Taču Krintusa konditorejai paaugstināja nodokli no 80 uz 100 latiem, bet Drica kioskam no 100 uz 120 latiem.³⁵⁹

Kopumā pielikumā 3.3.1 un 3.3.2. apskatāms, cik kopumā bijuši pilsētas vadītāji un cik bijušas pilsētas domes un valdes sēdes. Kā redzam, tad pilsētu vadījuši dažādu profesiju pārstāvji un ir ievērots sēžu skaits, ko bija noteikuši pašvaldību likumi.

---

³⁵⁸ Ko lēma Jēkabpils padomnieki. In: Jēkabpils Vēstnesis, 25.04.1940., 1-2.lpp.

³⁵⁹ Grozīti padomes lēmumi. In: Jēkabpils Vēstnesis, 02.05.1940., 2.lpp.

4. PILSĒTAS PAŠVALDĪBAS SOCIĀLĀ UN SAIMNIECISKĀ DARBĪBA

4.1. PILSĒTAS PAŠVALDĪBAS SOCIĀLĀ DARBĪBA

Sociālās apgādes sniegšana un rūpes par veselības aizsardzību un sanitāro apstākļu uzlabošanu. Pārtikas trūkums bija lielākā problēma pilsētas pagaidu valdei. Tā kā pilsētas kasē nebija līdzekļu, par kuriem iepirkt vajadzīgās pārtikas preces, tika uzrunāti vietējie pilsētas tirgotāji, kuriem tika piedāvāts par saviem līdzekļiem doties uz Rēveli (Tallinu) un iepirkt 500 pudus rudzu miltu, 500 pudu kviešu miltu, 20 mucas siļķu un 200 pudu cukura, kurus būtu iespējams iegūt no Latvijas priekšstāva Rēvelē – Romana, dzīvojoša Kārļa ielā 8.³⁶⁰

1919. gada jūnija sākumā tika slēgta nabagu, kā arī pilsoņu virtuve, tam sekoja arī patversmes pārceļšana uz Hermaņa māju (nav norādīta adrese), kā arī patversmei pievienoja bērnu patversmi. Tiem bērniem, kuru vecāki bija spējīgi viņus apgādāt, nodeva vecāku apgādē, bet tiem, kuriem tādu nebija, atļāva palikt patversmē. No patversmes tika izlikti tie cilvēki, kuri nebija pilsētas patstāvīgie iedzīvotāji un nosūtīti atpakaļ uz saviem dzimtajiem pagastiem.³⁶¹ Tādējādi 10 bērniem tika atrasti piederīgie, par trim bērniem bija nepieciešams ievākt plašākas ziņas, trīs bērnus nosūtīja uz Salas pagastu, bet diviem bērniem tika atrasts radnieks, kurš tos varēja uzturēt. Tāpat pēc piederības pagastiem tika izsūtīti trīs patversmes iemītnieki, vienu sievieti atdeva dēla apgādībā un par vienu personu nācās ievākt vairāk ziņu.³⁶² Kā piemērs bērnu un nespējnieku patversmes apgādei ar apģērbu atrodams 1919. gada valdes sēdes protokolā, kur slimnīcas ārsts J. Pusbarnieks atdot divu mirušu vīriešu apģērbu pilsētas valdei, jo mirušajiem nebija piederīgo, kuriem to atdot.³⁶³

Interesants atgadījums ar pārtikas apgādi noticis 1919. gada jūnijā, kad pilsonis Fedotovs uz savām mājām aizvedis ne mazāk kā 20 pudus (apmēram 327 kilogramu) kartupeļu no Pārtikas

---

³⁶⁰ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 16, Jēkabpils, 30.06.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 17. lpp.

³⁶¹ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 4, Jēkabpils, 09.06.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 6. lpp.

³⁶² Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 8, Jēkabpils, 16.06.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 9.-10. lpp.

³⁶³ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 11, Jēkabpils, 19.06.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 13. lpp.

nodaļas, kurus viņam vajadzēja nodot ļaužu ķēķim, bērnu patversmei un nabagu mājai. Tika nolemts, ka pie Fedotova atrastos kartupeļus viņam ir jāatņem.³⁶⁴

1919. gada jūlijā pilsētas valde sūtīja lūgumu Apgādības ministrijai pēc pārtikas un pirmās nepieciešamības produktiem, minot miltus, cukuru, sāli, siļķes, ziepes, sērskociņus, ratu smēri, sveces, petroleju vai karbīdu.³⁶⁵ 26. jūlijā pilsētā pienāca vagoni no Apgādības ministrijas ar miltiem, sākot tos izdalīt iedzīvotājiem 28. jūlijā noteiktā kārtībā: pirmdien deva iedzīvotājiem no mācītāju zemes, otrdien - no Lielās, Pasta un Krasta ielas, trešdien visiem pārējiem pilsētas un Brodu iedzīvotājiem no astoņiem rītā līdz sešiem vakarā ar pārtrūkumu no divpadsmitiem līdz diviem dienā. Lai saņemtu miltus, vajadzēja griezties ar mājas grāmatu policijā, kur tās apzīmogoja, ievāca naudu un pretī saņēma talonu. Ar šiem taloniem bija jānodod uz Vernera māju (nav minēta adrese), kur milti izdoti. Miltus nolēma izdot katrai personai pa 7,5 mārciņām (apmēram 3,4 kilogrami), rēķinot par mārciņu 1,5 rubļus, t.i., par 7,5 mārciņām 11,25 rubļus.³⁶⁶ Pilsētas valde caurskatot iedzīvotāju lūgumus, piešķīra 91 milto porciju jeb 682,5 mārciņas bezmaksas.³⁶⁷ Šāda milto izsniegšana bez maksas un par samazinātu cenu turpinās arī augusta sākumā, izdodot 13 milto porcijas bezmaksas.³⁶⁸ Tika nolemts, ka bērniem līdz piecu gadu vecumam pienākas piecas mārciņas milto par četriem rubļiem mārciņā, kā arī tika pieprasīts cukurs 3800 iedzīvotājiem.³⁶⁹

Pārtikas trūkumu pilsētā izlīdzināja "Amerikas palīdzības administrācija", kuras priekšgalā atradās Herberts Hūvers. Jēkabpīlieši saņēma pārtikas palīdzību: siļķes, konservētus taukus, ko vietējie, kā atzīmē Štokmanis, saukuši par mērkaķu taukiem, un vēl citas preces. Pagaidu pilsētas valde 1919. gada beigās izteica īpašu pateicību Amerikāņu misijai par to, ka tā sagādājusi iespēju 1120 trūcīgiem bērniem sagādāt arī siltu ziemas apģērbu.³⁷⁰ Vietējais apgabala apgādības

---

³⁶⁴ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 5, Jēkabpils, 11.06.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 7. lpp.

³⁶⁵ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 23, Jēkabpils, 17.07.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 24. lpp.

³⁶⁶ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 26, Jēkabpils, 26.07.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 26.-27. lpp.

³⁶⁷ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 27, Jēkabpils, 31.07.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 27.-28. lpp.

³⁶⁸ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 28, Jēkabpils, 02.08.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 29. lpp.

³⁶⁹ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 40, Jēkabpils, 26.08.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 42. lpp.

³⁷⁰ Štokmanis, Jēkabpils novada vēsture, 129.-130. lpp.

pilnvarotais uzsāka veļas un audumu ievākšanu pilsētā uz labprātības principa, apstaigājot pilsētu.³⁷¹

Tā kā Jēkabpilī bija noslēdzies Neatkarības karš un pārtikas trūkums bija izteikti jūtams, tad pilsētas dome 1919. gada decembra beigās izsniedza miltus par samazinātām cenām (apstiprināti 38 lūgumraksti) un bez maksas (apstiprināti 5 lūgumraksti). Nav sniegta sīkāka informācija, kādēļ tiek pieprasīts samazināt cenu vai dot miltus bez maksas, taču sarakstā parādās piezīmes kā bērni vai ģimene, kā arī sarakstā ir daudz sieviešu, kas varētu norādīt to, ka tās ir atraitnes.³⁷² Šāda miltu izsniegšana turpinājās arī 1920. gadā, taču šeit tiek atzīmēts, ka pilsēta kā trūcīgas personas ir noformētas 90 cilvēki, kuriem bija jāsaņem milti par pazeminātu cenu.³⁷³

Uz 1919. gada beigām tika konstatētas 150 trūcīgas personas, kā arī 20 patversmes iemītnieki, 20 slimnīcas iemītnieki un 15 cietumnieki, kuriem tika noteikta pārtikas produktu izdošana.³⁷⁴ Tā kā pārtika bija liela problēma, tad trīs pilsētas iedzīvotāji – Juris Zvanītājs, Mārtiņš Putniņš un Reinis Liepiņš patversmei dāvināja 11 pudus kartupeļu.³⁷⁵

Dome pieņēma lēmumu, ja nespējnieks pats var par sevi parūpēties, tad viņam ir iespēja saņemt reizi mēnesī dažādas preces – 20 mārciņas rudzu miltu, 30 mārciņas kartupeļu, 4 mārciņas tauku, 6 mārciņas putrainu, 2 mārciņas sāls, 6 mārciņas zirņu, 5 mārciņas kāpostu, 1/8 kubu ass malkas, petroleju un ziepes, tāpat gadā 2 pārus pastalu, vienu kārtu virsdrēbju, 3 pārus veļas un mēteļi uz trīs gadiem.³⁷⁶ Tādējādi pilsēta izveidoja slēgtā apgāde (patversmē) un atklātā apgāde (pabalsti) trūcīgajiem pilsoņiem.

Uz 1920. gada nogali pilsētā bija reģistrēti apmēram 800 trūcīgo ļaužu uz 4000 iedzīvotāju. Domē tiek norādīta interesanta problēma, kad izceļas plūdi un aplūst ap pilsētu apkārt esošās

---

³⁷¹ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 43, Jēkabpils, 02.09.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 44.-45. lpp.

³⁷² Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 83, Jēkabpils, 30.12.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 86. lpp.

³⁷³ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 84, Jēkabpils, 09.01.1920. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 87.-88. lpp.

³⁷⁴ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 58, Jēkabpils, 16.10.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 57. lpp.

³⁷⁵ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 59, Jēkabpils, 20.10.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 58. lpp.

³⁷⁶ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 84, Jēkabpils, 09.01.1920. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 89. lpp.

zemes, tad tie māju saimnieki, kuri ir veci un pārlieku slinki, nāk dzīvot uz pilsētu, lai prasītu pabalstu.³⁷⁷

Pilsētas galva J. Sieriņš ziņoja par dažādiem trūkumiem pilsētas bērnu un nespējnieku patversmē, norādot, ka jāmaina patversmes jumts, jāiztīra aka un jāsalabo divi skursteņi, kā arī jāizmūrē viena plīts viņu vajadzībām.³⁷⁸

Jēkabpils pilsētā uz 1924. gada otro pusi bija viens nespējnieku nams, kurā uzturējās 6 vīrieši un 8 sievietes, tāpat blakus pastāvēja bērnu patversme, kurā uzturējās 2 bērni. Kopumā pilsētā bija 98 nespējnieki, kuri saņēma pabalstus, atrodoties ārpus patversmes.³⁷⁹ Uz 1924. gada Ziemassvētkiem patversmes bērniem un nespējniekiem piešķīra 2 latus katram, kā arī uzlabotu izsniedzamās pārtikas porciju.³⁸⁰ Šāda Ziemassvētku dāvana parādās arī nākamajā gadā – 2 lati, divas mārciņas baltmaizes un viena mārciņa desas.³⁸¹ Gadu vēlāk patversmē uzturas jau 20 personas.³⁸²

1924. gadā pilsētas iedzīvotāji lūdz pilsētas domi vērsties ar lūgumu Latvijas hipotēku bankā, lai tā atvērtu savu bankas nodaļu Jēkabpilī, pamatojoties uz to, ka kara laika postījumu novēršana ir neiespējama bez aizdevumiem. Tā kā iedzīvotāji atradās ļoti trūcīgos apstākļos un nebija spējīgi saviem līdzekļiem atjaunot izpostītās ēkas, caur ko radās liela dzīvokļu krīze.³⁸³

1925. gada martā pilsētas valde atzīmē, ka priekš nespējniekiem (kuri tika apgādāti ārpus patversmes) paredzētais gada budžets (4500 latu), jau pārsniedza pieļaujamo summu. Kopumā pabalstos tika izmaksāti 408 lati mēnesī, jo bija apgādājamas 112 personas, kas gadā sastādīja 4896 latus, neieskaitot ārstēšanās izdevumus un vienreizējos pabalstus. Tika lūgta palīdzība no Darba

---

³⁷⁷ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 109, Jēkabpils, 22.11.1920. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 7. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 9. lpp.

³⁷⁸ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 149, Jēkabpils, 04.06.1922. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 7. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 72.-73. lpp.

³⁷⁹ Statistika. In: Pašvaldības Balss, 1924, Nr.8/9, 541.lpp.

³⁸⁰ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 208, Jēkabpils, 17.12.1924. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 222. lpp.

³⁸¹ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 232, Jēkabpils, 21.12.1925. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 369. lpp.

³⁸² Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 149, Jēkabpils, 29.12.1925. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 26. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 73. lpp

³⁸³ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 203, Jēkabpils, 19.09.1924. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 194.-195. lpp.

ministrijas 3000 latu liela pabalsta apmērā.³⁸⁴ Tā kā šī problēma atkārtojās arī nākamajā gadā, tad domnieks O. Vilde ieteica veidot atsevišķu komisiju ar 3 locekļiem, kuras pienākums būtu noskaidrot lūdzēju apstākļus. Balsojot, komisiju sastādīja P. Sausiņš, I. Freiduss, J. Kitovs, taču šī komisija darbojās bez atlīdzības no pilsētas puses.³⁸⁵

Uz 1926. gadu pilsētas patversmē kopumā bija ievietoti 24 cilvēki, kā redzams, tad patversmes iemītnieku skaits pieauga, tāpat arī maznodrošināto personu skaits.³⁸⁶ Atbilstoši sociālās apgādības komisijai tika lemts, ka pabalsts būtu atņemams personām, kurām ir kāds nekustamais īpašums, paši ir darba spējīgi, tāpat arī kuriem ir iespējams atrast apgādnieku. Dome nolēma turpināt izsniegt pabalstu 35 personām, bet 49 personām pēc augšminētajiem nosacījumiem pabalstu atteicās izdot.³⁸⁷ Caurmērā paredzētie līdzekļi pabalstiem 1926. gada vidū jau bija iztērēti, tādēļ dome nolēma iesniegtos lūgumus pēc pabalstiem turpmāk neizskatīt, kā arī lūgt 4000 latu vienreizēju pabalstu no Tautas labklājības ministrijas.³⁸⁸ Šāda problēma izriet arī citos gados, piemēram, 1928. gadā pabalsts tika piešķirts vēl 10 personām un 15 personām paaugstināts, tādējādi lūdzot Tautas labklājības ministrijai piešķirt sociālās apgādības vajadzībām 6000 latu lielu pabalstu.³⁸⁹

Par patversmes sanitārajiem apstākļiem 1927. gadā var spriest pēc valdes protokola, kurā tika uzdots Jānim Cielavam iznīcināt patversmē esošās blaktis, circeņus un prusakus 8 istabās un 23 gultās par 20 latiem.³⁹⁰ Tāpat patversmē klātesošas bijušas žurkas, kuras pēc pilsētas valdes pasūtījuma 1931. gadā lika noindēt.³⁹¹

1928. gadā dome nāca pie slēdziena, ka ir jāmēģina samazināt sociālās apgādības izdevumi, jo budžetā paredzētie 8000 lati uz 1. decembri sasniedza 18000 latu, neskaitot decembra izdevumus.

---

³⁸⁴ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 212, Jēkabpils, 02.03.1925. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 251.-252. lpp.

³⁸⁵ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 238, Jēkabpils, 17.05.1926. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 12.-13. lpp.

³⁸⁶ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 252, Jēkabpils, 30.12.1926. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 26. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 177. lpp.

³⁸⁷ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 240, Jēkabpils, 05.07.1926. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 26.-27. lpp.

³⁸⁸ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 241, Jēkabpils, 02.08.1926. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 35. lpp.

³⁸⁹ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 273, Jēkabpils, 06.02.1928. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 202.-203. lpp.

³⁹⁰ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 289, Jēkabpils, 17.05.1927. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 27. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 30. lpp.

³⁹¹ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 947, Jēkabpils, 04.09.1931. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 29. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 114. lpp.

Tiek atzīmēts, ja šādā veidā turpināsies pabalstu izsniegšana, tad pilsētas budžets būs jāpielāgo tikai pabalstu sniegšanai. Tā kā lūdzēju skaits bija milzīgs un nebija izstrādāti konkrēti noteikumi, tad tika uzdots viena mēneša laikā izstrādāt noteikumus par sociālās apgādības saņemšanu ārpus patversmes.³⁹²

1929. gadā dome nolēma, ka nespējniekiem, kuri apgādājami ārpus patversmes, saņemtu pabalstu pārtikas veidā (mēneša norma uz personu bija: 400 grami cukura, 2 kilogrami miežu putraimi, 400 grami tauku, 8 kilogrami rudzu miltu un 400 grami dzelteno ziepju, bet pilnīgi nespējīgām vai slimām personām papildus pienācās 1 kilograms kviešu miltu un puslitrs piena dienā, tāpat arī tiek izsniegta 1 kubikass malka gadā), ja nepastāv atsevišķs lēmums par naudas pabalsta piešķiršanu. Naudas pabalstu izsniedza tādiem, kam nebija sava nekustamā īpašuma, bet tādiem, kuriem bija īpašums, lai saņemtu pabalstu, bija jāatdod savi īpašumi pilsētai. Taču pie nespējnieku uzņemšanas pilsētas patversmē, no pēdējā bija ņemams paraksts, ka viņa kustamā un nekustamā manta pāriet pilsētas īpašumā, bet mantas lietošanas tiesības paliek līdz nespējnieka nāvei. Lūgumi pēc pabalstiem bija jāiesniedz pilsētas valdē, kura pie reģistrēšanas nodeva lūgumu sociālās apgādības komisijas pārbaudīšanai, kura, pēc apstākļu noskaidrošanas, informēja domi par katru lūdzēju atsevišķi. Pēc tam dome izšķīrās, kam pabalstu piešķirt. Uz šādiem principiem, dome caurmērā rēķinājās, ka sociāli apgādājamo skaits samazināsies par 30%.³⁹³

Sociālās apgādības komisija, revidējot ārpus patversmes apgādājamus, sastādīja sarakstu ar 32 personām, kurām pārtraukt pabalsta sniegšanu no 1929. gada 1. maija līdz 1. oktobrim. Nav minēts iemesls, taču iespējams nojaust, ka šīs personas bija nodarbinātas tikai sezonālos darbos, šajā gadījumā vasarā.³⁹⁴

Jēkabpilī 1930. gadā kopumā bija 98 sociāli apgādājami cilvēki, no tiem 33 iedzīvotājiem bija slēgta apgāde, bet 65 - atklāta apgāde. Mēnesī vienam iedzīvotājam slēgta apgāde izmaksāja 27,12 latus, bet atklāta apgāde 13,60 latus, kas kopumā veidoja 21696 latus no pilsētas kopēja budžeta.³⁹⁵

---

³⁹² Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 287, Jēkabpils, 03.12.1928. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 333.-334. lpp.

³⁹³ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 289, Jēkabpils, 14.01.1929. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 368.-371. lpp.

³⁹⁴ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 294, Jēkabpils, 08.04.1929. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 419.-420. lpp.

³⁹⁵ OSKARS VIKSNIŅŠ. Kas būtu sasniegts ar sociālo apgādes centralizāciju? In: Pašvaldības Balss, 1931, Nr.5, 208.lpp.

1930. gada ziemā tika sagādāta malka kara invalīdiem, karā cietušām personām un karavīru ģimenes locekļiem, iesaistot bezdarbnieku darbaspēku. Kopumā pilsētā bija 20 personas, kuras saņēma šādu brīvmalku.³⁹⁶ Arī turpmākajos gados tika izsniegta malka šīm personām.

1931. gadā paredzot milzīgu bezdarbnieku pieaugumu ziemas mēnešos, K. Lamberts ieteica iesaistīt organizācijas, kuras varētu ievākt ziedojumus no turīgajiem pilsētas iedzīvotājiem, domājot apģērbu, apavus, produktus utt., un izdalīt tos tālāk trūcīgajiem.³⁹⁷ Sabiedriskās palīdzības komisija aktīvi darbojās, jo 1932. gada janvārī bija izdalījuši drēbes bērniem un uzsāka drēbju dalīšanu pieaugušajiem.³⁹⁸ Tāpat Ministru kabinets Jēkabpils bezdarbnieku bērnu ēdināšanai piešķīra 2800 latus.³⁹⁹

Pēc dažu domnieku vēlmes tika likvidēta sociālās apgādības komisija, jo šajā komisijā bija izteikti reprezentēti kreisā spārņa pārstāvji, kā arī komisija nespēja saimniekot paredzētā budžeta robežās. Līdz ar to sociālās apgādības komisijas darbu uzņēmās valde, bet ar norunu, ja pilsētas valde nebūs spējīga veikt darbu, tiks lūgts atjaunot šo komisiju.⁴⁰⁰

Sociālā apgādībā Jēkabpils pilsētā 1933. gadā izdeva 17 873 latu, 1934. gadā – 19 369, bet 1935. gadā - 18 278 latu. Tādējādi saskatāma stabila sociālā apgāde. Pilsēta uzturēja 168 nespējniekus, no tiem 22 atradās patversmē.⁴⁰¹ Taču gadu vēlāk pilsētā sociāli apgādājami bija 115 iedzīvotāji, no tiem 91 apgādāti atklāti, bet 24 aizklāti.⁴⁰²

1935. gada 29. decembrī, iesaistoties ap 20 organizācijām un pilsētas pašvaldībai, tika sarīkota Ziemassvētku eglīte trūcīgajiem bērniem. Pasākums norisinājās Ābeļu pagasta namā, kurā bija pulcējušies ap 500 bērnu savu piederīgo pavadībā. Pilsētas galva T. Ermansons, runājot ar bērniem,

---

³⁹⁶ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 855, Jēkabpils, 29.12.1930. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 28. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 295.-296.. lpp

³⁹⁷ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 344, Jēkabpils, 02.11.1931. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 12. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 85. lpp.

³⁹⁸ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 347, Jēkabpils, 04.01.1932. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 12. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 98. lpp.

³⁹⁹ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 348, Jēkabpils, 01.02.1932. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 12. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 102. lpp.

⁴⁰⁰ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 369, Jēkabpils, 06.03.1933. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 13. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 15. lpp.

⁴⁰¹ Revīzijas akts, Rīga, 05.-07.07.1934. In: LNA LVVA, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1753. (Jēkabpils pilsētas valdes revīzijas lieta), 6. lpp.

⁴⁰² OSKARS VIKSNIŅŠ. Sociālā apgādība Latvijā? In: Pašvaldības Balss, 1935, Nr. 4, 127.;129.-130.lpp.

udināja tos uz satību un gaišām ilgām. Tam sekoja bērnu priekšnesumi un saldumu paciņu izdalīšana.⁴⁰³ Šādas Ziemassvētku eglītes norisinājās līdz pat okupācijai.

Uz 1936. gada pavasari patversmē dzīvoja 25 personas, tas ir nosakāms pēc tā, ka Lieldienās katra persona saņēma vienu kilogramu baltmaizes, 200 gramus sviesta un trīs olas.⁴⁰⁴ Tāpat 1939. gadā uz Vienības svētkiem patversmes iemītniekiem tika izsniegts uzlabots uzturs, kas sastāvēja no 2 kafijas maizēm, 800 gramiem kakao, 500 gramiem rozīņu un vienu litru skābā krējuma.⁴⁰⁵

Atklātā apgādībā uz 1939. gadu atradās 82 personas, kuru naudas pabalsts mēnesī svārstījās no 3 līdz 20 latiem. Pašvaldības departaments šajā lietā izteicās: "Ievērojot lielo sabiedriski apgādājamo personu skaitu, pašvaldībai būtu izdarāma sabiedriski apgādājamo personu piederīgo materiālo apstākļu noskaidrošana un ierosināms jautājums par apgādības izdevumu varbūtēju uzlikšanu uz pēdējo rēķina."⁴⁰⁶

1939. gadā pilsētas aprakstā apkopots pilsētas sabiedriskās apgādes veikums: "Apskatot sabiedrisko apgādi, jākonstatē, ka pašreizējās patversmes telpas, kurās mitinās 21 nespējnieks, ir kļuvušas par šaurām, un lielai daļai nespējnieku, kuri bauda tiesības uz slēgtu apgādi, jāapmierinās ar pilsētas pašvaldības izsniedzamiem naudas pabalstiem, kas dažos gadījumos sasniedz patversmes normas apmēru 15 latu mēnesī un pat vairāk. Neskatoties uz to, šiem ārpus patversmes esošiem nespējniekiem nākas grūti iztikt un pilsētas valde nodomājusi pēc jaunas pamatskolas izbūves piemērot vecās pamatskolas ēku patversmes vajadzībām, paredzot tajā vietas apmēram 50 personām. Izveidojot gādību par trūkcūcietējiem ārpus patversmes, pilsētas valde bez tam vēl piedalās palīdzības sniegšanā speciālās iestādēs, kā: neredzīgo institūtā, valsts palīgskolās, kurlmēmo iestādēs, psihiatriskās slimnīcās un sanatorijās."⁴⁰⁷ Šajā citātā jūtama pilsētas pašvaldības pozitīvā attieksme pret sociālo apgādi visu starpkara periodu, palīdzot un paredzot milzīgas naudas summas no pilsētas kopēja budžeta.

---

⁴⁰³ Eglīte visiem trūcīgiem bērniem Jēkabpilī. In: Jēkabpils Vēstnesis, 02.01.1936., 3.lpp.

⁴⁰⁴ Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.11, Jēkabpils, 02.04.1936. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 16. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 13. lpp.

⁴⁰⁵ Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.11, Jēkabpils, 12.05.1939. In: Latvijas LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 19. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 35. lpp.

⁴⁰⁶ Revīzijas akts, Rīga, 13.-16.11.1939. In: LNA LVVA, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1818. (Jēkabpils pilsētas valdes revīzijas lieta), 14. lpp.

⁴⁰⁷ Pilsētu darbs un sasniegumi atjaunotās Latvijas 5 gados. In: Pašvaldības Balss, 1939, Nr. 5/6, 402.lpp.

Slimnīca. 1919. gadā pilsētas pagaidu valde noteica Jēkabpils slimnīcas personāla sastāvu, kas bija: viens ārsts, viens feldšeris, viens kalpotājs, četras slimnieku kopējas (kuras mazgā arī veļu) un viens pavārs.⁴⁰⁸ Par slimnīcas ārstu tika pieņemts J. Pusbarnieks, atlaižot līdz tam esošo ārstu M. Salimanu (kas arī bija pagaidu valdes loceklis), kurš, kā apgalvo protokols, atstājis slimnīcu, nebrīdinot pilsētas valdi.⁴⁰⁹ Šāds apgalvojums uzskatāms par aplamu, jo M. Salimans brīdināja pilsētas valdi par savu prombūtni iepriekšējā valdes sēdē, kur viņa vietā uz prombūtnes laiku iecēla valdes locekļa kandidātu Juri Zvanītāju.⁴¹⁰ Taču 10. jūlija sēdē, protokolos parādās ziņa, ka M. Salimans atsūtījis rakstu, kurā atsakās no ārsta un pilsētas pagaidu valdes locekļa amata.⁴¹¹

Tā kā slimnīca sākotnēji kalpoja visa apriņķa vajadzībām, pilsētas valde piestādīja rēķinu apriņķa komandantam ar lūgumu izdevumus izdalīt visa apriņķa pagastiem un pilsētām. Viena mēneša budžets sastādīja 7985 rubļu, kuros bija iekļauts uzturs 10 slimniekiem, malka, apgaismojums, kancelejas izdevumi, ziepes un soda, kā arī algas personālam u.c. izdevumi. Tāpat tika nolemts, ka ambulatoriskas palīdzības sniegšanas ienākumi tiek novirzīti slimnīcas budžetam.⁴¹²

Jēkabpils pilsētā uz 1924. gada otro pusi slimnīca bija 35 gultas vietām, ko uzturēja viss Jēkabpils apriņķis, tāpat ārstēšanās maksa bija noteikta no 1,2 latiem līdz 3 latiem dienā.⁴¹³ Kā viens no piemēriem, kur pilsētas dome iesaistījusies savas pilsētas iedzīvotāju ārstēšanā, jāmin iedzīvotāja Kirila Selisejeva lūgumu pilsētas valdei apmaksāt viņa ārstēšanu no buboņa, jo viņam nav bijis pietiekami daudz līdzekļu ārstēšanās izmaksām.⁴¹⁴ Šādi lūgumi parādās visu starpkaru periodu, kuros tiek izlemts, vai apmaksāt vai neapmaksāt slimo ārstēšanu uz pilsētas rēķina, skatoties personu finansiālo stāvokli.

---

⁴⁰⁸ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 3, Jēkabpils, 07.06.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 5. lpp.

⁴⁰⁹ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 7, Jēkabpils, 14.06.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 9. lpp.

⁴¹⁰ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 6, Jēkabpils, 12.06.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 7.-8. lpp.

⁴¹¹ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 20, Jēkabpils, 10.07.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 20. lpp.

⁴¹² Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 20, Jēkabpils, 10.07.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 20.- 21. lpp.

⁴¹³ Statistika. In: Pašvaldības Balss, 1924, Nr.8/9, 540.lpp.

⁴¹⁴ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 84, Jēkabpils, 09.01.1920. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 89. lpp.

1926. gadā vietējais laikraksts apkopo negatīvo pieredzi slimnīcā, apgalvojot, ka slimnīcas iekārtas ir ļoti sliktā stāvoklī. Līdz ar to, lai ārstētos, bija nepieciešams iemaksāt pusi no ārstēšanās un uzturēšanās naudas, taču pilsētas trūcīgākajiem iedzīvotājiem, gaidot pabalstu vai aizņemoties naudu, nākas nesagaidīt ārstēšanos. Tāpat par ēdināšanu tiek atzīmēts, ka bļodiņas no aktīvas lietošanas ir sarūsējušas, karotes salauztas, uzturs pieticīgs. Slimnīcas veļa vairumā bija piemērota tikai pusaudžiem, bet tā, kas bija domāta pieaugušiem, tiek apzīmēta ar vārdu – lupatas. Tie esot bijuši lielākie trūkumi, pastāvējušas vēl citas problēmas, kuras slimnīcai būtu bijis jārisina.⁴¹⁵ Sākot ar 1927. gada 1. maiju, slimnīcas vadību pārņēma Dr. P. Aivars, saglabājot šo amatu līdz pat karam.⁴¹⁶

1930. gadā aprīļa valde tika brīdināta par bezizejas stāvokli pilsētā un visā aprīņķī, ja izceltos infekciju slimību epidēmija, jo lipīgo slimību nodaļā bija tikai divas palātas – pa vienai vīriešiem un sievietēm, kopā ar 7 gultām. Nebija atsevišķu telpu ambulancei, kuras vietu izpildīja slimnīcas kanceleja, tāpat nebija vietas, kur novietot rentgena aparātu un kalnu sauli.⁴¹⁷

Personāla biežā maiņa tika novērsta, kad tika uzcelta dzīvokļu ēka personālam. 1934. gadā uzcēla tā saucamo „vārtu māju” - uzgaidāmo telpu, kancelejas un asistenta dzīvokļa vajadzībām. Slimnīcas noslogojuma dēļ 1934. gadā aprīļa valde uzsāk jaunas ēkas celtniecību, kura apstājās un to atsāka tikai 1936. gadā. Jaunceltni pabeidz un nodeva lietošanā 1936. gada decembrī kā ķirurģijas nodaļu.⁴¹⁸

1936. gadā likvidējot aprīļa valdi, Jēkabpils aprīļa slimnīca pārgāja pašvaldības fonda īpašumā. Ar 1937. gadu likvidētās aprīļa valdes vietā aprīļa slimnīcu sāka apsaimniekot jaundibinātā Jēkabpils aprīļa lauku pašvaldību sadarbības apvienība (17 pagasti), kurā neiesaistījās Daudzeses un Slaties pagasts. Tāpat jāatzīmē, ka jau tā paša gada janvārī Jēkabpils pilsētas valde bija slēgusi līgumu ar A/S “Aiviekste” par elektrības padevi slimnīcai. 1937. gada 12. septembrī iesvētīja Jēkabpils aprīļa slimnīcas jauno ēku (skat. 4.1.1.att.). Ēkas celšanas ideja bija radusies jau 1928. gadā, bet līdzekļi celtniecībai bija iegūti tikai 1934. gadā. Jaunā slimnīcas ēka, ieskaitot inventāru, aprīļa pašvaldībām izmaksāja 140 000 latu.⁴¹⁹

⁴¹⁵ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 15.01.1926., 2.lpp.

⁴¹⁶ Jēkabpils aprīļa slimnīcas 25 darba gadi. In: Jēkabpils Vēstnesis, 09.09.1937., 2. lpp.

⁴¹⁷ JOLANTA GRANDĀNE. Ieskats slimnīcas vēsturē. In: Brīvā Daugava, 23.11.2012., 4.lpp.

⁴¹⁸ Jēkabpils aprīļa slimnīcas 25 darba gadi. In: Jēkabpils Vēstnesis, 09.09.1937., 2. lpp.

⁴¹⁹ JOLANTA GRANDĀNE. Ieskats slimnīcas vēsturē. In: Brīvā Daugava, 23.11.2012., 4.lpp.

1938. gadā slimnīcas vajadzībām izbūvēja ogļu pagrabu un ūdens atmīkstinātāju, kopā par 13 500 latiem. Šajā gadā pašvaldību sadarbības apvienībā izskanēja ideja par sanatorijas būvniecību. Tāpat 1938. gadā slimnieku kustība bija tik liela (2240 slimnīcas dienas, kuras neatkarīgi pacienti pavadījuši slimnīcā), ka radīja budžetā krietnu atlikumu. Taču pats svarīgākais šajā gadā bija visu slimnīcas īpašumu korroborēšana (ierakstīšana zemes grāmatā) uz sadarbības vārda, ar ko tika izbeigts nomas līgums ar pašvaldību fonda pārvaldi.⁴²⁰

1939. gada 25. augustā slimnīca iegādājās pirmo sanitāro auto ātrās palīdzības vajadzībām, tādējādi tika izbūvēta garāža, bet otrā galā tika ierīkota tam laikam priekšzīmīga cūku kūts. Plašākus pārbūves darbu piedzīvoja arī slimnīcas personāla ēka, optimizējot telpas un iekārtojot jaunus dzīvokļus, rezultātā nokārtojot personāla dzīvokļu trūkuma jautājumu. Tāpat tika racionāli iekārtota arī slimnīcas kanceleja. Tā paša gada septembra sākumā Jēkabpils apriņķa sadarbības valdes saziņā ar apriņķa vecāko P. Prikuli un būvinspektoru V. Rubli, pieņēma lēmumu par sanatorijas būvniecību pie Jēkabpils apriņķa slimnīcas ar 80 slimnieku gultām. Skici ar izdevumu aprēķiniem nodeva arhitektam M. Silzaram Jelgavā. Jau 1940. gada janvārī M. Silzars bija izstrādājis būvprojektu, kura iespējamās izmaksas lēšamas ap 170 000 latu. Taču iecere netika īstenota, jo sākās karš.⁴²¹

Saistībā ar veselības aprūpi, svarīgs ir Latvijas Sarkanais krusts, kurš Jēkabpilī savu nodaļu atvēra 1928. gada 1. jūlijā. Ambulance strādāja divas reizes nedēļā, apkalpojot trūcīgos (50 santīmi) un kara invalīdus bez maksas.⁴²²

Sanitārie apstākļi. Kurzemes medicīnas inspektors ar rakstu Nr. 444 no 1919. gada 19. jūnija pieprasīja iesūtīt iknedēļas ziņojumu par visu, kas no Pilsētas valdes tiek darīts sanitārā un higiēniskā stāvokļa uzlabošanā un lipīgo slimību apkarošanā. Tas tika uzticēts apriņķa ārstam J. Pusbarniekam.⁴²³ Tika izveidota sanitārā komisijas, kuras mērķis bija uzraudzīt pilsētas sanitāro stāvokli, uzsverot tīrību tirdzniecības vietās.⁴²⁴

---

⁴²⁰ Ibidem, 5.lpp.

⁴²¹ Ibidem, 5.lpp.

⁴²² Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 22.06.1928., 4.lpp.

⁴²³ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 22, Jēkabpils, 15.07.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 22. lpp.

⁴²⁴ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 32, Jēkabpils, 12.08.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 35. lpp.

Tika noteikti sanitārie apstākļi veikalos, tādējādi gaļas veikalu telpās nedrīkstēja būt tuvumā zirgu staļļiem, kūtīm, atejas vietām, netīrumu bedrēm utt., kuru izgarojumi varētu nelabvēlīgi atsaukties uz gaļas produktiem. Tāpat arī telpām bija jābūt gaišām un ar pietiekošu ventilāciju, kā arī sienām gludām un grīdai flīzētai vai nokrāsotai ar eļļas krāsām. Visiem galdiem, uz kuriem atradās gaļa, bija jābūt apklātiem ar gludu materiālu. Tika aizliegta gaļas izkāšana vietās, kur varētu pārvietoties cilvēki. Tika noteikts, ka gaļas pārdevējiem jābūt gaišos, tīros priekšautos un tīrām rokām, taču tiem, kuri slimo ar venēriskajām vai ādas slimībām, bija aizliegts strādāt gaļas veikalos. Tādējādi šāda tipa noteikumi tika pieņemti arī konditorejas izstrādājumu, piena, pārtikas veikalos, kā arī tīrību pieprasīja pie bārddziņa un viesnīcās.⁴²⁵

1924. gadā presē parādās raksts par sanitārās komisijas darbību, kura apstaigājot Jēkabpils veikalus un tirgotavas, atrada ļoti lielas nekārtības, it sevišķi maizes tirgotavās. Lielākā daļa ebreju maiznieku maizi cepuši koridoros vai apdzīvotās istabās, norādot, ka telpas bijušas netīras, maize tikusi uzglabāta uz netīriem plauktiem vai skapjos kopā ar sadzīves priekšmetiem. Gaļas tirgotavās sanitārie apstākļi bijuši salīdzinoši labi, jo tika ievēroti pilsētas saistošie noteikumi. Taču pie gaļas tirgotāja Vestermaņa tika atklāta vislielākā netīrība, par ko tika izrakstīts protokols, jo viņš ierīkojis zirgu stallī ādu sālītavu un zarnu tīrītavu, kuras radījušas ārkārtīgi lielu smaku.⁴²⁶ Kāds iedzīvotājs rakstījis, ka pašvaldība raksta dažādus likumus par sanitāro apstākļu uzlabošanu, bet, tā kā nav stingru sodu, maza daļa no pilsētas iedzīvotājiem tos ievēro.⁴²⁷ Turpmākajā periodā tika pievērsta krietni lielāka uzmanība sanitārajiem noteikumiem, respektīvi tirgotavu un veikalu pārbaudes un protokolu rakstīšana.

Jēkabpilī nebija pieejama publiska tualete, kas veidoja netīrību apkārējā vidē. Radās ideja par tualetes ierīkošanu uz tirgus laukuma, taču pilsētas valde tam nepievērsa vērību.⁴²⁸ Pēc ilgas sabiedrības neapmierinātības tikai 1924. gadā uz Jaunā tirgus laukuma tika uzsākta publiskās atejas vietas celtniecība, kas novērsa pilsētas netīrību. tādējādi uzsākot pilsētas sanitāro apstākļu uzlabošanu.⁴²⁹

---

⁴²⁵ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 164, Jēkabpils, 24.01.1923. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 12.-14. lpp.

⁴²⁶Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 11.07.1924., 3.lpp.

⁴²⁷Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 19.12.1924., 2.lpp.

⁴²⁸Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 12.09.1924., 2. lpp.

⁴²⁹Vietējās ziņas: In: Jēkabpils Vēstnesis, 24.10.1924., 3.lpp.

Vietējā laikrakstā parādās raksti, kur tiek uzskaitīti sanitāro noteikumu pārkāpēji, kuriem ir izrakstīts protokols, piemēram 1927. gadā protokolus sastādīja pret: Siju Garfinkel, Laibu Civjanu, Kadišu Šeinu, Zamuell Šabeli, Oreli Jatoviču, Soru Saper, Mendeli Rozentalu, Jankeli Rotbartu, Davidu Karaimski, Civju Iciksonu, Leibū Maleri, Iciku Jakobsonu, Jekeli Jakobsonu, Antonu Zaļski, Šolomu Ginsburgu, Pēteri Veinbergu, Zalmanu Maleri, Iciku Rotbartu, Jankeli Birkanu un Abramū Muleri.⁴³⁰ Kā redzams, tad lielākā daļa no sanitāro noteikumu pārkāpējiem pilsētā bija ebreji, taču tas ir pašsaprotami, jo pārsvarā pilsētas veikali piederēja ebrejiem.

Jēkabpilī sliktā stāvoklī bija publiskā pirts, sienas bija apūdeņojušas, saplīsušas krāsnis, aukstas telpas, slidenas grīdas. Vainota tika pilsētas valde, kura bija atbildīga par pilsoņu labklājību, kā arī sanitārais dienests, kurš šīm kļūdām nepievērsa uzmanību.⁴³¹ 1928. gadā pirti saņem turēšanā Bertmejs Lejiņš, solot novērst nepilnības un saglabāt agrākās cenas.⁴³² Bet 1932. gadā dome lemj par ebreju pirts pārņemšanu pilsētas īpašumā, par ko dome nolemj esošajam īpašniekam Ginsburgam sniegt pārskatu par savu darbību un balstoties uz tā, tiesas ceļā pārņemt pirti pilsētas īpašumā.⁴³³

Statistikas pārskatā par Latvijas pilsētu sanitāro stāvokli uz 1927. gadu, Jēkabpilī bijušas 700 groda akas, 813 mūrētas atejas un tikai 30 atejas bez noslēgtām sienām un dibena. Pilsētā bija divas privātās pirtis uz 400 personām.⁴³⁴ Pilsētā nebija ne ūdensvada, ne artēzisko aku, taču groda akas bija ierīkotas gandrīz pie katras mājas. No šīm akām tika ņemts ūdens dzeršanai un ēdiena gatavošanai. Tādu rūpnīcu, kuras dotu lielāku vairumu samazgu ūdeņu, pilsētā nebija.⁴³⁵

Lai uzturētu sanitāro tīrību pilsētā, sausā laikā pirms ielu un laukumu slaucīšanas tās jāaplaista, līdz ar to valde nolēma iegādāties ūdens mucu, kuru piestiprinātu ratiem.⁴³⁶ Nikolaja, Zaļās, Pilsētas un Krasta ielas iedzīvotāji savus atkritumus metuši uz ielas, kā arī lējuši netīros ūdeņus.

---

⁴³⁰Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 27.05.1927., 3.lpp.

⁴³¹Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 28.01.1927., 3. lpp.

⁴³²Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 17.02.1928., 4.lpp.

⁴³³Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 348, Jēkabpils, 01.02.1932. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 12. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 104. lpp.

⁴³⁴PĒTERIS NOMALS. Pilsētas un miestu ūdeņi. In: Pašvaldības Balss, 1927, Nr. 4, 178.-179.lpp.

⁴³⁵PĒTERIS NOMALS. Pilsētas un miestu ūdeņi. In: Pašvaldības Balss, 1927, Nr. 4, 185.lpp.

⁴³⁶Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.20, Jēkabpils, 08.05.1935. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 15. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 16. lpp.

Par pārkāpumiem pilsētas valde piemēroja sodu un noteica, ka atkritumi jānogādā uz atkritumu bedri pie lopkautuves.⁴³⁷

Tāpat lai uzturētu tīrību pilsētā, tika nolemts rīkot vispārēju žurku apkarošanas nedēļu pilsētā (1938. gada 18.-22. decembris), kuras laikā māju īpašnieki iegādājās žurku indi pilsētas aptiekā, kā arī vietējā kinoteātrī “Atpūta” 18. decembrī tika demonstrēta filma par žurku kaitīgumu un to iznīcināšanu.⁴³⁸ Šāda žurku apkarošanas nedēļa norisinājās arī 1939. gadā no 12. līdz 18. martam.⁴³⁹

Cīņa pret bezdarbu pilsētā. Domnieks J. Siliņš un G. Mozesštams izteica priekšlikumu, ka ir nepieciešamība pilsētā reģistrēt bezdarbniekus, dome to apstiprināja. Tādējādi sākot no 1923. gada Jēkabpils pilsētā notiek bezdarbnieku reģistrācija.⁴⁴⁰ Uz 1925. gada sākumu tika reģistrēti pāri 100 personām, kurām nebija darba, norādot, ka pavasarī bezdarbnieku skaits pieaug. Kā risinājums tiek piedāvāts, izvest pilsētā sabiedriskos darbus, kuru izvešanai vajadzīgos līdzekļus prasīja no Darba ministrijas.⁴⁴¹ Šajā gadā Saeimas deputāts Lindiņš bija paziņojis Saeimā, ka Jēkabpilī ir 2000 bezdarbnieku.⁴⁴² Kā redzams, tad šāds apgalvojums bijis aplams, jo tas sastādītu milzīgu bezdarbu, gandrīz pusi no visiem pilsētas iedzīvotājiem.

Pēc 1928. gada decembra domes sēdes ir iespējams konstatēt aptuveno bezdarbnieku apmēru pilsētā, jo apmēram 215 bezdarbnieki lūdza piešķirt pabalstu, taču patiesais skaits sniedzās līdz pat 253 personām, neminot apstākļus, dome prognozē, ka bezdarbnieku skaits dubultosies. Lai novērstu bezdarbu, dome vērsās pie Tautas labklājības ministrijas pēc pabalsta 20000 latu apmērā, lai nodrošinātu sabiedriskos darbus – lauku ceļu un ielu bruģu labošanu.⁴⁴³ Domes prognozes apstiprinājās, jo uz 1929. gada janvāri Jēkabpilī bija jau reģistrēti 367 bezdarbnieki.⁴⁴⁴

---

⁴³⁷ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 11.06.1936., 2.lpp.

⁴³⁸ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 57, Jēkabpils, 14.12.1938. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 36. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 41. lpp.

⁴³⁹ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 10, Jēkabpils, 21.03.1939. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 37. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 28. lpp.

⁴⁴⁰ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 163, Jēkabpils, 16.01.1923. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 9.-10. lpp.

⁴⁴¹ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 212, Jēkabpils, 02.03.1925. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 252. lpp.

⁴⁴² Vai Jēkabpilī ir bezdarbnieki? In: Jēkabpils Vēstnesis, 13.03.1925., 1.lpp.

⁴⁴³ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 288, Jēkabpils, 20.12.1928. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 346.-348. lpp.

⁴⁴⁴ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 290, Jēkabpils, 17.01.1929. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 384. lpp.

Bezdarbnieku skaits pieauga ģeometriskā progresijā, marta mēnesī sasniedzot jau gandrīz 400 personas.⁴⁴⁵

Taču 1930. gada beigās pilsētā bija reģistrēti pāri 200 bezdarbnieku. Tika meklēti dažādi risinājumi, lai novērstu bezdarbu pilsētā, sēdē tika pieminēta Tukuma un Bauskas pilsētas, kuras saņēmušas pabalstus, lai nodarbinātu bezdarbniekus, tādēļ Jēkabpilij, kā norāda domnieki, bija sliktākos apstākļos nekā iepriekšminētās pilsētas, līdz ar to šāds pabalsts bija jāsaņem obligāti. Bet, līdz pabalsta saņemšanai, pilsētas dome izlēma bezdarbniekus nodarbināt pilsētas mežā, sagatavojot kokmateriālus, kā arī akmeņu piegādi tirgus laukuma bruģēšanai.⁴⁴⁶ Pie kokmateriālu sagatavošanas 1930. gada decembrī tika nodarbināti trīs bezdarbnieki.⁴⁴⁷ Taču pie malkas izvešanas no meža tika iesaistīti 42 bezdarbnieki.⁴⁴⁸ Šāda nodarbinātība ir vērojama arī turpmāk, meža darbus nododot bezdarbnieku rokās, tādējādi nodarbinot lielu daļu no bezdarbniekiem. Sabiedrisko darbu kārtībā tika izvesta lauku ceļu labošana un uzbūrumu darbi Dambja un Viestura ielās. Minētās ielas, kas ik gadu rudenī un pavasarī pārplūda un radīja satiksmes grūtības, tika pabeigtas 1932./1933. gadā.⁴⁴⁹

Uz 1932. gada janvāri pēc pilsētas galvas ziņojuma, pilsētā bija reģistrējušies pāri 600 bezdarbnieku. Tādējādi tika nolemts visus reģistrētos bezdarbniekus pēc to materiālā stāvokļa pārbaudes iedalīt darba kategorijās.⁴⁵⁰ Meža darbiem tika pieprasīti apmēram 100 bezdarbnieki, taču nelabvēlīgo darba apstākļu dēļ, bezdarbnieki atteicās strādāt mežā, līdz ar to pilsētas valde veda sarunas ar meža departamentu, lai padarītu meža darba apstākļus labvēlīgākus.⁴⁵¹ Atbilstoši tam, ka pilsētas domē bija sievietes, tad E. Šustere lūdza sabiedriskajos darbos nodarbināt arī

---

⁴⁴⁵ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 293, Jēkabpils, 18.03.1929. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 412. lpp.

⁴⁴⁶ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 327, Jēkabpils, 01.12.1930. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 10. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 128.-129. lpp.

⁴⁴⁷ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 846, Jēkabpils, 06.12.1930. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 28. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 282. lpp.

⁴⁴⁸ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 849, Jēkabpils, 13.12.1930. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 28. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 286. lpp.

⁴⁴⁹ Latvijas pilsētu darbs un sasniegumi valsts 20 gados. In: Pašvaldības Balss, 1938, Nr. 11, 633.lpp.

⁴⁵⁰ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 1014, Jēkabpils, 25.01.1932. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 30. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 8. lpp.

⁴⁵¹ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 347, Jēkabpils, 04.01.1932. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 12. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 97. lpp.

sievietes.⁴⁵² Bezdarbnieki protestēja pret mazo izpeļņu – 1,20 lati dienā (zemākā pastāvošā algas likme strādājošajiem bija 60 lati mēnesī), bet sievietēm maksāja divas reizes mazāk.⁴⁵³

Kopumā 1932. gada decembrī tika ēdināti 236 bērni, bet nākamā gada janvārī 330, bet februārī 360, novērojama tendence, ka trūkumcietēju skaits pieaug. Taču vietējā prese izteicās atzinīgi par pašvaldības darbību: „Arī Jēkabpils pašvaldība veic lielu, neaizmirstamu sabiedriskās palīdzības darbu. Bez reklamēšanās, klusu un sirsnīgi.”⁴⁵⁴ Taču 1933. gada maijā tika likvidēta bezdarbnieku bērnu virtuve. Atlikušos kartupeļus, malku un virtuves piederumus aizveda uz patversmi.⁴⁵⁵ Tā paša gada beigās reģistrēti bija ap 400 bezdarbnieku.⁴⁵⁶

Daugavas tilta celtniecību samazināja bezdarbu, jo zems darbos 1929.gadā tika iesaistīti 60 cilvēki, bet vēlāk jau 100.⁴⁵⁷ Turpmāk līdz tilta darbu nobeigšanai, zemes darbos tika izmantots bezdarbnieku darba spēks. Līdz ar to pilsētas pašvaldībā vairs neparādās jautājums par bezdarbniekiem.

Taču sākot ar 1936. gadu valdes loceklis P. Veinbergs ziņoja, ka Jēkabpils virsmežniecība pieprasīja meža darbiem 50 malkas cirtējus, tādēļ darba apgāde bija uzaicinājusi 200 bezdarbniekus. No aicinātajiem 200 bezdarbniekiem tikai 17 personas labprātīgi pieteicās meža darbos, taču pārējie dažādu iemeslu dēļ no piedāvātā atteicās. Valde pret šādu bezdarbnieku darbību atbildēja ar veselo strādnieku izslēgšanu no darba apgādes uz veselu sezonu, kopumā 56 personas.⁴⁵⁸ Tā kā uz šiem meža darbiem neieradās pietiekoši liels bezdarbnieku skaits, tad valde izslēdza vēl 13 personas no bezdarbnieku sarakstiem.⁴⁵⁹ Valde martā pārskatīja bezdarbnieku sarakstus, nolemjot no bezdarbnieku statusa izslēgt 46 personas, kuras atteikušās no meža darbiem.⁴⁶⁰

---

⁴⁵² Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 348, Jēkabpils, 01.02.1932. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 12. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 107. lpp.

⁴⁵³ ŠTOKMANIS, Jēkabpils novada vēsture, 137.lpp.

⁴⁵⁴ Sabiedriskās palīdzības darbs Jēkabpilī. In: Jēkabpils Vēstnesis, 223.02.1933., 2.lpp.

⁴⁵⁵ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 2039, Jēkabpils, 09.05.1933. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 31. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 45. lpp.

⁴⁵⁶ Jēkabpils dzīves raibie notikumi. In: Jēkabpils Vēstnesis, 14.12.1933., 2.lpp.

⁴⁵⁷ Daugavas tilta būve starp Krustpils un Jēkabpils pilsētām. In: Jēkabpils Vēstnesis, 08.03.1929., 2. lpp.

⁴⁵⁸ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 1, Jēkabpils, 07.01.1936. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 34. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 1. lpp.

⁴⁵⁹ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 3, Jēkabpils, 16.01.1936. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 34. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 4. lpp.

⁴⁶⁰ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 13, Jēkabpils, 10.03.1936. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 34. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 13. lpp.

Arī 1937. gada ziemā notika bezdarbnieku izslēgšana no sarakstiem (40 personas), jo darbos nosūtītie bezdarbnieki atstājuši savas darba vietas, līdz galam nav zināms, kāds bijis darba pamešanas iemesls.⁴⁶¹ Tādējādi izslēdzot bezdarbniekus no saraksta par piedāvāto darbu neveikšanu, mākslīgi tika notušēts patiesais bezdarba līmenis pilsētā.

Personas un sabiedrības drošība. 1919. gadā Pilsētas komandants uzaicināja par jaunu ievēlēt policijas darbiniekus. Sarakstus uzticēja veidot pilsētas komandantam un policijas priekšniekam K. Lesam. Kandidātu sarakstus apstiprināja pilsētas pagaidu valde.⁴⁶² Balstoties uz iedzīvotāju sūdzībām un pilsētas komandanta rīkojumu, 1919. gada jūnijā tika atlaisti septiņi policijas darbinieki.⁴⁶³

Policijas iecirknis Jēkabpilī tika nodibināts 1919. gada 1. augustā. Līdz tam laikam administrācija atradās komandanta rokās. Jēkabpilī tanī laikā pastāvēja atsevišķa policijas iecirkņa kanceleja, kādu iestādi pilsētas pašvaldība bija nodibinājusi tajā pašā dienā, kad komunistu vara izvēcās no Jēkabpils. Jēkabpils apriņķa II iecirkni izveidoja 1921. gada 15. maijā, kad arī iepriekšminēto atsevišķo policijas daļu likvidēja.⁴⁶⁴

1919. gadā kāda Emīlija Ozoliņa, kura dzīvoja Šosejas ielā, sūdzas pilsētas valdei, ka pie viņas trīs reizes bijuši laupītāji zaldātu apģērbā un nozaguši 3500 rubļu un citas mantas. Viņa lūdza, lai tiktu gādāts par labāku drošību, uz ko pilsētas valdes reaģēja, pieprasot komandantam labāku iedzīvotāju drošības nodrošināšanu.⁴⁶⁵

Tā kā cietums sākotnēji kalpoja visa apriņķa vajadzībai, pilsētas valde piestādīja rēķinu apriņķa komandantam ar lūgumu izdevumus izdalīt visa apriņķa pagastiem un pilsētām. Viena mēneša budžets sastādīja 7520 rubļu, kuros bija iekļautas personāla algas, apkure, apgaismojums, kanalizācijas izdevumi, medikamenti, uzturs 20 ieslodzītajiem u.c. izdevumi.⁴⁶⁶ Pēc tam tas pārgāja apriņķa iestāžu pārraudzībā.

---

⁴⁶¹ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 9, Jēkabpils, 27.02.1937. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 35. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 6.-7. lpp.

⁴⁶² Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 4, Jēkabpils, 09.06.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 6. lpp.

⁴⁶³ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 6, Jēkabpils, 12.06.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 8. lpp.

⁴⁶⁴ Latvijas iekšējās drošības nostiprināšanas vēsture : 1918-1925. Rīga 1925, 208.-209.lpp.

⁴⁶⁵ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 30, Jēkabpils, 06.08.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 32. lpp.

⁴⁶⁶ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 20, Jēkabpils, 10.07.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 20.-21. lpp.

Policijas uzdevumos bija ne tikai apkarot noziedzību pilsētā, bet arī uzraudzīt, vai tiek uzturēta ielu tīrība un kārtība, uzsverot, ka ielām jābūt tīrām no nezālēm, respektīvi, izravētām. Tāpat policija uzraudzīja, lai mājās netiktu kauti lopi, bet gan nogādāti uz pilsētas lopkautuvi. Atbilstoši tika uzraudzītas pilsētas viesnīcu reģistratūras, jo bija jāpiedzen pilsētas nodoklis iebraucējiem. Caurmērā policija pārraudzīja arī sanitāro noteikumu ievērošanu pilsētā.⁴⁶⁷ No tā izriet, ka policija uzraudzīja visus pilsētas saistošo noteikumu ievērošanu, pretējā gadījumā saucot pilsētas iedzīvotājus pie atbildības.

Vēl 1928. gadā pilsētas nomalē bija sastopamas vietas ar dzeloņdrāšu žogu, tāpēc pilsētas valde šo uzdevumu nodeva policijas rokās, lai tā sakoptu vidi, lai apkārtējā vide būtu droša.⁴⁶⁸ 1929. gada nogalē dome kopā ar policiju nolēma pievērst lielāku uzmanību pilsētā. Tādējādi tiek noteikta lielāka apsardzība trīs Jēkabpils ielās - Lielajā, Pasta un Smilšu ielā.⁴⁶⁹ 1932. gada 1. februārī nakts apsardzība tika izbeigta līdzekļu trūkuma dēļ, bet dome šajā sakarā nekādus lēmumus nepieņēma, tādējādi pilsēta palika bez organizētas nakts apsardzības.⁴⁷⁰

Aizsardzība pret ugunsgrēkiem un plūdiem. 1919. gadā savu darbu atsāk Jēkabpils ugunsdzēsēju biedrība, kura no pilsētas pagaidu valdes saņēma 1000 rubļu lielu asignāciju, lai iegādātos nepieciešamos ugunsdzēsamos rīkus.⁴⁷¹

1923. gadā tiek laisti klajā pilsētas noteikumi par ugunsgrēku apkarošanu, kuri noteica, ka katrā mājā jābūt akai vai vismazākais ar ūdeni nesamām trepēm un ķeksim. Tāpat ugunsgrēka dzēšanas un cilvēku glābšanas darbiem zem ugunsdzēsēju priekšniecības vadības nedrīkstēja atteikties neviens darba spējīgs iedzīvotājs pilsētā (skat. 4.1.2.att.).⁴⁷²

Jēkabpils pilsētā uz 1924. gada otro pusi bija viena ugunsdzēsēju komanda ar piecām ūdens šļircēm, kā arī viens no brīvprātīgajiem tika atalgots ar pilsētas pabalstu.⁴⁷³

---

⁴⁶⁷ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 26.08.1927., 3.lpp.

⁴⁶⁸ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 287, Jēkabpils, 03.12.1928. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 340.-341. lpp.

⁴⁶⁹ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 304, Jēkabpils, 05.10.1929. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 10. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 8. lpp.

⁴⁷⁰ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 347, Jēkabpils, 04.01.1932. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 12. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 97. lpp.

⁴⁷¹ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 16, Jēkabpils, 30.06.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 17. lpp.

⁴⁷² Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 164, Jēkabpils, 24.01.1923. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 18. lpp.

⁴⁷³ Statistika. In: Pašvaldības Balss, 1924, Nr.8/9, 541.lpp.

1928. gadā dome nosliecās piešķirt brīvprātīgajiem ugunsdzēsējiem 2000 latu pabalstu automobiļa iegādei, par godu brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības 60 gadu jubilejai.⁴⁷⁴

Ugunsdzēsēju depo pēc 1934. gada revīzijas tika konstatētas 2 rokas un 2 motora šļirces un viens auto, norādot, ka inventārs bijis labā stāvoklī, tā pat brīvprātīgo ugunsdzēsēju komanda sastāvēja no 79 aktīvajiem biedriem.⁴⁷⁵

1935. gadā valde nāca pie slēdziena, ka ugunsdzēsēju depo telpas neatbilstot prasībām, tās bija mazas un neērtas. Tika izstrādāts plāns ēku pārbūvēt un paplašināt, paredzot ēkai trīs lielas durvis ar izeju uz tirgus laukumu, divas apsildāmas telpas automašīnām un vienu telpu rokas šļirču un dzēšamo rīku novietošanai, bez tam bija nepieciešams dzīvoklis pastāvīgam sargam un telpas valdei, un komandas sanāksmēm, un apmācībām. Pārbūves summa tika lēsta ap 10'000 latu.⁴⁷⁶ Taču apzinoties lielās izmaksas, būvtehniķis Vītols ieteica vienas ēkas sienas izcelšanu par diviem metriem, tādējādi šo telpu lietojot automobiļa garāžās vajadzībām.⁴⁷⁷

1936. gadā tika noteikts, ka pirmie divi jātnieki, kas brīvprātīgi būs ieradušies ar ugunsdzēšanas rīkiem vai ūdeni ugunsgrēka vietā, no pilsētas valdes saņems 3 latu lielu prēmiju, bet nākamie divi atlīdzību saņems no brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības.⁴⁷⁸ Tas izteikti motivēja cilvēkiem steigties palīgā ugunsgrēka gadījumā.

Plūdi. Jēkabpilij, atrodoties pie Daugavas, gandrīz katru gadu bija jāsaskaras ar plūdiem, jo Daugavas krasts nebija nostiprināts un apbūve bija ļoti tuvu tai. Taču smagākie plūdi, kuri atstājuši vislielākos zaudējumus, notika 1931. gadā. No šiem plūdiem saglabājušās statistikas ziņas, kā arī bagātīgs foto materiālu klāsts (skat. 4.1.3.att.).

---

⁴⁷⁴ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 276, Jēkabpils, 07.05.1928. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 227.-229. lpp.

⁴⁷⁵ Revīzijas akts, Rīga, 05.-07.07.1934. In: LNA LVVA, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1753. (Jēkabpils pilsētas valdes revīzijas lieta), 7. lpp.

⁴⁷⁶ Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.33, Jēkabpils, 29.08.1935. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 15. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 26. lpp.

⁴⁷⁷ Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.37, Jēkabpils, 03.10.1935. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 15. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 31. lpp.

⁴⁷⁸ Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.20, Jēkabpils, 05.06.1936. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 16. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 25. lpp.

1931. gada plūdi sākās 23. aprīlī, kad ūdens līmenis cēlās un pārpludināja Dambja un Filozofu ielas apkārtni. Augstais ūdens līmenis (8 metri virs normas) pilsētā saglabājās līdz pat 2. maijam.⁴⁷⁹ Sākotnēji visvairāk tika appludināta Dambja un Zirgu iela, kur pilsētas valde norīkoja satiksmes uzturēšanai laivas. Tika iesaistītas trīs laivas un pieci cilvēki, kuri nodrošināja 24 stundu pārvietošanos, par to saņemot atlīdzību (6 lati par 24 stundām) no pašvaldības.⁴⁸⁰ Pēc tam tika pievienota satiksmes nodrošināšana pa Zvanītāju, Ūdens, Dārza, Robežu, Kungu, Gulbju ielām un satiksmes uzturēšanu ar zirgu pa visu Dzintarzemi, iesaistot vēl 8 personas.⁴⁸¹

Plūdu laikā tika nodibināta īpaša plūdu komiteja, kurā ietilpa pieci domnieki (P. Veinbergs, J. Ozoliņš, T. Ermansons, J. Mūrnieks, M. Šneks), kā arī K. Lamberts, H. Martinsons un R. Rutmanis, kuri aktīvi sadarbojās ar apriņķa priekšnieku M. Kadašu un jūrniecības departamenta inženieri Sakovski.⁴⁸² Tāpat tika noorganizēta cilvēku mantu izvešana no applūdušajiem rajoniem, iesaistot un nodarbinot ar atlīdzību trīs personas.⁴⁸³

Līdz ar to 1931. gada plūdi Jēkabpilī bija milzīgi, to arī apliecina statistikas dati, jo no visa iedzīvotāju skaita, kas bija 5607, plūdus cieta 650 iedzīvotāji jeb 11%. Tāda pati statistika ir veikta arī par cietušajām ēkām no 920 – 152 (16%). Pilsētas pašvaldības zaudējumi bija mērāmi apmēram 10'450 latu apmērā. Izpostīto ielu atjaunošana prasīja 34'169 latus, cietušo ēku atjaunošanai - 1350 latu. Tāpat minams arī inventārs un materiāls, kas bija gājis zudumā – 500 lati. Līdz ar to pilsēta paredzēja sociālas apgādības pieaugumu, kas tika aprēķināts ap 3800 latu. Attiecībā pret 1931. gada budžetu, zaudējumi sastādīja 34%, tika aprēķināti arī iedzīvotāju zaudējumi. Nopostīto ēku atjaunošanai prasītu 18'356 latu, kā arī nopostīto sakņu dārzu, augļu dārzu un lauksaimniecības zemju savešana kārtībā – 7786 latu. Tādējādi šie zaudējumi bija milzīgi, salīdzinot ar pilsētas budžeta ienākumiem, no kā izriet, ka pilsētas budžeta deficīts tikai auga.⁴⁸⁴

---

⁴⁷⁹ ELGA SĒNALA. 1931. gada plūdi. In: Brīvā Daugava, 20.03.2001., 4.lpp.

⁴⁸⁰ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 900, Jēkabpils, 24.04.1931. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 29. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 48. lpp

⁴⁸¹ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 902, Jēkabpils, 27.04.1931. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 29. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 50. lpp

⁴⁸² Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 337, Jēkabpils, 28.04.1931. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 12. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 30. lpp.

⁴⁸³ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 905, Jēkabpils, 30.04.1931. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 29. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 53. lpp

⁴⁸⁴ HELMUTS SAUSVEDIS-SAUSAIS. Plūdu sekas pilsētās. In: Pašvaldības Balss, 1931, Nr.6, 279.-281.lpp.

Daugavas krasts pēc 1931. gada lielajiem plūdiem lika labiekārtots, apstādot ar ceriņu krūmiem un ierīkojot ērtas cementa ietves.⁴⁸⁵ Šāda apmēra plūdi pilsētu vairs neskāra, taču Daugava pavasarī, ledum ejot, izgāja no saviem krastiem, radot sīkus bojājumus ceļu segumam.

Izglītības, izglītības iestāžu un kultūras attīstīšana. Svarīgs jautājums Jēkabpils pilsētas pašvaldībai bija skolu tīkla organizēšana un uzturēšana. Tā kā Jēkabpils bija etniski neviendabīga, tad pilsētai bija jānoorganizē latviešu, krievu un ebreju skolu esamība pilsētas bērniem.

Kā noderīga persona 1919. gada jūlijā skolu lietu organizēšanā Jēkabpilī, pilsētas valdē tika stādīts priekšā Latvijas Izglītības ministrijas skolotājs Kārlis Lamberts.⁴⁸⁶ K. Lamberts pilsētas valdei deva aizrādījumus skolu lietā, tie bija: pamatskolas katrai tautībai atsevišķi ir uzturamas no vietējas pašvaldības līdzekļiem, taču saistībā uz otrās pakāpes izglītības skolām (vidusskolas), tad pašvaldībai jāgādā par telpām, apkuri un apgaismojumu, bet par skolotāju algošanu bija atbildīga ministrija no valsts līdzekļiem. Pēc šī ziņojuma, pilsētas valde nolēma atvērt trīs pamatskolas (latviešiem, ebrejiem un krieviem) un vienu vidusskolu, uzticot K. Lambertam atrast vajadzīgo skaitu skolotāju.⁴⁸⁷

Ar 1919. gada 1. augustu sākās organizatoriskie darbi, lai sakārtotu telpas. Ēka Pasta ielā 1 (pašreizējā Agrobiznesa koledžas ēka), kara laikā bija stipri cietusi, un ilgu laiku to izmantoja kareivju izmitināšanai. K. Lamberts (pirmais skolas direktors) lūdza, lai karaspēks atbrīvotu skolas telpas, ar sabiedrības palīdzību tika sameklēts materiāls soliem, klašu tāfelēm. Logiem trūka stiklu, bija vienkāršas mēbeles, soli no nekrāsotiem dēļiem.⁴⁸⁸

Pilsētas valde konstatēja skolu ēku trūkumu un vērsās pēc palīdzības Iekšlietu ministrijā, pieprasot pilsētas rīcībā nodot bijušās Vladimira – Marijas un “Marijas” skolas namus, kuri piederēja Nikolaja Brālībai, un Pokrova baznīcas skolas namu, kurš piederēja Ilūkstes sieviešu klosterim, jo visi šie nami līdz šim kalpojuši skolu vajadzībām. Tāpat lūdzot Izglītības ministriju pabalstīt lūgumu Iekšlietu ministrijā par skolu telpām. Līdz ar to lūdzot no Izglītības ministrijas

---

⁴⁸⁵ Pilsētu darbs un sasniegumi atjaunotās Latvijas 5 gados. In: Pašvaldības Balss, 1939, Nr. 5/6, 403.lpp.

⁴⁸⁶ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 20, Jēkabpils, 10.07.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 20. lpp.

⁴⁸⁷ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 29, Jēkabpils, 05.08.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 30. lpp.

⁴⁸⁸ STELLA MEKŠA. Jēkabpils Valsts ģimnāzijai 100: Skolas vēstures stāsti, notikumi un personības... Pieejams: <https://jvg.edu.lv/atmi%C5%86u-st%C4%81sts/j%C4%93karpils-valsts-%C4%A3imn%C4%81zijai-100-skolas-v%C4%93stures-st%C4%81sti-notikumi-un-person%C4%ABbas.aspx> (skatīts 22.02.2020)

līdzekļus, lai izvestu vienas skolas telpu remontu un iegādātos nepieciešamo inventāru.⁴⁸⁹ Pilsētas valde ar visām balsīm “par” ievēlēja Kārli Lambertu par Jēkabpils atveramās vidusskolas pārzini un skolotāju.⁴⁹⁰

Visus iepriekšminētos lēmumus apstiprināja Izglītības ministrija, pieņemot K. Lamberta sastādīto skolu budžetu vienam mācību gadam (81 tūkstošis rubļu (Latvijas naudā)). Atļaujot atvērt skolu līdzšinējā pilsētas skolas ēkā. Tāpat ministrija apstiprināja Marijas skolas remontu par 17'568 rubļiem un inventāra iegādi par 9045 rubļiem.⁴⁹¹ Par pamatskolu organizēšanas darbu vadītāju nolēma pieņemt skolotāju Jāni Albertu.⁴⁹² Pār atveramās krievu pamatskolas pārzini tika apstiprināts Grigorijs Pluganovs.⁴⁹³

Tika nolemts Jēkabpilī atvērt reāltipa ģimnāziju t.i. vidusskolu ar reālskolas programmu un ar neobligatorisku kursu latīņu valodas pasniegšanā.⁴⁹⁴ Skolas svinīgā atklāšana pēc pagaidu valdes protokoliem tika minēta 7. oktobrī.⁴⁹⁵ Taču mūsdienās skolas dibināšana tiek atzīmēta 6. oktobrī, šo kļūdu skaidro novadpētnieks Štokmanis: „Neticami izklausās, ka pilsētas Pagaidu valde nogulēja skolas atklāšanu, jo tā savā sēdē bija nolēmusi sūtīt sekretāru Minkeviču uz vidusskolas atklāšanu 7. oktobrī.”⁴⁹⁶

1920. gada 9. janvāra domes sēdē tiek atzīts, ka pamatskolu neesamība jau piecus gadus ir sabiedriska ļaunums, nolemjot, ka pēc iespējas ātrāk bija jāatver skolas. Paredzot, ka pamatskola jāierīko vecīcībnieku skolas ēkā un Kerlina mantinieku mājā, kuru vajadzētu atsavināt no karaspēka ar valdības atļauju. Pilsētas valde sedza četru mēnešu skolas budžetu (20'840 rubļu), bet

---

⁴⁸⁹ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 31, Jēkabpils, 08.08.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 33. lpp.

⁴⁹⁰ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 35, Jēkabpils, 16.08.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 37. lpp.

⁴⁹¹ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 37, Jēkabpils, 21.08.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 39. lpp.

⁴⁹² Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 46, Jēkabpils, 11.09.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 48. lpp.

⁴⁹³ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 63, Jēkabpils, 30.10.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 61. lpp.

⁴⁹⁴ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 51, Jēkabpils, 25.09.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 53. lpp.

⁴⁹⁵ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 55, Jēkabpils, 06.10.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 56. lpp.

⁴⁹⁶ ŠTOKMANIS, Jēkabpils novada vēsture, 128.lpp.

pārējo summu prasot valdībai caur pamatskolu inspektoru. Tāpat dome uzņēmās veikt skolas remontu par saviem līdzekļiem.⁴⁹⁷

Tikai 1920. gada 9. martā Jēkabpilī darbību atsāka latviešu pamatskola Smilšu ielā 18, telpas īrējot no vecticībnieku draudzes, kur vēlāk atradās arī krievu un ebreju pamatskolas, taču ēkā palika tikai krievu pamatskola (skat. 4.1.6. att.). Tā kā ēku trūkums bija milzīgs, tad daļa skolēnu mācījās pilsētas patversmes ēkā Krasta ielā 13.⁴⁹⁸

Jēkabpils ebreji iesniedza domē lūgumu par ebreju pamatskolas atvēršanu 130 bērniem. Taču pamatojoties uz pilsētas trūcīgumu un kara izpostīto rūpniecību, tirdzniecību un zemkopību, šo lūgumu atteica.⁴⁹⁹ Pie domes vērsās Ebreju Savienība, kura pieprasīja atvērt ebreju skolu, taču dome atkal to noraidīja, pamatojoties uz tiem pašiem slēdzieniem. Pēc laika tika piedāvāta alternatīva, atvērt ebreju privātskolu par maksu un dome to censtos atbalstīt pēc visām iespējām, vai arī sūtīt ebreju bērnus kopā ar cittautiešiem vietējā pamatskolā.⁵⁰⁰ Taču iesaistoties Izglītības ministrijas ebreju izglītības pārvaldei, dome nolēmj atbalstīt ebreju pamatskolas atvēršanu, taču, tā kā ēku trūkums pilsētā bija ļoti izteikts, tad ebreju pamatskola tika izvietota vietējā pamatskolā, nosakot mācību pasniegšanu pēc pusdienlaika.⁵⁰¹

Jaunjelgavas apriņķa pamatskolu inspektors atdeva pilsētas domei pareizticīgās draudzes skolas ēku Lielajā ielā 204 uz 20 līdz 30 gadiem, un deleģēja to remontēt.⁵⁰² Tā kā pieprasījums pēc skolas bija milzīgs, pilsētas dome nolēma, ka skolā drīkst mācīties tikai tie bērni, kuru vecāki pilsētā dzīvojuši un maksājuši nodokļus pirms kara, tādējādi pilsētas pamatskolā vispirms apmierināja pilsētas iedzīvotāju vēlmes, tādēļ ārpus pilsētas robežas dzīvojošos bērnus izraidīja no skolas.⁵⁰³ Taču jau 1922. gadā tika noteikts, ka ārpagasta bērniem par mācību gadu skolā jāmaksā

---

⁴⁹⁷ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 84, Jēkabpils, 09.01.1920. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 87. lpp.

⁴⁹⁸ Vēsturiskās ziņas par Jēkabpils pilsētas pamatskolu, Jēkabpils, 01.11.1937. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 455. (Vēsturisks apraksts par Jēkabpils pilsētas I Latviešu pamatskolu), 48. lpp

⁴⁹⁹ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 96, Jēkabpils, 11.06.1920. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 104. lpp.

⁵⁰⁰ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 103, Jēkabpils, 02.09.1920. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 7. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 2. lpp.

⁵⁰¹ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 105, Jēkabpils, 08.10.1920. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 7. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 4. lpp.

⁵⁰² Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 100, Jēkabpils, 13.08.1920. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 107. lpp.

⁵⁰³ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 107, Jēkabpils, 05.11.1920. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 7. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 7. lpp.

1000 rubļi, diviem bērniem no vienas ģimenes 800 rubļi no katra, bet trīs vienas ģimenes bērniem 2000 rubļu par visiem. Skolā iestājoties bija jāmaksā puse no minētas summas skolas pārzinim.⁵⁰⁴

1921. gadā tika paņemts 25'000 rubļu liels aizņēmums no Izglītības Ministrijas atvēlētajiem 125'000 rubļu skolas ēku remontiem.⁵⁰⁵ Pēc neilga laika tika pieņemts aizņemties no Izglītības ministrijas atlikušos 100'000 rubļus skolu remontam.⁵⁰⁶ Tāpat visu starpkara periodu, katru mācību gadu noslēdzot, tika veikti dažādi sīki remontu skolās, uzkopjot telpas nākamajam mācību gadam, tika krāsotas sienas un grīdas, kas prasīja līdzekļus no pilsētas budžeta.

Uz 1921. gada rudeni Jēkabpils vidusskolā mācījās 350 bērni 10 klasēs, bet skolas telpas bija tik mazas, ka mācības notika divās maiņās: 5 klasēm priekšpusdienā un 5 klasēm pēcpusdienā, kas, kā tiek norādīts, priekš mācību gaitām bija nevēlams. Šo problēmu varēja risināt, ja skolai būtu plašākas telpas, Izglītības ministrijā bija radīts priekšlikums, pārcelt skolu uz Krustpils pili, taču šo ideju nācās atcelt, jo skolai vajadzēja palikt Jēkabpilī. Šo problēmu varēja atrisināt, ja ministrija nopirktu bijušo Klaudijas Lesa skolas namu, kurš bija celts uz no pilsētas rentētas zemes gabala. Viss bija atkarīgs no Izglītības ministrijas lēmuma, pilsēta bija gatava piešķirt arī zemes gabalu starp Zaļo, Smilšu un Pasta ielu skolas vajadzībām.⁵⁰⁷ Tādējādi jau 5. oktobrī skolas ēka tika iegūta Jēkabpils vidusskolas lietošanai (skat. 4.1.7. att.), no kā izrietēja K. Lamberta lūgums pilsētas domē pēc skolas remonta. Taču lūgums tika noraidīts, norādot uz lielo pretimnākšanu, piešķirot bezmaksas 6 pūra vietas zemes skolas vajadzībām Izglītības ministrijai.⁵⁰⁸

Tā kā ar 1922./1923. mācību gadu bija plānots paplašināt kā latviešu, tā arī ebreju un krievu pamatskolas, dome nolēma meklēt jaunas telpas un lūgt Izglītības ministrijai vienreizēju pabalstu kā kara izpostītai pilsētai. Sēdē tika uzsvērts, ka bez valdības atbalsta pilsētas skolu tīkls atrodas bezizejā, jo ebreju pamatskolai, kura bija izvietota krievu skolas telpās, mācības notika divās

---

⁵⁰⁴ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 155, Jēkabpils, 23.08.1922. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 7. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 88. lpp.

⁵⁰⁵ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 113, Jēkabpils, 10.01.1921. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 7. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 16. lpp.

⁵⁰⁶ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 115, Jēkabpils, 04.02.1921. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 7. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 19. lpp.

⁵⁰⁷ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 131, Jēkabpils, 30.09.1921. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 7. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 41.-42. lpp.

⁵⁰⁸ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 133, Jēkabpils, 08.11.1921. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 7. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 46. lpp.

plūsmās, bija nepieciešamas pašai savas telpas. Tāpat arī I Latviešu pamatskolai bija nepieciešams paplašināt telpas piecām jaunām klasēm.⁵⁰⁹

1922. gadā tika nolemts iegādāties skolas vajadzībām ēku Lielajā ielā 145 no Icika Mozes dēla Jēkabsona, prasot līdzekļus no Izglītības ministrijas kā pabalstu.⁵¹⁰ Tika nolemts lūgt valdībai 500'000 rubļu lielu aizdevumu ēkas iegūšanai, kā arī 250'000 rubļus pabalstu, lai atvērtu vēl vienu latviešu skolu. Tāpat tika atrisināta ebreju pamatskolas problēma, tika noīrēta Icika Jēkabsona ēka Lielajā ielā 143 (skat. 4.1.5.att.), tādējādi skolas pārzinim Joselim Taicam liekot sastādīt sarakstu ar nepieciešamo inventāru skolas vajadzībām, tādējādi nostabilizējot skolu stāvokli pilsētā.⁵¹¹

Svarīgs jautājums saistībā ar izglītību bija skolu ārsta pieņemšana darbā. Dome vienojās ar pieaicināto ārstu J. Pusbarnieku, ka vienreiz gadā ārsts pārbaudīs vietējo pamatskolu skolēnu veselības stāvokli un lipīgas slimības. Gadījumos, pēc vajadzības, ja skolotājs atzītu kādu bērnu par slimu, to nosūtītu pie ārsta ar skolotāja izdotu apliecību. Tādējādi nosakot J. Pusbarniekam 240 latu lielu atlīdzību par 1923. gadu.⁵¹² Tādējādi katru gadu dome pārvēlēja vai ievēlēja jaunu ārstu un noteica tam atlīdzību.

Sākot ar 1923./1924. mācību gadu Latviešu pamatskola sadalījās divās pamatskolās: Jēkabpils pilsētas I Latviešu pamatskola, kura strādāja pēc pilsētu pamatskolu tipa, darbu sākdamā septembrī un beidzot maijā, un Jēkabpils pilsētas II Latviešu pamatskola, kura strādāja pēc lauku pamatskolu tipa, darbu sākdamā oktobrī un beidzot maija beigās.⁵¹³

II Latviešu pamatskola pieprasīja, lai uz 1924./1925. mācību gadu tiktu atrisināta pastāvošā problēma, ka skolai jāuzturas I Latviešu pamatskolas ēkā un jāvada mācību process pēcpusdienās. Uz ko dome vienbalsīgi nolēma, šo problēmu risināt pēc iespējas ātrāk.⁵¹⁴ Tika atrasti trīs varianti, taču pilsētas valdi neapmierināja samērā augstās cenas (no 8000 – 15'000 latu), tādējādi, dome

---

⁵⁰⁹ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 150, Jēkabpils, 12.06.1922. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 7. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 76. lpp.

⁵¹⁰ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 155, Jēkabpils, 23.08.1922. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 7. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 88. lpp.

⁵¹¹ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 156, Jēkabpils, 06.09.1922. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 7. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 92. lpp.

⁵¹² Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 163, Jēkabpils, 16.01.1923. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 9. lpp.

⁵¹³ Vēsturiskās ziņas par Jēkabpils pilsētas pamatskolu, Jēkabpils, 01.11.1937. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 455. (Vēsturisks apraksts par Jēkabpils pilsētas I Latviešu pamatskolu), 48.-49. lpp.

⁵¹⁴ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 192, Jēkabpils, 15.05.1924. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 157.-158. lpp.

lēma II Latviešu pamatskolas vajadzībām telpas īrēt.⁵¹⁵ Valde ziņoja, ka II Latviešu pamatskolai atrastās telpas atrodas luterāņu draudzes mājā Dambja ielā 10 un telpas skolas lietošanai dodot par 60 latu lielu atlīdzību mēnesī.⁵¹⁶

Pilsētas valde saskaņā ar skolotāju pensiju likumu iemaksāja Latvijas bankai Tautas labklājības ministrijas ienākumos skolotāju pensijām 2% no algu apmēra, kurus sedza no pilsētas līdzekļiem.⁵¹⁷

Pilsētas valde ziņoja domei, ka 1925./1926. mācību gadā bija vajadzīgas skolas telpas I Latviešu pamatskolai, jo esošās telpas bija sliktā stāvoklī, tādējādi pašvaldībai nācās meklēt jaunas telpas skolas vajadzībām.⁵¹⁸ Pamatskolas nama pirkšanai pilsēta saņēma no Valsts zemes bankas 10'000 latu lielu aizdevumu. Pienācīgi nodrošinot šo aizdevumu, zemes banka pagarināja atmaksas termiņu līdz 1927. gada 31. oktobrim.⁵¹⁹ Meklējot izeju, tika atrasta ēka Lielajā ielā 157 (skat. 4.1.4.att.), kura piederēja Jēkabam Meiersinam un tika veikts pirkšanas akts par 11'500 latiem.⁵²⁰ Tādējādi pilsēta ieguva savā īpašumā divstāvu mūra ēku un vienkārtīgu koka ēku.⁵²¹ Pēc laika, K. Lamberta nāca klajā ar iniciatīvas, ka gan I Latviešu pamatskola, gan II Latviešu pamatskola izvietojamas vienā ēkā.⁵²² Noskaidrojot apstākļus, šāda ideja tika atcelta, jo pārbūvējamās ēkas aprēķinātās summas nebija iespējams pašvaldībai izvest.⁵²³

Skolu valde 1927. gadā nāca klajā ar priekšlikumu domei par arodskolas dibināšanu Jēkabpilī. Par šādas skolas atvēršanu domniekam K. Lambertam uzticēja noskaidrot Izglītības ministrijas

---

⁵¹⁵ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 198, Jēkabpils, 21.07.1924. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 171. lpp.

⁵¹⁶ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 201, Jēkabpils, 03.09.1924. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 185.-186. lpp.

⁵¹⁷ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 220, Jēkabpils, 06.07.1925. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 303. lpp.

⁵¹⁸ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 218, Jēkabpils, 08.06.1925. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 287. lpp.

⁵¹⁹ Mazo pilsētu pašvaldību darbība. In: Pašvaldības Balss, 1924, Nr.8/9, 531.lpp.

⁵²⁰ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 221, Jēkabpils, 23.07.1925. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 311. lpp.

⁵²¹ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 222, Jēkabpils, 03.08.1925. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 320. lpp.

⁵²² Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 223, Jēkabpils, 24.08.1925. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 326. lpp.

⁵²³ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 240, Jēkabpils, 05.07.1926. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 30. lpp.

iespējas atvērt arodskolu.⁵²⁴ Vēlākos protokolos šī ideja neparādās, pēc kā var spriest, ka Izglītības ministrija noraidīja šo ideju.

Ne tikai skolu telpu trūkums bija problēma, ar kuru bija jāsaskaras domei, svarīgs jautājums, kuru nācās izskatīt, bija trūcīgo skolēnu mācību maksas noseģšana, tādējādi, piemēram, 1927. gadā visu četru pamatskolu trūcīgo bērnu skolas maksa sastādīja 800 latus.⁵²⁵ Bet jau 1929. gadā summa pieauga līdz 1000 latiem.⁵²⁶ Taču uz 1934. gadu tie jau bija 1500 lati.⁵²⁷

20. gadsimta 20. gadu beigās pašvaldība nāk klajā ar projektu apvienot abas latviešu pamatskolas vienā ēkā, paredzot celt divstāvu sarkanķieģeļu ēku, ar ūdensvadu, centrālo apkuri, telpas 10 klasēm, aktu zāli 500-700 personām, dzīvokļus pārzinim un apkalpotājiem, pagrabu, kurā izvietotu garderobi, ēdamzāli un rokdarbu darbnīcas. Ēkas izbūve izmaksās lēsa no 140 -160 tūkstošiem latu.⁵²⁸ Tā kā plāna izstrāde sastādīja lielas izmaksas, tad radās ierosinājums doties uz Izglītības ministriju un izraudzīties jau gatavu projektu, kas samazinātu jaunceļamās skolas izmaksas.⁵²⁹ Līdz ar to tika atrasts vajadzīgais projekts, par tādu atzina Gulbenes pamatskolas projektu, kura izmaksas bijušas 160 tūkstoši latu.⁵³⁰ Tika aprēķināts, ka skolas celtniecībai nepieciešami 186'553,35 lati, bet šādu līdzekļu pilsētai nebija, dome vērsās ar lūguma pie valdības, kā vienai no kara visizpostītākajai pilsētai Latvijā, pienākas naudas pabalsts, jo Jēkabpilī pēc kara nebija uzcelta neviena skolas ēka.⁵³¹ Valdība noraidīja aizdevuma došanu skolas ēkas celtniecībai, jo valstij nebija iespējams dot tik lielu aizdevumu, tādējādi skolas celtniecības jautājums palika atklāts.⁵³²

---

⁵²⁴ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 252, Jēkabpils, 07.03.1927. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 101. lpp.

⁵²⁵ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 257, Jēkabpils, 02.05.1927. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 116. lpp.

⁵²⁶ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 292, Jēkabpils, 04.03.1929. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 405. lpp.

⁵²⁷ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 2149, Jēkabpils, 05.09.1934. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 32. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 90. lpp.

⁵²⁸ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 305, Jēkabpils, 04.11.1929. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 10. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 14. lpp.

⁵²⁹ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 314, Jēkabpils, 07.04.1930. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 10. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 69. lpp.

⁵³⁰ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 315, Jēkabpils, 05.05.1930. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 10. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 74. lpp.

⁵³¹ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 324, Jēkabpils, 13.10.1930. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 10. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 111. lpp.

⁵³² Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 341, Jēkabpils, 03.08.1931. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 12. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 59. lpp.

Pēc I un II Latviešu pamatskolas pedagoģiskās sēdes lēmuma un domes atbalsta tika nolemts, ka abas skolas apvienojamas 1932./1933. mācību gadā.⁵³³ Taču skolas palika katra savā namā, vienīgās izmaiņas ir abu skolu vienots nosaukums – Jēkabpils pilsētas 6-kl. pamatskola.

1934. gadā valsts pilnā apmērā algoja 15 skolotājus, bet 12 skolotājiem alga tiek izmaksāta no valsts un pašvaldības līdzekļiem. Tiek atzīmēts, ka ebreju un latviešu pamatskolas mācību līdzekļi bijuši trūcīgi, taču ebreju pamatskolas bibliotēkā bijuši ap 715 grāmatu sējumu, bet latviešu pamatskolā – 3490 sējumu.⁵³⁴

Latviešu pamatskola no 140 skolēniem un 2 skolotājiem 1920. gadā bija izaugusi līdz 460 skolēniem un 19 skolotājiem 1937. gadā.⁵³⁵ 1937. gada 1. oktobrī, uzsākot jaunu mācību gadu, Latviešu pamatskolā tika atvērta palīgklase 24 nesekmīgiem un garīgi atpalikušiem bērniem.⁵³⁶ Uz 18. novembri visām trim pamatskolām tiek uzdāvināti radio aparāti, kas atsvaidzināja skolu vidi, jo katru nedēļu pusstundu notika pārraide, kura bija domāta skolēniem, kurā runāja par nozīmīgiem notikumiem vēsturē, mākslā, kultūras dzīvē utt.⁵³⁷

Pēc skolu valdes priekšlikuma un pilsētas valdes ierosinājuma, tapa iecere apvienot Jēkabpils un Krustpils ebreju pamatskolas, tādējādi izveidojot vienu skolu, kas samazinātu pilsētas izdevumus skolas uzturēšanā un skolēnu skaits klasēs būtu optimāls. Tika izveidota komisija, kurā ietilpa Jēkabpils un Daugavpils apriņķa pamatskolu inspektori, Jēkabpils un Krustpils pilsētas galvas un Jēkabpils un Krustpils ebreju pamatskolu pārzīņi, kuriem bija jāizlemj turpmākā skolas darbība.⁵³⁸ Taču ideja netika realizēta, tā vairs netika apspriesta valdes sēdēs.

1939. gadā Jēkabpils apriņķa skolu valde veica skolu revīziju, konstatējot trīs trūkumus, kurus valde nolēmj novērst:

---

⁵³³ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 354, Jēkabpils, 06.06.1932. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 12. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 126. lpp.

⁵³⁴ Revīzijas akts, Rīga, 05.-07.07.1934. In: LNA LVVA, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1753. (Jēkabpils pilsētas valdes revīzijas lieta), 6.-7. lpp.

⁵³⁵ Vēsturiskās ziņas par Jēkabpils pilsētas pamatskolu, Jēkabpils, 01.11.1937. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 455. (Vēsturisks apraksts par Jēkabpils pilsētas I Latviešu pamatskolu), 50. lpp

⁵³⁶ Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.22, Jēkabpils, 05.10.1937. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 17. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 23.-24. lpp.

⁵³⁷ Pašvaldības dāvana skolām. In: Jēkabpils Vēstnesis, 25.11.1937., 1.lpp.

⁵³⁸ Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.3, Jēkabpils, 29.01.1938. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 18. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 4. lpp.

- 1) uzdot pilsētas ārstei turpmāk izdarīt skolēnu veselības pārbaudi 3 reizes gadā;
- 2) uzlikt pilsētas galvas biedram par pienākumu iegādāties skolu atējām vajadzīgo kūdru;
- 3) uzdot latvju un ebreju pamatskolu pārziņiem iekārtot pie skolām kokaudzētavu un paraug lauciņus.⁵³⁹

Revīzijas aktos no 1939. gada redzams, ka Latviešu pamatskolas atstātas sliktā stāvoklī, jo Latviešu I pamatskolai no palodzēm bija izbiruši ķieģeļi, kas sevišķi no otrā stāva varēja apdraudēt garāmgājējus, kā arī skolā trūka gaitenju, kur skolēniem uzturēties starpbrīžos, bet Latviešu II pamatskolā telpas bijušas tumšas, šauras un skolai nepiemērotas.⁵⁴⁰ Tas skaidrojams ar to, ka pastāvēja ideja par jaunas skolas celtniecību.

Skarā ar Sarkanās armijas karaspēka ienākšanu pilsētā, sākot no 1940. gada februāra, pilsētas vecākais ierosināja, ka I Latviešu pamatskola jāpārviesto un II Latviešu pamatskolas ēku, kā arī Krievu pamatskolu jāapvieno ar Ebreju pamatskolu, kur mācības notika divās maiņās.⁵⁴¹

Lielais plāns, ko neizdevās īstenot, bija jauns skolas ēkas celtniecība Latviešu pamatskolai. Tiklīdz bija pabeigts tilts pār Daugavu, aktualizējās jautājums par skolas ēkas celtniecību. Intensīvi tika uzkrāta nauda jaunas skolas ēkas celtniecībai. Jaunbūvējamajai Latviešu pamatskolai 1938. gadā tika nolemts iegādāties zemi Viestura un Jaunajā ielā ar zemes grāmatas numuru 371 un 372, kuru platība bija 1,04 hektāri, kā arī iegādājās 3600 kvadrātmetrus zemi no Dorofeja Perevočikova.⁵⁴² Tā kā zemes gabalu kopējā platība nerasniedza vēlamos apjomus, lai ierīkotu skolu šajā vietā, tad pilsētas valde 1939. gadā no Teodora Kožemjankina iegādājās īpašumu Jaunajā ielā 30 par 3000 latiem, tādējādi apvienojot visus trīs zemes gabalus vienkopus.⁵⁴³ Taču 1939. gadā pilsētas valde atsakās no Kožemjankina zemes gabala pirkšanas, izskatot uz Vāciju aizbraukušo Hikšteinu mantinieku īpašumu iegūšanas iespējamību un izmaksas. Skolas jaunbūves jautājumu

---

⁵³⁹ Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.23, Jēkabpils, 13.09.1939. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 19. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 72. lpp.

⁵⁴⁰ Revīzijas akts, Rīga, 13.-16.11.1939. In: LNA LVVA, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1818. (Jēkabpils pilsētas valdes revīzijas lieta), 14. lpp.

⁵⁴¹ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 3, Jēkabpils, 29.01.1940. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 38. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 7.-8. lpp.

⁵⁴² Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.20, Jēkabpils, 03.09.1938. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 18. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 24. lpp.

⁵⁴³ Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.14, Jēkabpils, 13.06.1939. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 19. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 44. lpp.

tika atlikts uz vēlāku kārtošanu, norīkojot komisiju ar 6 locekļiem.⁵⁴⁴ Tā pat 1939. gada pirmajā pilsētas padomes sēdē tika pārrunāts jautājums par pamatskolas ēkas būvi, nonākot pie slēdziena, ka darbam jāķeras klāt nekavējoties. Tā sakarā tika ievēlēta priekšdarbu kārtošanas padome, kurā ietilpa - P. Baško, Ž. Līnis, P. Aivars, A. Pormalis, F. Meržinskis un J. Steinbergs.⁵⁴⁵ Taču okupācija izjauca skolas celtniecības plānu.

Jāsecina, ka pilsētas valde, neskatoties uz finansiālajām grūtībām, bija spējīga nodrošināt pilsētas bērniem izglītību, atvēlot lielus līdzekļus no budžeta. Ja nebūtu bijusi okupācija, tad pilsētā tiktu uzcelta vēl viena ievērojama 20. gadsimta 30. gadu celtne - latviešu pamatskola.

Kultūra. Jēkabpilī kultūras dzīvi attīstīja esošās biedrības un Jēkabpils 4. Aizsargu pulks. Pašvaldības iesaiste ir minimāla un fragmentāra, kultūras attīstība no pašvaldības puses bija niecīga, jo pilsētas pašvaldībai bija jāpievērš liela uzmanība ceļu uzturēšanai, elektrības tīkla izveidei, skolu finansēšanai un mazturīgo apgādei.

Dome uzlika atsevišķu nodokli izpriecu biļetēm, iedalot tās divās grupās. Pirmā grupa bija vieglie priekšnesumi kā cirks, kino utt. (24 kapeikas no biļetes). Otrā grupa bija ciniskie priekšnesumi kā teātris un koncerts (16 kapeikas no biļetes).⁵⁴⁶ Šī nodeva tika mainīta 1923. gada nogalē, nosakot, ka kinematogrāfam jāmaksā 8% no izrādēm, no ballēm un citiem viegliem priekšnesumiem – 20%, bet teātriem un mākslas izrīkojumiem, bez dejām - 10%, bet ar dejām 20%, no stipro dzērienu bufetēm 200% no patenta.⁵⁴⁷ Šo izpriecu nodevu bieži vien ar lūgumrakstu domē lūdza samazināt vai atcelt, tādējādi, piemēram, 1924. gada 10. februārī Jēkabpils brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības izrīkojumā tika atcelts 200% pilsētas piemaksa pie bufetes.⁵⁴⁸ Līdz ar to katrā domes sēdē parādās dažādi lūgumi par nodokļu samazināšanu, kas tiek izskatīti.

Par Kultūras dzīvi Jēkabpilī pirmais sāk runāt vietējais laikraksts, kurš atzīmē, ka pilsētā nav aktīvas kultūras dzīves, jo tam nav piemērotu telpu. Tuvākās telpas, kurās bija iespējams rīkot koncertus un izrādes, bija Salas pagasta nams. Tāpat pastāvēja Izglītības biedrības zāle, kā arī trešā

---

⁵⁴⁴ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 8, Jēkabpils, 07.12.1939. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 38. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 28. lpp

⁵⁴⁵ Pirmā pilsētas padomes sēde. In: Jēkabpils Vēstnesis, 30.11.1939., 2. lpp.

⁵⁴⁶ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 86, Jēkabpils, 29.01.1920. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 92. lpp.

⁵⁴⁷ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 185, Jēkabpils, 03.12.1923. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 110. lpp.

⁵⁴⁸ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 189, Jēkabpils, 04.02.1924. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 126. lpp.

zāle pilsētā, kuru remontēja. Taču tās visas bijušas pārāk šauras, lai izrīkojumi atmaksātos. Aicināja pilsētas iestādes iesaistīties šī sāpīgā jautājuma risināšanā.⁵⁴⁹ Taču Jēkabpils pilsētas domes sēdēs šis jautājums netiek apspriests un dienas kārtībā neparādās.

1928. gadā rūpējoties par kultūras dzīves informācijas nogādāšanu tās patērētājiem, pilsētas valde lika uzstādīt sešus afixu stabus: Krasta un Zirgu ielas stūrī, Šosejas un Pilsētas ielas stūrī, Lielās un Nikolaja ielas stūrī, Lielās un Dambja ielas stūrī, Pasta un Nikolaja ielas stūrī un uz Jaunā tirgus laukuma.⁵⁵⁰

Pirmo reizi ar valdi saskaņoti bērnu svētki Jēkabpils pilsētā atzīmēti 1930. gadā, kad izglītības biedrība lūdza 1. jūnijā izdot pilsētas dārzu. Valde šai iniciatīvai nāca pretī, pilsētas dārzu izīrējot tikai par 20 latiem. Tāpat tika noteikts, ka biedrībai pēc sarīkojuma jāsatīra dārzs un par saviem līdzekļiem jāuzliek un jānovāc atejas vieta.⁵⁵¹ Arī pēc tam šie svētki nepazuda, bet turpināja pastāvēt, rīkojot tos pilsētas dārzā.

1936. gadā valde pārdebatējusi Latvijas pilsētu savienības 19. oktobra rakstu jautājumā par pilsētas vēstures pētīšanu, nolēma uzsākt ar Latvijas vēstures institūta starpniecību Jēkabpils pilsētas vēstures pētīšanas priekšdarbus, šī uzdevuma sakarā tika novirzīti 200 lati no budžeta.⁵⁵²

Aizsargu nams. 1927. gadā 6. rotas komandieris Jānis Borodovskis noslēdza nomas līgumu ar Jēkabpils Pokrova klostera pārzini – mūķeni Serafimu par klostera nama, kas atradās Katoļu ielā 1, iznomāšanu Aizsargu kluba un lasītavas vajadzībām, šo līgumu noslēdzot uz 6 gadiem. Taču jau ar 1928. gadu klubs pāriet Jēkabpils pilsētas nodaļas pārziņā. Bet 1932. gadā centrālā zemes ierīcības komiteja, atsavinot nekustamo īpašumu, nodeva Iekšlietu ministrijas pilnvarotajiem - 4. Jēkabpils aizsargu pulkam. Tajā pašā gadā tika pārbūvētas iekšējās telpas un nams pārsaukts par Aizsargu namu (skat. 4.1.8.att.). 1933. gadā uzcēla ugunsdrošu šķūni, ko iznomāja valsts spirta noliktavai, bet nākamajā gadā tika uzcelts malkas šķūnis. Izrīkojumu telpu trūkuma dēļ, 1934. gada rudenī kļuva aktuāla tēma par Aizsargu nama pārbūvi un paplašināšanu. Novembrī tika aicināts arhitekts Lucis izstrādāt nama pārbūves projektu. Galīgā veidā projekts bija gatavs 1935. gada 11.

---

⁵⁴⁹ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 19.10.1923., 2.lpp.

⁵⁵⁰ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 455, Jēkabpils, 31.08.1928. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 27. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 204. lpp

⁵⁵¹ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 768, Jēkabpils, 24.05.1930. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 28. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 183. lpp

⁵⁵² Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.36, Jēkabpils, 30.10.1936. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 16. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 45.-46. lpp.

martā, un 20. martā to caurskatīja būvniecības pārvalde, bet 2. aprīlī - apstiprināja Ministru kabinetā. Jaunbūvē tika paredzēta liela izrīkojumu zāle ar 500 sēdvietām apakšstāvā, 250 sēdvietām balkonā un 200 stāvvietām, piemērotas telpas paredzēja arī bufetei, garderobei, istabas aizsargu, aizsardžu, skautu un mazpulku vajadzībām. Nams tika celts no ziedojumiem, tie ienākuši kā no privātpersonām un uzņēmumiem, tā arī no pašvaldības un valsts, uz 1935. gada augustu sastādot 11'275 latus lielu ziedojumu.⁵⁵³

1935. gadā 4. Jēkabpils Aizsargu pulkam tika piešķirts zemes gabals uz Jaunā tirgus laukuma 61 metru garumā un 5,57 metru platumā, respektīvi, 340 kvadrātmetrus, lai tiktu celts Aizsargu nams.⁵⁵⁴ 1935. gada „Jēkabpils Vēstneša” pirmajā numurā tiek aicināts finansiāli palīdzēt Aizsargu organizācijai, lai tiktu īstenots visu kopīgs mērķis - plašas izrīkojumu telpas. Ēku nolēma celt jau 1935. gadā ar plašām telpām un moderni iekārtotu skatuvi.⁵⁵⁵ Kultūras fonds piešķīra 5000 latu lielu pabalstu Aizsargu nama būvei Jēkabpilī.⁵⁵⁶ 1936. gada 15., 16. un 17. maijā tika rīkotā „Aizsargu nama dienu”, kuras mērķis bija savākt ziedojumus Aizsargu nama celtniecībai, līdzekļus vācot visa apriņķa ietvaros.⁵⁵⁷ No pilsētas budžeta tika piešķirti 1500 lati nama būvniecībai.⁵⁵⁸ Arī no 1936. gada budžeta tika paredzēts 2000 latu liels pabalsts Aizsargu nama būvei.⁵⁵⁹ Tāpat arī 1937. gada budžetā bija iekļauti 2000 lati Aizsargu nama būvei.⁵⁶⁰ Pēdējais pabalsts Aizsargu nama nobeigšanai un iekārtošanai bija ierēķināts 1938. gada budžetā – 1700 lati.⁵⁶¹

1936. gada 18. novembrī durvis vēra Aizsargu nams ar pirmo izrīkojumu sabiedrībai, taču būvdarbi nebija noslēgti, bet saviesīgu pasākumu rīkošanai nams varēja tikt izmantos.⁵⁶² 20.

---

⁵⁵³ Aizsargu nama vēsture. In: Jēkabpils Vēstnesis, 08.08.1935., 2. lpp.

⁵⁵⁴ Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.3, Jēkabpils, 15.01.1935. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 15. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 3. lpp.

⁵⁵⁵ Celsim Jēkabpilī izrīkojumu namu. In: Jēkabpils Vēstnesis, 03.01.1935., 2. lpp.

⁵⁵⁶ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 28.02.1935., 2. lpp.

⁵⁵⁷ 4. Jēkabpils aizsargu pulka aizsargu nams. In: Jēkabpils Vēstnesis, 02.04.1936., 1. lpp.

⁵⁵⁸ Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.8, Jēkabpils, 13.02.1935. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 15. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 7. lpp.

⁵⁵⁹ Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.43, Jēkabpils, 14.11.1935. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 15. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 38. lpp.

⁵⁶⁰ Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.40, Jēkabpils, 20.11.1936. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 16. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 50. lpp.

⁵⁶¹ Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.27, Jēkabpils, 27.11.1937. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 17. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 28. lpp.

⁵⁶² Pirmais izrīkojums jaunajā aizsargu namā. In: Jēkabpils Vēstnesis, 26.11.1936., 3. lpp.

gadsimta 30. gados vietējo tradīciju izpratnes garā vairāk vai mazāk lokalizēts funkcionālisms bija izplatīts visā Latvijā. Viens no piemēriem kļuva arhitekta M. Luca projektētais Jēkabpils Aizsargu nams.⁵⁶³ Svinīgi Aizsargu namu atklāja 1937. gada 8. augustā, paralēli tam tika atzīmēta 4. Jēkabpils Aizsargu pulka 18. gadadiena un pirmie aprīļa dziesmu svētki. Uz atklāšanu bija ieradies Sabiedrisko lietu ministrs A. Bērziņš, kā arī Aizsargu priekšnieks, pulkvedis K. Prauls, Armijas štāba Saimniecības daļas nodaļas (I) priekšnieka palīgs A. Ķikuts un Aizsargu štāba sekretārs A. Spekke. Garīgo aktu vadīja un namu iesvētīja pulka mācītājs Nusbaums, bet lūgšanu skaitīja mācītājs J. Meders. A. Bērziņš savā runā teica, ka nams ir skaists, visa aprīļa vienprātības un gara pieminēklis un ir domāts ne vien aizsargu, bet visas apkārtnes vajadzībām (skat. 4.1.8.att.).⁵⁶⁴

Alkoholisma apkarošana. Latvijas pretalkohola biedrības Jēkabpils nodaļas valde, atsaucoties uz žūpības apkarošanas likumu, lūdza domei apstiprināt biedru sapulcē ievēlētos kuratorus, kuri bija: H. Martinsons, J. Driķis, K. Pļavinskis, E. Bražinskis, V. Līdumiņš. Taču aizklātā balsošanā lūgums tika noraidīts ar 12 “pret” un 5 “par” balsīm.⁵⁶⁵ Tāpat arī 1926. gadā šāda kuratoru apstiprināšana no domes puses tika noraidīta.⁵⁶⁶ Pret šādu rīcību negatīvi vērsās iedzīvotāji, ar savām sūdzību vēstulēm „Jēkabpils Vēstneša” redakcijā, norādot deputātu neieinteresētību šajā svarīgajā jautājumā, it īpaši no domnieku-pedagogu puses.⁵⁶⁷ Vēl gada beigās vietējais laikraksts izteica savu neapmierinātību ar pilsētas domi, kura neko nedara, lai apkarotu žūpību. Citējot tā laika situāciju: „Ka Jēkabpilī tiek dzerts uz nebēdu, par to liecina tas, ka kāds kroģeris ir ieguvis vairākus nekustamos īpašumus. Ko darīs krogus lietās tagadēja pilsētas dome nākotnē, nav zināms, bet pagaidām viņa šinī lietā nekā vairāk nav darījusi, kā tikai nodrošinājusi kroģeriem nākošajā gadā *status ante quo*”.⁵⁶⁸ Žūpības apkarošanā iesaistījās Evaņģēliski luteriskās draudzes valde, kura lūdza ievēlēt žūpības apkarošanas kuratorus, dome noraidīja šo lūgumu.⁵⁶⁹

Tikai 1928. gadā dome izskata apstiprināšanā trīs pretalkohola biedrības kuratorus bez atlīdzības, izdevās apstiprināt tikai J. Krūmiņu, pret kuru O. Vilde izteica protestu, norādot, ka pret

⁵⁶³ JĀNIS KRASTIŅŠ. Latvijas Republikas būvmāksla. Rīga 1992, 194.lpp.

⁵⁶⁴ Mūsu darbs un pūliņi – Latvijas rītdienai. In: Jēkabpils Vēstnesis, 12.08.1937., 2. lpp.

⁵⁶⁵ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 218, Jēkabpils, 08.06.1925. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 290. lpp.

⁵⁶⁶ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 235, Jēkabpils, 08.03.1926. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 397. lpp.

⁵⁶⁷ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 26.03.1926., 2.lpp.

⁵⁶⁸ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 29.10.1926., 3.lpp.

⁵⁶⁹ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 270, Jēkabpils, 05.12.1927. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 184. lpp.

žūpības apkarošanas kuratoram jābūt absolūti nevainojamai personai, ko par J. Krūmiņu nevarētu teikt, jo viņš no tiesas bija sodīts par vēlēšanu plakātu noplēšanu, kas norāda Krūmiņa sliktos tikumus un nekorektību, tādējādi žūpības apkarošanas kurators nevar būt ar šādām īpašībām. Tāpat tika atzīmēts, ka viņa ievēlēšana ir domes sēdes gadījuma raksturs, jo neatspoguļo domes vairākuma gribu.⁵⁷⁰ Līdz ar to nākamajā sēdē no Krūmiņa iecelšanas par kuratoru atsakās un jaunu kuratoru ievēlēšanu atceļ.⁵⁷¹

Uz Latvijas pretalkohola biedrības lūgumu no 1929. gada 29. jūlija, dome nolēma atbalstīt biedrības prasību žūpības apkarošanas fondā iemaksāt 1000 latus, lai biedrība papildinātu un paplašinātu savu bibliotēku.⁵⁷²

Jāpiemin, ka alkohola lietošana nebija tikai sabiedrības problēma, bet arī domnieku, jo, piemēram, 1930. gada sākuma sēdē domnieks J. Kļaviņš uz sēdi bija ieradies alkohola reibumā, tādējādi traucējot sēdes gaitu, kas izraisīja vairāku domnieku neapmierinātību, kam sekoja viņu aiziešana no sēdes, līdz ar to kворuma trūkuma dēļ sēdi nācās pārtraukt.⁵⁷³

1931. gadā Jēkabpils apriņķa policijas I iecirkņa priekšnieks vērsās pie valdes ar lūgumu asignēt naudu alkoholisma apkarošanai pilsētā (“piedzērušo nogādāšanai iecirknī”). Taču naudas trūkuma dēļ valde atteicās naudas izsniegšanai, taču nolēma ņemt vērā šo problēmu.⁵⁷⁴

1938. gada 8. un 9. oktobrī Latvijas pretalkohola dienas sarīkojuma sekmēšanai pilsētas valde asignēja 20 latus.⁵⁷⁵ Un turpmākajos gados, paredzot līdzekļus alkoholisma apkarošanai pilsētā. Šis jautājums bijis nesekmīgs visu starpkaru periodu, taču pēc Ulmaņa apvērsuma, šis jautājums tiek noregulēts un budžetā tiek atrasti vajadzīgie līdzekļi.

---

⁵⁷⁰ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 285, Jēkabpils, 05.11.1928. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 324.-325. lpp.

⁵⁷¹ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 287, Jēkabpils, 03.12.1928. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 337.-338. lpp.

⁵⁷² Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 300, Jēkabpils, 05.08.1929. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 465. lpp.

⁵⁷³ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 311, Jēkabpils, 03.02.1930. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 10. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 59. lpp.

⁵⁷⁴ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 947, Jēkabpils, 04.09.1931. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 29. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 114. lpp.

⁵⁷⁵ Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.22, Jēkabpils, 08.10.1938. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 18. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 28. lpp.

Pilsētas pārziņā esošo publisku vietu uzturēšana un labiekārtošanas darbi. Pilsētas labiekārtošanas darbi skāra trīs vietas, tas bija pilsētas dārzs, peldvieta un kapi. Taču trīsdesmitajos gados pastāvēja arī Meža dienas, kuru ietvaros tika stādīti koki un krūmi gar pilsētas ielām, kā arī iekopts pilsētas dārzs, Kalpaka laukums un izveidots atsevišķs 15. Maija birzis, taču šajos darbos nebija novērojama pilsētas pašvaldības iesaiste, tā bija pilsētas iedzīvotāju, biedrību, skolu un Aizsargu iniciatīva, kuras rezultātā pilsētas vizuālais tēls tika spodrināts.

Pilsētas dārzs (mūsdienās Strūves parks). 1920. gadā pilsētas valde vairāksolišanā izdod 10 pilsētas dārzā nokaltušus kokus privātpersonai, ar to varētu atzīmēt pilsētas dārza labiekārtošanās sākumu.⁵⁷⁶ Vēl 1922. gada maijā notika vēja nolauzto koku izolēšana, tādējādi izvācot no pilsētas dārza bojātos kokus.⁵⁷⁷ 1922. gadā izskan priekšlikums par pilsētas dārzā izrakto tranšeju nolīdzināšanu.⁵⁷⁸ Vietējais laikraksts ziņoja, ka 1924. gada februārī no pilsētas dārza nozagts bērzs, nievājoši piebilstot, ka pilsētas tēviem vajadzētu saprast, ka ir pēdējais laiks labiekārtot dārzu.⁵⁷⁹ Tā paša gada pavasarī tiek uzsākta parkā nokaltušo koku izzāģēšana.⁵⁸⁰

1927. gadā tika nopirkti 2700 asu dēļu (apmēram 5762 metri) un 180 kārtis, lai iežogotu pilsētas dārzu.⁵⁸¹ 1928. gadā pilsētas valde nolēma, ka pilsētas dārzu bija nepieciešams nolīdzināt, aizberot kara laikā izraktās tranšejas, darbs tika uzticēts O. Riekstiņam, šos darbus veica cietuma ieslodzītie. Tāpat pilsētas dārzā tika izvietoti 13 jauni soliņi.⁵⁸² 1929. gadā tika nojaukta publiskā tualete parkā.⁵⁸³ Domē tiek diskutēts par pilsētas dārza izdaļošanu, bet nonāk pie slēdziena, ka šāda darbība ir luksusa lieta, jo pilsētas budžetā nebija pietiekami daudz līdzekļu. Tika norādīts, ka pilsētas iedzīvotāji pastaigām vairāk izvēlās mežu aiz pilsētas kapiem.⁵⁸⁴

---

⁵⁷⁶ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 25, Jēkabpils, 28.09.1920. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 24. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 9. lpp.

⁵⁷⁷ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 42, Jēkabpils, 16.05.1922. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 24. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 14. lpp.

⁵⁷⁸ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 151, Jēkabpils, 26.06.1922. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 7. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 78. lpp.

⁵⁷⁹ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 22.02.1924., 2.lpp.

⁵⁸⁰ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 192, Jēkabpils, 07.04.1924. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 141. lpp.

⁵⁸¹ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 259, Jēkabpils, 28.01.1927. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 26. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 184. lpp.

⁵⁸² Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 417, Jēkabpils, 25.05.1928. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 27. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 166. lpp.

⁵⁸³ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 563, Jēkabpils, 29.04.1929. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 27. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 329. lpp.

⁵⁸⁴ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 295, Jēkabpils, 06.05.1929. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 424. lpp.

Laikrakstā ar pseidonīmu Pilsētnieks tiek uzsvērts pilsētas dārza sliktā apsaimniekošana no pilsētas valdes puses. Parkā zāle bijusi diezgan maza, stipri pieputināta ar smiltīm, bet zāle tiek regulāri pļauta, no kā izriet, ka zāle vietām nopļauta, vietām aizaugusi ar dadžu puduriem.⁵⁸⁵ Pilsētas dārza iežogotā teritorija nav patikusi iedzīvotājiem, jo gar žogu nav bijuši apstādījumi, kas likuši justies kā kastē, tāpat nebija redzama Daugava. Laikraksts aizrāda, ka domes deputātiem vajadzētu konsultēties ar lietpratējiem dārzu veidošanā un labiekārtošanā.⁵⁸⁶ Šo problēmu sāka atrisināt tikai 1933. gadā, kad pilsētas valde nolēma žogu gar Daugavu nojaukt un uzstādīt drāšu pinuma žogu, kurš bija 9 pēdas augsts (apmēram 2,74 metri).⁵⁸⁷

Tikai 1931. gadā domes sēdē tika izskatīts Reinholda Bēninga sastādītais projekts pilsētas dārza izdaiļošanai, ko dome pieņēma, neceļot nekādus iebildumus.⁵⁸⁸ Šajā gadā novērošanas vajadzībām virs Strūves punkta tika izbūvēts 42 metrus augsts triangulācijas koka tornis.⁵⁸⁹ Sakarā ar pilsētas dārza izdaiļošanas darbiem, 1932. gadā pilsētas valde nolēma izdot Augustam Viktoram izlabot pilsētas dārza žogu, dārzā esošās vecās ēkas pamata akmeņu novākšanu un sausu koku izzāģēšanu.⁵⁹⁰

Tā kā pilsētas dārzs bija iekopts un iežogots, tad bija nepieciešamība pēc sarga, taču viņa pienākumos ietilpa ne tikai dārza apsargāšana, bet arī puķu ravēšana un apliešana, dārza celiņu ravēšana un tīrīšana, zāles pļaušana, Lielās, Krasta, Kazarmu un Dārza ielas tīrīšana. Tāpat pie dārza izdaiļošanas un solu pagatavošanas tika nodarbināti cietumnieki, kuri par to saņēma 1,20 latus dienā.⁵⁹¹

Līdz ar parka labiekārtošanas darbiem, deputāte E. Šustere ierosināja, ka pilsētas dārzā ir nepieciešams ierīkot bērnu rotaļu laukumu, uz ko pilsētas galva K. Lamberts atbildēja apstiprinoši, atzīmējot, ka tiks ierīkoti divi rotaļu laukumi.⁵⁹² Tā kā pilsētas dārzs tika uzkopts, pilsētas galva K. Lamberts 1933. gada nāca klajā ar ideju par vasaras restorāna būvi pilsētas dārzā, kas piesaistītu

---

⁵⁸⁵ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 18.07.1930., 2.lpp.

⁵⁸⁶ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 31.08.1928., 2.lpp.

⁵⁸⁷ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 2039, Jēkabpils, 09.05.1933. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 31. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 45. lpp

⁵⁸⁸ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 342, Jēkabpils, 07.09.1931. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 12. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 70. lpp.

⁵⁸⁹ INESE BERĶE. Strūves parks. In: Brīvā Daugava, 20.05.2016., 5. lpp.

⁵⁹⁰ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 1043, Jēkabpils, 04.05.1932. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 30. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 48. lpp

⁵⁹¹ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 1046, Jēkabpils, 13.05.1932. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 30. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 50.-51. lpp

⁵⁹² Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 354, Jēkabpils, 06.06.1932. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 12. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 127. lpp.

parkam vairāk apmeklētāju. Tika plānots, ka būve varētu izmaksāt no 1000- 1500 latiem, ceļot restorānu uz pilsētas rēķina un to vēlāk iznomājot uzņēmējiem. Šī ideja netika atbalstīta, jo pilsētai trūka līdzekļu.⁵⁹³ Tāpat vēlāk šo ideju neizdevās īstenot, jo pilsēta atlika celšanas darbus, kā arī neviens uzņēmējs nepieteicās šo ideju īstenot.

Pēc tam pilsētas dārzs ticis uzturēts kārtībā bez lieliem pārveidojumiem (skat. 4.1.10.att.). Vienīgais, kas parādās, ir fakts, ka pilsētas dārza žogs nokrāsots ar dzeltenu eļļas krāsu.⁵⁹⁴ Jaunas izmaiņas pilsētas dārzu skārā 1938. gadā, kad valde lika nojaukt koka žogu gar Strūves ielu un ierīkot drāšu pinuma žogu viena metra augstumā.⁵⁹⁵ Un arī, kad pēc Latvijas lauksaimniecības kameras izstrādātā plāna un Rīgas dārznieka Viļa Ēķa darba, tika izveidoti un nobruģēti pilsētas dārza celiņi. Atbilstoši šo darbu izvešanai, valde nolēma uzticēt V. Ēķim arī turpmākos darbus, kuri bija: zemes uzirdināšana, zemes izlīdzināšana un zāles iesēšanu, plānā paredzēto puķu grupu izveidošanu, ilggadīgo puķu iestādīšanu jaunās grupās, parkā esošo krūmu un kociņu iestādīšanu. Kopējās darba izmaksas sasniedza 1700 latus, kā arī tika nolikts termiņš - 1939. gada 15. maijs.⁵⁹⁶

Tāpat 1938. gadā tika nojaukts astronomiskais tornis, kurš bija kļuvis nedrošs. Tā vietā bija paredzēja celt jaunu un modernu 30 metrus augstu skatu torni, kas kalpotu ne tikai vietējiem iedzīvotājiem, bet arī tūristiem.⁵⁹⁷ Taču šo ideju nepaspēja realizēt, jo sākās karš.

Pilsētas dārzs tika iekopts, taču ceļš līdz tam bija garš. Pilsēta nesaskatīja lielu vajadzību ieguldīt naudu parka labiekārtošanā, taču laikraksta ietekme uz pilsētas domi un valdi bija tik pozitīva, ka pilsētas dārza labiekārtošana notika, radot atpūtas vietu pilsētas iedzīvotājiem, nemērojot tālu ceļu ārpus pilsētas.

Pilsētas peldvieta. Pirmo reizi par peldvietas trūkumu sāk runāt vietējais laikraksts 1924. gadā. Vienīgā vieta pret pilsētu, kur upē bija smilšains dibens un kura bija piemērota peldēšanai, atradās nedaudz augšup pārceltuvei. Taču tajā vietā mājas un iela atradās tik tuvu pie upes, ka peldēšanos padarīja neērtu. Tāpēc iedzīvotājiem vajadzēja mērot gandrīz 3,2 kilometrus uz vienu vai otru pusi

---

⁵⁹³ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 372, Jēkabpils, 25.05.1933. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 13. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 24. lpp.

⁵⁹⁴ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 25, Jēkabpils, 04.06.1936. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 34. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 28. lpp

⁵⁹⁵ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 11, Jēkabpils, 31.03.1938. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 36. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 10. lpp

⁵⁹⁶ Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.25, Jēkabpils, 16.11.1938. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 18. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 32. lpp.

⁵⁹⁷ Lielī pārveidošanas darbi pilsētas dārzā. In: Jēkabpils Vēstnesis, 20.10.1938., 2. lpp.

no šīs vietas, lai tikai nopeldētos. Peldvietas neesamībā tika vainota pilsētas valde, kurai vajadzēja rīkoties lietas labā, meklējot uzņēmēju, kas nodrošinātu peldvietā mājiņas un noorganizētu policijas darbu, kuri noteiktu konkrētus laikus, kad peldēties drīkstētu sievietes, kad vīrieši.⁵⁹⁸

Šo problēmu nerisināja pilsētas pašvaldība, jo vēl 1929. gadā, vietējā presē tiek aktualizēta peldvietas neesamība pilsētas iedzīvotājiem.⁵⁹⁹ Tikai 1931. gadā peldvietu no Pilsētas dārza līdz Dambja ielai sadalīja divās daļās - vīriešiem un sievietēm, taču radās debates, ka ģimenes cilvēkiem tas ir neizdevīgi. Tā pat uzņēmējs M. Šneks izveidoja garderobes, par to izmantošanu prasot 4 santīmus. Kā arī tika uzstādītas zīmes, ka kailiem nedrīkst peldēties. Līdz ar to tika veidots lūgums jūrnieku departamentam, lai aizliegtu plostu piestāšanu peldvietā.⁶⁰⁰

Pilsētas valde pieņēma peldvietas noteikumus piecos punktos, kuri bija: 1) Daugavā (no pilsētas dārza līdz Dambja ielai) peldēšanās bez kostīmiem aizliegta; 2) Sevišķi norādītās vietās drīkst peldēties tikai viens dzimums; 3) Par ģērbtuves lietošanu un mantu uzraudzību M. Šnekam atļauts ņemt 0.04 latus no personas. Ģērbtuves lietošana nav obligāta; 4) Par mantu zudumiem ģērbtuvē pilsētas valde neatbild; 5) Kārtību peldētavā uzrauga M. Šneks.⁶⁰¹

1934. gadā pilsētas valde uzdeva Daugavas peldvietas uzkopšanas darbus un krastā uzcelt vīriešu un sieviešu ģērbtuves, ceļot kabīnes no koka dēļiem un uzliekot koka dēlīšu jumtu.⁶⁰² Tādējādi atrisinot pilsētas iedzīvotāju ilgi pastāvošo problēmu (skat. 4.1.11.att.).

Kapi. 1919. gadā luterāņu, pareizticīgo un katoļu draudzes padome iesniedza lūgumu par kaprača un kapu sarga (vienā personā) pieņemšanu darbā. Pienākumos būtu uzturēt kārtībā kapus, kā arī rakt kapus bedres. Taču ģimenes kapu vietu ierādīšanu atstāja draudžu ziņā un par to ņēma zināmu maksu. Par kapraci un sargu pieņēma Jāni Sulaini, uzliekot viņam šādus pienākumus: apņemas pieskatīt kapsētu, lai tur netiktu ganīti lopī, nepieļautu citas nelietības un, ka kapi tiktu rakti pēc zināmas kārtības – rindās. Kapus atļāva rakt arī apbērētājiem pašiem, bet J. Sulainim norādīja vietu un pārbaudīja, vai kapu bedre izrakta pareizi un pietiekamā dziļumā. Pie kapu

⁵⁹⁸Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 20.06.1924., 3.lpp.

⁵⁹⁹Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 31.05.1929., 3. lpp.

⁶⁰⁰ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 341, Jēkabpils, 03.08.1931. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 12. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 62.-63.. lpp.

⁶⁰¹ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 938, Jēkabpils, 24.07.1931. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 29. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 101. lpp

⁶⁰² Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 2130, Jēkabpils, 05.07.1934. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 32. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 73. lpp

rakšanas un glabāšanas nebija pielaižams neviens bez kapu zīmes no pilsētas valdes. Nespējnieku kapu rakšanu un apglabāšanu kapracis apņēmās izdarīt bez maksas. Tāpat pilsētas pašvaldība iegādājās zārkus, lai apbedītu nespējniekus. Par vienu apbērēšanu J. Sulainis no Pilsētas valdes saņēma 15 rubļus, kā arī viņam tika piešķirta aprinča slimnīcas sarga mājiņa.⁶⁰³

Taču pēc neilga laika tika nolemts, ka par katru kapu, ko J. Sulainis izrok, tiek maksāti 10 rubļi, kā arī saņemts viens rublis no tiem, kuri paši vēlas rakt kapu.⁶⁰⁴ Tā kā katoļu, vecticībnieku, pareizticīgo un luterāņu draudzes bija neapmierinātas ar esošo kapraci, tad pēc viņu lūguma, kapsētas pārvaldība tika nodota draudžu rokās.⁶⁰⁵ Līdz ar to pilsētas pašvaldība bija nokārtojusi, ka par kapu pārvaldi atbild nevis pilsēta, bet gan reliģiskās draudzes.

Kapi bija kļuvuši par iecienītu iedzīvotāju pastaigu vietu, taču zaru, koku un ziedu laušana nav bijusi kontrolējam, tādēļ pie kapsētas vārtiem tika izlikts brīdinājums nelauzt zarus un ziedus, jo pretējā gadījumā draudēja bargs sods.⁶⁰⁶ Bet 1932. gada pilsētas valdes sēde nolēma izretināt kapos 65 kokus, tos izlietojot kapu iežogšanai.⁶⁰⁷ Uz 1934. gada maiju pilsētas iedzīvotāji vērsās ar prasību, lai pilsētas kapos tiktu ierādīti ģimenes kapi, kam dome arī piekrita.⁶⁰⁸ 1936. gada 2. oktobrī valdes sēde nolēma, ka pilsētas kapos vietas ģimenēm nav izdodamas un vietu nav iespējams izvēlēties, mirušie bija jāapbedī noteiktās rindās.⁶⁰⁹

4.2. PILSĒTAS PAŠVALDĪBAS SAIMNIECISKĀ DARBĪBA

Nodokļu un nodevu uzlikšana un pārzināšana pilsētas budžeta ietvaros. Pilsētu pašvaldību finanšu sistēmas plānveidīgu izveidi aizsāka 1919. gadā izdotā „Pagaidu instrukcija par pilsētu

---

⁶⁰³ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 24, Jēkabpils, 19.07.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 25. lpp.

⁶⁰⁴ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 36, Jēkabpils, 19.08.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 38.-39. lpp.

⁶⁰⁵ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 88, Jēkabpils, 11.02.1920. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 94.-95. lpp.

⁶⁰⁶ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 94, Jēkabpils, 07.05.1920. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 102. lpp.

⁶⁰⁷ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 1046, Jēkabpils, 13.05.1932. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 30. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 50. lpp.

⁶⁰⁸ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 391, Jēkabpils, 14.05.1934. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 14. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 34.-35. lpp.

⁶⁰⁹ Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.34, Jēkabpils, 02.10.1936. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 16. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 42.-43. lpp.

ienākumiem, izdevumiem, budžetiem un pārskatiem”, kuru 1921. gada 1. janvārī nomainīja Ministru prezidenta Kārļa Ulmaņa un Iekšlietu ministra Arveda Berga parakstīti tāda paša nosaukuma noteikumi. Tādējādi tie ieguva likuma spēku un ar papildinājumiem un grozījumiem palika spēkā līdz 20. gadsimta 30. gadu sākumam. Noteikumi paredzēja pilsētām šādus tradicionālus ienākumu avotus: 1) pilsētas kapitāli, īpašumi un uzņēmumi; 2) nodokļi, nodevas u.c. maksājumi pilsētas labā; 3) dažādi neparedzēti ienākumi (ieskaitot aizņēmumus).⁶¹⁰

Izveidojoties Jēkabpils pagaidu pilsētas valdei, pilsētai nebija līdzekļu, tādējādi valde savā pirmajā sanāksmē nolēma griezties pie pilsētas iedzīvotājiem ar aicinājumu maksāt labprātīgu nodokli pilsētas kasei par labu, tādējādi pilsētai iegūstot rīcības kapitālu. Šādu naudas ievākšanu nolēma veikt apstaigājot pilsētu divu valdes locekļu sastāvā un izdodot kvītis tiem iedzīvotājiem, kuri dod naudu. Šim nolūkam pilsēta tika sadalīta astoņos iecirkņos.⁶¹¹ Tā kā pilsētai sākotnēji bija grūtības ar naudu, tad tika izveidots vienreizējais personas nodoklis piecās kategorijās. Pirmā kategorija – 50 rubļi, no brīvām profesijām, lielākiem zemes un māju īpašniekiem, no lielākiem tirgotājiem, no miesniekiem. Otrā kategorija - 30 rubļi, no vidējiem tirgotājiem, māju un zemes saimniekiem, darbnīcu īpašniekiem. Trešā kategorija – 15 rubļi, no ierēdņiem, mazākiem tirgotājiem un amatniekiem. Ceturtā kategorija – 10 rubļi, no strādniekiem. Piektā kategorija – 3 rubļi, no visām sievietēm (17 - 60 gadus vecas) un vīriešiem (17 - 20 gadus veci un 50 - 60 gadus veci), ja tie nepieder zem pirmajām trim kategorijām.⁶¹²

Tāpat 1919. gadā pilsētas iedzīvotāji bija kūtri ganību naudas maksātāji, tādēļ pilsētas valde pagarināja termiņus, kā arī izveidoja grafiku, pēc kura bija iespējams noteikt soda naudas apjomu, sākot no 10 līdz 40 rubļiem.⁶¹³ Šāda prakse tika pieņemta arī turpmākajā laika periodā, saprotot, ka iedzīvotāji nemaksā nodokļus, tika izteikts brīdinājums un pagarināti termiņi.

Taču tikai ar 1920. gadu tika pieņemts budžets veselam gadam. Ienākumu sadaļā pilsēta iekasēja nekustamā īpašuma nodokli (24'000 rubļi). Kā lielākais ienākumu avots pilsētā bija rūpniecības un tirdzniecības nodoklis, kurš sadalījās trīs daļās: 1) nodoklis no dzērienu un ēdienu veikaliem un traktieriem (6000 rubļi); 2) nodoklis no vezumiem, kas tirgojas uz ielām un

---

⁶¹⁰ BĒRZIŅŠ, 20.gadsimta Latvijas vēsture II, 241.lpp.

⁶¹¹ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 1, Jēkabpils, 05.06.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 3. lpp.

⁶¹² Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 33, Jēkabpils, 13.08.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 36. lpp.

⁶¹³ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 14, Jēkabpils, 25.06.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 15. lpp.

laukumiem (13565,5 rubļi); 3) nodoklis no rūpniecības un tirdzniecības zīmēm (4000 rubļi). Kā trešā grupa budžetā tiek iedalīta dažādi nodokļi, zem kuriem pakārtoti septiņi: nodoklis no govīm un kazām (4000 rubļi), nodoklis no zirgiem (4000 rubļi), nodoklis no dzīvokļiem (15'000 rubļi), nodoklis no izpriecām (2500 rubļi), nodoklis par būvplānu apstiprināšanu un būvdarbu atļaušanu (500 rubļi), nodeva no celtuves (36'140 rubļi), nodeva no rentes aktiem (300 rubļi). Tam sekoja ienākumi no pilsētas nekustamā īpašuma, sastādot 7317 rubļus (noma no pilsētas mājas uz Katoļu ielas, no sakņu dārza Smilšu ielā, no pļāvām uz zemes gabaliem, no folverka, no ganībām, no tirgus bodītēm). Tam sekoja pabalstu atmaksa un iemaksa - 9300 rubļi, kā arī soda naudas no uzņēmumiem (800 rubļi). Bet izdevumi sadalīti četrās grupās: valsts iestāžu uzturēšanai (4370 rubļi), pašvaldības un bāriņtiesas uzturēšana (46'370 rubļi), sabiedriskā palīdzība un labierīcības (38'000 rubļi) un veselības aizsardzība (10'500 rubļi). Līdz ar to pie izdevumiem pievienojas sanitārā pārvalde (2500 rubļi), ceļu un trotuāru uzturēšana (1000 rubļi), nespējnieku apgādāšana (18'600 rubļi). Tāpat bija jānomaksā nodoklis valstij par nekustamajiem īpašumiem - 800 rubļi. Bet neparedzētiem izdevumiem tika atvēlēti 5282,5 rubļi. Caurmērā ienākumi un izdevumi sastādīja 127'422,5 rubļus.⁶¹⁴ Šīs bija lielākās pozīcijas, kurās tika noteikti izdevumi un ienākumi, kopumā šādas pozīcijas saglabājās visu pētāmo laika periodu, vienīgās izmaiņas, kas parādījās, bija summu sadalījums. Pielikuma tabulā 4.2.8. apskatāms pilsētas budžets no 1920.-1930. gadam.

1927. gadā laikraksts pēc iedzīvotāju sūdzībām rakstīja par dzīvokļu nodokļu lietu. To lielums neesot bijis izdibināms, jo iedzīvotājiem bija krietni lielāks nodoklis nekā pašiem domniekiem, bet likumos nebija sevišķas sadaļas par domnieku izņēmumu. Pretlikumības saskatīja O. Vildes darbībā, kurš dzīvokļu nodokli maksāja uz pusi mazāku nekā pārējie iedzīvotāji. Tāpat tiek pieminēti arī citi domnieki kā Kitovs, Vulfs, Martinsons un pilsētas galva Viesjānis, par kuru nodokļu maksu nekas nebija zināms.⁶¹⁵

Pozitīva tendence vērojama pilsētas budžetā saistībā ar skolu izdevumiem, jo 1932. gada budžetā, izglītības iestāžu uzturēšanai, budžetā tika atvēlēti 77'516 lati, kas bija gandrīz puses no visa budžeta (1932. gada budžets – 156'067 lati).⁶¹⁶ Šo varētu atzīmēt kā pozitīvu tendenci, ka izglītības jomā tika investēti lieli līdzekļi, taču tas atņēma līdzekļus citām jomām, kā ceļu un ielu uzturēšana.

⁶¹⁴ Jēkabpils pilsētas budžets par 1920.gadu, Jēkabpils, 29.03.1920. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 686. (Pilsētas valdes gadu budžeti), 1.-2.. lpp.

⁶¹⁵ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 04.11.1927., 2.lpp.

⁶¹⁶ ŠVĀBE (galv. red.), BŪMANIS, DIŠLERS. Latviešu konversācijas vārdnīca. 7. sēj. Rīga 1931.-1932, 14296.sl.

Tāpat pēc 1934. gada revīzijas ir nosakāmi pilsētā uzliktie nodokļi: dzīvokļa nodoklis no 3% - 10%, reklāmu nodoklis par kvadrātmetru mēnesī – 1 lats, vīna tirgotavām promnešanai 100%, izpriece nodoklis no 10%-25%, mantas un pasažieru pārvadāšana - 3 lati, zirgiem – 3 lati, govīm – 2 lati, suņiem – 5 lati.⁶¹⁷ 1935. gadā pilsētā kopumā bija apmēram 1800 nodokļu maksātāji.⁶¹⁸ Piecu gadu laikā mainījās arī nodokļu apmēri: dzīvokļa nodoklis no 5,5% - 15% no gada īres maksas, tirdzniecības telpu nodoklis bija 2% no īres maksas, par zirgu – 10 lati, govī – 3 lati, suņiem – 5 lati.⁶¹⁹ Šādas summas caurmērā bija līdzīgas visu pētāmo periodu.

Apskatot Jēkabpils pilsētas pašvaldības pamata budžeta apstiprināšanu domē no 1920.-1930. gadam, redzama pozitīva tendence, ka budžets tiek pieņemts ar katru gadu savlaicīgāk, ja 1920. gadā pamata budžetu pieņēma tikai 29. martā, tad 1930. gada budžets pieņemts 1929. gada decembrī.⁶²⁰ Šāda tendence tika saglabāta arī turpmāko starpkaru periodu.

Jēkabpils pilsētas parādu uz 1933. gada 1. jūliju sastādīja 236 tūkstošu latu aizņēmums no Finanšu ministrijas, 4000 latu aizņēmums no Latvijas Hipotēku bankas un 6000 latu aizņēmums no Valsts Zemes bankas, kopā sastādot 246 tūkstoš latu parādu.⁶²¹ 1934. gadā tas bija audzis par 2 tūkstošiem latu, bet 1935. gadā sastādīja jau 241 tūkstoti latu lielu parādu, bet salīdzinot ar 1936. gadu, parāds atkal bija audzis par 6 tūkstošiem latu.⁶²² Taču vērojama pozitīva iezīme - 1937. gadā apskatot pilsētas parādsaistības, tad tās ir samazinājušās par gandrīz 10 tūkstošiem latu, sasniedzot 237 tūkstošus lielu pilsētas parādu.⁶²³ 1938. gadā parāda summa sarūk līdz 230 tūkstošiem latu.⁶²⁴ 1939. gadā parāds bija sarucis līdz 213 tūkstošiem latu.⁶²⁵ Parāda summas sarūkšana vērojama arī uz 1940. gada 1. janvāri, kopējās pilsētas parādsaistības bija 202 tūkstoši latu.⁶²⁶ Līdz ar to jūtama pilsētas ekonomiskā nostiprināšanās un saimnieciskās politikas pareiza

---

⁶¹⁷ Revīzijas akts, Rīga, 05.-07.07.1934. In: LNA LVVA, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1753. (Jēkabpils pilsētas valdes revīzijas lieta), 4.-5. lpp.

⁶¹⁸ Revīzijas akts, Rīga, 18.12.1935. In: LNA LVVA, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1745. (Jēkabpils pilsētas valdes revīzijas lieta), 2. lpp.

⁶¹⁹ Revīzijas akts, Rīga, 13.-16.11.1939. In: LNA LVVA, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1818. (Jēkabpils pilsētas valdes revīzijas lieta), 5. lpp.

⁶²⁰ Pilsētu pašvaldību finanses 1920-1930. Rīga 1931, 42.-43.lpp

⁶²¹ JĒKABS JUREVICS. Pilsētu pašvaldību parādi. In: Pašvaldības Balss, 1934, Nr.9, 292.-293.lpp.

⁶²² JĒKABS JUREVICS. Pilsētu pašvaldību parādi 1936.gadā. In: Pašvaldības Balss, 1936, Nr. 8, 219.lpp.

⁶²³ JĒKABS JUREVICS. Pilsētu pašvaldību parādi. In: Pašvaldības Balss, 1937, Nr. 11, 410.lpp.

⁶²⁴ JĒKABS JUREVICS. Pilsētu pašvaldību parādi. In: Pašvaldības Balss, 1938, Nr. 6/7, 340.lpp.

⁶²⁵ Pilsētu pašvaldību parādi 1938.gadā. In: Pašvaldības Balss, 1939, Nr.7, 481.lpp.

⁶²⁶ JĒKABS JUREVICS. Pilsētu pašvaldību parādi 1939.gadā. In: Pašvaldības Balss, 1940, Nr. 5, 382.lpp.

vešana, iespējams, ja nebūtu bijis karš, tad šīs parādsaistības būtu bijis iespējams izmaksāt līdz 1960. gadam, rēķinot, ka vidēji parāds katru gadu saruka par 10 tūkstošiem latu.

Jāsecina, ka pilsēta centās veidot sabalansētu budžetu, lai apmierinātu visu pilsētā dzīvojošo iedzīvotāju vēlmes. Ar laiku vērojama pozitīva tendence, ka pilsētas nodokļu un nodeva sistēma nostabilizējās un pilsētas budžets caurmērā ar katru gadu pieauga, kas apliecina domes un valdes spējas vadīt pilsētu.

Pilsētas kustamo un nekustamo īpašumu pārvalde. Jāatzīmē, ka līdz pat 1934. gada revīzijai nav saglabājies precīzs pilsētas kustamo un nekustamo īpašumu saraksts, tādēļ līdz revīziju izvešanai ziņas par to pārvaldi ir fragmentāras.

Lai pilsētas valde saņemtu ienākumus no tirgus laukuma, tad tika nolemts uzcelt 3 tirgošanās galdus, par kuru lietošanu iekasētu naudu.⁶²⁷ Tādējādi kopumā pilsētas valdei bija 24 tirgus bodītes, kuras tika izsolītas, dodot pilsētas valdei 429 rubļu lielus ienākumus katru mēnesi līdz 1920. gada janvārim.⁶²⁸ Taču šīs bodītes tika izīrētas arī turpmāk, radot ienākumus pilsētas kasē.

1920. gada domes sēdē pavīdēja ideja par zirgu pasta nepieciešamību Jaunjelgavas, Neretas un Ilūkstes ceļa posmā, taču nonākot pie slēdziena, ka šāds projekts neatmaksātos.⁶²⁹

Pilsētai piederēja folverks (lauku lielsaimniecība) "Aleksandersruhe" (ap 100 pūrvietām), kuru jau no 1922. gada 18. decembra līdz pat Otrajam pasaules karam iznomāja Mārtiņam Rautiņam. Jāatzīmē, ka M. Rautiņš bija izveidojis lielu saimniecību, jo uz 1928. gadu saimniecībā bija vairākas ēkās: baļķu klēts, koka dzīvojamā ēka, mūra stallis, šķūnis, dēļu labības šķūnis un pagrabs.⁶³⁰ Pilsētas valde savā 1936. gada 19. septembra sēdē atzina, ka īpašuma tālāka iznomāšana neatmaksājas nolaisto ēku dēļ, kuras prasījušas neatliekamu remontu un nolēma īpašumu pārdot. Nekustamo īpašumu ieguva Valsts zemes banka par 12'000 latiem.⁶³¹

---

⁶²⁷ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 49, Jēkabpils, 18.09.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 50. lpp.

⁶²⁸ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 50, Jēkabpils, 22.09.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 51.- 52.lpp.

⁶²⁹ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 84, Jēkabpils, 09.01.1920. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 89. lpp.

⁶³⁰ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 378, Jēkabpils, 31.01.1928. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 27. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 125. lpp

⁶³¹ Revīzijas akts, Rīga, 13.-16.11.1939. In: LNA LVVA, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1818. (Jēkabpils pilsētas valdes revīzijas lieta), 33. lpp.

1919. gadā aizsākas pilsētas lopkautuves darbība Augusta Saulīša mājā Dambja ielā, kā arī darbu uzsāk lopu veterinārs Kusiks, kurš uzraudzīja tirgus un veikala gaļas kvalitāti.⁶³² Liela daļa pilsētas iedzīvotāju neievēroja pilsētas noteikumus par lopu kaušanu pilsētas kautuvē, bet to darīja savās mājās, tādējādi dome uzlika pilsētas valdei pilsētā izsludināt, ka lopu kaušana ir atļauta tikai pilsētas lopkautuvē, pretējā gadījumā likuma neievērotāji tiks saukti pie atbildības.⁶³³ Lopu kaušana, līdzīgi kā pilsētas pārceltuve, tika iznomāta vietējiem uzņēmējiem, tā, piemēram, 1924. gadā lopkautuve tika izīrēta Pēterim Veinbergam par 4800 latiem.⁶³⁴ 1923. gadā tika no jauna savesta kārtībā izpostītā vecā pilsētas lopkautuve, tālākajos gados ievērojami paplašināta un papildināta ar iekārtām.⁶³⁵ Lai gūtu bez nodokļiem arī citus ienākumus un lai uzlabotu sanitāros apstākļus pilsētā, traucējoša iedzīvotājiem bija veterināras valdes prasība, ka pilsētas robežās esošam lauku mājām lopu jāved kaut uz lopkautuvi. Šādi noteikumi nebija dibināti uz tiešu nepieciešamību un velti sarūgtināja pilsoņus, kā arī pavināja šos noteikumus pārkāpt.⁶³⁶ Vēlākos gados tika noteikts, ka lopu kaušana pilsētas robežās, cik tālu ielas nepārtraukti apbūvētas, atļauts izdarīt vienīgi lopkautuvē.⁶³⁷ Taču 1924. gadā noteikumi mainīti, ka lopu kaušana pilsētas robežās veicama tikai lopkautuvē.⁶³⁸ Tādējādi vairs nemainot šos noteikumus.

Kā viens no pilsētas peļņas avotiem bija pilsētai piederošais mežs. Tas tika izmantots dažādu pilsētai piederošo celtnu labošanai, kā arī kokmateriāli tika pārdoti. Piemēram, 1923. gadā, apsekojot mežu, tika konstatēti 2000 kara laika bojāti koki, kuri tika pārdoti par 1'152'000 rubļiem (apmēram 23'040 latu).⁶³⁹ Jāatzīmē, ka koki tika novērtēti par 600'000 rubļiem, tādējādi ar izsoles izvešanu, pilsētai bija iespējams peļņu dubultot.⁶⁴⁰ Iegūtā nauda bija nepieciešama trūkstošajam skolas namam, mācību līdzekļiem un kautuvei, kā arī patversmes remontam. Tādējādi visa iegūtā

---

⁶³² Jēkabpils pilsētas pagaidu valdes protokols Nr. 9, Jēkabpils, 17.06.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 10.-11. lpp.

⁶³³ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 149, Jēkabpils, 04.06.1922. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 7. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 74. lpp.

⁶³⁴ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 27, Jēkabpils, 14.12.1923. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 25. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 37. lpp.

⁶³⁵ EMĪLIJA KORNETS. Jēkabpils pilsētas pašvaldības darbības pārskats (1918.g.-1928.g.). In: Pašvaldības Balss, 1928, Nr. 9, 440.lpp.

⁶³⁶ No mūsu mazo pilsētu pašvaldības dzīves. Pašvaldības Balss, 1924, Rīga, Nr. 5/6, 368.lpp.

⁶³⁷ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 189, Jēkabpils, 04.02.1924. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 126. lpp.

⁶³⁸ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 192, Jēkabpils, 07.04.1924. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 143. lpp.

⁶³⁹ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 182, Jēkabpils, 15.10.1923. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 92. lpp.

⁶⁴⁰ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 23, Jēkabpils, 10.10.1923. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 25. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 31. lpp.

nauda tika novirzīta pilsētas labierīcības vajadzībām.⁶⁴¹ Pilsēta neiztika arī bez mežu izzagšanas, piemēram, 1928. gadā mežsargs Ansis Grigals ziņoja valdei, ka pilsētas mežā bija nozagta viena priede septiņu latu vērtībā, kā arī vainīgais nebija atrasts.⁶⁴² Bet bija arī tādi atgadījumi, kad kokmateriāli tika atrasti, tā 1928. gada februārī nozagtie četri elkšņi tika atrasti pie pilsoņes Pelagejas Voškinas Smilšu ielā 48, atrastos materiālus pārņēma policijas kārtībnieks savā apsardzībā, pēc tam pilsoņe tika saukta pie atbildības tiesā.⁶⁴³ Šāda tipa zādzības notika regulāri, it īpaši ziemas mēnešos, kad arī tika iegūti kokmateriāli. Pilsētai piederošais mežs nebija tikai peļņas avots, tas nodrošināja skolas, patversmi, lopkautu un valdi ar malku, bet, ja tās aptrūkās, tad to iegādājās no privātpersonām, tā, piemēram, 1930. gadā I Latviešu pamatskolai malka tika pirktā no Elkšņu pagastā dzīvojošā Kriša Mežinska par 80 latiem.⁶⁴⁴

Jēkabpils pilsētas īpašumi un labierīcības statistika uz 1924. gadu ir redzams, ka pilsētai piederēja 4 ēkas, divas koka un divas mūra, kā arī tas, ka abas koka ēkas bija apdrošinātas (22'400 lati), bet mūra ēkā tikai viena (13'000 lati). Elektrība pilsētā maksāja 0,5 lati par kilovatstundu un apgaismošana piederēja privātpersonai. Pie ielu satiksmes tiek atzīmēts viens važonis. Tāpat pilsētai nebija piederošu ģimenes dārziņu, pārvadājumu nozares, kā arī kanalizācijas.⁶⁴⁵

1927. gadā no Slimo kases nāca piedāvājums Jēkabpils pilsētai dibināt Slimo kases aptieku uz pilsētas vārda. Slimo kasei caur to būtu bijusi iespēja apkalpot bez saviem dalībniekiem arī privātpersonas, kurām aptiekā varētu izsniegt zāles pazeminātām cenām, kamēr pilsētas apgādājamām personām, kā, piemēram, nespējniekiem, skolēniem utt. zāles varētu tikt izsniegtas pēc faktiskās zāļu vērtības bez jebkādas peļņas. Domnieku starpā izcēlās domstarpības par aptiekas atvēršanu, kā rezultātā aptiekas dibināšanu uz pilsētas vārda nepieņēma.⁶⁴⁶

Tā kā pilsētai bija pirmpirkšanas tiesības uz pilsētā esošajiem nekustamajiem īpašumiem, tad, piemēram, pilsētas dome 1927. gadā iegādājās neapbūvētu zemes gabalu Nikolaja ielā 4 par 3000

---

⁶⁴¹ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 185, Jēkabpils, 03.12.1923. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 106. lpp.

⁶⁴² Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 380, Jēkabpils, 10.02.1928. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 27. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 127. lpp.

⁶⁴³ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 381, Jēkabpils, 10.02.1928. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 27. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 128. lpp.

⁶⁴⁴ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 712, Jēkabpils, 03.02.1930. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 28. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 116. lpp.

⁶⁴⁵ Statistika. In: Pašvaldības Balss, 1925, Nr.6/7, 282.-284.lpp.

⁶⁴⁶ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 252, Jēkabpils, 07.03.1927. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 93.-94. lpp.

latiem.⁶⁴⁷ Taču pārsvarā nepietiekamo līdzekļu dēļ dome un vēlāk valde atteicās no pirmpirkšanas tiesībām.

Pilsētas galva T. Ermansons izteica vēmi atvērt pilsētas pašvaldībai piederošu aptieku, kas varētu nest ienākumus pilsētas kasē. Tiek atzīmēts, ka pilsētā pastāv trīs privātās aptiekas, no kurām tiek iepirkti medikamenti slimnīcai, nespējnieku vajadzībām un slimo kases dalībnieku un to ģimenes locekļu vajadzībām. Noskaidrojot apstākļus, pilsētas valde nonāca pie slēdziena, ka tuvākajā laikā bija nepieciešams atvērt pilsētai piederošu aptieku.⁶⁴⁸ Aptieku nolēma atvērt Vadoņa ielā 21, Grobiņa mājā, kurā atbrīvojās 4 istabas ar virtuvi un pagraba telpa (īres maksa sastādīja 40 latus mēnesī),⁶⁴⁹ tam nolūkam tika pasūtītas aptiekai vajadzīgās iekārtas, trauki un piederumi.⁶⁵⁰ Tāpat tika noteikts, ka aptiekā būs četri darbinieki – aptiekas pārvaldnieks (provizors), aptiekas pārvaldnieka palīgs, kasieris un apkopējs.⁶⁵¹ Par aptiekas pārvaldnieku pieņēma Almu Šteinbriku un par viņas palīgu Artūru Šteinbriku.⁶⁵² Aptieka savu darbību uzsāka 1937. gada janvārī, paredzot 24'500 latu lielu apgrozījumu.⁶⁵³ Sakarā ar aptiekas pārvaldnieces un tās palīga atteikšanos no amata, par jauno pilsētas aptiekas pārvaldnieku pieņēma Vilhelmu Ģinteru,⁶⁵⁴ kurš saglabāja savu amatu līdz pat okupācijai.

Par pilsētas kustamo un nekustamo īpašumu, kapitālu pārvaldi un pilsētas saimniecības vadīšanu vislabāk var saskatīt Iekšlietu ministrijas pašvaldību departamenta veiktajās revīzijās, kuras notika 1934., 1935., 1937., 1938. un 1939. gadā.

---

⁶⁴⁷ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 259, Jēkabpils, 16.05.1927. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 126. lpp.

⁶⁴⁸ Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.19, Jēkabpils, 28.05.1936. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 16. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 23. lpp.

⁶⁴⁹ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 29, Jēkabpils, 16.06.1936. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 34. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 31. lpp.

⁶⁵⁰ Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.25, Jēkabpils, 25.07.1936. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 16. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 30. lpp.

⁶⁵¹ Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.44, Jēkabpils, 17.12.1936. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 16. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 53. lpp.

⁶⁵² Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 44, Jēkabpils, 07.10.1936. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 34. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 47. lpp.

⁶⁵³ Revīzijas akts, Rīga, 16.10.1937. In: LNA LVVA, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1778. (Jēkabpils pilsētas valdes revīzijas lieta), 2. lpp.

⁶⁵⁴ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 54, Jēkabpils, 06.12.1937. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 35. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 43. lpp.

1934. gada revīzijā tiek uzrādīti pilsētas nekustamie īpašumi, viens no tiem bija lopkautuves ēka un ap 6,28 hektāri zemes, lopkautuvi izmantojot saimnieciskā kārtā. Tāpat pilsētai piederēja kaprača dzīvojamā ēkā (1600 km²), kura bija nodota kapu uzraugam bez atlīdzības. Pilsētai piederēja Jaunais un Vecais tirgus laukums un uz tiem esošās svaru mājās, kā arī publiskā atejas vieta uz Jaunā tirgus laukuma. Svaru mājās tika iznomātas uzņēmējiem uz vienu gadu. Atbilstoši pilsētas lauksaimnieciskajam raksturam, pilsētai piederēja jau iepriekš minētais folverks “Aleksandersruhe”. Pilsētai atrodoties blakus Daugavai, arī celtuves ēka atradās pilsētas īpašumā, bet pati pārceltuve piederēja gan Jēkabpils, gan Krustpils pilsētām. Arī nespējnieku patversme atradās pilsētas īpašumā. Sarakstu papildināja ugunsdzēsēju depo, gaļas izmeklēšanas punkts un sarkanā krusta ambulance. Pilsētai piederēja Ebreju un II Latviešu pamatskolas ēkas un zeme ap tām. Pie nekustamā īpašuma tiek pieskaitīts arī elektrības apgaismošanas tīkls, kura vērtība bija 26’341,57 lati. Tāpat pilsētai piederēja parks, kura lielums bija 10’864 kvadrātmetri un seši afixu stabi pilsētā. Tālāk sarakstu papildināja zemes gabali, kuru kopējais lielums sastādīja 16,437 hektārus un 8 hektāri mežu.⁶⁵⁵

Taču 1937. gadā pašvaldība pārdeva divus neapbūvētus zemes gabalus – 1820 kvadrātmetru lielu īpašumu Smilšu ielā 19 un 643 kvadrātmetru lielu zemes gabalu Smilšu ielā 44, iegūstot 1830 latus. Gruntsgabali tika pārdoti, jo tie nebija piemēroti pašvaldības vajadzībām.⁶⁵⁶ Kopumā no 1937. gada līdz 1939. gadam pašvaldība pārdeva 5 īpašumus, bet iegādājās 6 jaunus īpašumus. Īpašumi tika pirkti, lai paplašinātu Tirgus laukumu un sporta laukumu, kā arī gruntsgabals tika iegūts jauncelāmajai skolai un Vadoņa un Brīvības ielas pieslēguma izbūvēšanai.⁶⁵⁷

1934. gada revīzijā pie uzņēmumiem tiek norādīts, ka pilsētai nepiederēja slimnīca un pirts, slimnīca bija veidota visam apriņķim un tā apkalpoja pilsētas vajadzības, bet pirts piederēja privātpersonai. Taču tiek uzskaitīti trīs uzņēmumi, kuri piederēja pilsētai. Kā viens no tiem bija tirgus – trīs gada tirgi un nedēļā trīs tirgi, kas pilsētai deva 8% no ienākumiem. Otrais uzņēmums

---

⁶⁵⁵Revīzijas akts, Rīga, 05.-07.07.1934. In: LNA LVVA, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1753. (Jēkabpils pilsētas valdes revīzijas lieta), 3.-4. lpp.

⁶⁵⁶ Revīzijas akts, Rīga, 16.10.1937. In: LNA LVVA, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1778. (Jēkabpils pilsētas valdes revīzijas lieta), 1. lpp.

⁶⁵⁷ Revīzijas akts, Rīga, 13.-16.11.1939. In: LNA LVVA, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1818. (Jēkabpils pilsētas valdes revīzijas lieta), 33.-34 lpp.

bija akmeņu laužuves, precīzāk radzes, kuru laušanu uzticēja privātpersonām, prasot trīs latus par kubikasi. Bet trešais uzņēmums bija kioski, kas tika nodoti privātīpašumā.⁶⁵⁸

Interesanti, ka 1939. gada revīzijā tiek atzīmēts, ka pilsētai piederēja 64 hektāri meža, kas, salīdzinot ar 1934. gadu, ir astoņkārsšojies. 1939. gada revīzijā tiek pieminēta kopējā platība pilsētai piederošajām ganībām – 126 hektāri.⁶⁵⁹

Kā redzams, tad pilsētas pašvaldībai piederošie īpašumi labi raksturo pilsētas būtību, Jēkabpilij bija daudz lauksaimniecības zemju, kuru citām Latvijas pilsētām nebija. Piemēram, salīdzinot ar Bauskas pilsētu, Jēkabpils bija apmēram 5,5 reizes lielāka pēc platības (Jēkabpils- 25 kvadrātkilometri, Bauska 4,5 kvadrātkilometri).⁶⁶⁰

Ielas un ceļi. Ielu un ceļu remontdarbi, to uzturēšana kārtībā bija viens no pilsētas pašvaldības darbības virzieniem, lai uzturētu pilsētas infrastruktūru. Atbilstoši tam tika ieguldīti lieli līdzekļi no pašvaldības budžeta, lai atjaunotu un pilnveidotu kara laikā nopostīto ielu tīklu pilsētā.

Svarīgi bija uzturēt kārtībā pilsētas tirgus laukumu, tādēļ jau no 1919. gada septembra tas ticis uzkops, atrodot kādu, kurš būtu gatavs to darīt par mazāko pieprasāmo summu. Pirmajā mazāksolīšanā darbs tika dots Nikolajam Gicēvičam, saņemot atalgojumu par septembra mēnesi - 140 rubļus.⁶⁶¹ Turpmāk, līdz pat okupācijai, katru gadu tiks meklēts cilvēks, kurš uzņemsies tirgus laukuma un pilsētai piederošo privātīpašumu apkārt esošo ceļu slaucīšanas darbus. Taču 1925. gadā presē parādās ziņa, ka tirgus laukums netiek pienācīgi tīrīts, caur ko tiek pievērsta pilsētas valdes un policijas uzmanība, uzsverot, ka par šo lietu ir jāpievērš nopietnākas pūles.⁶⁶²

1922. gadā pilsētas līdzekļi atļauj uzsākt kara laikā bojātā ielu bruģa un ceļu tiltu labošanu pilsētas plašās administratīvās robežās.⁶⁶³ Pirmās ielas, kuras tiek labotas, ir Dambja un Zirgu iela,

---

⁶⁵⁸ Revīzijas akts, Rīga, 05.-07.07.1934. In: LNA LVVA, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1753. (Jēkabpils pilsētas valdes revīzijas lieta), 4. lpp.

⁶⁵⁹ Revīzijas akts, Rīga, 13.-16.11.1939. In: LNA LVVA, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1818. (Jēkabpils pilsētas valdes revīzijas lieta), 11. lpp.

⁶⁶⁰ SALAINIS, MALDUPS. Pilsētu apraksti II, 62.lpp.; SALAINIS, MALDUPS. Pilsētu apraksti I, 7.lpp.

⁶⁶¹ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 39, Jēkabpils, 25.08.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 42. lpp.

⁶⁶² Vietējas ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 18.12.1925., 2.lpp.

⁶⁶³ EMĪLIJA KORNETS. Jēkabpils pilsētas pašvaldības darbības pārskats (1918.g.-1928.g.). In: Pašvaldības Balss, 1928, Nr. 9, 440.lpp.

kā arī labots akmeņu valnis pie iebraucamās vietas uz celtuvi.⁶⁶⁴ Bruģēšanas darbi aplūkojami pielikuma 4.2.1.attēlā.

Pilsētas dome izteica iepirkumu par sešu tiltu posmu labošanu Jēkabpilī: tilts pie Brodiem, tilts pie Vēbera labojams trīs vietās, lielais tilts pie Pelītes un tilts Ozolu pļavās. Noteica, ka Pelītes tilts nojaucams un ceļams par jaunu, taču mazāks, kā arī materiāli, kuri palika pāri no Pelītes tilta projekta, tika izmantoti augšminēto tiltu remontam.⁶⁶⁵

1923. gadā pilsētas dome pieņem noteikumus par ielu tīrību Jēkabpilī. Tie noteica, ka vietējos tirgus laukumus un dārzu uztur kārtībā pilsētas valde, bet katra nama vai zemes gabala īpašnieks ir atbildīgs par pieguļošā ceļa vai trotuāra tīrību uz sava rēķina, nosakot, ka tīrīšanas darbi veicami ne mazāk kā trīs reizes nedēļā: pirmdienās, trešdienās un sestdienās vai piektdienas pievakarē. Tāpat aizliedza tīrīt vai mazgāt uz ielas un trotuāriem mēbeles, segas un citas saimniecības lieta.⁶⁶⁶

Jaunpievienotās mācītāja zemes iedzīvotāji vērsās ar lūgumu, lai uzlabotu Zvanītāju un citas pieguļošās ielas, taču saņēma pretī atbildi, ka katram namīpašniekam jāsalabo ceļš līdz ielas vidum. Tie, kuri to neveiks, tiks iekasēta nauda un darbu veiks pilsētas valde, kā arī noteica, sakarā ar ielu paplašināšanu, bija jānojauc no kara laika esošie drāšu aizžogojumi.⁶⁶⁷

Pilsētas valde izteica priekšlikumu par ielu bruģa labošanu pilsētas centrā, uz ko dome atbildēja, ka ceļu remonts izvedams tām ielām, kuras ved uz pārceltuvi.⁶⁶⁸ 1925. gadā pilsētas valde iepērk no Nikolaja Kugrēna kaļķu, radžu un ķieģeļu atliekas no nojauktām ēkām, lai izbruģētu Zvanītāju un Nikolaja ielu.⁶⁶⁹

1925. gada 23. jūnija domes sēdē nolēma paaugstināt Zirgu ielu, taču šādā gadījumā būtu nepieciešams paaugstināt arī Filozofu ielu, kas sastādītu 8000 latu lielas izmaksas, līdz ar to šāds projekts tika noraidīts. Taču tika pieņemts paaugstināt Zirgu ielu par vienu pēdu, kā arī pielīdzināt

---

⁶⁶⁴ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 150, Jēkabpils, 12.06.1922. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 7. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 75. lpp.

⁶⁶⁵ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 152, Jēkabpils, 13.07.1922. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 7. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 81. lpp.

⁶⁶⁶ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 164, Jēkabpils, 24.01.1923. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 11.-12. lpp.

⁶⁶⁷ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 171, Jēkabpils, 07.05.1923. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 46. lpp.

⁶⁶⁸ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 171, Jēkabpils, 07.05.1923. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 47. lpp.

⁶⁶⁹ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 95, Jēkabpils, 27.03.1925. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 26. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 22. lpp

un izbrūgēt bedri uz vecā tirgus laukuma.⁶⁷⁰ Zirgu ielas paaugstināšana pilsētai izmaksāja 908,83 latu.⁶⁷¹ Filozofu iela atradās sliktā stāvoklī, jo slikto laikapstākļu dēļ tā neizžuva. Šī problēma netika risināta, iela netiek bruģēta, kā arī neierīkoja grāvi gar ielas malu.⁶⁷²

Jēkabpilī bija pārāk šauri trotuāri, kā arī tika izbūvētas trīskāpšu trepītes, kas aprūtināja cilvēku pārvietošanos pa ielām. Pilsētas valdei ieteica pārraudzīt trepju būvēšanu uz ielām, it īpaši jaunceltnēm un pārbūvēm, jo trepes var iebūvēt mājā iekšā.⁶⁷³ Jēkabpils valde 1925. gadā izdeva rīkojumu, ka namsaimniekiem jāsaved kārtībā pie ēkām esošie trotuāri līdz 10. jūlijam, jo tie bija sliktā stāvoklī, pretējā gadījumā tika draudēts ar soda sankcijām.⁶⁷⁴ Taču tikai maza daļa no namsaimniekiem šo lēmumu izpildīja.⁶⁷⁵

1927. gada 4. aprīļa domes sēde pēc Jaunās ielas iedzīvotāju lūguma, tika nolemts, ka ielas labošana veicama, uzberot uz ielas radžu drumsas.⁶⁷⁶ Pilsētas valde šo darbu uzticēja A. Māgenam, K. Kožemjakinam un Z. Gavrilovam, kuri par darbu saņēma kopēju atlīdzību jeb 110 latus.⁶⁷⁷

Pēc Zirgu ielas pacelšanas darbiem kā nākamais, ko dome nolēma darīt 1928. gadā, bija ielai nostiprināt grāvjus, tos nobruģējot ar radzēm par 400 latiem, naudu ņemot no ielu bruģēšanas un ceļu labošanas paredzētajiem līdzekļiem.⁶⁷⁸ Taču vietējais laikraksts atzīmē, ka Jēkabpils ir “nolaista”. Zirgu iela bijusi šaura, netīra un iesākumā bez trotuāra. Tāpat arī Lielā un Pasta ielas bijušas par šauras satiksmei, norādot, ka ir nepieciešamība pēc ielu paplašināšanas, jo pilsētā sāka veidoties auto satiksme. Parādās ideja, ka katra jaunbūve ir jāceļ vismaz divi metri nostāk no ielas, tādējādi būtu iespējams veidot ielas platākas, šādu metodi pielietojusi Liepājas pilsēta. Daudzās ielās bija bojāts bruģis, jo tās tikušas bruģētas ar pārāk maziem akmeņiem. Nebija izveidota kanalizācija un ūdeņu novadsistēma, kas veicināja ūdens krāšanos peļķēs, kas noveda līdz

---

⁶⁷⁰ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 221, Jēkabpils, 23.07.1925. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 311. lpp.

⁶⁷¹ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 228, Jēkabpils, 12.10.1925. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 344. lpp.

⁶⁷² Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 16.10.1925., 2. - 3. lpp.

⁶⁷³ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 29.08.1924., 3. lpp.

⁶⁷⁴ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 12.06.1925., 2. - 3. lpp.

⁶⁷⁵ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 03.07.1925., 2. lpp.

⁶⁷⁶ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 255, Jēkabpils, 04.04.1927. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 110. lpp.

⁶⁷⁷ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 279, Jēkabpils, 07.04.1927. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 27. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 19. lpp.

⁶⁷⁸ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 277, Jēkabpils, 04.06.1928. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 242.-243. lpp.

smakošanai, šāda situācija bija novērojama Smilšu ielas krustojumiem ar Zirgu un Akmeņu ielām.⁶⁷⁹

1929. gadā pilsētas valde piešķīra 146 latus P. Sausiņam par Filozofu ielas uzbēruma papildināšanu no Zirgu līdz Dambja ielai.⁶⁸⁰ Tāpat P. Sausiņam 1930. gadā uzticēja Lielās un Katoļu ielas stūra pārbruģēšanu (100 km²) un Lielās un Daugavas ielas stūra pārbruģēšanu (50 km²) par 0,7 latiem kvadrātmetrā.⁶⁸¹ 1929. gadā pilsētas valdes nolēma pārbruģēt Smilšu ielu 2300 kvadrātmētru platībā, sākot starp Vēža mājām līdz Krievu pamatskolai.⁶⁸² Pēc ielas nobruģēšanas ielas namīpašnieki griezās pēc lūguma ierīkot trotuārus. Dome piekrita par trotuāru ierīkošanu, taču ar nosacījumiem - darbi jāveic pašiem vai par darbu prasot naudu no namīpašniekiem. Dome piešķīra pārpalikušos akmeņus un smiltis, taču iztrūkstošos akmeņus un smiltis trotuāru izveidei jāpiegādā pašiem namīpašniekiem.⁶⁸³

1930. gada 1. septembra sēdē nolemj pārbruģēt Pasta ielu, sākot ar tirgus laukumu Kalpaka laukuma virzienā, cik tālu atļaušot līdzekļi. Darbus veica P. Sausiņš par 0,7 latu par kvadrātmētru.⁶⁸⁴ Pēc pilsētas domes rīkojuma Pilsētas ielā vajadzīgajās vietās uzbērts vecā cietuma grūzi. Uzbērums nav veikts gar māju pusi, bet gan neapdzīvotajā vidusskolas dārza rajonā, kā rezultātā pie mājām veidojot lielas peļķes.⁶⁸⁵

Turpinot Zirgu ielas pacelšanas darbus, 1932. gadā, tiek atsavināts S. Naftalija mantinieku piederošs gruntsgabals ielas paplašināšanas projekta ietvaros.⁶⁸⁶ Līdz ar to 1934. gadā notika Zirgu ielas pārbruģēšana starp Pasta un Smilšu ielām, un Pasta ielu, sākot no Katoļu ielas, atzīmējot, cik

---

⁶⁷⁹Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 31.08.1928., 2. lpp.

⁶⁸⁰ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 674, Jēkabpils, 15.11.1929. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 28. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 74. lpp.

⁶⁸¹Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 805, Jēkabpils, 19.08.1930. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 28. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 230. lpp.

⁶⁸² Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 568, Jēkabpils, 10.05.1929. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 27. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 334.-335. lpp.

⁶⁸³ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 298, Jēkabpils, 01.07.1929. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 452. lpp.

⁶⁸⁴Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 322, Jēkabpils, 01.09.1930. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 10. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 104.-105. lpp.

⁶⁸⁵Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 12.09.1930., 3. lpp.

⁶⁸⁶ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 356, Jēkabpils, 01.09.1932. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 12. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 133. lpp.

atļaus līdzekļi. Pāri palikušos akmeņus no pārbruģēšanas darbiem nolēma novirzīt Zvanītāju ielas labošanas darbiem.⁶⁸⁷

1932. gada vasarā notika Jaunā tirgus laukuma šosēšana, kas nozīmē - noklāt ceļu ar cietu segumu. Par darbu uzraugu tiek pieņemts būvtehniķis K. Luksts, šosēšanas ruļļa vajadzībām par 19,30 latiem tiek pirktas latols (autodegviela) un eļļa.⁶⁸⁸

1933. gadā, saņemot Tautas labklājības ministrijas aizdevumu 20'000 latu apmērā ceļu labošanai, K. Lukstam lika sastādīt labojamo ceļu plānu. Par galvenajām pārbruģējamajām ielām valde liek atzīmēt - Pasta, Lielo, Zirgu un Smilšu ielas.⁶⁸⁹

1934. gada vasarā pilsētas valde gar pašvaldībai piederošajām ēkām ierīkoja metru platas betonētas ietves, kuras veda gar Sarkanā krusta ēku (15 metri), Latvju pamatskolu (12 metri) un Ebreju pamatskolu (20 metri).⁶⁹⁰ Atbilstoši tekošā gada plāniem, tika nolemts Pasta ielas pārbruģēšanas darbu uzsākšanu un Filozofu ielas uzbrauktuves uz Zirgu ielas bruģēšanu.⁶⁹¹ Notika Lielās, Zirgu un Smilšu ielas izsisto bedru (kopā 1030 kvadrātmetri) labošana par 650 latiem, taču pilnīga ielu pārbruģēšana tika atlikta naudas trūkuma dēļ.⁶⁹² Sakarā ar ielu numerācijas izvešanu pilsētas namiem un ielu krustojumos nepieciešamo plakātu izgatavošanu, nolēma izgatavot 15 pilsētas namu izkārtnes un 81 izkārtņi ielām.⁶⁹³

Atbilstoši Filozofu ielas seguma sakārtošanai, ielas iedzīvotājiem lika ierīkot ietves, tas arī attiecas uz Smilšu ielu, sākot ar Janopoles ielu līdz Zaļajai ielai, Krasta ielu no Dambja ielas līdz Kazarmas ielai, Zirgu ielu, Tirgus laukuma austrumu pusi, Katoļu ielu, Celtuves ielu, Akmeņu ielu, Nikolaja ielu no Lielās ielas līdz Smilšu ielai, Kalpaka laukuma austrumu pusi, Zaļo ielu gar

---

⁶⁸⁷Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 385, Jēkabpils, 08.01.1934. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 14. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 84.lpp.

⁶⁸⁸ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 1059, Jēkabpils, 27.06.1932. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 30. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 63. lpp.

⁶⁸⁹Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 2075, Jēkabpils, 10.11.1933. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 31. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 102. lpp.

⁶⁹⁰Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 2131, Jēkabpils, 12.06.1934. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 32. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 73. lpp.

⁶⁹¹Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 2135, Jēkabpils, 19.07.1934. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 32. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 77. lpp.

⁶⁹²Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 2137, Jēkabpils, 25.07.1934. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 32. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 80. lpp.

⁶⁹³Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 2157, Jēkabpils, 20.09.1934. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 32. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 95. lpp.

austrumu pusi, Lielo ielu no Lutera ielas līdz Jēkabpils dzelzceļa stacijai. Valde kā galīgo termiņa datumu nolika 1935. gada 15. oktobri.⁶⁹⁴

Atbilstoši 1935. gada pilsētas valdes sēdē nolemtajam, tiek uzsākti Katoļu un Nikolaja ielu pārbruģēšanas darbi (514 kvadrātmetru apmērā).⁶⁹⁵ Piemēram, pilsētas valdes trotuāru izgatavošanas darbus pie pilsētas īpašumiem nodot cietumniekiem: Smilšu ielā pie skolas ēkas, Krasta ielā pie patversmes un celtuves mājiņas, kā arī Kalpa laukumā gar Ebreju pamatskolu.⁶⁹⁶

Redzams, ka ielu uzturēšana un remontdarbi nav bijuši vienmēr sekmīgi. Pilsētas galvas biedrs O. Staltmanis ziņoja, ka uz 1935. gadu izlabots bruģis: Akmeņu ielā (45 km²), nobruģēta kioska vieta uz jaunā tirgus laukuma, nobruģēts Daugavas krasts (22 km²), Smilšu ielā izlabotas trīs bedres, sakārtots segums uz vecā tirgus laukuma, nobruģēts Nikolaja un Lielās ielas stūris (16 km²), izbruģēta Krasta iela no Daugavas pārceltuves līdz Celtuves ielai (484,80 km²), izlabots bruģis no celtuves uzbrauktuves līdz Krasta ielai, uz Filozofu ielas uzvesti būvgruži, lai ielu paceltu vajadzīgajā līmenī, tika nobruģēta ūdens noteka Lielajā ielā pie Dambja ielas, Celtuves ielā tika izlabotas izskalotās bedres un Lopkautuves priekša tika izbruģēta ar akmeņiem (733,43km²).⁶⁹⁷

Balstoties uz Ulmaņa ideoloģiskajām nostādnēm par latvisku vidi, Jēkabpilī tika lemts par ielu pārdēvēšanu 1936. gadā. Jēkabpils pilsētas valdes atzina, ka daudzas pilsētas ielas nosauktas poļu un krievu valodā.⁶⁹⁸ Jēkabpils pilsētas valde šo lēmumu pārskatīja, veicot dažus grozījumus, lai latviskotu ielu nosaukumus pilsētā,⁶⁹⁹ līdz ar to ielu pārdēvētie nosaukumi pievienoti pielikumā. Lai nokārtotu šo ielu pārdēvēšanas situāciju, bija nepieciešamība uzdot gruntsgabalu īpašniekiem uzsākt plākšņu pārkrāsošanu un izgatavošanu ar jaunajiem ielu nosaukumiem, bet Ganu ielas iedzīvotājiem tika mainīta visa numerācija.⁷⁰⁰ Kā iemesli ielu pārdēvēšana minēti to nelatviskie nosaukumi, atbilstoši ielu apvienošanas dēļ tās bija nepieciešams pārdēvēt vienā nosaukumā, pilsētā bija divas ielas ar vienādiem nosaukumiem, ielas nosaukums nav īpašvārds, šajā gadījumā

---

⁶⁹⁴Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.35, Jēkabpils, 19.09.1935. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 15. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 28.-29. lpp.

⁶⁹⁵Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 38, Jēkabpils, 10.07.1935. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 33. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 31. lpp.

⁶⁹⁶Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 38, Jēkabpils, 10.07.1935. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 33. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 36. lpp.

⁶⁹⁷ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 55, Jēkabpils, 21.11.1935. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 33. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 45. lpp.

⁶⁹⁸ Lielās ielu pārkristības Jēkabpilī. In: Jēkabpils Vēstnesis, 23.04.1936., 2.lpp.

⁶⁹⁹ Ielu pārdēvēšana apstiprināta. In: Jēkabpils Vēstnesis, 11.06.1936., 2. lpp.

⁷⁰⁰ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 18.06.1936., 2. lpp.

tika minēta Pilsētas iela. Kā kārtējo iemeslu minēja, ka ielas nosaukumam nav nozīmes, piemēram, Pasta iela, kā arī saistībā ar topošo celtņu un objektu nosaukumiem tika mainīti vietu nosaukumi, šajā gadījumā jāatzīmē Aizsargu nams un Strūves parks.⁷⁰¹

Jēkabpils pilsētas valde 1936. gada augustā uzaicināja šosejas un zemes ceļu departamenta speciālistus, lai ar ceļu ruļļa palīdzību nolīdzinātu Kalpaka laukumu. Par šo darbu vietējais laikraksts uzsvēra, ka tas Jēkabpils seļā ievēl vienu jaunu un skaistu vaibstu.⁷⁰²

1936. gadā tika ierīkota jauna iela, kas veda uz tiltu, un šīs ielas vajadzībām atpirka privātpersonām piederošos zemes gabalus. Šo ielu nosauca par “Vienības ielu”. Reizē ar to Valdība izbūvēja un paplašināja Jēkabpils staciju ar noliktavām un citām dzelzceļa vajadzībām nepieciešamām ēkām. Šajā apkārtnē sāka būvēt jaunas privātās ēkas, jo ar lielāku dzelzceļnieku skaitu pārnākšanu uz Jēkabpili, radās vajadzība pēc dzīvokļiem.⁷⁰³

Uz 1937. gadu pilsētā bija 53 ielas, no kurām astoņas bija bruģētas visā garumā, sešas tikai daļēji, bet 39 ielas nebija bruģētas.⁷⁰⁴ 1937. gadā tika izbruģēta Zaļā iela sešu metru platumā sākot no Brīvības ielas līdz Vadoņa ielai, līdz ar to tika ierīkotas cementa ūdens notekas iepretim benzīntankam.⁷⁰⁵ Tajā pašā gadā tiek ieskicēti arī nākotnes plāni par pilsētas kanalizācijas un ūdensvada ierīkošanu, projektu bija sastādījis inženieris Bičolis.⁷⁰⁶ Taču kanalizācijas projekts kara dēļ netika īstenots. Tāpat šajā gadā tika izvesta pilsētu ielu labiekārtošana, liekot iedzīvotājiem novākt soliņus no ietvēm (pārsvārā uz Krasta ielas un Brīvības ielas).⁷⁰⁷

1938. gadā Pašvaldības departamenta sevišķu uzdevumu ierēdnis Pēteris Gailītis, veicot revīziju pilsētā, aizrādīja, ka pilsētas pašvaldība novirza pārāk mazas summas ceļu un ielu uzturēšanai (1000 lati), kamēr parka izdaiļošanai tika izdoti 3000 lati.⁷⁰⁸

---

⁷⁰¹ Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.19, Jēkabpils, 28.05.1936. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 16. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 22. lpp.

⁷⁰² Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 20.08.1936., 2. lpp.

⁷⁰³ Pilsētu darbs un sasniegumi atjaunotās Latvijas 5 gados. In: Pašvaldības Balss, 1939, Nr. 5/6, 404.lpp.

⁷⁰⁴ Hercoga Jēkaba dibinātā pilsēta. In: Jēkabpils Vēstnesis, 14.01.1937., 2. lpp.

⁷⁰⁵ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 26, Jēkabpils, 22.06.1937. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 35. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 21. lpp.

⁷⁰⁶ Jēkabpils apriņķis: dzīve un darbs. Rīga 1937, 46.lpp.

⁷⁰⁷ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 24.06.1937., 2.lpp.

⁷⁰⁸ Izziņas akts, Rīga, 13.12.1938. In: LNA LVVA, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1433. (Akts par administratīvu izziņu Jēkabpils pilsētas pašvaldībā), 5. lpp.

Pirmajā pilsētas padomes sēdē 1939. gadā tika pārrunāts ielu būves jautājumus, nonākot pie slēdziena, ka kārtībā būtu jāsavied Smilšu iela no Zaļās ielas līdz slimnīcai, jo uz šīm ielām norisinājās aktīva gājēju un transporta satiksme, kā arī tika paredzēts celt sanatoriju blakus slimnīcai, kas pastiprinātu satiksmi uz šī ceļa posma.⁷⁰⁹ Laukakmeņus pilsētas ielu bruģēšanai uzticēja Pēterim Losčinskim pievest no pilsētas ganībām.⁷¹⁰

1939. gada beigās pilsētā bija 53 ielas, 7 no tām bija bruģētas, 3 ielas pa daļai bruģētas, 1 šosēta un 3 ielas pa daļai šosētas. 36 ielas bija nebruģētas, tāpat dati par ielu un ceļu kopgarumiem nebija sakopoti. Šajā gadā pašvaldība izbruģēja 340 km² Zvanītāju ielā, taču tiek norādīts, ka būtu vēlams izbruģēt visu ielu. Tiek atzīmēts, ka sliktā stāvoklī atradās Brodu un citu lauku ceļi, tāpat būtu bijusi nepieciešamība izbruģēt Dambja ielu gar Luterāņu baznīcu un patversmi, kā arī Smilšu ielu no Zaļās ielas līdz slimnīcai, jo lietainā laikā šīs ielas bijušas ļoti dubļainas. Līdz ar to bija vajadzība pārbruģēt Akmeņu ielu un izlabot defektus citās ielās.⁷¹¹

Kā redzams, tad pilsēta ielu un ceļu labošanas un uzturēšanas vajadzībām pilsētas pašvaldība tērējusi ļoti mazas naudas summas, kas norāda uz to, ka ceļu un ielu infrastruktūras nostabilizēšana un sakārtošana nebija viens no galvenajiem un svarīgākajiem domes un valdes jautājumiem, taču šim visam katru gadu tika atvēlēti līdzekļi.

Pārceltuve. Sākot ar 1919. gada 7. jūniju pārceltuvi pār Daugavu pārņem savā pārziņā pilsētas pagaidu valde, kura darbā pieņēma pārceltnes pārzini un četrus kasierus.⁷¹² Iedzīvotāju pārcelšana pār Daugavu notiek valdībai piederošās pontonlaivās. Vēlākos gados celtnes ekspluatāciju izsoles kārtībā iznomā uzņēmējam, kuram bija pasažieru un pajūgu pārcelšanai vajadzīgais inventārs. Ievērojot to, ka šādu personu nebija daudz, celtnes ienākumi bija mazi.⁷¹³ Pilsētas pagaidu valdes protokolos saglabājušies pirmie izsoles izstrādātie norādījumi 1919. gadā. Tādējādi par pārceltnes pirmo rentētāju kļuva Jūlijs Steinbergs par 4300 rubļu lielu rentes naudu mēnesī.⁷¹⁴ Tā kā pār Daugavu tika ierīkots pontontilts, tad Jūlijs Steinbergs lauza līgumu par pārceltnes turēšanu, jo to

⁷⁰⁹ Pirmā pilsētas padomes sēde. In: Jēkabpils Vēstnesis, 30.11.1939., 2. lpp.

⁷¹⁰ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 18, Jēkabpils, 25.05.1939. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 37. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 46. lpp.

⁷¹¹ Revīzijas akts, Rīga, 13.-16.11.1939. In: LNA LVVA, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1818. (Jēkabpils pilsētas valdes revīzijas lieta), 6.-7. lpp.

⁷¹² Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 2, Jēkabpils, 06.06.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 4. lpp.

⁷¹³ Latvijas pilsētu darbs un sasniegumi valsts 20 gados. In: Pašvaldības Balss, 1938, Nr. 11, 633.-634.lpp.

⁷¹⁴ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 10, Jēkabpils, 18.06.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 12. lpp.

vairs neizmantoja, pilsētas valdes to respektēja un atgriezta naudu.⁷¹⁵ Tā kā pontontilts tika izmantots ļoti aktīvi, tad pilsētas valde, līdzīgi kā pārceltuves gadījumā, izveidoja cenrādi par pārvietošanos pār tiltu, sākot no 10 kapeikām par vezumu līdz 5 rubļiem par automobili.⁷¹⁶ Taču, sezonai noslēdzoties, pontontilts tika noņemts un atsāka darboties pārceltuve.

Par pārceltuves ienākumiem savu daļu vēlējās saņemt arī Krustpils pilsētas valde, saņemot pusi no ienākumiem, taču Jēkabpils pilsētas valde, pamatojoties uz faktu, ka Krustpils bija mazāka pilsēta un, ka Jēkabpilī bija jāceļ par brīvu pasts, karaspēks, kā arī citi valsts ierēdņi, nolēma Krustpils valdei dot vienu trešo daļu no ienākumiem.⁷¹⁷ Tālākajos gados nomnieku maiņa un ienākumu sadale atšķiras, bet pats būtiskākais, ka abām pilsētām sadarbojoties notiek pārceltuves darbība.

Celtuves nomnieks nāca klajā ar lūgumu paaugstināt celtuves taksi, kas radīja domnieku domstarpību izcelšanos. Tā kā tā bija domes ārkārtējā sēde, pilsētas galva N. Olševskis ieteica šo jautājumu pārcelt, taču balsojums noteica, ka jautājums izskatāms tūlītēji. Pilsētas galva un domnieks Z. Gavrilovs atstāja sēdi, kam sekoja arī citi domnieki, tādēļ šo jautājumu atstāja vēlākai izskatīšanai.⁷¹⁸ Nākamajā sēdē tika izskatīts šis jautājums, nonākot pie slēdziena cenu nepacelt.⁷¹⁹ Taču nākamajā sēdē tiek atrasts kompromiss, atļaut pacelt celtuves cenas, taču pilsēta par to saņemtu 15'500 rubļu rentes katru mēnesi.⁷²⁰

Patstāvīgi iznāca domstarpības ar celtuves nomniekiem, kuru dēļ atkārtoti bija jāgriežas tiesā. Cēlonis šai parādībai – pārprotami līguma noteikumi un nepietiekoša drošība par līguma pildīšanu.⁷²¹ Tādējādi 1924. gadā tika iegūti jauni nomnieki pārceltuvei, kuri nomāja pārceltuvi līdz pat 1928. gada 31. decembrim – Pēteris un Jēkabs Ozoliņi.⁷²² Viņu velkonis “Gulbis” bija būvēts 1911. gadā, to kurināja ar malku un oglēm. Kuģītis kursēja regulāri pēc saraksta un katrā

---

⁷¹⁵ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 29, Jēkabpils, 05.08.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 31. lpp.

⁷¹⁶ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 30, Jēkabpils, 06.08.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 32. lpp.

⁷¹⁷ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 86, Jēkabpils, 29.01.1920. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 92. lpp.

⁷¹⁸ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 122, Jēkabpils, 22.04.1921. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 7. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 29. lpp.

⁷¹⁹ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 123, Jēkabpils, 04.05.1921. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 7. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 30. lpp.

⁷²⁰ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 124, Jēkabpils, 21.05.1921. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 7. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 31. lpp.

⁷²¹ No mūsu mazo pilsētu pašvaldības dzīves. In: Pašvaldības Balss, 1924, Nr. 5/6, 368.lpp.

⁷²² Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 192, Jēkabpils, 15.05.1924. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 154. lpp.

braucienā spēja uzņemt 60 pasažierus. Velosipēdus atļāva pārvest arī ar kuģi, bet citiem transporta līdzekļiem – zirgu pajūgiem, motocikliem un automašīnām - bija prāmis (skat. 4.2.2.att.).⁷²³

Pilsētas pārceļtaves nomniekiem radās konkurence no privāto laivu īpašniekiem, kuri pārceļta pasažierus pār upi lētāk nekā ceļtaves nomnieki. Tādēļ dome izdeva noteikumus, ka privātiem laivu īpašniekiem bija aizliegts nodarboties ar ļaužu un mantu pārvadāšanu pār Daugavu. Šādus noteikumus pašvaldības departaments apstiprināja.⁷²⁴ Jēkabpils iecirkņa miertiesnesis sauca pie atbildības Jēkabpils pilsoni Altagu, kurš katru dienu savās laivās pārceļta kopmoderniecības produktus, neievērodams no Jēkabpils pilsētas izdotos saistošos noteikumus (iespiesti 1924.g. “V.V.” 259.Nr.). Sūdzību minētais miertiesnesis atstāja bez ievēribas, pamatojoties uz vietējā likuma 1015. pantu, ar kuru vietējiem iedzīvotājiem ir atļauta braukšana savās laivās pat ar precēm. Likumā būtu bijis paredzams atļaut laivās pārvadāt preces tikai tieši savām vajadzībām, izslēdzot tirdzniecībai un rūpniecībai.⁷²⁵

Pret Strūves parku cilvēkus ceļa pāri ar laivām vietējie laivinieki. Tur grafika nebija, kad laiva bija pilna, tad brauca. Liels pieprasījums pēc laiviniekiem bija ledus iešanas vai vižņu laikā, kad “Gulbis” nekursēja. Tad laivai bija divi vadītāji: viens airēja, bet otrs ar ķeksi grūda sāņus peldošos ledus gabalus.⁷²⁶

1927. gada izskaņā, atbilstoši izteikti daudzajiem aizrādījumiem un problēmām pārceļtaves darbībā, pilsētas dome izveidoja atsevišķu ceļtaves komisiju, kuras mērķis bija norādīt ceļtaves nomniekiem, kad pārceļtami pajūgi un kad pārceļšana ledus iešanas dēļ pārtraucama.⁷²⁷

1928. gada izskaņā tiek atrasts jauns pārceļtaves nomnieks, kurš par 8600 latiem gadā nomāja pārceļtavi - vietējais jēkabpilietis Juris Lēja. Līdz ar to noslēdzot līgumu no 1929. gada 1. janvāra līdz 1933. gada 31. decembrim.⁷²⁸ Bet tā kā J. Lēja nebija izpildījis līgumā noteikto punktu par vajadzīga inventāra iegādi līdz 1. decembrim, ceļtaves darbus uz gadu uzticēja iepriekšējiem

---

⁷²³ ILUTA BĒRZIŅA. Izstāde “Cel mani pār Daugavu”. In: Brīvā Daugava, 29.03.2011., 6. lpp.

⁷²⁴ Pilsētu pašvaldības darbība. In: Pašvaldības Balss, 1925, Nr. 1/2, 56.lpp.

⁷²⁵ Pārceļtaves jautājums un pilsētu nolikuma 108.pants. In: Pašvaldības Balss, 1925, Nr.5, 245.-246.lpp.

⁷²⁶ ILUTA BĒRZIŅA. Izstāde “Cel mani pār Daugavu”. In: Brīvā Daugava, 29.03.2011., 6. lpp.

⁷²⁷ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 270, Jēkabpils, 05.12.1927. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 184.-185. lpp.

⁷²⁸ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 283, Jēkabpils, 20.09.1928. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 301. lpp.

rentniekiem brāļiem Ozoliņiem.⁷²⁹ No domnieka J. Landmaņa nāca priekšlikums, ka pārceltuvi nevajadzētu iznomāt, bet pašvaldībai pašai vajadzētu uzņemties satiksmi pār Daugavu.⁷³⁰ Šāda iniciatīva, iespējams, radusies saistībā ar sabiedrības neapmierinātību, jo, piemēram, noteiktie pārcelšanas laiki nav bijuši konkrēti un cilvēkiem, kuri atbrauca naktīs, nācās gaidīt līdz rītam, protams tika vainots nomnieks un arī abas pilsētu domes, kuras nebija izdevušas saistošos noteikumus par pārceltuvi.⁷³¹

Kopīgi ar Krustpils pilsētas valdi notika vienošanās pārņemt pārceltuvi pilsētu pārziņā, iepērkot nepieciešamo inventāru vienādās daļās.⁷³² Jēkabpils un Krustpils bija pārņēmušas pārceltuvi savā pārziņā, taču, nespēdamas iegādāties nepieciešamo inventāru, tām nācās pārceltuvi iznomāt. Jēkabpils un Krustpils valde izstrādāja pārceltuves koncesiju uz 1,5 gadiem (tātad no 1930. gada 1. janvāra līdz 1931. gada 30. jūnijam), to nododot Miķelim Borodovskim par 12'910 latiem.⁷³³ Inventāru nācās iepirkt no iepriekšējā nomnieka Ozoliņa par 13'500 latiem un nodot jaunajam nomniekam, jo domnieks A.Vulfs sešu mēnešu laikā nebija atradis tvaikoni, kurš būtu bijis piemērots Jēkabpils apstākļiem un kura cena būtu apmierinoša abām pilsētām.⁷³⁴ Iegādājoties tvaikoni, sākās pirmās problēmas, kuras turpināsies līdz pat 1937. gadam, kad izskanēs ideja to pārdot, bija vajadzība tvaikoni remontēt, tieši katlu un mašīndaļu, kas abām pilsētām kopā pirmajā reizē izmaksāja 900 latu.⁷³⁵

Smagas diskusijas norisinājās 1933. gada janvāra Jēkabpils domes sēdē, saistībā ar pārceltuves tālāko likteni. Krustpils dome bija nākusi klajā ar lēmumu, ka celtuve ekspluatējama saimnieciskā kārtā, tātad pilsētu domes uzņemas atbildību par celtuvi, to neiznomājot uzņēmējam. Jēkabpils domē šis jautājums radīja divas frontes, pirmie vēlējās atbalstīt Krustpils pilsētas lēmumu, otra

---

⁷²⁹ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 287, Jēkabpils, 03.12.1928. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 334.-336. lpp.

⁷³⁰ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 288, Jēkabpils, 20.12.1928. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 352. lpp.

⁷³¹ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 03.08.1928., 4.lpp.

⁷³² Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 296, Jēkabpils, 03.06.1929. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 434. lpp.

⁷³³ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 304, Jēkabpils, 05.10.1929. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 10. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 29. lpp.

⁷³⁴ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 309, Jēkabpils, 30.12.1929. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 10. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 47.-48. lpp.

⁷³⁵ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 311, Jēkabpils, 03.02.1930. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 10. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 64.-65. lpp.

puse vēlējās saglabāt esošo kārtību. Balsojot par jautājumu, balsis sadalījās gandrīz divas vienādās daļas, tā kā priekšlikumam nebija iespējams iegūt vajadzīgo kvorumu, jautājumu uzskatīja par neizlemtu.⁷³⁶ Nedēļu vēlāk pilsētas galva K. Lamberts iesniedza rezolūciju: “Izmantot celtuvi saimnieciskā kārtā, uzdot valdei izstrādāt kopīgi ar Krustpils pilsētas valdi celtuves organizācijas projektu un ziņot domei nākamā domes sēdē.”⁷³⁷ Līdz ar to dome nolēma dot pilsētu valdēm pilnīgu rīcības brīvību kā celtuves organizācijā, tā arī budžeta jautājumos.⁷³⁸ Nespējot vienoties par tālāko rīcību, pārceļuve uz vienu gadu tika iznomāta Jēkabam Ozoliņam.⁷³⁹

Tā kā tvaikonis „Gulbis” bija vecs, bieži atgadījās, ka tas apstājās un straume viņu nesusi prom pa Daugavu, tā, piemēram, 1933.gadā notika šāds atgadījums, ka tvaikonis apstājies un straume to nesusi uz Ādamsona saliņu, taču tas uzskrējis uz sēkļa un apstājies, laikrakstā tiek rakstīts arī par pasažieru piedzīvoto: „Daudziem pasažieriem, kas brauca pašā kuģītī un uz prāmja, no bailēm bija nokrituši vairāki kilogrami tauku.”⁷⁴⁰

Tikai 1936. gadā pārceļuves nomāšana pāriet jauna uzņēmēja rokās, Roberts Pētersons saņēma atļauju gadu iznomāt pārceļuvi par 20'250 latu.⁷⁴¹ Nomas līgums ar R. Pētersonu tika pagarināts līdz 1938. gada 1. janvārim.⁷⁴² 1937. gadā Jēkabpils un Krustpils pilsētas valdes nolēma pārdot tvaikonīti “Gulbis”, kas ar satiksmes atklāšanu pār jauno Daugavas tiltu, kļuvis lieks, jo pasažieru pārceļšanu izdarīja ar laivām. Tvaikoni, kura vērtība bija ap 17'500 latu, vēlējās pārdod izsoles kārtībā.⁷⁴³ Tā kā uz tvaikoņa “Gulbis” izsoli nebija ieradies neviens pircējs, valde nolēma tvaikoni piedāvāt iegādāties Jaunjelgavas vai Līvānu pilsētu valdēm.⁷⁴⁴ Jūtamas izmaiņas pārceļuves

---

⁷³⁶ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 366, Jēkabpils, 19.01.1933. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 13. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 6. lpp.

⁷³⁷ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 367, Jēkabpils, 27.01.1933. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 13. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 7. lpp.

⁷³⁸ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 368, Jēkabpils, 06.02.1933. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 13. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 9. lpp.

⁷³⁹ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 370, Jēkabpils, 03.04.1933. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 13. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 17. lpp.

⁷⁴⁰ „Gulbis” ilgojas pēc salām... In: Jēkabpils Vēstnesis, 08.06.1933., 3.lpp.

⁷⁴¹ Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.14, Jēkabpils, 15.04.1936. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 16. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 17. lpp.

⁷⁴² Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.10, Jēkabpils, 21.04.1937. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 17. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 10. lpp.

⁷⁴³ Kronika. In: Pašvaldības Balss, 1937, Nr. 4, 191.lpp.

⁷⁴⁴ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 12, Jēkabpils, 20.03.1937. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 35. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 9. lpp.

līgumā pēc tilta atklāšanas pār Daugavu, jo pārceltuves iznomāšanas maksa saruka līdz 4500 latiem gadā.⁷⁴⁵

Roberts Pētersons turpināja pārceltuves darbību arī no 1938. gada 1. janvāra līdz 1939. gada 1. janvārim.⁷⁴⁶ Taču nākamajam posmam jeb 1939. gadam, pārceltuve tiek iznomāta Alfredam Lejam par 5750 latiem.⁷⁴⁷ Tā kā A. Leja kārtīgi pildīja līguma noteikumus un saistības ar abām pilsētām, tad Jēkabpils un Krustpils valde pagarināja līgumu līdz pat 1942. gada 1. janvārim.⁷⁴⁸

Vēl 1939. gadā tvaikonis "Gulbis" nebija pārdots, bet, lai tas neaizietu postā, pilsētas valde izsludināja izsoles tvaikoņa remontdarbu izvešanai.⁷⁴⁹ Ņemot vērā pilsētas padomes un Krustpils vecākā atzinumu, ka pilsētām neatmaksājas tvaikoņa remonta izvešana, tika nolemts likvidēt tvaikoni "Gulbis" un piedāvāt to nopirkt Jūrniecības departamentam.⁷⁵⁰

Tikai 1940. gada aprīlī tika atrasts tvaikoņa pircējs, tas bija pārceltuves nomnieks A. Leja, kurš tvaikoni iegādājās par 7000 latu, pieļaujot parāda kārtošanas līguma tiesības noteiktos termiņos.⁷⁵¹

Elektriskā tīkla ierīkošana. Elektrības apgaismošana pilsētā pastāvēja jau līdz 1918. gadam, bet tā kā iedzīvotāju ikdienā radās lielāka nepieciešamība pēc elektroenerģijas, pilsētai bija pienākums šo jautājumu risināt, taču tas sagādāja milzīgas problēmas, jo pilsētas budžetā nebija pietiekami lieli ienākumi, lai izvestu šādu projektu. Tikai 1926. gadā līgums ar akciju sabiedrību "Aiviekste" elektrības līniju tīklu lielā mērā paplašināja un sakārtoja esošās problēmas.⁷⁵²

Elektriskās stacijas ierīkošanai uz vairākkārtēju publicējumu laikrakstos tomēr neradās uzņēmēji. Tādēļ pilsētai vajadzēja pašai gādāt par elektriskās stacijas ierīkošanu.⁷⁵³ Pirmais, kurš

---

⁷⁴⁵ Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.21, Jēkabpils, 17.09.1938. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 18. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 26. lpp.

⁷⁴⁶ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 5, Jēkabpils, 10.02.1938. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 36. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 6. lpp.

⁷⁴⁷ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 53, Jēkabpils, 02.12.1938. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 36. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 39. lpp.

⁷⁴⁸ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 8, Jēkabpils, 07.12.1939. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 38. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 27. lpp.

⁷⁴⁹ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 30, Jēkabpils, 23.08.1939. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 37. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 77. lpp.

⁷⁵⁰ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 8, Jēkabpils, 07.12.1939. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 38. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 30. lpp.

⁷⁵¹ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 5, Jēkabpils, 25.04.1940. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 38. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 17. lpp.

⁷⁵² EMĪLIJA KORNETS. Jēkabpils pilsētas pašvaldības darbības pārskats (1918.g.-1928.g.). In: Pašvaldības Balss, 1928, Nr. 9, 440.lpp.

⁷⁵³ Pilsētu pašvaldības darbība. In: Pašvaldības Balss, 1925, Nr. 1/2, 56.lpp.

pilsētu apgādāja ar elektrību, bija K. Less un viņa miltu dzirnavas.⁷⁵⁴ Tādējādi K. Less pilsētai elektrību deva no 1919. gada 1. oktobra līdz 1920. gada 1. aprīlim.⁷⁵⁵ Vēlāk šie termiņi tika pagarināti līdz pat 1925. gadam, kā arī noteica garāku apgaismošanas sezonas laiku – no 1. augusta līdz 1. maijam.⁷⁵⁶ Pilsētas valde meklēja iespēju slēgt līgumu ar kādu uzņēmēju, kam varētu dot elektrības monopola tiesības, taču konkurss netika izsludināts. Tika nosodīti domnieku sarunu vešana ar atsevišķiem uzņēmējiem.⁷⁵⁷

Tā kā Less vairs nevarēja apmierināt patērētāju vēlmes, tika meklēts jauns uzņēmējs, kurš varētu dot pietiekami daudz elektroenerģijas, nosakot, ka Less elektroenerģiju pilsētai dod, līdz sāks darboties jaunais uzņēmējs.⁷⁵⁸ Pilsētas apgaismošana tika nodota Leo Bermanim un Kārlim Zvanītājam.⁷⁵⁹ Abi uzņēmēji lūdza pilsētai ierādīt zemes gabalu, uz kura būtu iespējams celt elektrisko staciju, dome nolēmj dot zemes gabalu uz bijušā malkas tirgus starp ebreju pirti un sinagogu.⁷⁶⁰ Taču līgums netiek parakstīt Bermaņa dēļ, tādēļ pilsētas apgaismošanu uzticēja uzņēmējam Krišam Diegam uz ziemas sezonu (1924./1925. gads).⁷⁶¹

Dome nolēma uzdot valdei paplašināt apgaismošanu uz šīm ielām: Smilšu un Nikolaja ielas stūra, Lielās un Dambja ielas stūra, uz Lielās ielas aiz apriņķa priekšnieka, pie II Latvju pamatskolas, uz Lielās ielas pie Zemišiem, Lielās un Zirgu ielas stūra, Vagaru un Zvanītāju ielas stūra, kā arī pie lielās pirts.⁷⁶²

Domē notika plašas diskusijas par elektrības apgaismošanas ierīkošanu pilsētā, nonākot pie slēdziena, ka elektroenerģijas piegāde pilsētai tiks nodota Borisam Šmidtam ar iespējām celt

---

⁷⁵⁴ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 44, Jēkabpils, 04.09.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 45. lpp.

⁷⁵⁵ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 85, Jēkabpils, 20.01.1920. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 90. lpp.

⁷⁵⁶ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 133, Jēkabpils, 08.11.1921. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 7. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 47. lpp.

⁷⁵⁷ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 02.11.1923., 2. lpp.

⁷⁵⁸ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 181, Jēkabpils, 01.10.1923. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 88. lpp.

⁷⁵⁹ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 199, Jēkabpils, 30.07.1924. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 175. lpp.

⁷⁶⁰ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 200, Jēkabpils, 14.08.1924. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 181.-182. lpp.

⁷⁶¹ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 204, Jēkabpils, 24.09.1924. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 196.-197. lpp.

⁷⁶² Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 206, Jēkabpils, 03.11.1924. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 204. lpp.

stacijas būvi pilsētas dārzā Lielās ielas malā.⁷⁶³ Taču arī šis plāns izgāzas, jo nav iespējams saskaņot līgumu, lai abām pusēm būtu izdevīgi, tāpēc kārtējo reizi valdei uztic meklēt jaunu uzņēmēju.⁷⁶⁴ Tādējādi līgums ar Diegu tika pagarināts uz nenoteiktu laiku.⁷⁶⁵

1925. gadā Jaunkalsnavas ūdensdzirnavas savā īpašumā ieguva Alma Zade, Eduards Lūsis un Fricis Ansons. Jaunie īpašnieki nolēma, ka bez malšanas un koku zāģēšanas var ražot elektrību tuvākai piegādei. Šim nolūkam tika uzstādītas jaunas turbīnas un noslēgts līgums par elektrības padevi Jēkabpils un Krustpils pilsētām. Tika izbūvēta tajā laikā viena no garākajām (25 km) augstsprieguma gaisa līnijām no Jaunkalsnavas līdz Jēkabpilij, pa ceļam pieslēdzot arī dažus lauku patērētājus. Priekš pilsētas elektrības tīkla izbūves vajadzībām tika nozīmēti 200 elektrības stabi no Jēkabpils virsmežniecības.⁷⁶⁶ Elektrības līnijai izolatorus un 9 tonnas vara vadus pasūtīja no Zviedrijas un firma "Latem" tos uzstādīja.⁷⁶⁷ Pilsētas elektriskās iekārtas būve bija jau novirzīta tika tālu, ka 1926. gada oktobra beigās sāka darboties elektriskā apgaismošana.⁷⁶⁸ Tā kā viss elektrības tīkls tika uzbūvēts ar valsts aizdevumu (110'000 latu), kurš līdz ar procentiem jāatmaksā septiņos gados, domei nācās atteikties elektroenerģijas padeves cenu pazemināšanu apriņķa slimnīcai un apriņķa pārvaldei.⁷⁶⁹

Pēc tam, kad uzņēmums sāka strauji attīstīties, īpašnieki nolēma to pārveidot par Rūpniecības un tirdzniecības akciju sabiedrību "Aiviekste". Sabiedrības statūtus apstiprināja Finanšu ministrija 1927. gada 19. jūlijā. Jau 1928. gadā sakarā ar jaunu, patstāvīgu aizsprostu izbūvi Aiviekstes upē sabiedrībai nācās palielināt akciju kapitālu, izlaižot 1000 jaunas akcijas par 100 latiem katru. 1929. gada otrajā pusē pilsēta iestājas rūpniecības un tirdzniecības akciju sabiedrības "Aiviekste" kā līdzakcionārs ar 220 akcijām kopsumma par 220'000 latu, kāda summa tiek saņemta kā valdības aizdevums, ieķīlājot gandrīz visus īpašumus.⁷⁷⁰

---

⁷⁶³ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 217, Jēkabpils, 23.05.1925. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 283. lpp.

⁷⁶⁴ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 223, Jēkabpils, 24.08.1925. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 328. lpp.

⁷⁶⁵ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 224, Jēkabpils, 07.09.1925. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 335. lpp.

⁷⁶⁶ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 235, Jēkabpils, 08.03.1926. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 398. lpp.

⁷⁶⁷ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 237, Jēkabpils, 03.05.1926. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 8. lpp.

⁷⁶⁸ Kronika. In: Pašvaldību Balss, 1926, Nr.12, 532.lpp.

⁷⁶⁹ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 261, Jēkabpils, 13.06.1927. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 132. lpp.

⁷⁷⁰ Latvijas pilsētu darbs un sasniegumi valsts 20 gados. In: Pašvaldības Balss, 1938, Nr. 11, 633.lpp.

1931. gadā Jēkabpils pilsēta iestājās kā dalībnieks akciju sabiedrībā “Aiviekste” un pilsētas domes priekšsēdētājs ieņēma arī minētās akciju sabiedrības valdes priekšsēdētāja posteni.⁷⁷¹ Tad tika veikti statūtu grozījumi, ka vismaz 51% no visām akcijām jāatrodas Latvijas pašvaldības iestāžu rokās. Tādējādi Jēkabpils un Krustpils pilsētām piederēja 55% no visām akcijām.⁷⁷² Sabiedrības valde sastāvēja no 5 direktoriem, kurus ievēlēja vispārīgā akcionāru sapulcē. Hidrocentrāle piegādāja elektrību Madonas radio raidstacijai, Jēkabpils un Krustpils pilsētām, Krustpilī izvietotajām karaspēka daļām, Krustpils cukurfabrikai, Krustpils dzelzceļa stacijai, Jaunkalsnavas, Aiviekstes, Krustpils, Ungurmuižas un Ābeļu pagastiem.⁷⁷³

1932. gada izskaņā tika grozīti saistošie noteikumi par soda naudas apmēriem no elektrības maksas, tā kā pilsētā radās problēmas ar to, ka iedzīvotāji laicīgi nenomaksāja savus elektrības rēķinus, dome nolēma grozīt 50 santīmu soda naudu, pārejot uz procentuālu aprēķinu. Tādējādi aprēķinot soda naudu par elektrības maksu procentuāli (2% mēnesī), bet ja abonents mēneša laikā pēc strāvas uzņemšanas nenokārto savu maksājumu, pilsētas valdei tika uzlikts par pienākumu atvienot no elektriskā tīkla un parāda summu piedzīt tiesas ceļā, taču pēc elektriskā tīkla atvienošanas soda nauda netika rēķināta klāt.⁷⁷⁴

Katra Latvijas pilsēta saskārās ar grūtībām, lai ierīkotu elektrības apgādi pilsētā. Arī Jēkabpilī šis darbs bija smags un grūts, taču 20. gadsimta 30. gadu sākumā šī problēma tika atrisināta un nokārtota.

Jēkabpils – Krustpils tilta jautājums. Jēkabpils pašvaldības viens no lielākajiem uzdevumiem bija Jēkabpils - Krustpils tilta jautājums, sākot ar idejas attīstību un noslēdzot ar tilta atklāšanu. Vislabāk šo tēmu atspoguļo vietējais laikraksts „Jēkabpils Vēstnesis”, tādēļ apskatot šo jautājumu, lielākā uzmanības daļa tiks pievērsta laikrakstā atspoguļotajām idejām, vērtējumiem un norisēm tilta idejas attīstībā. Taču detalizētu tilta celtniecību ataino Valsts dzelzceļu izdevniecības izdotā brošūra 1937. gadā „Krustpils-Jēkabpils Daugavas tilta būve 1934-1936”.⁷⁷⁵

---

⁷⁷¹ No pašvaldību departamenta prakses. In: Pašvaldības Balss, 1931, Nr. 8, 391.lpp.

⁷⁷² Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 350, Jēkabpils, 07.03.1932. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 12. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 110. lpp.

⁷⁷³ JOLANTA GRANDĀNE. Par elektrību Jēkabpilī 20. gadsimta sākumā. In: Brīvā Daugava, 22.04.2010., 6.lpp.

⁷⁷⁴ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 364, Jēkabpils, 21.12.1932. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 12. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 161. lpp.

⁷⁷⁵ Krustpils-Jēkabpils Daugavas tilta būve 1934-1936. Rīga 1937.

1917. gadā, kad atkāpās krievu karaspēks, tika uzspridzināts Krustpils tilts uz Ventspils-Zilupes līnijas. Tiltu atjaunoja tikai 1930. gadā, taču tas atradās 9 km lejpus Jēkabpils un Krustpils. Tilta neesamība starp abām pilsētām bija satiksmes kavēklis pilsētām, kā arī Jēkabpils, Daugavpils un Ilūkstes apriņķiem. Sakarā ar Krustpils cukurfabrikas uzcelšanu tilta nepieciešamība pieauga, jo cukurbietes bija jāsūta uz Daudzevu, tad tās pārveda uz Jelgavu, bet tad uz Krustpili, padarot to ekonomiski neizdevīgu. Tāpat var minēt kokmateriālu neefektīvo piegādi Krustpils pusei no mežiem bagātās Jēkabpils puses.⁷⁷⁶

Ideja par tiltu pāri Daugavai, kurš savienotu Jēkabpils un Krustpils pilsētu, sakņojas jau 1922. gadā, kad abas pilsētas domes par to apspriedušās, taču šis projekts atlikt līdzekļu trūkumu dēļ.⁷⁷⁷ Taču 1923. gadā tiek izteikta ideja, ka jauna tilta būvniecība tuvāk Jēkabpilij būtu ekonomiski izdevīgāka, tas veicinātu pilsētas straujāku uzplaukumu. Par tilta neesamību tika vainotas abas pilsētu valdes, kuras nepievērsa pietiekami lielu uzmanību, jo piesaistot Jaunjelgavas apriņķa valdi un citas organizācijas, tad lielāku uzmanību pievērstu Dzelzceļu virsvalde.⁷⁷⁸

Vienīgie, kuri aktīvi atbalstīja ierosinājumu, bija Jēkabpils apriņķa pašvaldība. Par tilta būvniecību interesi izrādīja Kara ministrija, jo tilts savienotu Krustpili ar Jēkabpili. Kara ministrijai bija ideja par pontona tilta būvēšanu, kura izmaksas būtu bijušas mazākas, nekā reāla tilta celtniecība. Taču, pēc pilsētnieku domām, tas nebija risinājums ziemas un rudens mēnešos, kad pontonu tiltu noņemt. Izskanēja ideja par dzelzceļa tilta būvi no Satiksmes ministrijas puses.⁷⁷⁹

1925. gada 10. janvāra publiskajā apspriedē tika noskaidrots, ka dzelzceļa tilta izbūve nav iespējama naudas trūkuma dēļ. Bet laikraksts izteica viedokli - vajadzētu vismaz pontona tiltu.⁷⁸⁰ Tika nolemts, ka pontona tiltu necels, bet patstāvīga tilta būvi atlieka uz vairākiem gadiem.⁷⁸¹ Par tilta jautājumu un tā projektu nekas netika izlemts. Kā galvenais kavēklis līdzekļu saņemšanai bija Liepājas ceļa būve. Pats svarīgākais, ko izsaka laikraksts, ir lietu izlemt principā un tā realizēšana būtu atkarīga no līdzekļiem.⁷⁸²

---

⁷⁷⁶ Tilts no Zemgales uz Latgali. In: Jēkabpils Vēstnesis, 14.03.1935., 4. lpp.

⁷⁷⁷ Krustpils-Jēkabpils Daugavas tilta būve, 3.lpp.

⁷⁷⁸ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 02.11.1923., 2. lpp.

⁷⁷⁹ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis. 09.01.1925., 2. lpp.

⁷⁸⁰ Apspriede par tilta būvi Jēkabpilī. In: Jēkabpils Vēstnesis, 16.01.1925., 1. lpp.

⁷⁸¹ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 06.02.1925., 2.lpp.

⁷⁸² Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 18.12.1925., 2. lpp.

1926. gadā Satiksmes ministrija ziņoja, ka piekritusi tiltu būvēt pie Jēkabpils.⁷⁸³ Daugavas tilta celšana bija iespējama trīs virzienos: 1) Pārejot Daugavu augšpus abām pilsētām; 2) Pārejot Daugavu Dambja ielas rajonā (Jēkabpilī); 3) Pārejot Daugavu iepretim Jēkabpils pilsētas parkam.⁷⁸⁴ Tilta jautājums aktualizējās Aknīste, Subatē un citur. 15. augusta pilsoņu sapulce ievēlēja 5 locekļu komisiju, kuras mērķis bija risināt un aktualizēt tilta būvniecības jautājumu.⁷⁸⁵ 7. oktobra apspriedē par tiltu visi klātesošie bija vienprātīgi, ka tilts ceļams starp Jēkabpili un Krustpili. Uz Rīgu tika deleģēts Kārlis Lamberts, lai noskaidrotu valsts iestāžu viedokli, kā arī izskanēja ideja, ka jānodibina tilta fonds, kur cilvēki labprātīgi varētu ziedot naudu, kas parādītu valsts iestādēm jēkabpiliešu un apkārtējo iedzīvotāju atbalstu tilta celtniecībā.⁷⁸⁶ 28. oktobra sapulcē K. Lamberts ziņoja, ka Satiksmes ministrija bija nosvērusies atjaunot veco tiltu, jo tas izmaksātu 1,2 miljonu latu, bet jauna tilta celtniecība izmaksātu 4,8 miljonus latu. Tika nolemts veidot paskaidrojumu, ka tiltam Jēkabpili ir ne tikai saimnieciska, bet arī valsts nozīme.⁷⁸⁷ 16. novembra Saeimas budžeta sēdē K. Lamberts deva paskaidrojumus un motivāciju tilta būvēšanā. Ābeļu pagasts bija gatavs dod 20'000 latu tilta būvniecībā.⁷⁸⁸ Sēdē tika atzīts, ka tilts bija nepieciešams un būvējams tuvākajā laikā, līdzekļi tiek paredzēti no 1927. gada budžeta.⁷⁸⁹

Pret tilta celtniecību iestājās Krustpils ebreji, protestējot Rīgā pie budžeta komisijas, jo tas atņemtu pārceltuves un ormaņu ienākumus, kā arī iespējams abas pilsētas apvienotu zem vienas pašvaldības.⁷⁹⁰

Visizdevīgākais no variantiem tika atzīts - pārejot Daugavu Dambja ielas rajonā (Jēkabpilī). Pēc šī varianta tilts atrastos tuvu abu pilsētu centriem un savienojuma līnija būtu visīsākā, kaut arī tās ierīkošana būtu saistīta ar lieliem zemes darbiem, ēku atsavināšanu un dažādu viaduktu izbūvi.⁷⁹¹ Bet 1929. gadā Valsts budžetā nebija pietiekami daudz līdzekļu tilta būvei, kas atliek tilta būvēšanu.⁷⁹² 1929. gadā tika apstiprināts tilta mets un tika uzsākti zemes darbi.⁷⁹³ Projektā tika

---

⁷⁸³Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 13.05.1926., 2.lpp.

⁷⁸⁴Krustpils-Jēkabpils Daugavas tilta būve, 3.lpp.

⁷⁸⁵Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 20.08.1926., 3. lpp.

⁷⁸⁶Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 15.10.1926., 3. lpp.

⁷⁸⁷Vai būs tilts pār Daugavu pie Jēkabpils. In: Jēkabpils Vēstnesis, 05.11.1926., 3. lpp.

⁷⁸⁸Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 18.11.1926., 3. lpp.

⁷⁸⁹Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 26.11.1926., 2. lpp.

⁷⁹⁰Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 09.12.1927., 3. lpp.

⁷⁹¹Krustpils-Jēkabpils Daugavas tilta, 5.lpp.

⁷⁹²Budžets un Jēkabpils- Krustpils tilts. In: Jēkabpils Vēstnesis, 05.10.1928., 1. lpp.

⁷⁹³Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 22.02.1929., 3. lpp.

minētas aptuvenās tilta būves izmaksas - 3,2 miljoni latu. Ar tilta celtniecību samazinājās bezdarbs, darbos iesaistot ap 100 bezdarbnieku.⁷⁹⁴

Tilta celtniecības darbi apstājās, taču, lai tos atjaunotu, 1933. gadā jēkabpilieši devās uz Saeimas budžeta sēdi, lai aģitētu tilta vajadzību ne tikai Jēkabpilij un Krustpilij, bet gan arī visa apriņķa satiksmes nokārtošanai. Saeimas deputāti atzina ideju kā pamatotu, taču līdzekļu trūkuma dēļ tilta celtniecības jautājums tika iesaldēts.⁷⁹⁵ Tikai 1933. gada 7. septembrī Ministru kabineta sēdē nolēma atļaut izsludināt sacensību tilta būvei uz kredīta. Inženiera K. Kalta firma no Rīgas veica ģeoloģisko pētīšanu Daugavas gultnē, veicot 10 urbumus līdz pat 14 metri dziļumam.⁷⁹⁶

Kad izstrādātie noteikumi un līguma projekts bija saskaņots ar Finanšu ministriju un Valsts kontroli, balstu būvdarbus konkursa kārtā izdeva firmai „L. Neiburgs un Ko” kopsummā par 635'000 latiem.⁷⁹⁷ Vietējie iedzīvotāji šo ziņu uzņēma ar sajūsmu, jo šis sasāpējušais jautājums tika atrisināts.⁷⁹⁸ Tika nolikts, ka tilta celtniecība noslēgtos 1935. gada vasaru.⁷⁹⁹

Tilta balstu projektu izstrādāja Latvijas Universitātes mācībspēki - docents P. Pāvulāns un P. Zīlīts. Tilta balstu iepirkumu tika nodot Anglijas firmai „Braitwaite and Co”.⁸⁰⁰ Londonas metalurģijas uzņēmuma pilnvarotais Rīgā noslēdz līgumu par tilta virsdaļu būvi, tādā veidā samazinot tilta izmaksas.⁸⁰¹ Tādējādi uzsākās tilta tehniskie darbi, kuriem aktīvi sekoja līdzī pilsētas iedzīvotāji, iemūžinot celtniecības procesu fotogrāfijās.

Tiltu pabeidza divu gadu laikā, svinīgā atklāšana notika 1936. gada 16. novembrī ar Valsts Prezidenta Kārļa Ulmaņa, Satiksmes ministra B. Einberga, Finanšu ministra L. Ēķa, Tautas labklājības ministra V. Rubuļa, Valsts kontroliera J. Kaminska, Liebritānijas sūtņa Rīgā un dzelzceļa galvenā direktora K. Bļodnieka dalību. Tiltu iesvētīja Krustpils mācītājs K. Skujiņš.⁸⁰² Prezidents sacīja patētisku runu, pārgrieza zaļu lenti un kājām devās pāri tiltam, kur Jēkabpils pusē

---

⁷⁹⁴Daugavas tilta būve starp Krustpils un Jēkabpils pilsētām. In: Jēkabpils Vēstnesis, 08.03.1929., 2. lpp.

⁷⁹⁵Vai būs tilts pār Daugavu pie Jēkabpils? In: Jēkabpils Vēstnesis, 06.04.1933., 1. lpp.

⁷⁹⁶Krustpils-Jēkabpils Daugavas tilta būve, 6.lpp.

⁷⁹⁷Ibidem, 7.lpp.

⁷⁹⁸Tilts pār Daugavu būs. In: Jēkabpils Vēstnesis, 25.05.1933., 2. lpp.

⁷⁹⁹Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 15.02.1934., 2. lpp.

⁸⁰⁰Krustpils-Jēkabpils Daugavas tilta būve, 9.lpp.

⁸⁰¹Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 06.06.1935., 3. lpp.

⁸⁰²Krustpils-Jēkabpils Daugavas tilta būve 1934-1936. Rīga 1937, 68.lpp.

augstos viesus sagaidāja pilsētas galva Teodors Ermansons un daudzie apsveicēji. Svētku turpinājums – oficiālās svinības notika pulka virsnieku klubā Krustpils pilī.⁸⁰³

Sakarā ar Krustpils cukurfabrikas atvēršanu tilts pār Daugavu kļuva vēl aktuālāks. Vietējie lauksaimnieki aktīvi sāka audzēt cukurbietes, kuras, lai nodotu cukurfabrikai, nācās stāvēt garās rindās uz pilsētas pārceļotuvi, sakarā ar tilta atklāšanu, Jēkabpils apriņķa vecākais Paulis Prikulis atzinīgi novērtēja tilta tautsaimniecisko nozīmi un pozitīvo ietekmi uz lauksaimnieku labklājības celšanu.⁸⁰⁴

Citējot Krustpils pilsētas galvas K. Salmiņa sacīto: „Ar tilta nodošanu satiksmei, būs novērsts milzīgs neērtības, kas pastāvēja jau gadiem. Pilsēta uz celtuves, ko tā uztur kopā ar Jēkabpils pilsētas pašvaldību, materiāli gan zaudē ap 1000 latu mēnesī, bet vispārējais labums un satiksmes ērtības to atsvērs daudzkārtīgi, tamdēļ pilsētas valde tilta būvi veicinājusi, izdarot visu iespējamo pretimnākšanu. Tā pilnīgi bez atlīdzības dzelzceļa vajadzībām nodotas prāvas zemes platības.”⁸⁰⁵

Citējot Jēkabpils galvu T. Ermansonu: „Krustpils - Jēkabpils Daugavas tilts (skat. 4.2.3.att.) un 4. Jēkabpils aizsargu pulka nams Jēkabpilī. Pirmais ir mūsu celtniecības laikmeta monuments un tautas vienotības izpaudums darbos Latvijas mērogā, bet otrais ne mazāk svarīgs ir Jēkabpils kultūras dzīves pacelšanā un attīstībā. Abi šie celtniecības darbi ir tagadējā lielā laikmeta liecinieki, kas dod ticību darbam kā atsevišķiem pilsoņiem, tā arī pilsētas valdei viņu daudzo nākamības nodomu papildījumā.”⁸⁰⁶

Jēkabpils – Krustpils tilta jautājums bija aktuāls visu starpkara periodu Jēkabpils un Krustpils pilsētām. Aktīvā un neatlaidīgā darbība vainagojās ar tilta būves nodošanu un vietējo un apkārtējo apriņķu iedzīvotāju aktīvu izmantošanu. Tilta celtniecībā iesaistījās liels cilvēku skaits, kas krīzes periodā samazināja bezdarbu līmeni pilsētā. Taču tilta mūžs bija īss, to Sarkanajai armijai atkāpjoties 1941. gada 28. jūnijā to uzspridzināja, tikai 1962. gadā tika uzcelts jauns tilts.

---

⁸⁰³ GAILĪTE. Jēkabpils, 43.lpp.

⁸⁰⁴ Jaunais tilts vienos divas pilsētas un novadus. In: Jēkabpils Vēstnesis, 12.11.1936., 1. lpp.

⁸⁰⁵ Ibidem., 1. lpp.

⁸⁰⁶ Hercoga Jēkaba dibinātā pilsēta. In: Jēkabpils Vēstnesis, 14.01.1937., 14. janvāris, 2. lpp.

Tirdzniecības un rūpniecības attīstības sekmēšana. Šajā jomā pilsētas pašvaldība bija izteikti kūtra, neizrādot lielas tieksmes un vēlmi sekmēt rūpniecības un tirdzniecības sekmēšanu, taču ir pāris piemēri, kuri apliecina domes un valdes darbību šajā jomā.

1919. gadā K. Lesam tika dota atļauja atvērt Jēkabpilī dzirnavas.⁸⁰⁷ K. Less valdē stādīja priekšā Rūpniecības departamenta rakstu no 22. jūlija, ar kuru viņam tika atļauts ņemt savā lietošanā vienu vācu varas atstāto lokomobili Jaunjelgavas apriņķi, prasot valdes piekrišanu paņemt lokomobili no bijušās Olševska zāģētavas, solot dot pilsētai gan elektrību, gan malt miltus. Pilsētas valde ievērodama, ka zāģētavas darbība bijusi neracionāla un elektrības padeve ir liela problēma, atļauj izdot lokomobili K. Lesam.⁸⁰⁸

Ievēlētā pilsētas valde vienā no pirmajām sēdēm, kad tika ievēlētas un apstiprinātas visas amatpersonas, nonāca pie pirmā izskatāmā jautājuma, kas skāra gadatirgu un nedēļas tirgu grafika sastādīšanu 1920. gadam, izpildot Iekšlietu ministrijas 1919. gada 16. decembra rīkojumu Nr. 12482. Tādējādi tika nolemts, ka vispārīgi gada tirgi notiks 6. janvārī, 2. februārī un 8. septembrī, kā otrā grupa tika noteikta zirgu un lopu tirgus, kuram bija jānotiek piektdienā pirms Jurgiem, 20. martā, 5. oktobrī un 6. novembrī, taču klāt bija pierakstīts paskaidrojums, ja šīs dienas iekristu sestdienā vai svētdienā, tad tirgus pārceļams uz pirmdienu. Kā trešā grupa bija nedēļas tirgus, kuram bija jānotiek uz jaunā un vecā tirgus laukuma pirmdienās, piektdienās un trešdienās.⁸⁰⁹

Pilsētas valde dod atļauju Jēkabpilī atvērt pirmās šķiras viesnīcu Fricim Plucem.⁸¹⁰ 1919. gada beigās dome atļauj atvērt Oskaram Vildem Lielajā ielā Nr. 78 delikatešu tirgotavu ar vīna pagrabu priekš stipro dzērienu pārdošanas un izsniegšanas, kā arī Andrejs Avotiņš saņem atļauju uz vecā tirgus laukuma Šreiberģa mājā atvērt traktieri.⁸¹¹ Jau nākamajā domes sēdē parādās lūgumi par divu alus un citu reibinošo dzērienu traktieru atvēršanu (Lielajā ielā 146 un 133) un vienu vīna pagrabu ar citu reibinošu dzērienu izsniegšanu un pārdošanu (Pasta ielā 29).⁸¹² Šādas reibinošo

---

⁸⁰⁷ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 23, Jēkabpils, 17.07.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 24. lpp.

⁸⁰⁸ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 38, Jēkabpils, 23.08.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 41. lpp.

⁸⁰⁹ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 83, Jēkabpils, 30.12.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 85. lpp.

⁸¹⁰ Jēkabpils pagaidu pilsētas valdes protokols Nr. 44, Jēkabpils, 04.09.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 45. lpp.

⁸¹¹ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 83, Jēkabpils, 30.12.1919. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 85. lpp.

⁸¹² Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 84, Jēkabpils, 09.01.1920. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 88. lpp.

dzērienu tirgotavas tika atļauts vērt vaļā arī nākamajās domes sēdēs, tādējādi uzreiz atverot piecas šādas iestādes.⁸¹³ Taču uz 1932. gada beigām bija palikuši pieci dzīvotspējīgākie traktieri – Kārļa Zvanītāja “Centrālviesnīca”, Minnas Ozoliņas “Eiropa”, Emīlijas Banģieres “Zemgale”, Oskara Treilona “Kurzeme” un Ottīlijas Ozoliņas “Bellevue”.⁸¹⁴ Tāpat līdz 1933. gadam pilsēta bija saglabājušās četras vīna tirgotavas un septiņas tējnīcas.⁸¹⁵

Frīdrihs Hilkers lūdza pilsētas valdei viņam izsniegt 30 pūrvietas zemes (ap 21 hektāru), lai atjaunotu savu ķieģeļnīcu, kura kara laikā izpostīta. Dome nolēma izdot viņam zemi viņpus Brodiem pie Janopoles uz 25 gadiem, norādot, ka divu gadu laikā jāizveido tāda krāsns, kura gada laikā izgatavotu 100'000 ķieģeļus un kā atlīdzību par zemes izdošanu dome pieprasīja 0,5% no pārdotās ķieģeļu cenas, kā arī izraktais zemes gabals, no kura māls tika ņemts, Hilkertam bija jānolīdzina.⁸¹⁶ Tāpat pastāvošs bija Hilkerta un Jēkaba Skulmes kaļķu dedzinātavas Lielajā ielā 39 un 26.⁸¹⁷

Jūtama ekonomiskā stabilizācija saskatāma 1922. gada nogalē, kad pilsētas dome atļauj atvērt ar nākamo gadu 7 traktierus uz Pasta, Krasta un Lielās ielas, kā arī 7 tirgotavas Pasta un Lielajā ielā.⁸¹⁸

Uz Hikšteina personīgu lūgumu 1923. gadā dome atklāti balsoja ar 16 “par” un “pret” 4 balsīm, nolemjot izsniegt viņam apliecību, ka domei bija vēlams, ka Hikšteins atjaunos kara laikā nopostīto alus darītavu, kura pastāvēja pirms 1914. gada. Pamatojot šo lēmumu, ka apkārtējiem lauksaimniekiem celtos cena miežiem, tiktu nodarbināti strādnieki, pavairotos pilsētas un valsts

---

⁸¹³ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 85, Jēkabpils, 20.01.1920. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 90. lpp.

⁸¹⁴ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 363, Jēkabpils, 05.12.1932. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 12. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 158. lpp.

⁸¹⁵ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 378, Jēkabpils, 04.09.1933. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 13. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 53. lpp.

⁸¹⁶ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 119, Jēkabpils, 23.03.1921. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 7. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 24. lpp.

⁸¹⁷ Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.36, Jēkabpils, 24.09.1935. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 15. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 29.-30. lpp.

⁸¹⁸ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 156, Jēkabpils, 06.09.1922. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 7. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 91. lpp.

ienākumi utt.⁸¹⁹ Hikšteina alus darītavas partneris Aleksandrs Treijs saņēma atļauju no domes alus darītavas telpās atklāt minerālūdens ražotni.⁸²⁰

Jēkabpils pilsētas dome 1924. gadā noraidīja Ozoliņas lūgumu atļaut celt lielu ēku ar 11 veikaliem Lielajā ielā 87. Laikraksts atzīmē, ka ēkas projekts bijis ļoti skaists un tā būtu bijusi skaistākā ēka visā pilsētā. Ēkā bija paredzēti arī dzīvokļi, kas būtu nākuši par labu iedzīvotājiem. Būvkomisijas iebildumi bijuši par to, ka, ar ēkas celtniecību, būtu samazinājies tirgus laukums. Zobgalīgi tiek piezīmēts: „Tātad – lai rēgojas, joprojām sagruvušas ēkas, tās mums patīk labāk nekā skaistas būves fasādes.”⁸²¹

Afanasijs Kitovs 1925. gada sākumā vērsās ar lūgumu pabalstīt viņa nodomu veikala paplašināšanai Smilšu ielā par dažādu būvmateriālu pagatavošanai (krāšņu podiņi, podi, cementa ķieģeļi, aku ietaises riņķi, trepju kāpšļi, trubas un dakstiņi). Dome atbalsta Kitovu ar kredīta iespējām, jo apzinās, ka šāda veida uzņēmums nepieciešams gan Jēkabpils, gan Krustpils, gan Eķengrāves (Viesītes) un visas apkārtnes iedzīvotājiem, jo bija uzsācies aktīvs celtniecības un ēku atjaunošanas darbs.⁸²²

Svarīgas arī bija higiēnas jautājums pilsētā, tādējādi Hercai Gduļinai dome atļāva atvērt Lielajā ielā 6 ziepju vārītavu.⁸²³

1929. gadā firma “Shell & Co” piesūtīja domei projektu par benzīna automāta uzstādīšanu uz jaunā tirgus laukuma. Dome paredzēja, ka kioska būve ceļama obligāti divu gadu laikā un ierīce tiktu iznomāta firmai uz 12 gadiem.⁸²⁴ Turpmākajos domes un valdes sēžu protokolos benzīna kiosks nav minēts, taču tika uzcelts mūra kiosks ar skārda jumtu Tirgus laukuma dienvidrietumu stūrī.

---

⁸¹⁹ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 170, Jēkabpils, 04.04.1923. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 42.-43. lpp.

⁸²⁰ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 289, Jēkabpils, 14.01.1929. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 377. lpp.

⁸²¹ Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 07.11.1924., 2.-3.lpp.

⁸²² Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 211, Jēkabpils, 04.02.1925. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 240. lpp.

⁸²³ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 213, Jēkabpils, 25.03.1925. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 253. lpp.

⁸²⁴ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 302, Jēkabpils, 02.09.1929. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 478. lpp.

1931. gadā tika dota atļauja Salas piensaimniecības pienotavas ierīkošanu Jēkabpilī Lielajā ielā 113 ar noteikumu, ka pienotavā kā dzinējspēkam jābūt elektriskam motoram, kā arī filtri un attiecīgo iekārtu netīro ūdeņu novadsistēma.⁸²⁵

Izteikti labvēlīgs laiks darbnīcu atvēršanai bijis 1936. gads, kad trīs valdes sēdēs tika nolemts atļaut atvērt 87 darbnīcas pilsētā, tās bija: virsu izgatavošanas, labošanas un taisītāju, apavu, zirgu lietu, zābaku, skārdnieku, apģērbu, šūšanas, pulksteņu, kurpnieku, galdnieku, zārku, sedlenieku,⁸²⁶ kalēju, pulksteņu un velosipēdu labošanas, adīšanas, dāmu cepuru, koka tupeļu izgatavošanas, atslēdznieku,⁸²⁷ radio remonta un foto, audēju, apavu virsu štepētāju darbnīca un spodrveļas gludinātava.⁸²⁸ Šādas darbnīcu atvēršanas atļaujas tika izsniegtas arī turpmāk.

Šī jautājuma risināšana valdes un domes darbībā bija fragmentāra un tai nepievērsa izteikti lielu uzmanību, bet caur šiem piemēriem ir redzama jēkabpiliešu aktīvā darbība un gandrīz viennozīmīga pašvaldības atļauju saņemšana.

Pilsētas apbūves un izbūves plānu sastādīšana. Tā kā pilsēta sāka atkopties pēc kara postījumiem, tad pilsētas dome pieņēma nodevu par būvprojektu apstiprināšanu, iedalot tos trīs kategorijās pēc lokācijas: no Lielās un Pasta ielām par būvdarbu atļaušanu un būvplānu apstiprināšanu – 500 rubļus; no Smilšu, Krasta un visām šķērsielām – 300 rubļus; no Brodiem un mācītāja zemes – 200 rubļus.⁸²⁹

1923. gada pirmajās domes sēdē tika pieņemti būvnoteikumi, kā galvenais šajos noteikumos parādās tas, ka visa veida celtniecība ir jāsaskaņo par pilsētas valdi, tādējādi, lai uzsāktu celtniecības darbus, ir jāizstrādā detalizēts plāns un jāsaņem atļaujas.⁸³⁰

---

⁸²⁵ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 342, Jēkabpils, 07.09.1931. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 12. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 67. lpp.

⁸²⁶ Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.9, Jēkabpils, 19.03.1936. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 16. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 10.-11. lpp.

⁸²⁷ Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.10, Jēkabpils, 27.03.1936. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 16. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 12. lpp.

⁸²⁸ Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokols Nr.15, Jēkabpils, 27.04.1936. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 16. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata), 17.-18. lpp.

⁸²⁹ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 125, Jēkabpils, 01.06.1921. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 7. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 33. lpp.

⁸³⁰ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 163, Jēkabpils, 16.01.1923. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 1. lpp.

Valsts fonda zemēm pilsētas robežās, Zemkopības ministrijas mērniecības daļa izstrādājusi apbūves plānu. Tādēļ 1924. gadā uzaicināja pilsētas domi gādāt arī par pašas pilsētas un privāto zemju sadalīšanu apbūvei un attiecīga vispārīga pilsētas apbūves plāna pagatavošanu. Uz to dome nolēma paziņot, ka patlaban pilsētai nav iespējams minēto uzdevumu veikt. Pilsētas pļavas gabalus dome nolēma apmainīt pret valsts fonda zemi, iegūstot jaunus, apbūvei noderīgus gruntsgabalus pilsētas tuvumā.⁸³¹

Par būvnoteikumu neesamību pilsēta raksta arī presē, citējot: “Jēkabpils pamazām sāk izbūvēties un tāpēc būvnoteikumu trūkums līdz pat šim laikam ir ļoti sajūtams. Kamēr nav saistošo noteikumu, tikmēr namsaimnieki rīkojas tā, kā katrs atrod par izdevīgāku. Jau ziņojām par trepju izbūvi uz trotuāriem, kas ir pilnīgi nepielaižams, ja tiek ievērotas kaut minimālās labierīcības prasības. Tāpat ir nepielaižama apakšstāvos logu būve, kuri atveras uz āru un gājējiem ap tiem dauza savas galvas. Arī ūdens trubas daudzos namos ir ļoti īsas, un pie liela lietus trotuāri bagātīgi tiek slacināti ar ūdeni. Visu sacīto un vēl daudz citas lietas vajadzētu minēt būvnoteikumos, un pašus šos noteikumus izdot steidzamības kārtībā.”⁸³²

1935. gadā izdotajos būvnoteikumos tika izdalīti saimnieciskā, dzīvokļu, rūpniecības un lauksaimniecības rajoni. Pie saimnieciskā rajona pieskaitīja zemesgabalus, ierobežoti starp Kazarmu un Zaļo ielu, Smilšu ielu, Dambja ielu un Daugavu un arī tos gruntsgabalus, kas atrodas pie šīm ielām 50 m platā joslā uz pieguļošo rajonu pusi. Dzīvokļu rajonā ietilpa gruntsgabali, kas atrodas starp Daugavu, Ābeļu pagasta robežu, kapsētu, Jauno, Nikolaja, Kalna, Janopoles un Cīruļu ielām, Ābeļu pagasta robežu, Parka, Dambja, Smilšu, Zaļās un Kazarmu ielām. Pie šīm ielām pieguļošie gruntsgabali ietilpa dzīvokļu rajonā, izņemot gruntsgabalus gar Dambja, Smilšu, Zaļo un Kazarmu ielu, kuri pieskaitīti saimniecības rajonam. Rūpniecības rajonā ietilpa zemesgabali, kurus ieslēdza Jaunā, Zaļā un Nikolaja iela, un Parka iela, Dambja iela, Daugavas un Ābeļu pagasta robežas. Lauksaimniecības rajonā ietilpa zemesgabali pārējā pilsētas daļā, izņemot saimniecības, dzīvokļu un rūpniecības rajonus.⁸³³

Visu Latvijas pilsētu būvnoteikumos bez apbūves funkcionālā un būvtechnikā zonējuma bija noteikta arī būvprojektu izstrādāšanas, saskaņošanas un būvdarbu izpildes kārtība, izvirzītas prasības ūdensapgādes un kanalizācijas iekārtošanai, atēju, atkritumu tvertņu, aku, dūmvadu,

---

⁸³¹ Mazo pilsētu pašvaldību darbība. In: Pašvaldības Balss, 1924, Nr.8/9, 530.-531.lpp.

⁸³² Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 12.09.1924., 2.lpp.

⁸³³ Vietējo iestāžu rīkojumi. In: Valdības Vēstnesis, 15.02.1935., 1.-3. lpp.

kāpņu utt. izveidošanai.⁸³⁴ Jēkabpils būvnoteikumos šie noteikumi aprakstīti tehnisko noteikumu sadaļā.

1926. gada sākumā tiek aktualizēts jautājums par pilsētas apbūves plāna neesamību. Būvkomisijas priekšsēdētājs J. Kitovs ierosināja, ka šāds plāns ir veidojams, piesaistot finansējumu no Valdības, jo bez šāda plāna nebija iespējams izstrādāt saistošus būvnoteikumus.⁸³⁵ 1927. gadā Iekšlietu ministrijas būvvalde atteicās apstiprināt saistošs noteikumus par jaunbūvju un pārbūvju izvešanu pilsētā, jo nebija izveidots pilsētas apbūves plāns. Tā kā šāda apbūves plāna izveide bija ļoti dārga, tika nolemts, ka šos būvnoteikumus pieņēma kā pagaidu. Tāpat, piesaistot zvērinātu mērnīku Pētersonu, tika atvēlēti 500 lati būvplāna izveidē.⁸³⁶ Tikai 1940. gadā, iepazīstoties ar Zemes ierīcības departamenta mērnīcības daļas projektēto Jēkabpils pilsētas apbūves plānu, pilsētas valde nolēma pieņemt plānu, taču ieviest tikai vienu labojumu: “Paplašināt apstādījumu rajonu, ieskaitot tajā Krasta un Brīvības ielas, sākot ar Celtuves ielu līdz Sv. Gara pareizticīgo baznīcai, bez tam 25 metru platu joslu no Krasta ielas, sākot ar Viestura ielu līdz Celtuves ielai.”⁸³⁷ Jānorāda, ka šāds būvplāns nav saglabājies un nav iespējams uzzināt, kas tajā ticis atainots.

Līdz mūsdienām nav saglabājies neviens pilsētas apbūves plāns, kas neļauj veikt pietiekami objektīvus secinājumus. Pilsētas valde apbūves noteikumu un tā realizēšanu veica kūtri un ļoti vēlu, kas apliecina pilsētas daļēju neieinteresētību šajā jautājumā.

---

⁸³⁴ KRASTIŅŠ. Latvijas Republikas būvmāksla, 68. lpp.

⁸³⁵ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 234, Jēkabpils, 08.02.1926. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 392. lpp.

⁸³⁶ Jēkabpils pilsētas domes protokols Nr. 255, Jēkabpils, 04.04.1927. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata), 107. lpp.

⁸³⁷ Jēkabpils pilsētas valdes protokols Nr. 9, Jēkabpils, 05.07.1940. In: LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 38. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 33. lpp.

SECINĀJUMI

Jēkabpils veidojusies kā multietniska pilsēta, kurā izteikti liela ietekme bijusi krieviem (precīzāk vecticībniekiem) un ar laiku tiem pievienojās arī ebreji un latvieši. Tādējādi kļūstot par trīs galvenajām un lielākajām etniskajām grupām, kuras mēģināja aizstāvēt savas intereses un sekmēt pilsētas saimniecisko attīstību.

Pēc Pirmā pasaules kara pilsēta bija ļoti izpostīta, jo bija izveidojies placdarms, tādējādi Jēkabpilī lielākā daļa ēku bija nopostītas, kas prasīja lielu iedzīvotāju iesaisti pilsētas atjaunošanā. Tāpat pilsētā nebija vērojams straujš iedzīvotāju skaita pieaugums, tas pieauga samērā viduvēji, taču pētāmajā laika periodā nekad nerasniedza tādus apmērus, kādi bija pirms kara. Tas pats minams arī pie rūpniecības attīstības, kara laikā evakuētie uzņēmumi neatsāka savu darbību tādos apjomos, kādi bija pirms kara. Pārsvārā pilsētā viss bija jāsāk no jauna. Tāpat, sākot no 1924. gada, Jēkabpils kļuva par apriņķa centru, kas pilsētu padarīja nozīmīgāku reģionā, jo šeit atradās visas apriņķa iestādes.

Pašvaldību iekārta Latvijā veidojusies balstoties uz demokrātiskiem principiem. Radot iespēju pašvaldības darbībā iesaistīties visām cilvēku grupām, kurām bija vēlme un pietiekami liels atbalsts no sabiedrības. Jēkabpils dome bija viena no retajām Latvijas domēm, kurā divos sasaukumos darbojušās sievietes. Pilsētas iedzīvotāju politiskā nostāja jūtama ne tikai pašvaldību vēlēšanas, bet arī Satversmes sapulces un Saeimas vēlēšanās. Jēkabpīlieši bija izteikti orientēti sociāldemokrāti, kaut arī pastāvēja aktīva nacionāli noskaņota latviešu pilsoniskā grupa. Neizpalika krievu un ebreju partijas, apliecinot minoritāšu labvēlīgos apstākļus ne tikai kultūrautonomijas jautājumā, bet arī politikā, šajā piemērā, Jēkabpils pilsētas pašvaldības darbībā.

Pēc Kārļa Ulmaņa 1934. gada 15. maija apvērsuma Latvijas pašvaldības skāra virkne pārmaiņu, tai skaitā arī Jēkabpili. 1935. gadā tika nomainīts pilsētas galva, kurš savu amatu saglabāja līdz 1939. gada pašvaldību reformai, kura iezīmēja vadonības kulta izpausmes. Taču pats būtiskākais šajā jautājumā bija pašvaldību funkcionēšana pēc esošajiem principiem, ja iedzīvotājiem bija liegts ievēlēt savus pārstāvjus pilsētas pārvaldē, tad Jēkabpils kontekstā saglabājās vietējības princips, respektīvi, pilsētas pārvaldē tika ieceltas personas, kuras bija no Jēkabpils, tādējādi apzinoties esošo situāciju un sabiedrību pilsētā. Kā atzīmē tā laika un arī

mūsdienu juristi, tad šajā laika periodā ir iespējams runāt par pašvaldībām, kuras pārvalda pilsētu saimniecisko un sociālo jomu, taču atsakoties no demokrātisma principa.

Visvairāk līdzekļu un pūļu Jēkabpils dome un valde pētāmajā laika periodā atvēlējusi sociāla rakstura jautājumu risināšanai. Būtiski bija sagādāt pārtiku pilsētas iedzīvotājiem Neatkarības kara laikā un pēc tā, kad ekonomiskā situācija bija visskaudrākā. Jāsecina, ka dome šo jautājumu bija spējīga risināt, taču turpmākajos gados, pašvaldība saskārās ar virkni problēmu, kuras skāra nespējnieku un maznodrošināto apgādi. Katru gadu tika pārtērēti budžetā paredzētie līdzekļi sociālās apgādes jomā, prasot līdzekļus no valsts, kura šajā jautājumā mēģināja palīdzēt. Tāpat pilsētā pastāvēja nespējnieku un bērnu patversme, kurā vidēji bija ap 25 personām, kuras uzturēja pilsētas pašvaldība. Sanitārie apstākļi patversmē nebija tie labākie, taču katru gadu, atvēlot naudu remontam un parazitū iznīdēšanai, dzīve patversmē kļuva pietiekami ciešama. Šāda situācija minama arī slimnīcā, kura, pēc kara atsākot darbību, atradās trūcīgos apstākļos, bet, kļūstot par Jēkabpils aprinča slimnīcu, tai bija iespēja iegūt vairāk līdzekļu, tādējādi 20. gadsimta 30. gadu otrajā pusē attīstot slimnīcas infrastruktūru bija iespējams ierīkot modernu un pietiekami efektīvi darbojošos iestādi, kura sniedza medicīniskos pakalpojumus ne tikai pilsētai, bet visam aprinķim.

Pilsētā izteikti mēģināja apkarot bezdarbu, piedāvājot bezdarbniekiem dažādas nodarbinātības iespējas, veidojot sabiedriskos darbus. Attīstoties ekonomiskajai krīzei valstī un pasaulē, bezdarbnieku skaits pieauga ģeometriskā progresijā, taču Jēkabpils tilta būve veiksmīgi novērsa pilsētā milzīgo bezdarba krīzi, iesaistot bezdarbniekus zemes darbos. Taču autoritārajā posmā bezdarbs tika mākslīgi notušēts, no sarakstiem izslēdzot tos cilvēkus, kuru nevēlējās vai arī nebija iespējams veikt pilsētas piedāvātos sabiedriskos darbus, pārsvarā mežizstrādē.

Svarīgs jautājums, kuru risināja pilsēta, bija sabiedrības drošība gan no policijas, gan ugunsdzēsēju puses. Lai gan policija nebija tiešā pakļautībā pilsētai, tā veica pilsētas saistošo noteikumu pārraudzību, līdz ar to iekasējot nenomaksātās nodevas un sastādot protokolus par noteikumu neievērošanu. Jēkabpils gadījumā policija piedalījās arī pilsētas labiekārtošanas darbos, novācot no kara atstātos dzeloņdrāšu žogus. Tāpat svarīga loma pilsētā bija brīvprātīgajiem ugunsdzēsējiem, kuriem pilsētas pašvaldība piešķīra līdzekļus, lai apkarotu ugunsgrēkus. Tā kā Jēkabpils atradās Daugavas krastos, tad neapšaubāmi, katru gadu bija plūdi, taču vispostošākie plūdi skāra Jēkabpili 1931. gadā, kad, iesaistot pašvaldību, ugunsdzēsējus un iedzīvotājus, bija iespējams pārvarēt plūdu briesmas operatīvi un bez liekām problēmām. Taču šie plūdi atstāja ilgas sekas uz pilsētas saimniecību, sabojājot ceļus un ēkas, kas radīja papildus slogu pilsētas budžetam.

Caurmērā pilsētas valde un dome nostabilizēja izglītības iespējas pilsētā. Tika izveidotas četras pamatskolas: divas latviešu (20. gadsimta 30. gados apvienotas), ebreju un krievu, kā arī Jēkabpils vidusskola, kura nonāca valsts apgādībā, tādējādi pilsētas pašvaldība par to nebija atbildīga. Lai gan mācību process sākas tikai 1920. gadā, kā klātesoša problēma, kuru neatrisināja, bija skolu telpu trūkums. 20. gadsimta 30. gadu beigās sāka realizēt jaunas skolas celtniecības plānu, taču, Otrajam pasaules karam sākoties, šī darbība pārtrūka. Šajā gadījumā arī jāpiemin kultūras attīstība pilsētā, jo pārsvarā pasākumus rīkoja Jēkabpilī esošās biedrības, tai skaitā arī skolēni. Pilsētas pašvaldība kultūras sekmēšanā iesaistījās tikai pēc Ulmaņa apvērsuma, kad tika asignēti līdzekļi Aizsargiem, kuri uzcēla Aizsargu namu, kurš jau no 20. gadsimta 20. gadu sākuma bija nepieciešams pilsētai.

Viens no valdes un domes uzdevumiem bija pilsētas labiekārtošanas darbi, kurus tā veica kūtri. Šeit jāmin vietējā laikraksta „Jēkabpils Vēstnesis” un pašvaldības pozitīvā mijiedarbība. Laikraksts bieži izteica neapmierinātību pilsētas dārza un peldvietas jautājumos, kā rezultātā šī problēma tika aktualizēta un atrisināta.

Pilsēta darbojās arī saimniecisko jautājumu risināšanā, jo bez tā nebūtu līdzekļu pilsētas kasē. Pašvaldība veiksmīgi plānoja budžetā paredzētos ienākumus, kuri bija spējīgi nodrošināt izdevumus. Kā viena no pozitīvākajām tendencēm pilsētas budžetā jāatzīmē naudas asignēšana izglītības iestāžu uzturēšanā, novirzot gandrīz pusi no pilsētas līdzekļiem, kam sekoja sociālā apgāde un pārējais.

Jēkabpils bija izteikti lauksaimnieciska pilsēta, jo tai piederēja lieli lauksaimniecībā izmantojami zemes gabali, tādējādi kļūstot par vienu no netipiskākajām Latvijas pilsētām. Tāpat Jēkabpils pašvaldībai nepiederēja lieli uzņēmumi, kuri sniegtu vērienīgu pienesumu budžetam, vienīgais no trim lielajiem uzņēmumiem bija tirgus, kas sniedza ap 8% no kopēja pilsētas budžeta ienākumiem, no kā izriet, ka apkārtējiem lauksaimniekiem bija iespēja realizēt savu produkciju pilsētas iedzīvotāju vidū.

Neatņemama sastāvdaļa pilsētas infrastruktūras attīstībā bija ielu un ceļu uzturēšanai, kurai tika atvēlēti ļoti mazi līdzekļi, no kā izriet neapmierinošas kvalitātes ceļi, to apliecina biežie remontdarbi uz vienām un tām pašām ielām, kā arī darbu pārstrādāšana. Taču kā pozitīvu piemēru ceļu infrastruktūras attīstībā jāmin tilta celtniecību, kas nodrošināja darbu bezdarbniekiem, kā arī

reģiona ekonomisko izaugsmi, savienojot abus Daugavas krastus, bet tas radīja pilsētas piederošās pārceltuves norietu, no kuras ienāca lieli līdzekļi.

Viens no atbildīgākajiem uzdevumiem visām starpkaru laika Latvijas pilsētām bija elektriskās apgādes nodrošināšana. Kaut arī Jēkabpilī elektroapgāde pastāvēja līdz karam, tā tika izpostīta un viss bija jāsāk no jauna. Elektroapgādes jautājums noskaidrojās tikai ar A/S „Aiviekste” izveidi un pilsētas pašvaldības iesaisti, kļūstot par vienu no lielākajiem akcionāriem. Tādējādi šis jautājums tika atrisināts pietiekami ātri, neradot pārlietu lielas problēmas un milzīgu neapmierinātību no sabiedrības puses.

Atbilstoši tirdzniecības un rūpniecības sekmēšanai, jāsecina, ka pilsētas iesaiste bijusi minimāla, pat pasīva, tā devusi atļaujas uzņēmumu atvēršanai, bet ne sekmēšanai. Tādējādi arī nav veidojies neviens liels pilsētai piederošs uzņēmums. Caurmērā arī negatīvi vērtējama pilsētas apbūves plānu un būvniecības uzraudzīšana, jo saistošie noteikumi tika pieņemti tikai 1935. gadā, kā arī apgrūtināši ir apzināties izstrādātā būvplāna piemērotību pilsētai un tā efektivitāti, jo tas nav saglabājies līdz mūsdienām.

Šie tad arī būtu tie galvenie darbības virzieni, uz kuriem pilsētas dome un valde balstīja savu darbību. Jēkabpils gadījumā lielāka uzmanība pašvaldības darbībā nosliecās sociālās jomas sakārtošanā kā vienai no kara izpostītākajai Latvijas pilsētai. Taču nedrīkst aizmirst arī saimniecisko darbību, kuras rezultātā tika attīstīti grandiozi projekti, kas prasīja vairāku gadu realizāciju.

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN AVOTU SARAKSTS

AVOTI:

NEPUBLICĒTIE AVOTI:

1. ARNOLDS ŠTOKMANIS. Jēkabpils novada vēsture. (Jēkabpils vēstures muzejs :manuskripts mašīnrakstā). Jēkabpils 20. gs. 60.gadi.
2. LNA LVVA, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1065. (Jēkabpils, Viesītes, Jaunjelgavas pilsētas padomnieku kandidātu saraksti).
3. LNA LVVA, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1753. (Jēkabpils pilsētas valdes revīzijas lieta).
4. LNA LVVA, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1818. (Jēkabpils pilsētas valdes revīzijas lieta).
5. LNA LVVA, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1745. (Jēkabpils pilsētas valdes revīzijas lieta).
6. LNA LVVA, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1778. (Jēkabpils pilsētas valdes revīzijas lieta).
7. LNA LVVA, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1433. (Akts par administratīvu izziņu Jēkabpils pilsētas pašvaldībā).
8. LNA LVVA, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1967. (Statistikas ziņas par pilsētu domju sastāvu).
9. LNA LVVA, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1961. (Statistikas ziņas par pilsētu tiesību piešķiršanu, robežu noteikšanu, amatpersonu skaitu un budžetu u.c.).

10. LNA LVVA, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1216. (Jēkabpils pilsētas pašvaldības darbinieku štatu saraksti un dienesta gaitas).
11. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 66. (Pilsētas domes vēlēšanu kandidātu listes).
12. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 72. (Pilsētas domes vēlēšanas protokoli, balsu skaitīšanas listes).
13. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 6. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata).
14. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 7. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata).
15. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 64. (Pilsētas domes vēlēšanu protokoli).
16. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 61. (Pilsētas domes vēlēšanu protokoli un saraksti par vēlēšanu kartiņu saņemšanu).
17. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 65. (Pilsētas domes vēlētāju saraksti).
18. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 67. (Domes vēlēšanu protokoli un balsu skaitīšanas listes), 17.-19. lpp.
19. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 76. (Pilsētas domes vēlēšanu kandidātu saraksti, balsu skaitīšanas listes, balsotāju saraksti).
20. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 78. (Pilsētas domes vēlēšanu komisijas protokoli).
21. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 15. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata).
22. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 16. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata).
23. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 38. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata).

24. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 8. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata).
25. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 26. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata).
26. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 9. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata).
27. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 27. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata).
28. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 29. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata).
29. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 28. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata).
30. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 12. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata).
31. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 13. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata).
32. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 19. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata).
33. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 36. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata).
34. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 37. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata).
35. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 10. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata).
36. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 30. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata).
37. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 31. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata).
38. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 34. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata).
39. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 35. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata).

40. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 455. (Vēsturisks apraksts par Jēkabpils pilsētas I Latviešu pamatskolu).
41. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 32. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata).
42. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 17. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata).
43. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 18. (Jēkabpils pilsētas valdes ar domes tiesībām protokolu grāmata).
44. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 24. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata).
45. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 14. (Jēkabpils pilsētas domes protokolu grāmata).
46. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 686. (Pilsētas valdes gadu budžeti).
47. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 25. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata).
48. LNA LVVA, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940.g.), lieta Nr. 33. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata).

PUBLICĒTIE AVOTI:

1. 1931.g. Saeimas vēlēšanās nodoti kandidātu saraksti Jēkabpils apriņķi. In: Jēkabpils Vēstnesis, 15.10.1931., 2.lpp.
2. 4. Jēkabpils aizsargu pulka aizsargu nams. In: Jēkabpils Vēstnesis, 02.04.1936., 1. lpp.
3. Aizsargu nama vēsture. In: Jēkabpils Vēstnesis, 08.08.1935., 2. lpp.
4. ALFREDS BĪLMANS (atb.red.). Latvijas Republika desmit pastāvēšanas gados. Rīga 1928.
5. Apspriede par tilta būvi Jēkabpilī. In: Jēkabpils Vēstnesis, 16.01.1925., 1. lpp.
6. Apstiprināti pilsētas budžeti. In: Jēkabpils Vēstnesis, 01.02.1940., 2.lpp.
7. Budžets un Jēkabpils- Krustpils tilts. In: Jēkabpils Vēstnesis, 05.10.1928., 1. lpp.
8. Celsim Jēkabpilī izrīkojumu namu. In: Jēkabpils Vēstnesis, 03.01.1935., 2. lpp.
9. DACE LUKŠEVICA. Senās ēkas. In: Brīvā Daugava, 31.08.2010., 6.lpp
10. DACE LUKŠEVICA. Ziņas par Jēkabpili decembrī. In: Jēkabpils Vēstis, 2015, Nr. 12, 9.lpp
11. DACE LUKŠEVICA. Ziņas par Jēkabpili jūlijā. In: Brīvā Daugava, 14.07.2015., 6.lpp

12. DACE LUKŠEVICA. Ziņas par Jēkabpili jūnijā. In: Brīvā Daugava, 18.06.2015., 6.lpp
13. DACE LUKŠEVICA. Ziņas par Jēkabpili martā. In: Jēkabpils Vēstis, 2015, Nr. 13, 9.lpp
14. DACE LUKŠEVICA. Laikmeta liecības pilsētas apbūvē. In: Brīvā Daugava, 24.04.2001., 4. lpp.
15. Daugavas tilta būve starp Krustpils un Jēkabpils pilsētām. In: Jēkabpils Vēstnesis, 08.03.1929., 2. lpp.
16. Daugavas tilta būve starp Krustpils un Jēkabpils pilsētām. In: Jēkabpils Vēstnesis, 08.03.1929., 2. lpp.
17. Domju vēlēšanu priekšvakarā. In: Jēkabpils Vēstnesis, 05.03.1931., 1. lpp.
18. Eglīte visiem trūcīgiem bērniem Jēkabpilī. In: Jēkabpils Vēstnesis, 02.01.1936., 3.lpp.
19. ELGA SĒNALA. 1931. gada plūdi. In: Brīvā Daugava, 20.03.2001., 4.lpp.
20. ELGA SĒNALA. Latvijas karaspēka operatīvā darbība 1919. gada oktobrī Jēkabmiesta un Jaunjelgavas apriņķa teritorijās. In: Brīvā Daugava, 17.10.2002., 4.lpp.
21. ELGA SĒNALA. Tirdzniecības skola Jēkabpilī. In: Brīvā Daugava, 19.10.2004., 4.lpp.
22. EMĪLIJA KORNETS. Jēkabpils pilsētas pašvaldības darbības pārskats (1918.g.-1928.g.). In: Pašvaldības Balss, 1928, Nr. 9, 439.- 440. lpp.
23. ĒRIKS JĒKABSONS. Krievijas armijas virspavēlniecības ziņojumi par karadarbības gaitu Latvijas teritorijā 1915.gadā. In: Tēvijas Sargs, 2015, Nr. 9.
24. ĒRIKS JĒKABSONS. Krievijas armijas virspavēlniecības ziņojumi par karadarbības gaitu Latvijas teritorijā 1915.gadā. In: Tēvijas Sargs, 2015, Nr. 10.
25. ĒRIKS JĒKABSONS. Krievijas armijas virspavēlniecības ziņojumi par karadarbības gaitu Latvijas teritorijā 1915.gadā. In: Tēvijas Sargs, 2015, Nr. 11.
26. Grozīti padomes lēmumi. In: Jēkabpils Vēstnesis, 02.05.1940., 2.lpp.
27. Gulbis ilgojas pēc salām... In: Jēkabpils Vēstnesis, 08.06.1933., 3.lpp.
28. HELMUTS SAUSVEDIS-SAUSAIS. Plūdu sekas pilsētās. In: Pašvaldības Balss, 1931, Nr.6, 279.-281.lpp.
29. Hercoga Jēkaba dibinātā pilsēta. In: Jēkabpils Vēstnesis, 14.01.1937., 2. lpp.
30. Hercoga Jēkaba dibinātā pilsēta. In: Jēkabpils Vēstnesis, 14.01.1937., 14. janvāris, 2. lpp.
31. Iecelti pilsētu padomnieki. In: Jēkabpils Vēstnesis, 23.11.1939., 2.lpp.
32. Iecelti pilsētu vecāko vietnieki. In: Jēkabpils vēstnesis, 01.02.1940., 3.lpp.
33. Ielu pārdēvēšana apstiprināta. In: Jēkabpils Vēstnesis, 11.06.1936., 2. lpp.

34. ILUTA BĒRZIŅA. "Zemgales trumpis"- alus darītava. In: Jaunais Vēstnesis, 25.06.2013., 5. lpp.
35. ILUTA BĒRZIŅA. Izstāde "Cel mani pār Daugavu". In: Brīvā Daugava, 29.03.2011., 6. lpp.
36. ILUTA BĒRZIŅA. Vilnas un drēbju apstrādes iestādes īpašnieks – Fricis Meržinskis. In: Brīvā Daugava, 25.10.2012., 6. lpp.
37. INESE BERĶE. Strūves parks. In: Brīvā Daugava, 20.05.2016., 5. lpp.
38. Jaunais tilts vienos divas pilsētas un novadus. In: Jēkabpils Vēstnesis, 12.11.1936., 1. lpp.
39. Jaunais tilts vienos divas pilsētas un novadus. In: Jēkabpils Vēstnesis, 12.11.1936., 1. lpp.
40. Jaunā pilsētas valde. In: Jēkabpils Vēstnesis, 20.04.1928., 1.-2.lpp.
41. Jaunā pilsētas valde. In: Jēkabpils Vēstnesis, 20.04.1928., 1.lpp.
42. Jauns vecākais Jēkabpilij. In: Daugavas Vēstnesis, 02.11.1939., 3.lpp.
43. JĀNIS JAUNSUDRABIŅŠ. Pa Latviju. 4. Jēkabpils. In: Ho-Ho, 16.06.1922., 7. lpp.
44. Jēkabpils aprīņa slimnīcas 25 darba gadi. In: Jēkabpils Vēstnesis, 09.09.1937., 2. lpp.
45. Jēkabpils aprīņa slimnīcas 25 darba gadi. In: Jēkabpils Vēstnesis, 09.09.1937., 2. lpp.
46. Jēkabpils aprīņa slimnīcas 25 darba gadi. In: Jēkabpils Vēstnesis, 09.09.1937., 2. lpp.
47. Jēkabpils aprīņķis: dzīve un darbs. Rīga 1937, 46.lpp.
48. Jēkabpils aprīņķis: dzīve un darbs. Rīga 1937.
49. Jēkabpils domes vēlēšanas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 27.03.1925., 1.-2.lpp.
50. Jēkabpils dzīves raibie notikumi. In: Jēkabpils Vēstnesis, 14.12.1933., 2.lpp.
51. Jēkabpils jaunās domes pirmā sēde 20. aprīlī. In: Jēkabpils Vēstnesis, 23.04.1931., 1. lpp.
52. Jēkabpils pilsētas domes sēde 3.novembrī. In: Jēkabpils Vēstnesis, 07.12.1928., 1.lpp.
53. Jēkabpils pilsētas domes vēlēšanu iznākumi. In: Jēkabpils Vēstnesis, 09.04.1931., 1. lpp.
54. Jēkabpils un Krustpils domju vēlēšanas. In: Jēkabpils Vēstnesi, 02.04.1931., 1.lpp.
55. JĒKABS JUREVICS. Pilsētu pašvaldību parādi 1936.gadā. In: Pašvaldības Balss, 1936, Nr. 8, 219.lpp.
56. JĒKABS JUREVICS. Pilsētu pašvaldību parādi 1939.gadā. In: Pašvaldības Balss, 1940, Nr. 5, 382.lpp.
57. JĒKABS JUREVICS. Pilsētu pašvaldību parādi. In: Pašvaldības Balss, 1934, Nr.9, 292.-293.lpp.
58. JĒKABS JUREVICS. Pilsētu pašvaldību parādi. In: Pašvaldības Balss, 1937, Nr. 11, 410.lpp.
59. JĒKABS JUREVICS. Pilsētu pašvaldību parādi. In: Pašvaldības Balss, 1938, Nr. 6/7, 340.lpp.

60. JĒKABS JURĒVICS. Gruntsgabali un dzīvokļi pilsētās. In: Pašvaldības Balss, 1936, Nr. 11, 337.; 340.; 348. lpp.
61. JOLANTA GRANDĀNE. Dar' man tēv(i)s pastaliņas, skolā iet(i) man gribas ... In: Brīvā Daugava, 31.08.2012., 6.lpp.
62. JOLANTA GRANDĀNE. Ieskats slimnīcas vēsturē. In: Brīvā Daugava, 23.11.2012., 4.lpp.
63. JOLANTA GRANDĀNE. Par elektrību Jēkabpilī 20. gadsimta sākumā. In: Brīvā Daugava, 22.04.2010., 6.lpp.
64. JOLANTA GRANDĀNE. Rūpnieciskā darbība Jēkabpilī 18. – 19. gadsimtā. In: Brīvā Daugava, 20.02.2014., 6.lpp.
65. JOLANTA GRANDĀNE. Rūpnieciskās ražošanas aizsākumi Jēkabpils apkārtnē. In: Brīvā Daugava, 28.02.2013., 6.lpp.
66. Kas jāzin Jēkabpils pilsoņiem par šīgada domes vēlēšanām 24. un 25. martā. In: Jēkabpils Vēstnesis, 16.03.1928., 1.lpp.
67. Kaujas par Jēkabpili 1919.gadā. In: Padomju Daugava, 06.07.1968, 2. lpp.
68. KĀRLIS APINIS. Latvijas pilsētu vēsture. Rīga 1931.
69. Ko lēma Jēkabpils padomnieki. In: Jēkabpils Vēstnesis, 25.04.1940., 1-2.lpp.
70. Kronika. In: Pašvaldības Balss, 1926, Nr.12, 532.lpp.
71. Kronika. In: Pašvaldības Balss, 1928, Nr. 5, 244.lpp.
72. Kronika. In: Pašvaldības Balss, 1937, Nr. 4, 191.lpp.
73. Krustpils-Jēkabpils Daugavas tilta būve 1934-1936. Rīga 1937.
74. Labs saimniekošanas paraugs! In: Jēkabpils Vēstnesis, 26.03.1931., 2. lpp.
75. Latvieši! In: Jēkabpils Vēstnesis, 26.03.1931., 3. lpp.
76. Latvijas iekšējās drošības nostiprināšanas vēsture : 1918-1925. Rīga 1925.
77. Latvijas pilsētu darbs un sasniegumi valsts 20 gados. In: Pašvaldības Balss, 1938, Rīga, Nr. 11, 632.lpp.
78. Latvijas pilsētu pārvalžu orgānu jaunais sastāvs. In: Pašvaldības Balss, 1934, Nr.7/8, 223.;224;227.lpp.
79. Latvijas Satversmes sapulces rezultāti. Rīga 1920, 62.-63.lpp.
80. Latvijas statistiskā gada grāmata. Rīga 1921.
81. Latvijas statistiskā gada grāmata. Rīga 1930.
82. Latvijas statistiskā gada grāmata. Rīga 1931.
83. Lielās ielu pārkristības Jēkabpilī. In: Jēkabpils Vēstnesis, 23.04.1936., 2.lpp.

84. Lieli pārveidošanas darbi pilsētas dārzā. In: Jēkabpils Vēstnesis, 20.10.1938., 2. lpp.
85. Likums par valsts civiliestāžu un pašvaldību darbinieku atlaišanu izņēmuma stāvokļa laikā.
In: Valdības Vēstnesis, 09.06.1934., 1. lpp.
86. MARGERS SKUJENIEKS. Ceturtā tautas skaitīšana Latvijā. Rīga 1936.
87. MARGERS SKUJENIEKS. Latvija. Zeme un iedzīvotāji. Rīga 1927, 179.lpp.
88. MARGERS SKUJENIEKS. Latvijas statistikas atlases XX. Rīga 1938.
89. MARGERS SKUJENIEKS. Otrā tautas skaitīšana Latvijā. Rīga 1928.
90. Mazo pilsētu pašvaldību darbība. In: Pašvaldības Balss, 1924, Nr.8/9, 530. lpp.
91. Mazo pilsētu pašvaldību darbība. In: Pašvaldības Balss, 1924, Nr.8/9, 530.-531.lpp.
92. MĀRTIŅŠ MINTAURS. Jēkabpils – Krustpils un Daugavas tirdzniecības ceļš. In: Brīvā Daugava, 22.10.2009., 6. lpp.
93. Mūsu darbs un pūliņi – Latvijas rītdienai. In: Jēkabpils Vēstnesis, 12.08.1937., 2. lpp.
94. Mūsu fronte: Par Jēkabmiesta ieņemšanu. In: Līdums, 12.09.1917., 3.lpp.
95. Mūsu mazpilsēta. In: Jēkabpils Vēstnesis, 23.04.1926., 1.lpp.
96. Nacionālais jautājums mūsu pilsētu vēlēšanās. In: Jēkabpils Vēstnesis, 20.03.1925., 1.-2.lpp.
97. No mūsu mazo pilsētu pašvaldības dzīves. In: Pašvaldības Balss, 1924, Nr. 5/6, 368. lpp.
98. No pašvaldību departamenta prakses. In: Pašvaldības Balss, 1931, Nr. 8, 391.lpp.
99. Noteikumi par pilsētu pašvaldību darbības ierobežošanu izņēmuma stāvokļa laikā 142. Likums. In: Likumu un Ministru kabineta noteikumu krājums, 06.06.1934., 153.lpp.
100. OSKARS VĪKSNĪŠ. Kas būtu sasniegts ar sociālo apgādes centralizāciju? In: Pašvaldības Balss, 1931, Nr.5, 208.lpp.
101. OSKARS VĪKSNĪŠ. Sociālā apgādība Latvijā? In: Pašvaldības Balss, 1935, Nr. 4, 127.;129.-130.lpp.
102. Partiju piekritēji skaitļos. In: Jēkabpils Vēstnesis, 31.07.1925., 1.lpp.
103. Pašvaldības dāvāna skolām. In: Jēkabpils Vēstnesis, 25.11.1937., 1.lpp.
104. Pašvaldību vēlēšanas lieta. In: Jēkabpils Vēstnesis, 29.01.1931., 1.lpp.
105. PAULIS GAVARS. Lielinieku varas laika bads Latvijā 1919. gadā. In: Latvijas Zinātņu Akadēmijas Vēstnesis, 2011, Nr. 5./6.
106. Pārceltuves jautājums un pilsētu nolikuma 108.pants. In: Pašvaldības Balss, 1925, Nr.5, 245.-246.lpp.
107. Pārdomai. In: Jēkabpils Vēstnesis, 05.04.1928., 1.lpp.

108. PĒTERIS NOMALS. Pilsētas un miestu ūdeņi. In: Pašvaldības Balss, 1927, Nr. 4, 178.-179.; 185.lpp.
109. Pilsētas domes darbība. In: Jēkabpils Vēstnesis, 02.03.1928., 1.lpp.
110. Pilsētas domes vēlēšanas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 03.04.1925., 1.lpp.
111. Pilsētas domes vēlēšanas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 06.03.1925., 1.lpp.
112. Pilsētas domes vēlēšanas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 24.04.1925., 1.lpp.
113. Pilsētas domes vēlēšanas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 30.03.1928., 3.lpp.
114. Pilsētas domes vēlēšanas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 30.03.1928., 3.lpp.
115. Pilsētu darbs un sasniegumi atjaunotās Latvijas 5 gados. In: Pašvaldības Balss, 1939, Nr. 5/6, 402.-403.lpp.
116. Pilsētu domju pārvēlēšanas 1925.gadā. In: Pašvaldības Balss, 1925, Nr. 12, 481.lpp.
117. Pilsētu pašvaldības darbība. In: Pašvaldības Balss, 1925, Nr. 1/2, 56.lpp.
118. Pilsētu pašvaldības likums 183. notikumi. In: Likumu un ministru kabineta noteikumu krājums, 06.12.1930., 426.lpp
119. Pilsētu pašvaldības sanāksme 1936.gadā. Rīga 1936, 80.lpp.
120. Pilsētu pašvaldību finanses 1920-1930. Rīga 1931.
121. Pilsētu pašvaldību parādi 1938.gadā. In: Pašvaldības Balss, 1939, Nr.7, 481.lpp.
122. Pirmais izrīkojums jaunajā aizsargu namā. In: Jēkabpils Vēstnesis, 26.11.1936., 3.lpp.
123. Pirmā pilsētas padomes sēde. In: Jēkabpils Vēstnesis, 30.11.1939., 2.lpp.
124. Pirmā pilsētas padomes sēde. In: Jēkabpils Vēstnesis, 30.11.1939., 2. lpp.
125. Pirmā pilsētas padomes sēde. In: Jēkabpils Vēstnesis, 30.11.1939., 2. lpp.
126. Rakstīt neprot – vai strādāt prātis? In: Jēkabpils Vēstnesis, 20.03.1925., 1.lpp.
127. Sabiedriskās palīdzības darbs Jēkabpilī. In: Jēkabpils Vēstnesis, 223.02.1933., 2.lpp.
128. Sīkgruntnieki, apbūvieši, nomaļnieki! Būsim vienprātīgi un apzinīgi. In: Jēkabpils Vēstnesis, 19.02.1931., 2. Lpp
129. Statistika. In: Pašvaldības Balss, 1924, Nr.8/9, 540.-541.lpp.
130. Statistika. In: Pašvaldības Balss, 1925, Nr.6/7, 282.-284.lpp.
131. Šis un tas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 06.03.1925., 3.lpp.
132. TĀLIS MILLERS. No skolas maizes Jēkabpilī – sāts visam mūžam. In: Latvijas Vēstnesis, 21.07.2000., 4. lpp.

133. Tilts no Zemgales uz Latgali. In: Jēkabpils Vēstnesis, 14.03.1935., 4. lpp.
134. Tilts pār Daugavu būs. In: Jēkabpils Vēstnesis, 25.05.1933., 2. lpp.
135. Vai būs tilts pār Daugavu pie Jēkabpils. In: Jēkabpils Vēstnesis, 05.11.1926., 3. lpp.
136. Vai būs tilts pār Daugavu pie Jēkabpils? In: Jēkabpils Vēstnesis, 06.04.1933., 1. lpp.
137. Vai Jēkabpili ir bezdarbnieki? In: Jēkabpils Vēstnesis, 13.03.1925., 1.lpp.
138. Valdības lēmumi. In: Cīņa, 13.08.1940., 8.lpp.
139. VALENTĪNS CIRŠIS. Cīņa par Padomju varu Jēkabpils apriņķī 1919.gadā (Jēkabpils vēstures muzejs.). Jēkabpils 1977.
140. Vēlēšanas Jēkabpilī. In: Latvis, 26.04.1922., 1.lpp.
141. Vēlēšanas tuvojas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 12.02.1931., 1.lpp.
142. Vēlēšanu illūzijas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 16.04.1931., 1. lpp.
143. Vēlēšanu iznākumi. In: Jēkabpils Vēstnesis, 12.10.1928., 1.lpp.
144. Vēlētāji! In: Jēkabpils Vēstnesis, 23.03.1928., 1.lpp.
145. Vēlētāji, izpildīsim savu pienākumu! In: Jēkabpils Vēstnesis, 26.03.1931., 1. lpp.
146. Vietējas ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 02.03.1928., 3.lpp.
147. Vietējas ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 02.03.1928., 3.lpp.
148. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 01.05.1925., 2.lpp.
149. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 02.11.1923., 2. lpp.
150. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 03.04.1925., 3.lpp.
151. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 03.07.1925., 2. lpp.
152. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 03.08.1928., 4.lpp.
153. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 04.11.1927., 2.lpp.
154. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 05.02.1931., 5.lpp.
155. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 06.02.1925., 2.lpp.
156. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 06.06.1935., 3. lpp.
157. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 07.11.1924., 2.-3.lpp.
158. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 08.05.1925., 3.lpp.
159. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 09.04.1925., 3.lpp.
160. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 09.10.1925., 2.lpp.
161. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 09.12.1927., 3. lpp.
162. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 11.06.1936., 2.lpp.
163. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 11.07.1924., 3.lpp.

164. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 12.06.1925., 2. – 3. lpp.
165. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 12.09.1924., 2.lpp.
166. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 12.09.1930., 3. lpp.
167. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 13.03.1925., 2.lpp.
168. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 13.05.1926., 2.lpp.
169. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 15.01.1926., 2.lpp.
170. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 15.02.1934., 2. lpp.
171. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 15.10.1926., 3. lpp.
172. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 16.10.1925., 2. - 3. lpp.
173. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 17.02.1928., 4.lpp.
174. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 18.06.1936., 2. lpp.
175. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 18.07.1930., 2.lpp.
176. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 18.11.1926., 3. lpp.
177. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 18.12.1925., 2. lpp.
178. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 19.10.1923., 2.lpp.
179. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 19.12.1924., 2.lpp.
180. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 20.02.1925., 2.lpp.
181. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 20.03.1925., 3.lpp.
182. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 20.06.1924., 3.lpp.
183. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 20.08.1926., 3. lpp.
184. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 20.08.1936., 2. lpp.
185. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 22.02.1924., 2.lpp.
186. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 22.02.1929., 3. lpp.
187. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 22.06.1928., 4.lpp.
188. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 24.06.1937., 2.lpp.
189. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 26.02.1931., 2. lpp.
190. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 26.03.1926., 2.lpp.
191. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 26.03.1931., 2. lpp.
192. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 26.08.1927., 3.lpp.
193. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 26.11.1926., 2. lpp.
194. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 27.05.1927., 3.lpp.
195. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 28.01.1927., 3. lpp.

196. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 28.02.1935., 2. lpp.
197. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 29.08.1924., 3. lpp.
198. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 29.10.1926., 3.lpp.
199. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 31.05.1929., 3. lpp.
200. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 31.08.1928., 2. lpp.
201. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 31.08.1928., 2.lpp.
202. Vietējās ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis. 09.01.1925., 2. lpp.
203. Vietējās ziņas: In: Jēkabpils Vēstnesis, 24.10.1924., 3.lpp.
204. Vietējās ziņās. In: Jēkabpils Vēstnesis, 30.03.1928., 3.lpp.
205. Vietējo iestāžu rīkojumi. In : Valdības Vēstnesis, 15.02.1935., 1.-3. lpp.
206. VOLDEMĀRS SALAINIS, ALEKSANDRS MALDUPS. Pilsētu apraksti I. Rīga 1936.
207. VOLDEMĀRS SALAINIS, ALEKSANDRS MALDUPS. Pilsētu apraksti II. Rīga 1936.
208. VOLDEMĀRS ŠNITKE. Iedzīvotāju skaits pilsētās nepieaug. In: Pašvaldības Balss, 1940, Nr. 1, 2.-3.lpp.
209. VOLDEMĀRS ŠNITKE. Pilsētu domnieku politiskais sastāvs. In: Pašvaldības Balss, 1932, Nr.1, 10.lpp.

LITERATŪRA:

1. AIVARS STRANGA. Kārļa Ulmaņa autoritārais režīms (1934-1940): politika, ideoloģija. In: Latvija un latvieši II sējums. Rīga 2018, 424.- 455.
2. ARVEDS ŠVĀBE (galv. red.), ALEKSANDRS BŪMANIS, KĀRLIS DIŠLERS. Latviešu konversācijas vārdnīca. 7. sēj. Rīga 1931.-1932.
3. ASTRĪDA ILTNERE, ULDIS PLACĒNS (atb. red.). Latvijas pilsētas: enciklopēdija. Rīga 1999.
4. DĪTRIHS ANDREJS LĒBERS (red.). Latvijas tiesību vēsture (1914-2000). Rīga 2000.
5. DZIDRA OZOLIŅA. 1918.-1934. gads Latvijas pilsētu pašvaldību dzīvē. In: Latvijas Vēstures Institūta Žurnāls, 2001, Nr.1, 84. - 108. lpp.
6. DZIDRA OZOLIŅA. Epizodes no Kurzemes pilsētu pašvaldību vēlēšanu vēstures 1901.-1914. In: Latvijas Vēstures Institūta Žurnāls, 1998, Nr. 2, 59.-84. lpp.
7. EDVĪNS VANAGS, INGA VILKA. Pašvaldību darbība un attīstība. Rīga 2005.
8. IGORS VĀRPA. Ceļš uz Latvijas valsti 1914-1922. Rīga 2012.
9. INTA PĒTERSONE (atb. red.). Latvijas Brīvības cīņas 1918 – 1920. Rīga 1999.
10. JĀNIS AMATS. Jēkabpils frontes lokā 1914-1918. Jēkabpils 2016.

11. JĀNIS KRASTIŅŠ. Latvijas Republikas būvmāksla. Rīga 1992, 194.lpp.
12. JĀNIS ŠILIŅŠ. Padomju Latvija 1918-1919. Rīga 2013.
13. KĀRLIS DIŠLERS. Ievads administratīvo tiesību zinātnē. Rīga 2002.
14. MĀRĪTE PUTNIŅA. Sakrālās arhitektūras un mākslas mantojums vēsturiskajos Aizkraukles un Jēkabpils rajonos. Rīga 2018.
15. MĀRTIŅŠ PENIĶIS. Latvijas atbrīvošanas kara vēsture I. Rīga 2006.
16. MĀRTIŅŠ PENIĶIS. Latvijas atbrīvošanas kara vēsture II. Rīga 2006.
17. PĒTERIS MUCENIEKS. Pilsētu pašvaldības tiesības autoritārā Latvijā. Rīga 1936, 25.-26.lpp.
18. PĒTERIS MUCINIEKS. Latvijas pašvaldību iekārta. Rīga 1938.
19. RAITIS ĀBELNIEKS, AIGARS URTĀNS. Bauska – pilsēta, kurā satiekas. Bauska 2018.
20. Rīgas pārvalde astoņos gadsimtos. Rīga 2000.
21. RIHARDS TREIJS. Latvijas Republikas prese 1918 – 1940. Rīga 1996.
22. RITA BOGDANOVA. Latvija : sinagogas un rabīni 1918–1940. Rīga 2004.
23. SKAIDRĪTE GAILĪTE. Jēkabpils. Rīga 2002.
24. TEODORS LĪVENTĀLS, VALTERS SADOVSKIS (red.). Rīga kā Latvijas galvas pilsēta : rakstu krājums Latvijas republikas 10 gadu pastāvēšanas atcerei. Rīga 1932.
25. UGA SKULME. Atmiņu grāmata. Rīga 2013, 176.lpp.
26. ULDIS LASMANIS. Ko neparedzēja hercogs Jēkabs. Rīga 2005.
27. VALDIS BĒRZIŅŠ (atb. red.). 20. gadsimta Latvijas vēsture. I. Latvija no gadsimta sākuma līdz neatkarības pasludināšanai 1900–1918. Rīga 2003.
28. VALDIS BĒRZIŅŠ (atb. red.). 20. gadsimta Latvijas vēsture. II. Neatkarīga valsts 1918–1940. Rīga 2003.
29. VALTERS ŠČERBINSKIS. Pašvaldību amatpersonu atlaišanas un iecelšanas pēc 1934.gada 15.maija apvērsuma. In: Latvijas Arhīvi, 2007, Nr.2, 54.–76.lpp.
30. VOLFGANGS GIZĒVIUSS. Pašvaldību politikas rokasgrāmata. Rīga 1993.
31. WILHELM LENZ. Deutschbaltisches biographisches Lexikon. Köln 1970, 70. lpp.
32. ZIEDONIS RAGS. Latvijas Republikas pašvaldību tiesības. Rīga 2002.
33. ZINOVIJA ZIMOVA. Vecticībnieki Jēkabpilī : cilvēki, gadi, notikumi : XIX-XXI gadsimts. Jēkabpils 2016.

INTERNETA RESURSI:

1. ĒRIKS JĒKABSONS. Latvijas Neatkarības karš. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/22216> (skatīts: 22.02.2020.).
2. JĀNIS ŠILIŅŠ. Pirmais pasaules karš Latvijā. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/20833-Pirmais-pasaules-kar%C5%A1-Latvij%C4%81> (skatīts: 22.02.2020.).
3. STELLA MEKŠA. Jēkabpils Valsts ģimnāzijai 100: Skolas vēstures stāsti, notikumi un personības... Pieejams: <https://jvg.edu.lv/atmi%C5%86u-st%C4%81sts/j%C4%93kabpils-valsts-%C4%A3imn%C4%81zijai-100-skolas-v%C4%93stures-st%C4%81sti-notikumi-un-person%C4%ABbas.aspx> (skatīts 22.02.2020)
4. VIESTURS RADOVICS. Dānijas karogs virs Jēkabpils – kā dāņi karoja Latvijas Brīvības cīņās. Pieejams: <https://www.delfi.lv/news/national/politics/danijas-karogs-virs-jekabpils-ka-dani-karoja-latvijas-brivibas-cinas.d?id=50725815> (skatīts: 22.02.2020)
5. VIESTURS SPRŪDE. Dāņu laiki Jēkabpilī. Pieejams: <http://www.la.lv/1919-gada-5-junija> (skatīts: 22.02.2020)

PIELIKUMS

1.PIELIKUMS. TABULAS

3.2.1. tabula

Jēkabpils domes 1919.gada vēlēšanu saraksti un rezultāti^{838,839}

Kandidātu saraksts	Partija un kandidātu skaits	Nodoto balsu skaits	Ievēlēto domnieku skaits	Ievēlētie domnieki
Nr.1	Darba partija – 19 kandidāti	483	8	Juris Zvanītājs, Irenejs Poškins, Kārlis Rubens, Teodors Borss, Stanislavs Rožinskis, Pēteris Ūdris, Kirilla Kitovs, Fricis Dārziņš
Nr.2	Bez nosaukuma – 20 kandidāti	414	6	Nikolajs Olševskis, Kārlis Kazaks, Zinovijs Gavrilovs, Jānis Arajs, Nochums Nisse, Nikolajs Bulgaks
Nr.3	Bez nosaukuma- 20 kandidāti	415	6	Pēteris Minkevičs, Ansis Grigals, Joels Kāns, Pēteris Lukstiņš, Jānis Pusbarnieks, Reinis Liepiņš

⁸³⁸ Pilsētas domes vēlēšanu protokoli, Jēkabpils, 01.12.1919. In: Latvijas Valsts vēstures arhīvs, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940. g.), lieta Nr. 61. (Pilsētas domes vēlēšanu protokoli un saraksti par vēlēšanu kartiņu saņemšanu), 30. lpp.

⁸³⁹ Statistika, Rīga, 1919-1923. In: Latvijas Valsts vēstures arhīvs, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1967. (Statistikas ziņas par pilsētu domju sastāvu), 8. lpp.

Jēkabpils domes 1922.gada vēlēšanu saraksti un rezultāti^{840,841}

Kandidātu saraksts	Partija un kandidāti	Nodotie balsošanas taloni	Ievēlēto domnieku skaits	Domnieki
Nr.1	Bezpartejisko mazzemnieku, sīksaimnieku un strādnieku liste – 20 kandidāti	4330	2	Jānis Arajs, Jānis Sieriņš
Nr.2	Krievu, vācu, poļu liste - 20 kandidāti	7296	3	Nikolajs Olševskis, Nikolajs Bulgaks, Reinholds Bēniņš
Nr.3	Ebreju liste – 8 kandidāti	4616	2	Nochums Nisse, Mendels Rozentals
Nr.4	Jēkabmiesta Latviešu apvienotā vēlētāju liste – 20 kandidāti	15301	7	Jānis Viesjans, Rudolfs Ozoliņš, Hermans Martinsons, Mārtiņš Kursiets, Jānis Āboliņš, Ansis Grigals, Roberts Smiltiņš
Nr.5	Latviešu bezpartejiskā pilsoņu liste – 12 kandidāti	3368	2	Pēters Mīnkevičs, Aleksandrs Linde
Nr.6	Ebreju strādnieku grupa – 10 kandidāti	2773	1	Guttels Možeštamms

⁸⁴⁰1922.gada vēlēšanu kandidātu listes, Jēkabpils, 21.03.- 28.03.1922. In: Latvijas Valsts vēstures arhīvs, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940. g.), lieta Nr. 66. (Pilsētas domes vēlēšanu kandidātu listes), 9. – 18. lpp.

⁸⁴¹Vēlēšanu protokoli un skaitīšanas listes 1922.g., Jēkabpils, 23.04.- 27.04.1922. In: Latvijas Valsts vēstures arhīvs, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940. g.), lieta Nr. 67. (Domes vēlēšanu protokoli un balsu skaitīšanas listes), 2.; 4.; 6.; 8.; 10.; 12.; 14.; 16.; 40. lpp.

Nr.7	Bez nosaukuma - 5 kandidāti	600	Neviens	Neviens
Nr.8	Latvijas strādnieku Sociāldemokrātu maziņu partijas un Laukstrādnieku nodaļas kandidātu saraksts – 11 kandidāti	6833	3	Jānis Siliņš, Jānis Krastiņš, Kārlis Osis

3.2.3. tabula

Jēkabpils domes 1925.gada vēlēšanu saraksti un rezultāti^{842,843}

Kandidātu saraksts	Partija un kandidāti	Nodotie balsošanas taloni	Ievēlēto domnieku skaits	Domnieki
Nr.1	Namsaimnieku un bezpartejisko pilsoņu apvienības saraksts – 20 kandidāti	10 287	4	Nikolajs Olševskis, Mārtiņš Kursiets, Oskars Vilde, Oskars Staltmanis
Nr.2	Vecticībnieku saraksts – 13 kandidāti	4 334	2	Jevtichijs Kitovs, Tarass Makarovs
Nr.3	Sociāldemokrātu un apvienotās darba tautas saraksts – 20 kandidāti	11 439	4	Ernests Bite, Pēteris Ozoliņš, Jānis Kļaviņš, Nikolajs Siliņš

⁸⁴² Pilsētu domju pārvēlēšanas 1925.gadā. In: Pašvaldības Balss, 1925, Nr. 12, 481.lpp.

⁸⁴³ Jēkabpils pilsētas domes vēlēšanu protokols Nr. 12., Jēkabpils, 09.04.1922. In: Latvijas Valsts vēstures arhīvs, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940. g.), lieta Nr. 72. (Pilsētas domes vēlēšanas protokoli, balsu skaitīšanas listes), 10. lpp.

Nr.4	Jēkabpils pilsētas īrnieku savienības saraksts – 5 kandidāti	1 759	1	Andrejs Abrenietis
Nr.5	Latvijas strādnieku sociāldemokrātu- maziņu partijas Jēkabpils organizācijas un Laukstrādnieku savienības Jēkabpils nodaļas apvienotais saraksts – 20 kandidāti	2 289	1	Kārlis Žilinskis
Nr.6	Ebreju bezpartejiskās sabiedrības saraksts – 4 kandidāti	2 683	1	Ilja Freiduss
Nr.7	Ebreju strādnieku un sīktirgotāju apvienotais saraksts – 5 kandidāti	3 066	1	Gutels Mozesštams
Nr.8	Bezpartejisko vēlētajū saraksts – 20 kandidāti	13 376	5	Jānis Viesjāns, Pēteris Minkevičs, Reinis Liepiņš, Hermans Martinsons, Kārlis Lamberts
Nr.9	Ebreju bezpartejisko vēlētajū saraksts – 3 kandidāti	2 337	1	Abrams Vulfs
Nr.10	Jēkabpils bezpartejisko	796	Neviens	Neviens

	lauksaimnieku saraksts – 8 kandidāti			
--	--------------------------------------	--	--	--

3.2.4. tabula

Jēkabpils domes 1928.gada vēlēšanu saraksti un rezultāti ^{844,845}

Kandidātu saraksts	Partija un kandidāti	Nodotais balsu skaits	Ievēlēto domnieku skaits	Domnieki
Nr.1	Bezpartejisko pilsoņu, namsaimnieku, tirgotāju un nomnieku apvienotais saraksts – 20 kandidāti	418	3	Nikolajs Olševskis, Oskars Vilde, Roberts Jakobsons,
Nr.2	Jēkabpils sieviešu grupa – 6 kandidāti	108	1	Margareta Naudiņš
Nr.3	Strādnieku, sīksaimnieku, amatnieku un atvaļināto karavīru kandidātu saraksts – 20 kandidāti	304	2	Nikolajs Bulgaks, Jānis Kļaviņš
Nr.4	Latvijas Sociāldemokrātiskās strādnieku partijas Jēkabpils organizācijas kandidātu saraksts – 12 kandidāti	635	4	Roberts Smirdans, Pēteris Ozoliņš, Jānis Krūmiņš, Juris Glinskis
Nr.5	Jēkabpils vecticībnieku kandidātu saraksts – 19 kandidāti	268	2	Jevtichijs Kitovs, Afanasijs Solovjevs
Nr.6	Jēkabpils žīdu apvienotais saraksts – 5 kandidāti	262	2	Abrams Vulfs, Josels Landmans

⁸⁴⁴ Vietējas ziņas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 02.03.1928., 3.lpp.

⁸⁴⁵ Pilsētas domes vēlēšanas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 30.03.1928., 3.lpp.

Nr.7	Nacionālais Latvijas Atvaļināto karavīru, strādnieku, amatnieku un bezpartejisko darbinieku apvienotais kandidātu saraksts – 10 kandidāti	54	1	Bertmejs Lejiņš
Nr.8	Bezpartejisko darbinieku saraksts – 20 kandidāti	352	3	Pēteris Minkevičs, Hermans Martinsons, Rudolfs Ozoliņš
Nr.9	Latvijas atvaļināto karavīru un arodbiedrību strādnieku apvienotais saraksts – 16 kandidāti	90	1	Mendels Šneks
Nr.10	Apvienotais žīdu strādnieku un sīktirgotāju kandidātu saraksts – 5 kandidāti	176	1	Gutels Mozeštams
Nr.11	Jēkabpils pilsētas īrnieku, sīktirgotāju un amatnieku apvienotais darba grupas kandidātu saraksts – 5 kandidāti	13	Neviens	Neviens

Jēkabpils domes 1931.gada vēlēšanu saraksti un rezultāti^{846,847,848}

Kandidātu saraksts	Partija un kandidāti	Nodotais balsu skaits	Ievēlēto domnieku skaits	Domnieki
Nr.1	Jēkabpils namīpašnieki, tirgotāji un rūpnieki – 27 kandidāti	179	2	Pēteris Veinbergs, Oskars Staltmanis
Nr.2	Jēkabpils sieviešu grupa – 20 kandidāti	135	1	Elize Šustere
Nr.3	Jēkabpils strādnieku, sīksaimnieku, amatnieku un atvaļināto karavīru saraksts – 11 kandidāti	94	1	Pēteris Ūdris
Nr. 4	Latvijas Sociāldemokrātu strādnieku partija – 18 kandidāti	517	4	Jānis Mūrnieks, Jānis Krūmiņš, Alberts Pīlāts, Juris Glinskis
Nr.5	Jēkabpils vecticībnieki – 13 kandidāti	102	1	Afanasijs Solovjovs
Nr. 6	Jēkabpils žīdu bezpartejiskais apvienotais grupas saraksts - 6 kandidāti	245	2	Joselis Landmanis, Zalmans Levitāns

⁸⁴⁶ Jēkabpils un Krustpils domju vēlēšanas. In: Jēkabpils Vēstnesis, 02.04.1931., 1.lpp.

⁸⁴⁷ Jēkabpils pilsētas domes vēlēšanu iznākumi. In: Jēkabpils Vēstnesis, 09.04.1931., 1. lpp.

⁸⁴⁸ Jēkabpils pilsētas domes vēlēšanu komisijas protokols Nr. 8, Jēkabpils, 03.03.1931. In: Latvijas Valsts vēstures arhīvs, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940. g.), lieta Nr. 78. (Pilsētas domes vēlēšanu komisijas protokoli), 17. – 18.; 21. lpp.

Nr. 7	Strādnieku, amatnieku un maznamnieku bezpartejiskā grupa – 14 kandidāti	62	Neviens	Neviens
Nr.8	Bezpartejiskie darbinieki – 30 kandidāti	194	2	Kārlis Lamberts, Kārlis Šenhofs
Nr.9	Kristīgo ļaužu apvienība – 12 kandidāti	107	1	Teodors Ermansons
Nr.10	Latvijas jaunsaimnieki, sīkgruntnieki, zemnieki, apbūvieši, māju īpašnieki un amatnieki – 19 kandidāti	156	2	Jānis Pētersons, Jānis Arajs
Nr.11	Apvienotie sīksaimnieki, īrnieki un amatnieki – 24 kandidāti	169	3	Hermanis Martinsons, Jānis Āboliņš, Mārtiņš Uļģis
Nr.12	Atbildīgo vecticībnieku bezpartejiskie darbinieki – 7 kandidāti	173	2	Jānis Kitovs, Mina Rastopirka
Nr.13	Jēkabpils bezpartejiskie darbinieki – 3 kandidāti	25	Neviens	Neviens
Nr.14	Bezpartejisko darba ļaužu, dzīvokļu īrnieku, amatnieku, pilsētas robežās esošo zemju lietotāju, apbūvnieku, nomales mājiņu īpašnieku apvienotā grupa – 4 kandidāti	51	Neviens	Neviens

Nr. 15	Jēkabpils nacionālo latviešu vēlētāji – 13 kandidāti	105	1	Jēkabs Ozoliņš
Nr. 16	Žīdu bezpartejisko sīkražotāju un tirgotāju saraksts – 4 kandidāti	94	1	Mendels Šneks
Nr. 17	Apvienotie bezpartejiskie, strādnieki, ģirnieki, apbūves gabalu un mazmāju īpašnieki – 8 kandidāti	62	1	Archips Volkovs
Nr. 18	Mazsaimnieki, apbūvnieki un nomaļnieki- 11 kandidāti	50	1	Kārlis - Oskars Pusvācietis
Nr. 19	Kreisā strādniecība un amatniecība – 6 kandidāti	127	1	Roberts Rūtmanis
Nr. 20	Žīdu bezpartejiskie strādnieki un sīktirgotāji – 4 kandidāti	122	1	Bencians - Mordke Furmanis
Nr.21	Jēkabpils namsaimnieki un rūpnieki – 25 kandidāti	295	3	Nikolajs Olševskis, Nikolajs Bulgaks, Oskars Vilde

Jēkabpils pilsētas galvas no 1919. – 1940. gadam^{849,850,851,852}

Vārds, uzvārds	Amata laiks	Profesija
Aleksandrs Linde	05.06.1919-20.12.1919	Provizors
Nikolajs Olševskis	20.12.1919-23.05.1922	Rūpnieks
Jānis Sieriņš	23.05.1922-04.10.1922	Rūpnieks
Hermanis Martinsons	04.10.1922-27.04.1925	Tirgotājs
Jānis Viesjānis	27.04.1925-16.04.1928	Namsaimnieks
Hermanis Martinsons	16.04.1928-09.05.1931	Tirgotājs
Kārlis Lamberts	09.05.1931- 30.09.1935	Vidusskolas direktors
Teodors Ermansons	30.09.1935-04.11.1939	Veterinārs
Nikolajs Liepiņš	04.11.1939- 13.08.1940	Pilsētas valdes kasieris

⁸⁴⁹ Statistikas ziņas par Jēkabpili, Rīga, ap 1932. In: Latvijas Valsts vēstures arhīvs, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1961. (Statistikas ziņas par pilsētu tiesību piešķiršanu, robežu noteikšanu, amatpersonu skaitu un budžetu u.c.), 18. lpp.

⁸⁵⁰ Rezolūcija, Rīga, 30.09.1935. In: Latvijas Valsts vēstures arhīvs, fonds Nr. 3723 (Latvijas Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departaments), apraksts Nr. 2 (Pilsētu daļa 1918-1940), lieta Nr. 1216. (Jēkabpils pilsētas pašvaldības darbinieku štatu saraksti un dienesta gaitas), 42. lpp.

⁸⁵¹ Akts, Jēkabpils, 04.11.1939. In: Latvijas Valsts vēstures arhīvs, fonds Nr. 816 (Jēkabpils pilsētas valde), apraksts Nr. 2 (1919.g.-1940. g.), lieta Nr. 38. (Jēkabpils pilsētas valdes protokolu grāmata), 12. lpp.

⁸⁵² Valdības lēmumi. In: Cīņa, 13.08.1940., 8.lpp.

**Jēkabpils pilsētas domes un valdes kārtējo un ārkārtējo sēžu skaits no 1919 līdz 1940.
gadam.**

Gads	Dome	Valde
1919	80 ⁸⁵³	
	3 ⁸⁵⁴	1 ⁸⁵⁵
1920	29	26
1921	24	11
1922	26	19
1923	24	28
1924	22	44
1925	24	77
1926	16	104
1927	23	114
1928	17	124
1929	21	207
1930	20	158
1931	17	122
1932	18	93

⁸⁵³ Jēkabpils pilsētas pagaidu valde.

⁸⁵⁴ Iedzīvotāju vēlēta dome.

⁸⁵⁵ Domes ievēlētā valde.

1933	21	85
1934	7 ⁸⁵⁶	30 ⁸⁵⁷ un 65 ⁸⁵⁸
1935	48 ⁸⁵⁹	63
1936	46	57
1937	29	59
1938	29	61
1939	23 ⁸⁶⁰	44
1940	-	10 ⁸⁶¹

4.2.1. tabula

Jēkabpils pilsētas pašvaldības budžets 1920-1930 (ls)⁸⁶²

1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930
6344	8206	22980	56752	78305	91891	107187	160240	151511	129807	171975

⁸⁵⁶ Līdz 1934.gada 15. maijam.

⁸⁵⁷ Līdz 1934.gada 15.maijam.

⁸⁵⁸ Pēc 1934.gada 15.maijam.

⁸⁵⁹ Valde ar domes tiesībām.

⁸⁶⁰ Līdz 1939.gada pašvaldību reformai. Pēdējā sēde 13. septembrī.

⁸⁶¹ Pēdējā sēde 18. jūlijā.

⁸⁶² APINIS. Latvijas pilsētu vēsture, 258.-259.lpp.

2.PIELIKUMS. ATTĒLI

2.1.att. Skats uz Jēkabpili no putna lidojuma 20. gs. 30. gadi (Jēkabpils Vēstures muzeja arhīvs)

3.2.1. att. Jēkabpils pilsētas valde un dome 1928. gads

(Pirmajā rindā no labās: domnieki: N. Bulgaks, N. Olševskis, pils. galvas biedrs. J. Kļaviņš. pilsētas galva Hermanis Martinsons, valdes loceklis R. Smirdāns, domes pr-ja biedrs J. Landmanis, pils. sekretārs Emīlija Kornets; otra rinda: domnieki: J. Skulme, Margarēta Naudiņa. J. Kitovs. P. Minkevičs. J. Glinskis. M. Šneks, A. Solovjovs, K. Lamberts. P. Ozoliņš. A. Vulfs.)⁸⁶³

---

⁸⁶³ ALFREDS BĪLMANS (atb.red.). Latvijas Republika desmit pastāvēšanas gados. Rīga 1928, 534.lpp.

3.2.2. att. Uzsaukums latviešu vēlētājiem 1931.gada Jēkabpils pilsētas domes vēlēšanās ⁸⁶⁴

3.3.1. att. Jēkabpils pilsētas valde, centrā Teodors Ermansons (Pieejams:

<https://zudusilatvija.lv/objects/object/20382/>)

⁸⁶⁴ Latvieši! In: Jēkabpils Vēstnesis, 26.03.1931., 3. lpp.

4.1.1. att. Jēkabpils apriņķa slimnīcas jaunais korpuss 1937.gads (Jēkabpils Vēstures muzeja arhīvs)

4.1.2.att Jēkabpils Brīvprātīgie ugunsdzēsēji 1923.gads (Jēkabpils Vēstures muzeja arhīvs)

4.1.3.att. Jēkabpils Pilsētas dārzs 1931.gada plūdos (Jēkabpils Vēstures muzeja arhīvs)

4.1.4.att. Jēkabpils pilsētas 6.klašu pamatskola (Jēkabpils Vēstures muzeja arhīvs)

4.1.5.att. Jēkabpils pilsētas ebreju pamatskola (Jēkabpils Vēstures muzeja arhīvs)

4.1.6.att. Jēkabpils pilsētas krievu pamatskola (Jēkabpils Vēstures muzeja arhīvs)

4.1.7.att. Jēkabpils Valsts vidusskola (Jēkabpils Vēstures muzeja arhīvs)

4.1.8. att. Jēkabpils Aizsargu nams 20.gs. 30.gadu sākums (Jēkabpils Vēstures muzeja arhīvs)

4.1.9. att. Aizsargu nams 20. gs. 30. gadu beigās (Jēkabpils Vēstures muzeja arhīvs)

4.1.10. att. Jēkabpils pilsētas parks 30.gadu sākumā (Jēkabpils Vēstures muzeja arhīvs)

4.1.11.att. Jēkabpils pilsētas peldvieta 20. gs. 30. gadi (Pieejams: <http://www.zudusilatvija.lv/objects/object/35316/>)

4.2.1. att. Jēkabpils ielu bruģēšana 20. gs. 20. gadi (Jēkabpils Vēstures muzeja arhīvs)

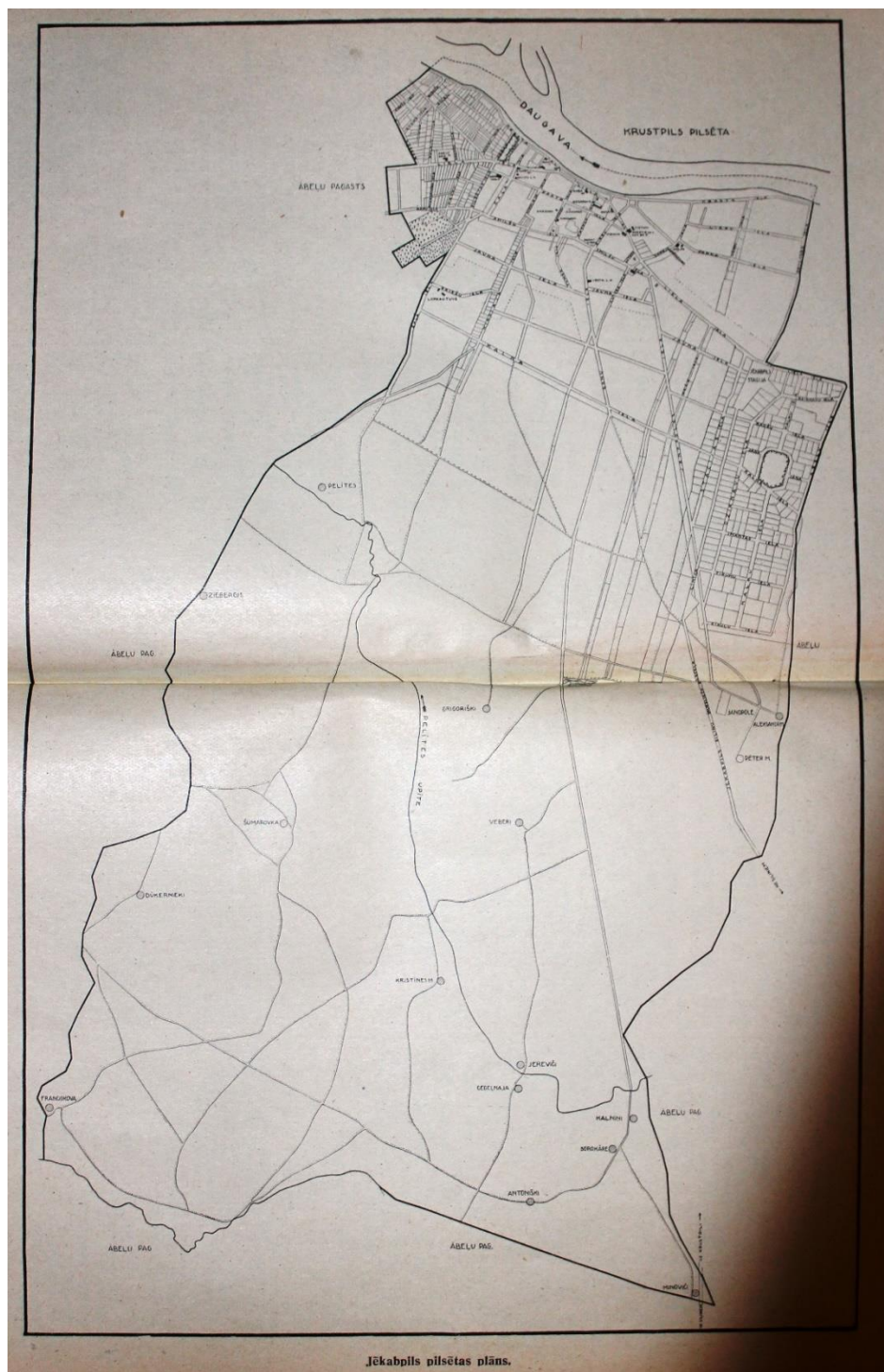
4.2.2. att. Jēkabpils pārceltuve un tvaikonis „Gulbis” (Jēkabpils Vēstures muzeja arhīvs)

4.2.3. att. Tilts pār Daugavu 1936.gads (Jēkabpils Vēstures muzeja arhīvs)

3. PIELIKUMS. KARTE

Jēkabpils pilsētas plāns 1935. gadā⁸⁶⁵

⁸⁶⁵ SALAINIS, MALDUPS. Pilsētu apraksti II, 64.-65. lpp.

Maģistra darbs “Jēkabpils pilsētas pašvaldības darbības galvenie virzieni no 1919.-1940.gadam”
izstrādāts LU Vēstures un filozofijas fakultātē Vēstures un arheoloģijas nodaļā.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums ir veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie
informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: Kārlis Klišāns /Paraksts/ 04.06.2020.

DOKUMENTS IR PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN
SATUR LAIKA ZĪMOGU

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: profesors Dr. hist. Aivars Stranga/Paraksts/ 04.06.2020.

Recenzents: docents Dr.hist. Ēriks Jēkabsons

Darbs iesniegts 04.06.2020.

Metodiķe:

Darbs aizstāvēts maģistra gala pārbaudījuma komisijas sēdē __. __ 06.20 __

protokola Nr. __, vērtējums _____

Komisijas sekretārs: